

Harm Soegies is in 1946 geboren en woont in Peeist. Op de olderlike stee. Een Drent prat veul, maor zeg niks. Zo bennen ok zien stukkies. Het hef niks om hakken.

Ter Verpoozing, Peize (NL).
ISBN/EAN: 978-94-92546-46-3

Wa 'k je vertellen wil

Harm Soegies

Wa 'k je vertellen wil

Harm Soegies

Wa 'k je vertellen wil

Ter Verpoozing, Peize.

ISBN/EAN: 978-94-92546-46-3
NUR: 325

© Harm Soegies
Vormgeving: Gerard Stout
Foto's en omslag: Gerard Stout

Eerste druk 2018

Contact: gerardstout@kpnmail.nl
www.gerardstout.nl

Druk: Biblion, Zoetermeer
<https://www.printen-en-bindnen.nl>

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, digitale bestanden of op welke wijze dan ook zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Wa 'k je vertellen wil

Harm Soegies

Ter Verpoozing

't Hef niks om hakken

Wa 'k je vertellen wil

Veur een bosschuppie bij de burenen trekken wij Drenten vaak een heuile aovend oet. Dat bennen wij zo gewoon. Wij praoten over van alles en nog wat. Bij 't naor hoes gaon, al met de klink in de haand, heur je dan nog: "Maor..., wa 'k je noou toch nog zeggen wil."

Een Drent is veurzichtig!

Dit koj in dit boouk wel tegen.

1. Börgemeester naor Veenhoezen!?

Ik lees in de kraant: Opening zwembad Veenhoezen. Ik daoht: “Ze hebben ’t weer veur mekaor!”

Eerder har Veenhoezen alles. ’t Was ja allemaol justitie. Noou is ’t een “gewoon” dörp. Toch lukt ’t heur, om ’t zwembad open te holden. Dat vin ik knap!

Wat heb ik met Veenhoezen?

As kind kwam ik der nooit. Het was niet mien belevingswereld. ’t Heurde wel bij de aole gemeente Nörg. In Veenhoezen en wieder die kaant op hadden wij gien familie of bekenden. Mien pap “zat” der ok nooit.

Der woonde wel een familie, waarvan de olders / grootolders in Peeist woonden. Die zag ik een keer in ’t jaor. Op neijaorsdag. De vaoder en de kinder waren dan ’s mörgens op tied al in Peeist. Vaok op de fiets. Ik veulde mij dan niet op mien gemak. ’t Waren wel Drenten, maor toch aans.

Op de m.a.v.o. in Nörg kreeg ik der wat meer met te maoken. Bij mij in de klas zaten ok jonges en wichter oet Veenhoezen. Die preuiten wat aans. Verder was der niks mis met. Ze konden ’t ja ok niet helpen. Ze wörden wel Koloniekak neuimd. Ik duur dat noou wel op te schrijven. ’t Is ja ok de titel van een boouk.

’t Was wel wat een apaart dörp. Veur boetenstaonders bestun Veenhoezen alleen maor oet de weg langs de Kolonievaoort. Aal ’t aander was verboden toougang.

Dat ontdekte ik, toen ’k achttien jaor was. ’k Har net mien riebewies. Bij oons waren mēnsken oet Venlo op bezeuk. Die waren in de oorlog een poosie bij oons wēest. Die wolden op de zundagmörgen graog naor de kerk. Een roomse kerk. Het wör de kerk in Veenhoezen.

Ik much ze der hēen brengen. Tiedens de deeinst gung ik wat rondrieden. Ik was te vrooug weer terug. Ik stun der nog maor net, of der kwam een gestichtswacht aan. Wat ik daor mus!? Noou ja, ’t kwam wel gooud, maor dat meuiken wij in Peeist niet met!

Wat veul indruk op mij meuk, waren de gevangenissen. As kind hadden mij de oren al aan de kop flapperd, as der verteld wör over ontsnapte “boeven”. Hoou ze die pakt hadden in een roggeakker bij Peeist. Hoou ze bij hoezen aanklopten om aander gooud. Hoou een gezin in ’t Peeisterveld zu’n kerel in hoes nam. Dat ze der nao een paor daogen zat van waren.

Dat een kind, dat in Zeijen naor schooul gung, de pelitie mus inlichten. Dat de onts napte boef 't vrouwgie van 't gastvrije boerengezinnegie vermoordde. Man, man, dat was spannend!

Aj in Veenhoezen warkten, woonde je der ok. Joen baon koj aoflezen aan joen woning. En....., rekend naor 't aantal inwoners, waren der veul veurzeeiningen.

Ik kom noou wat vaoker in Veenhoezen. Dat komp veuraal, omdat Appie en Fenna ten Hoor daor wonen. Ap hef mij veul over Veenhoezen verteld. Dat kon e gooud, dat vertellen. Daordeur begriep ik ok, waarom e der wonen blef.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, oons börgemeester stopt der straks met. 't Is bekend, dat e wies is met Veenhoezen. Ik heurde fluustern, dat e der straks wonen geeit. Een mooi, old pand, ruimte en natuur, wat woj nog meer. En Assen, Drachten en stad binnen handberiek.

Maor 't Hogelaand dan? Och, altied wind. En altied wind tegen. En Roon dan? Van 't zölfde laoken en pak. Wonen aan 't Windgat. Wie wil dat noou!? Börgemeester hef geliek. 't Wordt Veenhoezen!

2. Giethoorn

Wij kregen een kaart in de bus. As wij de post oet de bus haolen, hebben wij ok een paor honderd meter lopen. Da's nooit verkeerd!

Der is een mooie kaart bij. Een zeilboot, de GH3, der veurop. Twee mènskies der in. Cees en Anja. Ze bennen van plan te gaon trouwen. Wij muggen ok kommen op heur feesie. 't Is in Giethoorn.

Giethoorn, mien gedachten vleeigen terug in de tied. Ik zit op de legere schooul in Nörg. Wij hebben 't heuile jaor al spaord. Veur oons schooulreisie. Dan is 't zo wied. Een bus komp veurrieden. De jonges dringen om achterin te kommen. Een tas stevig in de haand met wat stoet en slik derin. As ok een paor meesters en juffen en wat oldercommissieleden instapt bennen, tèelt oons juffrouw de kinder nog even. Elkenein is der. Wij vertrekken. Wat jonges op de kneeien op de achterbaank. En maor zwaaien. Der wordt drok praot en rooupen. Veul naor 't mooie laandschap wordt der niet keken. Der is maor een vraog: "Wanneer bennen wij der?"

Wij kommen in een veur oons aandere wereld. Allemaol breeide sloten en grachten en heul veul boten en booties. Ok booties, waarin een steet, die met een lange stok der veur zörgt, dat e veuroet komp. Juffrouw zeg, dat dat punters bennen. Wij zeein ok een bootie vol met heui. Dat vinden wij apaart.

Wij muggen aan boord gaon van een boot, die liekt op een bus in 't waoter zunder dak derop. Wij vaoren deur grachten naor een grote plas. Da's ok nei veur oons. De jonges ontdekken, dat ze de boot kunnen laoten schommeln. De wichter rooupen, dat ze opholden moeten.

Op de terugweg nog even stoppen in de Kaole Dunen. Dat liekt daor wel wat op de Nörger dunen, maor toch aans. Wij broesen tegen de heuvelies op en laoten oons der weer aofrollen. Wij dooun wegverkruperie en tikkerie. Dan fluit de meester. Wij moeten kommen. Een melkbus wordt oet de bus tild. Oonze bekers worden met een sleeif vuld met ranja. Een echte traktaotie. Meui as honden kommen wij tegen de aovend weer bij schooul. Jaoren laoter gao 'k as meester met op schooulreisie naor Giethoorn. Ok met een bus. Wij stappen oet. De kinder daodelijk naor de kaant van zu'n gracht. Tak kies en steeinties in 't waoter gooien. Kieken naor eenden, gaanzen en waoterkippies en zölfs nog een paor mooie zwaonen. Wat jonges steuten mekaor aan. Ze worden waarschoouwd.

Ze dooun toch deur, tot ...,” plons,” een in ’t waoter lig. ‘t Wordt stil. Behaalve Klaas. Die lig in ’t waoter, een laog kroos op zien haor. Hij reert en rop om hulp. As e weer op de kaant steet, liggen ze allemaol in een deuk. Een steet wat bedremmeld te kieken. Da’s Klaas, waarvan de achternaom niet van steen is. Wel van holt.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, Cees en Anja bennen trouwd. Ze kwamen aanvaoren bij de deupsgezinde Vermaningkerk in een versierde trouwpunter, gaven mekaar ’t ja - woord en hadden heur feesie in “De Sloothaak,” een verbouwd boerderijgie. Je konden der alleen kommen over een bruggie.

‘k Heb wel zeein, dat ok daor in de meeinste boerderijgies gien boeren meer wonen.

3. Volksleedern

Ik heb oons Wilhelmus niet op de legere schooul leerd. Ik kan mij niet herinnern, dat wij 't daor ooit zongen hebben. Pas veul laoter begreep ik oons volksleed. Een tekst oet een geschiedenisboouk.

Toch döt 't mij wat. As oonze vlag in top geeit bij 't speulen van 't Wilhelmus, krieg ik altied dat apaarte geveuil. Ik kan der niks aan dooun.

As in Canada kinder veer jaor worden, moeten ze naor schooul. Ze begunnen met 't leren van heur volksleed: Oh Canada. Elke dag. Gemeenschappelijke schooulactiviteiten begunnen der met, de gezichies naor de vlag keerd. Dörpsactiviteiten begunnen der met. Wij waren in een stadion. Een klein vrouwgje veur een microfoon. Ze begunt. Oh Canada. Elkeneen geeit staon en zingt oet volle börst met. Heuil indrukwekkend. Ik wör der kold van.

Ein zee laoter: "Wat nationalistisch!"

Ik daoht: "Je muggen toch wel trots wezen op joen eigen vlag en volksleed!"

Misschien döt 't heur wel meer dan oons. Canada is ja nog een jong zölfstandig laand.

Vaok bennen mèensken ok trots op heur eigen dörp. Bij bezondere gelegenheden was der altied wel een inwoner, die een mooie tekst kon schrieven over heur eigen dörp. Vaok op een bekende melodie.

Da's ok gebeurd in Zuudvèle. Ik weeit neeit, wie 't schreven hef. Ik weeit ok neeit, bij welke gelegenheid. Da 's jammer. As der een is, die 't wel weeit, laot 't mij dan even weiten. Ik vin 't mooi, omdat 't een stukkje geschiedenis is.

Het volksleed van Zuudvèle.

Op de grote stille heide dwaalde herder eenzaam rond.
't Was oude Sietse met zijn schapen met zijn oude trouwe hond.
Van tolhuis tot de Norgervaart sierde heide deze aard.
't Was allemaal heide, (2x) 't was heide.

Toen kunstmest is gekomen, zijn de boeren ook ontwaakt.
Ieder heeft toen voor zijn eigen deze heide aangemaakt.
Van tolhuis tot de Norgervaart is de heide van de kaart.
Nergens meer heide, nee nergens meer heide, geen heide.

Boerderijen zijn verrezen, boeren klein en boeren groot.
Al die ploegers en die zwoegers hebben nu heel goed hun brood.
Eerbied voor die boerenstand, die van heide maakte land.
Dit alles dit leidde tot vooruitgang en welvaart beide, ja tot beide.

't Waterschap is ook gekomen, 't bracht verbetering voor het land.
't Is een uitkomst voor de boeren, 't houdt de grond in goede stand.
Zuidvelde kwam ook niet achteraan, paste zich bij het moderne aan.
Ze zijn toch zo blijde, dat verdwijnen ging die heide, die heide.

Telefoon en vele auto's kwamen in de loop der tijd.
Melkontvangst en schone tanken in een minimum van tijd.
Trekken rollen nu over het land, het trouwe paard staat aan de kant.
Loopt rustig in de weide voor sport en luxe beide, ja voor beide.

In ons oude dorp Zuidvelde komen nieuwe mensen aan.
Bij onze oude boerderijen ziet men nieuwe huizen staan.
Ze vinden het in Zuidvelde fijn, staan te saam met ons op èèn lijn.
Ze werken allemaal mede, voor eendracht en voor vrede, ja voor vrede.

Maor...., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, 'k heb nog een mooie
herinnering aan 't lèeste stukkje heide in 't Maandeveld tussen Peeist
en Zuudvèle.

As kwaojong zag ik daor mien lèeste korhoounder in oonze omgeving.
Dat vergeet ik nooit. Het was, waor noou nog een vleeigden steit.

4. Apaarte mèensken

Naor de programma's van Joris op tillevisie kiek ik bijna altied. Noou bennen ale mèensken uniek. De een wat meer dan de aander. Des te wieder van 't gemiddelde aof, des te unieker. Wij zeggen vaok: "Da's een apaarte".

Apaarte mèensken har Joris in zien programma's. Mij veuil op, dat 't vaok goenend waren, die een grote teleurstelling in heur leven had hadden. En dan een neie start meuiken. Zo van terug naor de natuur!

As kind leerde ik Aorend kennen. Een aole boer. Ik har bij hum 't beeld van een Germaon. Leven van jacht en visserij. Hij was boer, maor in zien haart was e een natuurmèensk. Vissen in 't deeipie, met de jaogers met as drieren en eier zeuiken.

Op een keer much ik met Aorend met. Eier zeuiken. 't Was veurjaor. Tied van kiewieten en aandere weidevogels. Die waren der toen nog zat. Wij gungen boeten 't dörp naor de Weidstukken. Bij 't hek wol ik 't laand inlopen. Aorend pakte mij bij een aarm en zee: "Ho even, mien jong. Eerst even op een kneei en gooud kieken!"

Hij vertöl mij, waar ik op letten mus. Hij gung rustig staon, leuip een meter of wat 't laand in en klapte in zien handen. Deur 't gedrag van de vogels, wus e, waar e zeuiken mus. Ik kreeg aal meer eerbied veur hum.

Nao een poosie zee Aorend: "Kom jong, wij gaon naor hoes. Is even kieken, of Fennegie de kovvie klaor hef."

Fennegie was een wat groezelig vrouuwgie. De kovvie smeuk mij der altied bèest. Dat kwam veuraal deur de verhaolen van Aorend.

Nao de kovvie kreeg ik de eier, die wij vonden hadden, met. Zo trots as een pauw stapte ik op hoes aan.

As wij op een mooie zummeraovend nog even in oons dörpie speulden, heurden wij soms harmonicaomuziek. Wij wussen, waar wij wezen müssen. Bij Aorend. Onder de appelboom veur 't hoes zat e te speulen. Hij kun gien noot lezen en hef nooit les had.

In Grunning kwam 'k in een klas met haost allemaol stadgers. Een vlotte babbel. Ik daoht: "Wat moe 'k hier!?"

Ik dee wel, wa'k dooun mus, maor zee niet te veul. Nao 't eerste jaor ha'k mijzölf opwaardeerd. Roem de helft bleef zitten. Ik much deurgaon.

In dizze klas zat ok Eddie. Een enorm lichaam met een bril met zwaore glaozen. Die zakte aaldeer naor 't puntie van zien neus. Eddie

wupte hum met zien rechter ringvinger, zunder der bij nao te denken, zo weer op zien neus. Heuil vaak. 't Was een aordige vent.

Eddie har graog naor de Kunstacademie wild. Dat much neeit van zien olders. Hij mus naor de kweekschool. Jammer.

Van binnen was 't een kunstenaar.

Hij dee der ok niet veul veur. As wij een proefwark hadden, was e der vaak neeit. De volgende dag heurden wij, dat e liftend rond 't IJsselmeer kommen was. Hij laachde dan. 't Kon hum niks schelen.

Jaoren laoter trof ik hum. Hij woonde argens in de venen, har een vrouw en een stuk of wat kinder, dee aan sociaol wark en zat in de politiek. Hij was gelukkig. Hij was tevreden. Hij was bliede, dat e gien wark in 't onderwies har.

Even daornao kwam 'k zien naom in de kraant tegen. Zu'n berichie met een zwaart raandtie derom. Verongelukt.

Maor..., wa'k je noou toch nog zeggen wil, zo maor een verhaoltie over twee mèensken. Maor bennen wij allemaol niet apaart!?

Of bennen wij allemaol gewoon? Laoten wij 't daor maor op holden!

5. Dezölfde golflengte

Ik schrief in ‘t Drèents. Ik hol van Drenthe. Ik veuil en denk Drèents. Met aandere woorden: Ik ben een Drent.

Kan ik dat weetenschappelijk onderbouwen. Nee. Maor dat heuif ok neeit. ‘t Hef met geveuil te maoken.

Ik denk aan oons olderwets radiogie, vroouger thoes. Zu’n katoog derin, een ronde knop, een glasplaat met plaotsnaomen der onder, overaal vandaon. Op elke golflengte wör oetzonden. Jij konden dat ontvangen.

Ieder mèensk hef ok zien eigen golflengte en zien eigen oetzendings. Wie ben ik. Wat ben ik. Hoou ben ik. Die oetzendings worden ontvangen. Deur aandere mèensken. Bij bepaolde oetzendings draai je de knop gauw deur. ‘t Is niet joen golflengte. Soms laoj de knop staon. Je zitten met mekaor op dezölfde golflengte. Waorom? Moeilijk te verklaoren. ‘t Is gewoon zo. Je veuilen dat zo.

Ik geef cursussen Drèents. Dan kriej te maoken met verschillende mèensken. Die kiezen veur een cursus Drèents. Dan zit je al op eenzölfde golflengte.

Op een zu’n cursus kreeg ik te maoken met twee kleine, in mien ogen dappere mèenskies. Ik daoht aan krielkippies. Hollandse krielegies. Langzaomerhaand wörden het Drèentse petriesies. Een mooi ras.

Het waren Jan en Jennie. Oet Beilen. Jan was een de Graof. Jennie was een Schaop. De golflengte begon te trillen.

Heur eerste vraog was, of der ok gedichies in ‘t Drèents bennen over schaopen, schaopskuddes, of over herders. Albert en Marianne, de herders van de kudde van Balloo, een kudde van Drèentse heideschaopen, hadden gedichies over schaopen neudig. Jan en Jennie kommen daor vaak. Ze hadden plannen om een wolwinkelie op te zetten. Jennie breit graog en dan hej ja wol neudig. En aj schaopen hebben, hej ok wol. Naor ‘t gezegde: Aj knienen hebben, hej ok keutels!

De cursus Drèents was in de winter. Ik was der altied’t eerst en gung ‘t lêest weer vort. Ik zag de cursisten dus alleen in ‘t zaoltie, waar de cursus geven wör.

Op een aovend wol ik naor hoes. In ‘t pertaoltie veur de oetgang stun een mannegie.

Een dikke winterjas aan, een das om en zien hooudtie deeip over de oren. ‘t Was kaold. Hij zee: “Ook naar huis, meneer Soegies?”

Ik zee: "Jao, maor ken je mij dan?"

't Mannegie begon te lachen, zo haard, dat 't vrouwgie der ok bij kwam. Ze zette hum 't hooudtie aof. 't Waren Jan en Jennie. Oonze golflengte wör weer starker.

Jan en Jennie kwamen is bij oons kieken in Peeist. Vanzölfsprekend mussen ze oonze schaopen zeein. Oonze Schoonebeekers. Drèentse schaopen. Wat vonden zij ze mooi!

Roelie en ik gungen bij heur op bezeuik in Beilen. Ze waren net verhoesd. Ze hadden een verhoesberichie stuurd in 't Drèents. Heur hoes was vol van schaopen. Jannie döt heur naom eer aan. Gekromde hoorns van Drèentse rammen op taofel. Een Drèents mannegie zit met een bos gaoren om de aarms, tegenover hum zien vrouwgie, die der een bollegie van draait. Heuil mooi. As kind mus ik dit ok vaak dooun met mien mam. Ik was bliede, as 't klaor was.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, dit jaor is oonze wol naor Jan en Jennie gaon. De wol wordt sponnen en Jennie breit Roelie en mij der een vest van. Het gevolg van op dezölfde golflengte zitten.

6. Het weer

As der argens veul over praot wordt, dan is dat wel 't weer.

“Man, man, wat een noodweer vannaacht neeit. 't Lichtte aan een stuk deur!”

“Och, och, wat een regen de lêeste tied. En 't geeit maor deur. De eerappels verzoepen joe op 't laand!”

“Haj ok nog schao met die störm van gister? Hörre, wat gung 't der te keer! Bij oonze bureen lag een boom op 't dak.”

“Die treinen in Nederland is ok niks! Een beetie stoefsnei en ze rieden al niet meer!”

Jao, 't is te kaold, 't is te heeit, 't Is te dreug, 't is te nat. Bert Garthof zee al is: “Geen weer is ook weer!”

En zo is 't. Wij hebben alleen maor te accepteren. Wij hebben altied al praot had over 't weer en zullen dat ok wel holden.

As wij aan taofel zaten te eten tussen de middag, mus ik mij om half een stil holden. Dan kwam 't weerpraotie. Soms hadden ze geliek, soms zaten ze der naost. Vroouger. Maor noou ok nog wel is. De natuur lat zich niet regeln. Ze spreken ja ok nooit meer dan een verwachting oet. Soms kuj der ale kaanten met oet. Dan hebben ze altied geliek.

Mien oom har niet altied geliek. Die was brugwachter. Ok “deskundig” op weergebied. In 't veurjaor haj bepaolde daogen, die belangriek waren veur 't weer. As 't op zu 'n dag mooi weer was, dan wör 't ok een mooie zummer. Noou, een maol in de zoveul jaor was dat zo en dat jaor ontheuil e dan.

“Dat was in 19.. ok zo!” zee e dan en knees wat.

Herman van Veen schreef in Landleven ok zu'n mooi verhaoltie over 't weer. Hij prat dan met zien kleinzeuntie.

“Het is weer. Het is weer weer. Er is altijd weer. Nooit niet!”

't Jonkie pakt zien voetbalspullen en lop fluitend naor boeten.

Aj ondeugend bennen, is der gien deugd. Maor bij onweer is der wel weer. Dan is 't min weer.

As wij as kind al lang sleuipen en 't begon te dundern, dan müssen wij de bedstee oet. Op een stooultie tegen 't beschot aofwachten, wat der kwam. Der wör niet veul praot. Alleen wat over de bui.

“ 't Komp dichterbij, dunkt mij!”

“Oh harregat,” zee mien mam, as der weer zu'n knetterslag kwam.

Eerst begon 't vaak te soezen deur de regen, dan kreej de bui, daornao trok e weer weg. Soms weerlichtte 't en dunderde 't toougeliëk.

“Die was niet wied vort. Die is vast inslaogen!” wör der dan zèegd.

De volgende dag gungen wij kieken, of der ok argens een scheur in een van de aole eiken zat. Der steet noou haost gien eik, of der zit wel zu' n scheur in. Wij hopen, dat ze oons ok nog jaoren bescharming muggen geven.

As 't dundern minder wör, mochten wij weer naor bère, bliede, dat 't zo wied was. Pas jaoren laoter he'k begrepen, waarom mien mam bij zu'n dunderbui met een tas op schoot zat.

Een onweersbui hef trouwens ok wel wat. 't Is een indrukwekkend natuurverschinsel.

Ik veuil mij klein worden, machteloos, soms wat bang!

In de tied, dat wij in Eenrum woonden, rukte de brandweer vaak oet bij een onweersbui. As de hoel gung, was't gezegde: “Die geeit naor achter diek!”

Ze bedooulden dan naor een van de boerderijen, die achter de diek lagen. Volgens zeggen, trok de bui langs de diek, omdat de zee de bui niet nam. Een van de veule wonderen van de natuur!

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, as kleuter ben 'k eenmaal met arbeiders van Klimp naor 't laand gaon. Pap en mam wussen nargens van. Tiedens een dikke dunderbui zaten wij te schoelen bij Lammert Mulder thoes, tussen Peeist en Nörg.

Weer boven waoter kreeg 'k de wind van veuren. Toch waren ze bliede, da 'k der weer was.

7. Een lam of een kaalf

Wij bennen weer is in Canada wèest. Naor Vauxhall in de previncie Alberta. Nederland past der 22 keer in. Maor twee echte steden, Edmonton en Calgary. De rest is natuur en plattelaand.

Hier was vroouger veul heide. Daor prairie. Het Wilde Westen. Bij oons is van de heide laand maakt. Bij heur is hetzölfde gebeurd met de prairie.

‘k Ben ok dizze keer toch maor weer in een vleeigtuug stapt. ‘k Vin der nog altied niks aan. Een röt èende zitten. Roem 7200 km. op zu’n 11km. hoogte. Met een snelheid van een dikke 900 km. per uur en een grote zaol vol volk aan boord. Boeten is ’t kaold. Aan d ‘ aander kaant van ’t raompie vrös ’t 52 graoden. Ik moet mien gedachten even op de nulstand zetten. En dan kriej nog waarm eten ok. ‘k Veul mij net een robot. ‘k Ben altied bliede, as wij weer rollen. Toch har K.L.M. ’t weer gooud veur mekaor.

As oons dochter daor met heur gezinnegie niet hèn gaon was, was ‘k der ok nooit kommen en har ‘k ok nog nooit vlogen. Maor soms bennen dingen niet aans. As ‘k der eenmaol ben, vin ‘k ’t mooi. Hartstikke mooi.

Veul kinder op ’t plattelaand bennen daor lid van een 4 H-club. Heur motto is: “Learn to do by doing!” Leren dooun deur te dooun. Hierbij bennen der veer H’s belangriek: Head, Heart, Hands en Health. In joen leven bennen joen hoofd, joen haart, joen handen en joen gezondheid belangriek en daor moej naor leven.

Heur club besteeit al 61 jaar en hef 30 leden. De kinder leren der spreken in ’t openbaor, ze kunnen allerlei cursussen volgen, ze hebben kampweken, een eigen bestuur en verzörge een gezellige aovend veur olders en opa’s en oma’s. En ze kunnen ok een dier optrekken. Kinder van veeiboeren kiezen vaok een kaalf, d’ aanderen meestaal een lam. In de haarfst kriege ze een kaalf en begun april een lammegie.

Het optrekken moeten de kinder zölf dooun. In een dagboouk moet alles bijhouden worden: voren, wegen, gedrag, gezondheid, kasboouk, oefen veur de show, aofmesten, verzörge en neuim maor op.

Oonze kleinzoon Lammert har een schaopie. Hij was der drok met. Begun juni was de show. Wij hadden geluk. Wij waren der net.

De dunderdag veur de show mus ’t beesie wassen worden. Soppen

met doouken en börsels en oetspeuilen. Dreugen met een dreuger, bijknippen, hoefies besnieden en invetten en dan een dek op.

Vrijdagmörge, 't lam in de kar. Op wèeg naor een grote hal in Taber. De lammegies blèren, de ossen beulen. Wat een lewaai. Wat een drokte. De ossen staon in rijen, de lammer in hokkies. Elkeneen is nog drok.

De tribunes lopen vol, bestuursleden zitten op een grote waogen achter taofels, keurmeesters staon klaor, Oh Canada, heur volksleed, wordt zongen. Der bennen veul ollegies, die der vanaof 't begun al bijwaren. Heuil wat in een rolstooul.

Lammert is aan de beurt. Hij lop met aandern in de ring. Keurmeesters bekieken en beveuilen de schaopies en letten op hoo de kinder 't dooun. Spanning op de gezichten. Weer rondlopen en dan opstellen. Lammert mag eerst en daor blef e ok.

Hij kreg een rood lintie. Kampioen. Oh, wat is e bliede. En zien opa ok!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, de zaoterdag derop is de grote dag. De show, de priesoetrieking en de verkoping bij opbod. Veuraal de verkoping is een theatraol gebeuren. Veer kerels met een cowboyhooud op. Een op de waogen, driei in de ring. Het beelden begunt. De verkoper raotelt aan een stuk deur in een tempo....., ik kan 't niet bijhouden en ik snap der ok niks van. Soms denk ik: "De dikke man kreg aodemnood!"

De driei helpers schreeuwen, as der een aan bod is, of daogen een andere beider oet veur een nei bod. 't Is een spekaokel.

Een vrouw, Kim, har al zèegd, dat ze 't lam van Lammert wol hebben. Der beelden een stuk of veer. Kim gef gien krimp. Ze kreg geluk. En Lammert 1400 Can. dollars.

Hij is de keuning te riek en kan zien kasbooukie veur zien 4 H - club aofsluten.

8. Emigreren

't Is zaoterdag. De lèeste zaoterdag in juni. T.T. in Assen. Ik gao der niet hèn vandaog. Toch holdt 't mij bezig. Ik zet daodelijk de radio aan. Ik ben neisgierig. Hoou is de T.T.-nacht verlopen? Hoou geeit 't met de tooustroom van 't verkeer?

De eerste oetzending op tillevisie is om 11 uur. 'k Kan nog mooi even in de tuun warken. Ik duuk de "dreuge" sloot in. Die moet nog een grote beurt hebben.

Een poosie laoter stopt der een moter bij 't baankie op 't brinkie. Hij zet zien degelijke moter, 't is zichtbaor gien neie, op de stander en geeit der op zien gemak bij zitten. Ik besluit om een praotie te gaon maaken. Ik zet mien schup in de grond en loop naor hum toou. Nao wat gepraot over alledaogse dingen, kom 'k met mien vraag: "Hoou kan noou zu'n moterman op de T.T.-dag hier in Peeist op een baankie zitten?!"

Dan volgt een heuil relaos.

Hij is gien man van drokte, van racen en van massa 's mèensken. Hij komp oet Valthermond en moet naor Maorum. Hij toert over rustige weggies om volop te kunnen geneeiten van 't mooie laandschap.

"En dan zeuk ik zu'n plekkie op om mien kovvie te drinken. Een mooi, rustig plekkie."

't Is even stil. Dan geeit e wieder: "'k Heb mien heule leven al zöcht naor rust en 'k moet aal meer zeuiken om 't hier te vinden. Mien vrouw denkt der net zo over. In 't begun van oons trouwen, in de tied van de Kaole Oorlog, hadden wij oons plekkie al vonden. Nei -Zeeland. Emigreren.

Wij hadden alles al klaor. 't Is op 't allerlèeste ogenblik niet deur gaon. 'k Heb der vaak spiet van had. Wij bennen noou te old. Wij dooun 't niet meer!"

Dan rop Roelie. Der is weer een race op tillevisie. Ik zèeg tegen de man: "Ja, ze bennen start. Luuster maor. Je kunnen ze heuren!"

Hij stapt op zien moter en gef mij een haand. Hij zèeg: "Bedankt veur 't gesprek!"

Ik denk: "'k Heb veuraal luusterd" en gao naor hoes in.

Dit gespek holdt mij de verdere dag bezig. Mien gedachten gaon naor Canada. Naor Gerald en Tina Oeveringh.

Zij bennen in 1951 emigreerd. Wij meuken in 2000 kennis met heur.

Hij vreug, of wij oet Nederland kwamen en of wij plannen hadden, om is weer te kommen. Wij zeden: “Volgend jaor!”

“Of wij misschien veur heur ok Nederlandstaolige muziek oet de jaoren vieftig met konden nemen.”

Dat hebben wij daon.

“Wat bennen de kosten?” vreugten ze. Wij zeden: “Niks!”

Vanaof die tied gaon wij, as wij in Canada bennen, met heur oet eten.

Hij vertöl is: “Wij gungen emigreren. Tegenwoordig verhoezen ze. Wij, ik was toen 11 jaor en mien vrouw 7, gingen op de boot. Wij zwaaiden nog even en waren vort. Op wèeg naor een veur oons onbekend laand. Wij wussen neeit, hoou oons hoes daor was, wij wussen neeit, hoou ’t laand der oetzag, hoou ’t weer der was en wij preuiten heur taol neeit. Wij wussen een ding zeker: Der was wark! En warken, dat hebben wij daon! ‘k Ben daor nooit weer naor schooul wèest. Een keer gung ’k terug. Daornao heuifde ’t niet weer. ’t Is noou oké. Oons kinder en kleinkinder leven hier en wij hebben ’t gooud!”

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, de moterman op ’t brinkie har willen emigreren, aandern zeggen: “Ik emigeer nooit!”

Verschil is der en zal der ok wel blieven. En da’s maor gooud ok!

9. Heuien

'k Heb jaoren van Westervèle naor Peeist fietst. Naor mien pap en mam, mien breur en mien schaopen.

De eerste veeiboer aan de Veldweg in Peeist is Jan Noord. Zien laand lig aan de Zuudveldigerweg in Peeist. Ik heb veul respect veur dizze boer. Hij hef mooi veei en melkt gooud, he'k wel heurd. Maor wat mij vaak verbaosde, was zien heuien.

d' Eerste dag 's mörgens maaien en schudden. De volgende dag schudden en 's aovends het laand schoon. Bunders gras in de bult.

Dan daocht ik aan zu'n 60 jaor leden. Wat een geknoot. Bij oons thoes heuiden ze driei kleine stukkies in Peeist. 't Tippije bij de zandgaoten, de Kaamp aan 't begun van de Langelaon en 't Stukkie dicht bij hoes.

En dan hadden ze nog heuilaand in de Broouken. Dat was nat laand langs de bovenloop van 't Oostervoortse Deeipie. Overaal kleine stukkies. Niks gien grote percelen en in tweei daogen klaor.

Eerst mus der maaid worden. Met zu'n peerdemechientie. Ik herinner mij nog een verhaol, dat 't mis gung. De boer kwam veur de messen en verloor een bein of zo.

Bij oons thoes gung 't ok een keer mis. Der was een mooi vooltie kaocht. Een schimmel. Ze wollen der laoter met fokken. Nao een paor jaor mus e beleerd worden. Veur 't grasmechientie, naost een aole, betrouwbaore merrie. As mien pap toen op de zitting zeten har, har de schimmel hum der aof houwen. Hij kwam bij hoes aan de lange leide en mus aal maor rondties lopen. Deur een zaachte plek van een parsbult.

Op 't lèest was 't gien schimmel meer.

Weer veur de maaimechien gung 't tweei rondties gooud en dan was 't weer mis. 't Was een smeerlap en zo is e ok verkaocht. Laoter kregen wij nog een berichie oet Freeislaand. Daor hadden ze hum veur mak kaocht.

As 't gras maaid was, muj schudden. Eerst keren met een rief, laoter met een schud- en zweelmechien.

Het ophaolen van 't lösse heui gebeurde met peerd en waogen. Een mus laoden, een aander opsteken. Dat was min waark. Aj wat zweeiterig waren, kwaj onder 't heui te zitten. Het lösse heui, wat nog liggen bleef, mus aanheuid worden. Alles mus met. Dat was vaak kwaojongeswaark.

As 't voor vol was, kwam der een weesboom over, die met touwen vast zet wör. En dan op hoes aan.

De peerde trokken de waogen vol heui zo deur de baanderdeuren de deel op en mussen deur 't hofdeurtie (dat zit der bij oons nog in) naor boeten. Tinus Brink oet Westervèle hef mij vaak verteld, dat bij heur 't aol peerd deur de keuken weer naor boeten mus. Zij hadden een dwarsbaander.

Bij 't aoflaoden mus 't heui weer omhoog, de gooulen in. Weer min waark. Weer zweeiten. 't Hoes kwam tot in de nok vol met heui. Daor kon de heuile winter 't veei van voord worden. Wat een waark!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, bij oons geeit 't noou wat aans.

Metwarkers van Boerderij Prins oet Zuudvèle en Zörgboerderij Dunderboerkaamp maaien, schudden en zwelen oons gras. Dat kan ik heur niet verbeteren!

Nao veer daogen he'k pakkies heui in de kapschuur. Der wör een leger metwarkers mobiliseerd. 't Wark was in een poep en een scheet klaor.

Maandewaark. Hier en daor besteeit 't nog!

10. Mien booukenkaast

Oorlogen bennen der in 't groot en in 't klein. Met de ellende, die der van komp, is 't net zo.

Roelie en ik waren in oorlog. Een kleine oorlog. Klein of groot, der is niet veul lol aan. En 't geeit meestaal om niks. In 't klein neeit en in 't groot ok neeit. Waor gung 't bij oons om?

Ein waand in mien kantoortie is reserveerd veur een booukenkaast. Dat ha'k in Westervèle, dat he'k noou weer. Da's veur mien boouken. Dat liekt mij logisch. Maor 'k heb aans nog wat. Veul snipsnaorderijen. Veur de meesten is 't weerdeloos spul. Prullaria. 't Bewaoren niet weerd. 't Is meest klein gooud.

Veur mij is 't weerdevol. Der zit vaak een verhaol achter. Ik wil 't dan ok niet kwiet. Maor 'k moet der wel plek veur hebben. En dat he'k vonden. Ik schoef aal mien boouken zo wied meugelk naor achtern. Dan hol 'k aan de veurkaant een raand over. Daor kan't spul mooi staon.

Maor dat is Roelie noou net niet naor 't zin.

“ 't Liekt zo rommelig en 't wordt een stofnust,” zèeg ze dan.

“Aj der maor niet op reken, da'k dat spul regelmatig aofstof! Wat zèeg ik, je kunnen 't zölf dooun!”

Dat beloof ik dan maor. Maor ja, ik ben niet zo aofstofferig. 't Duurt Roelie elke keer in ieder geval veuls te lang. En dan hew weer zu'n oorloggie. Ik rooup vaak, dat ze niet zoveul lewaai moet maoken, omdat dan 't stof geeit waaien. Dan is de vrede nog wieder van hoes!

Noou hef ze de oplössing vonden. Opeeins stun der een mooie vitrinekaast in 't kantoortie. Ik kon gien tegengas meer geven. 'k Heb ok niet vraogd, hou duur 't kassie was. 'k Heb mien spullegies der gauw inzet en de boouken met de ruggen op 't raandtie van de veurkaant. En inderdaad, 't liekt gooud!

Om wat veur spullegies geeit 't dan? Noou, der is van alles bij: een zwienekram, vingerdoppen veur 't eerappelkrabben, een stemvörk (aj die dudelk heuren willen, moej hum achter 't oor zetten), een gelukssteentie oet een holten kerkie van een verdwenen dörpie in Canada, geweistangies van haarten, een roofvogelpoot met een ring derom, een bord met mien liefspreuk: “Zaken zijn als kruiwagens, men moet ze duwen!” en zo nog veul meer.

Maor ok twee koalabeerties aan een sleutelhangerie. Ze hebben

de aarmpjes mooi om mekaar tooou. As ik die zeei, denk ik aan mien allereerste klas. De daarde en de veerde klas van de legere schooou in Eenrum. In dizze klas zat een tweeiling. Tweei jonges. In 't begun kon 'k ze niet oet mekaar holden. 't Waren precies gelieken. Stevige jonges. Echte boerenkerels. Leren müssen ze niet veul van hebben. Daor zagen ze 't nut niet zo van in. 't Interesseerde heur neeit.

Toch ha 'k al gauw deur, dat ze niet dom waren. Maor opschieten met heur waark, ho maor. Ik kon ze niet aan de praot kriegen. Aovend aan aovend zat ik thoos waark in heur schriffies te schrijven. Dan heuifden ze alleen maor de antwoorden op te schrijven en schoten ze tenminste nog wat op. Ja, kopiëren was der toen nog niet bij.

As schooultied om was, wörden 't aandere jonges. Dan kregen ze 't drok. Gauw op heur fietsies naor hoos, boeten 't dörp, d' overallegies en klompies aan en dan naor boerderaaï. Zo zeden zij dat. Dan konden en wussen ze alles!

Met hangen en wurgen bennen ze de legere en technische schooou deurkommen. De leraor techniek zee: "Dizze jonges heuif ik niks te leren!"

Ze wollen niet deurleren. Ze wollen aan 't waark. Ze kregen al gauw deur, dat ze zunder pepieren 't in Nederland niet zo wïed zolden schuppen. De een bēelde zien oompie. Die har een groot gerasiebedrief in Melbourne. Hij moch wel kommen. En hij gung. Een paor jaor laoter volgde zien breur hum.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, dizze jonges bennen wereldburgers worden. De een hef een grote ranch, d' aander wör hoofdvertegenwoordiger veur een Japans motermaark van heuil Australië, sprak verschillende taolen en reisde de heuile wereld over

Heur mam zee altied: "Och, 't gaat heur gooud, maor aain ding meuit mie zo, der zit geen vrouwluvlaais aan. Dat vin 'k jammer!"

Noou hebben ze ok beiden een vrouw!

As ze toen op de legere schooou in Eenrum, tegen mij zèegd hadden, dat dizze jonges dit zolden presteren, har ik zèegd: "Besteet neeit!"

Toch is 't zo. Mooi toch!

11. Breda

Roelie en ik hebben elk een passie. Dan kuj een aantal keren veur niks met de trein. Ja, veur niks? Veur niks geeit de zun op! Wij hebben de passies al betaold! Toch scheelt 't oons nog al wat. Wij gebruiken ze veuraal, om naor Schiphol te gaon, of van Schiphol naor hoes toou. As oonze kinder en kleinkinder oet Canada kommen, haolen wij die van Schiphol. Dan kunnen wij ze ok veur heur gebruiken.

Veur 't verstrieken van de periode konden wij de passies nog eenmaal gebruiken. Waor mussen wij hèn? Ik wus 't. Naor Breda. Daor har ik in deeinst legen. Lichting 68 -1. Ik mus in jannewaorie 1968 opkommen. In Breda. Daornao wa'k der nooit meer wèest.

's Mörgens op tied vort. Naor station Beilen. Parkeren naost 't station. Graotis! Roelie naor zu'n apperaot. Veer keer wat intoetsen en alles is regeld.

“Is 't al klaor?” vraog ik.

“Ja hör,” zeg Roelie. 't Is mien wereld neeit.

Aj 't perron op lopen, staon der van die gele paolties. Joen passie der veur holden, piep - piep en 'k ben veur de heuile dag klaor. Allein de lêeste keer moej 't weer dooun, aans reis je maor deur!

Treinreizen is wel makkelk. Je zitten gooud, je heuiven niet op 't verkeer te letten, je kunnen mooi oet 't raom kieken en aj der aan toou bennen, kuj d' ogen ok nog even dicht dooun. As der niks met 't spoor is tenminste. Dizze keer lop 't gesmeerd.

In Zwolle en in Rotterdam overstappen en in Breda der oet. Noou snap ik ok, waarom in Assen de heuile boel over de kop moet. Aans doeje niet meer met! Overaal broest 't van de warkzaamheden. Wij moeten deur 't zaand batteren, wij moeten over noodbruggen, maor 't lukt oons. Wij staon bij station Breda. Ik kiek om mij hèn. Ik herken niks! Heuilemaal niks! Noou ja, 't is ok zu'n kleine vieftig jaor leden.

Wij kunnen een greuin spoor volgen naor 't centrum. Hier herken ik weer wat. Een geweldig mooi park, de kerk aan de Grote Maark en de kroegies en eethoesies langs de haoven. Veul aole gebouwen stammen oet de tied, waorin het verhaol van 't Törfship van Breda zich aofspeulde. Ok toen waren der al slimme jonges. Tiedens de rondvaort, die wij maakt hebben, zagen wij nog de waoterpoort, waordeur ze de stad oetkwamen. En de koepelgevangenissen, bekend worden deur “De Drie van Breda”.

Breda is net as Assen, een seldaotenstadtie. In mien tied waren der veer kazernes. De hoogste seldaotenopleiding was der ok. De K.M.A. De universiteit veur seldaoten.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, 't was wel een heuil èend in de trein. En weerom net zo wied as hèn.

In Rotterdam kwamen der op de terugweg tweei al wat oudere vrouwgies veur oons zitten. Tenminste, dat daocht ik. Misschien waren ze ok wel ongeveer zo aold as Roelie en ik. 't Waren Grunnings. Ik heuifde niet mien bèest te dooun om dat te kunnen heuren. En 'k kon 't gesprek ok wel volgen. De rolverdeeiling was dudelk.

d' Een preuit, d' aander luusterde en zee jao of nee. Tot Beilen aan toou.

'k Ben noou volledig op de hoogte met de tooustand in Ter Aopel. In de buurt wonen alleen maor verkeerden, bij de vrouwenvereeineging deugt der ok niks en in heur families van weerskaanten is der maor een goeie en dat is zij zölf. In elk zinnegie zee ze wel driei maol: "Ik zee.....!"

'k Ben noou nog wel neisgierig, wat veur een mèenskie die aander is. Ik denk, da 'k 't wel weeit!

12. Deeinstplicht

Veurige week schreef ik over Breda. Ik mus daor opkommen veur mien deeinstplicht. Daornao ben ik daor nog nooit weer wèest.

Eerst muj keurd worden. Lichaomelijk en geestelijk. In Grunning, bij 't Engels Kaamp. Paartie jonges stunnen te trappeln. Die wolden de volgende dag wel opkommen. Ik neeit. Ik wus, dat 't een plicht was. Toch gung ik leeiver neeit. Ik beschouwde 't as verloren tied.

Toendertied, 't was in de zestiger jaoren, waren der ok jonges, die leeiver niet in deeinst wolden. 't Waren veuraal boerenzeuns, of jonges, waarvan ze thoes een zaak hadden. Die konden zogenaomd thoes niet mist worden.

In dizze streken was der een meneer Fortuin oet Grunning, die je daor bij kon helpen. Hij har dat veur mien breur ok daon. Die heuifde niet in deeinst. Maor ik waarkte niet thoes. Ik kon wel mist worden. Ik mus mij dan op de keuring maor wat aanstellen.

Noou ja, op de keuringsdag har ik rugklachten. De dokters konden gien oorzaak vinden. Ik kreeg een herkeuring. In Utrecht. "Oog en Al" heeitte 't geleuf ik. Ok daor konden ze gien oorzaak vinden. Ik wör gooudkeurd, maor kreeg wel S.3. Stabiliteit 3. Bij S.5 wøj aofkeurd. Dan waj geestelijk niet geschikt veur de deeinst. Maor ok neeit veur een rieksbetrekking. Meneer Fortuin adviseerde om toch maor een jaor in deeinst te gaon.

En da's gebeurd. Naoda 'k slaogd was veur meester en hoofd der schooul mus ik in deeinst. Opkommen in Breda. Opleiding veur onderofficier. Wij mussen stukscommandanten bij de artillerie worden. Bij de kenonnen. Punt - vieftigers. Die muj achter een 3-tunner vrachtwagen haoken en as 't neudig was, in stelling brengen.

Eerst muj je melden. Al gauw mussen wij oonze P.S.U. ophaolen. PerSoonlijke Uitrusting. Wat een lol! Veuraal toen wij oonze lange onderbroeken kregen. Legergreuin. Maor wat kwamen ze van pas, aj in de winter een oefening hadden!

Daornao wøj indeeild op een kaomer. Joen P.S.U. mus in een iezern kaast naost joen bère. Ik sleuip boven. Alles mus netties wezen. Aj 't bij een inspectie niet in örder hadden, scheurden ze alles oet joen kaast en trokken ze joe 't bère aof.

Nao een paor daogen ha 'k al deur, dat dizze opleiding niks veur mij

was. Je mussen een serie bevelen oet de kop leren. De lêeste was: “Vuur!” Je mussen ’t aofschootmechanisme blindelings oet mekaor kunnen haolen en weer in mekaor zetten. Waorveur hadden ze mij toch test!? As mien achterlichie van de fiets stuk is, moe ‘k al naor de fietsenmaaker! Man, as ‘k ’s mörgens wakker wör, ha ‘k dat kenon al in de maog. Het aofschootgedeeilte bleef veur mij een puzzel. De proefwarken, die wij over de theorie mussen maoken, verprutste ik gewoon. Resultaot: ik mus de opleiding overdooun! Maor dat wo ‘k neeit!

Ik vreug een onderhold aan bij oonze majoor. Een al wat oldere man. In mien ogen een verstandige man. Ik dee mien verhaol. Heuil eerlijk. Ik zee ok, da ‘k niet begreep, hoou ze, nao aal die testen, mij bij een technisch onderdeel konden plaatsn.

Naoda ‘k oetpraot was, vreug e, wa ‘k dan wol. Ik zee, da ‘k wel begreep, dat der deestplicht was, da ‘k ok wel wat dooun wol, da ‘k graag overplaatst wol worden naor Assen en dan neeit bij de kenonnen.

En zo is ’t gebeur.

Maor ..., wa ‘k je noou nog zeggen wil, in Assen kwam ik bij de aofdeeilingsfoerier. Winkelbedeeinde. Een leven as een loes op een zere kop.

Bij vermissing van een artikelie, veuraal nao een oefening, kwamen de jonges met bonnegies: R.R.: Rekening Rijk. Laoter wör ’t aal meer: R.M.: Rekening Man.

‘k Heb eenmaol trammelant had in de winkel. Der kwam een neie wachtmeester binnen. Een stip (op zien kraog). ’t Was een van mien opleiding. Van Breda. Ik dee heuil spontaon. Hij kende mij niet meer. Hij leuip mij straol veurbij en zul zo zien spullen oetzeuken. Ik zee met haarde stem: “Hé baos, veur de teunbaank blieven jij!”

Ein van mien baozen kwam oet oons kantoortie. Hij stuurde ’t eigenwieze wachtmeesterie vort. Hij mus een aander maol maor is weerkommen!

Ik daocht: “Hoou kunnen mèensken zo wezen!?”

Laoter he ‘k solliciteerd en nao een jaor kon ‘k schooulmeester worden in Eenrum. In die tied kon dat nog.

13. Vekaansie

't Is zaoterdagmörge 7 uur. Ik kiek 't raom oet. Mien schaopen kieken argens naor. Dan zeei ik 't. Een haos. In een hooukie van 't laand. Harmonicaogaos. Hij kan der niet deur. Hij lop rechts, hij lop links, prebeert 't aal maor weer. Vergeefs. Oeteindelijk spurt e 't laand in en geeit bij 't hek naor de burenen. Hij is vrij!

Veul van oons bennen ok "vrij". Kinder en groten. En zukkend as ik altied. Vekaansie! Wij blieven dichtbij, of gaon wied vort. Goenend bennen verstandig. Die blieven thoese. Dat vin ik tenminste. Dat ze verstandig bennen.

As kind ben 'k nooit met mien olders op vekaansie wèest. Op een zundagmiddag naor de Oosterdunen. Dat was al heuil wat! 'k Heb 't nooit mist.

Mien eerste reisies waren de schooultreisies van de legere schooul in Nörg. Ik kwam op plekken, waor 'k nog nooit wèest was. In een bus. As wij dörst hadden, kregen wij met een sleeif wat ranja oet een melkbus. 's Mörgens vort, 's aovends der weer.

Een enkele maol gung ik een naacht weg. Op mien fietsie. Een kofferie aachterop. Naor mien oom en taante in Zuudvèle. Tussen Peeist en Zuudvèle was 't nog een zaandweg met een padtie der naost. Een naacht. Dat was al meer dan genog. Maor ik heuil mij groot!

Op de u.l.o. in Nörg gungen wij ok op reis. Zölfs meerdere naachten. Een maol naor Duutslaand. Naor Altenahr. Dat was wat. Een aandere taol, aander geld. Heimwee? Wel nee! Wij waren al "groot" en dronken al wat draank. Stiekem! Bij 't bedden opmaaken de flessen wien onder de dekens. As 't 's naachts stil wör, gung 't: "Ploemp". De körk der aof. Een van oons hef in 't bessemhok slaopen.

Nao de u.l.o. much ik alleen naor Venlo. Naor Mia, die in de oorlog een poosie bij oons wèest was. Zij was inmiddels trouwd en har al kinder. Ik gung met de trein. Ik mus twee maol overstappen. Hoou gung dat? 'k Har nog nooit in een trein zeten. 'k Heb de lêeste naacht haost niet slaopen. Maor wel dreumd. Ik kon mien trein niet vinden. En as ik goenend vraogen wol, leuipen ze vort. Toch is 't allemaol gooud kommen.

Ik ben pas echt op vekaansie wèest, toen 'k trouwd was. Met oonze kinder. Vaok in een pensionnegie, een hoessie, of in een "naokommerie".

Nooit in een tent. Ik was gien kampeerder! Eeins waren wij in Baarle - Nassau. Zo haalverwege de week leup ik met oonze zeun op een breeide laon. Der wör niet veul praot. Op eeins zee e: "Pap?"

"Wat is der mien jong?"

"Hoou zult met oonze knienen wezen?"

Ik daoht: "Jonkie, jonkie, waar heb jij joen gedachten!"

Dat hef e trouwens neeit van een vrumde. As ik op reis ben en ik wor 's mörgens wakker, is 't eerste wa 'k mij aofvraag: "Hoouveul naachten nog?"

As 'k weer thoes ben, zeg ik altied tegen Roelie: " 't Was mooi, maor mien beste hotel en restaurant is thoes!"

Op dizze regel is een oetzundering en dat is, as wij in Canada bennen bij oons dochter. Daor lig mien aol gooud veur 't bère en daor koken Roelie of Elsien. Daor veuil ik mij thoes!

Mien mooiste vekaansies waren de busreizen van de reisvereeniging "De Velden". Een bus vol mèensken oet Zuud - en Westervèle. Jong en aold. 't Is jammer, dat daor nooit een boouk over schreven is. 't Har wel kund. En dat boouk was ok wel lezen!

Ik vin busreizen 't allermooiste. Gien gedoou veuraof. Je stappen in. Ik heuf niet op 't verkeer of op de route te letten. As de bus stopt, is der wat te zeein of te drinken. En een plek om te eten en te slaopen is regeld.

Maor as 'k echt kiezen mag, blief ik thoes!

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil,

'k zag net weer de beelden van vekaansiegangers, op weg naor heur bestemmingen argens in Europa. Wegen vol auto's. Ze staon stil. 't Is waarm. Jengelnde kinder. Leve de vekaansie!

Noou ja, dan straks op schooul of op 't waark maor oetrusten!

14. Gemooudelijk

Het woord gemooudelijk vin ik een mooi woord. Het hef met geveuil te maoken. Een paor oetdrukkings geven dat aan.

- Da's een gemooudelijk volkie.
- Met een gemooudelijk mèensk is wel te leven.
- Het gemooud zit heur vol.
- Zij waarkte hum op 't gemooud.

Noou vin ik, dat 't gemooudelijke wat oet oonze maotschappij verdwient. Het wordt allemaol zaokelijker. Minder gemooudelijk. De wereld verhaardt. Nee, de wereld neeit, maor de mèensken verhaarden. Jij, jullie, maor ik ok. Wij dooun der allemaol wel wat aan met. De een wat meer dan 'd aander, maor toch....

Kunnen wij daor wat aan dooun?

In de eerste plaots moej je der bewust van worden. Dan kuj der met begunnen. Met tegengas geven. Dat vaalt niet met. Alleen kuj niks! Wij zitten in de maolstroom van 't leven en kom daor maor is oet.

Ik zal is wat veurbeelden geven. Zo maor wat verhaolties van doodgewone mèensken.

“Ik kreeg lèest een breefie van de baank,” zee Geertje.

“Ik ben bij de R.A.B.O., vroouger de Boerenleenbaank. Eerst mooi dichtbij. In Nörg. Te min handelingen. Noou moej naor Roon. En zo geeit 't straks ok met Univé. Daor kuj op wachten. Ze bennen noou in de bouwvakvekaansie al dicht. Maor affijn, ik har een breef van de R.A.B.O. baank oet Roon: “U wilt langs komen? Dat kan altijd! Maakt U dan een afspraak!”

Ik der hèn. Ik kreeg een aordige vent te spreken. Mooi in 't pak. Nao wat hen en weer gekauw vreug e, of 'k ok aan telebankieren dee. Dat was ja wel zo gemakkelijk en 't scheelde je veul tied. Ik zee: “Nee man en ik ben 't ok niet van plan. En as ik joe was, was 'k der ok niet veur. Het kost joe joen baon! Nog even, dan wordt dizze baank ok sloten. Te min handelingen!”

't Ventie is 't der niet met eens.

“Dit is een mooie bank, meneer!”

“Die hadden wij in Nörg ok,” zee ik, “maor noou niet meer!”

Ik gung naor hoes en daocht: “Wat was 't vroouger toch een stuk gemakkelijker. Wij gungen niet naor de baank. Wij gungen naor Komduur.

Mooi dichtbij en die wus alles. Je heuifden niet oet te leggen, wie aj waren. 't Is vort en 't komp nooit weer!"

Klaos vrag aan zien buurman, of e ok naor de cremaotie geeit. Hij zeg neeit, van wie. Dat weeten ze beiden wel. Ze besluten om saomen te rieden. Op de vraog, of zien aandere buurman ok met geeit, zeg e: "Nee. Gien tied. Die hef 't te drok."

Ik denk, dat e aold wordt. Hij hef vast gien tied om dood te gaon!

Margie en Froukje gaon al jaoren op een vaste nommedag winkeln. 't Geeit veuraal om de bosschuppen. Ze maoken der meEinsttied een heuile nommedag van. Even op een terrassie, even naor wat jurkies kieken en zukswat meer.

Gezellig.

Noou is bij Margie de bom inslaogen. Ze hef 't lezen in de kraant. Ze is vol onbegrip. Winkeln vanoet hoes! Vanoet joen bère aj willen! Gien lol meer aan. Gien terrassie meer. Gien praoties meer met aandern. Gien contacten meer.

Ze belt met Froukje: "Hej 't al heurd? Wij heuiven saomen niet meer winkeln! Hooou kriegens ze 't in de kop! Staopelgek!!"

Zu raost ze maor deur. As de störm wat liggen gaon is, zeg Froukje: "Haalf tweei mörgennommedag haol ik je op. Staoj dan klaor? Ik ben nog niet zo wied. En oonze winkel ok nog neeit! Doej!"

Maor, wa'k je noou nog zeggen wil, wat gemooudelijkheid hef elkeneein neudig. As 'k 's mörgens de kraant lees, rak 't gemooud mij wel is vol. Wat een ellende, wat een misstanden, wat een zörrens veur heuil veul mènesken. Een zaakelijke, harde, vaak oneerlijke wereld! Ik heur vaak zeggen: " 't Is niet aans!"

Ik zul zeggen: "Doe der wat aan! In joen buurt, in de familie, op 't waark, bij de club, op schooul. Griep joen kaans!"

15. Seks op 't plattelaand

Aj dizze kop lezen, zullen der wel goenend wezen, die zich aofvraogen: “Die Harm Soegies, hoou komp e der noou toch bij om over zukswat te gaon schrieven!?” Dat za’k je vertellen.

Einmaol in 't kwartaol gao 'k naor de hoesarts. A’k der omdèenk tenminste. Even bloouddruk opnemen. Altied gooud.

“As een jongkerel,” wordt der dan vaak zèegd. En der worden wat vraogen stèeld. Veurige week was der veur mij een neie vraag bij:

”En hoe is 't met de seks, meneer?”

Ik schrok even, maor zee: “Oh, nog gooud hör!”

Dokter zee, dat dit toch wel belangriek was en dat ze daarom die vraag stèelde, waarop ik zee: “'k Heb niet te klaogen dokter.”

Volgens mij kreeg ze een beetie een kleur. Maor ze is der niet wieder op in gaon.

De tweede reden, waarom 'k hier over schrief, was een artikeli in oons dagblad: “Hoou olders met heur kinder over seks moeten praoten!” De schriever / schriefster van 't stukkje wus 't precies. Die zal zölf wel gien kinder hebben!

Bij oons thoes in Peeist wör der niet over seks praot. Woorden, die met seks te maoken hadden, wörden niet bruukt. Ik kan mij niet veurstellen, dat, as ik oet schooul kwam en mien mam vreug: “Hoou was 't op schooul vandaog?” wat ze altied dee, ik zul zeggen van: “'t Was “kut”vandaog!”

Dat kwam niet in mij op. Tegenwoordig is 't algemeen gebruik. Ik zèeg noou neeit, wat gooud of fout is. Ieder hef daor zien eigen verantwoordelijkheid in!

Wij op 't plattelaand zagen wel veul van 't seksgebeuren.

Het peerd kwam bij de hengst. Een machtig gebeuren met die grote lichaomen. Wij mussen met de koou naor de dörpsbol. De koou mus toch aanjaogd worden. Floep..... en 't was gebeurd. De schaopen kwamen bij de ram. Een zaacht gebeuren. Wij mussen met de sik naor de bok. Je kregen de stank der veur niks bij. 't Zwien mus naor de beer. Een genooiglich knorren. Honden en teefies deden 't in 't dörp.

Daor waar 't zo oetkwam. De haon was op 't arf baos over zien hennegies. Dat har wel wat weg van aanranden. De kaoter en de poes hadden der veul lewaai bij en in Peeist hebben wij noou de ooievaors

der bij kregen. Die maaken der een waar kunstwerk van. Ik neem dat hoogstandjes!

Wij hadden voorbeelden zat en de link met ons mensen was vanzelf lègd. Was eerst nieuwsgierigheid. Met een groepje dokterie spelen in een kapschuur. Heel onschuldig allemaal. Tegenwoordig zal der een melding bij de petitie van komen. De kinderen zullen der beschadigd zijn worden. Nou, ik weet zeker, dat gien een van ons door onder leden heft in ons verdere leven.

Wij waren als kinderen ook al nudisten. Maar dan wel stiekem. Als 't heel warm was, gingen wij naar 't diepe achter Peeist. De kleren oet en naakend 't water in. Wedstrijdjes door 't water. Starten op een bruggetje en wie dan 't eerst op 't andere bruggetje was. 't Water was niet altijd even schoon! En al dan 's avonds naar bèrre mussen en de kleren mussen oet, dan zag je mam, dat 't hemd omgekeerd aan hadden.

Maar....., wat 'k je nou toch nog zeggen wil, ik denk, dat als ouders en kinderen of leerkrachten en leerlingen, als 't over verlichting gaat op dit gebied, altijd eerlijk moeten wezen. Een veilig gevoel geeft een goede grondslag.

Ik hoorde eens een ouder zeggen: "Als mijn kind een simpele vraag stelde, gaf ik een simpel antwoord. Was dat op dat moment genoeg, dan kwam der gien nieuwe vraag. Was 't niet genoeg, dan vroegen ze door."

De emotionele ontwikkeling is niet bij alle kinderen gelijk. Daarom vind ik 't soms makkelijker dan in school.

Ik kreeg der voor 't eerst verlichting in op de weekschool. Wij zaten nog met roze kopten in de klas.

Een ding is zeker, vroeger, zonder verlichting, ging der veel minder goed. Tegenwoordig, met verlichting, is 't nog net zo!

16. Vleeigen

As kind boeten speulend keken wij altied even op, as der een vleeigtuug over kwam. Het was veur oons een wonder, dat dat ding in de lucht bleef en dat daor dan ok nog mèensken in zaten.

Veur mij was een vleeigtuug een vleeigtuug. Dat was aans dan bij auto's. Die koj beneuimen. Een opel, een ford, een mercedes, een volkswaogen en zo.

Bij oons in de klas op de legere schooul zat ok Frits. Hij har toen al bezondere belangstelling veur vleeigtugen. Hij bouwde allerlei modellen en beneuimde ze, as ze over vlogen. Frits is, volgens mij, dan ok verkeersvleeiger worden.

In die tied gaven ze op vleeigveld Eelde nog shows. Wij fietsten naor de Bokkestreek, zetten oonze fietsen neer bij een familielid van een van oons en struunden dan deur 't laand tot 't hekwaark van 't vleeigveld, een tas vol stoet, drinken en wat lekkers bij oons. Vleeigtugen kwamen leeg over. Der was een wedstried tussen een raceauto en een vleeigtuug en aal zukswat meer.

Daor he 'k mien eerste zinnegie Freeis leerd.

"Klaske, most us kieken. Wat 'n een groten ene!" En dan in 't Freeis netuurlijk. Ik zal 't maor niet preberen, om dat in 't Freeis te schrieven, want dan wo 'k oetlaachd.

Daor ben 'k ok kwaod wèest. Een kerel kon zo maor een schrikdraod beet pakken. Je zagen zien haand schokken. Zo noou en dan pakte hij een kwaojong bij een oor. Die kreeg een beste optetter. Der was maor een, die lol har. Die kerel. Ik von dat toch zo gemein!

Ik kwam toen op een leeftied, da 'k veur 't eerst alleen op mien fietsie naor mien oom en taante op 't Oosterbroouk much. Oosterbroouk was een landgooud bij Eel. Oom Lammert was daor brugwachter. 't Was een paradiesie veur mij. Het Noord- Willemskenaol, 't brugdraaien, een roeibootie, een waotermeulentie bij de visplas, aolfoeken in een ziedsloot. 't Was winter. Ik stun op de brug. Ik keek over 't kenaol richting De Punt. Leerlingpiloten kregen les in 't maoken van een deurstart. Ze draaiden dan weer in de lucht boven de visplas. Een trok mien aandacht. Die pruttelde wat, net of de moter niet gooud leuip. Hij verloor ok hoogte. Net over 't kenaol reuik e de boomtoppen, klapte veurover op de bevroren grond en vloog meteein in braand. Ik rende zo

haard ik kon over de diek naor de plek, waor e lag. Wat mus ik dooun!? Ik was ja nog maor een kind!! 'k Was wel de eerste, die der bij was.

Toen zag ik een moter met ziespan aankommen. Zu'n gele. Vanaof 't bezinestation op De Punt. Over 't bevroren laand. Een wegenwachter. Hij stopte bij 't brandende vleeigtugie, bekeek de situaotie en kroop der in. Al gauw har e der een oet, heuilemaol zwaart blaokerd. Daornao nog een. Die schreeuwde om zien mam. Ik ben naor oom Lammert en taante Grietje gaon. Ik reerde. 'k Heb der tieden laoter nog vaak over dreumd. Volgens mij bennen ze alle driei omkommen. Een instructeur en tweei leerlingen.

Misschien is 't hier wel deur kommen, da 'k laoter altied zee: "As 't niet heuif, gao 'k niet vleeigen. Ok niet in een luchtballon!"

Je weeten 't wel, noou moet 't wel. Maor niet van harte! Ik heur wel is goenend zeggen: "Ik gao nooit vleeigen!"

Dan zèeg ik altied: "Dan moet een van joen kinder ver weg naor 't boetenlaand emigreren. Dan gaoj wel!"

As ze dan zeggen: "Dan gao 'k nog neeit!," dan leg je 't risico wel bij de kinder neer.

Maor...., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, ik keek zaoterdagaovend laot nog even naor 't neeis. Engelaand. Een vleeigshow. Boven een dichtbevolkt gebied. 't Geeit mis. Een vleeigtuug stört neer. Op een snelweg. Mij dunkt, zeuven dooien. Dit hadden ze moeten verbeeiden. Gelukkig hebben ze 't in Eel jaoren leden al aofschaft!

17. Motercross

In Assen hadden ze 't drok. Met zaand rieden. Meer dan doezend vrachtwoagens vol zaand waren der neudig.

Crossmoters heuren ja neeit op een T.T.-baon. Die heuren in 't zaand. En as 't der niet is, moej zörgen, dat 't der komp. Alles kan heden ten daoge. Het zaand wordt leeind. Van defensie. Goooud veur de verdediging. Niet van oons laand, maor van de belangen van de T.T.-baon. Ok dizze brullende moters van de crossers zullen in Baggelhoezen wel te heuren wezen. Met zudenwind bij oons in Peeist ok. 't Klinkt mij as muziek in de oren. Van de vleeigtugen, die landen op Eel, of daor vandaon vertrekken, geniet ik ok altied. Elk zienend. 't Heurt bij de wereld van tegenwoordig. En daor heuren ok veur-en tegenstanders bij.

Wat ik trouwens nooit begriep is, dat een paor het recht hebben om activiteiten van een grote groep tegen te holden. Is dat democraotisch? Ik weet natuurljik ok wel, wat tegenstanders dan zeggen:

Dat de regelgeving wel democraotisch tot stand kommen is. En dat is ok weer zo.

Maor as de gemeeeinte Assen noou een regelie mak, dat alle neie inwoners van Baggelhoezen veurstander van de T.T.-baon moeten wezen, of aans op een aandere plek een hoes moeten zeuiken, zul een deel van 't probleem al oplöst wezen. Is de oplossing zo makkelk? Ach, wie ben ik? Ik weet 't ok neeit!

Een paor zaaken bennen wel zeker: 1. Motorsportleiefhebbers bennen der een heuileboel en zullen der ok wel blieven. 2. Op en om de T.T.-baon bennen alle neudige veurzeeiningen aanwezig. Dan heui 'j neeit een keer in 't jaor alles veur een motorsportactiviteit naor de Langelier Dunen te slepen. Want daor gaon mien gedachten naor terug. De motercross in Nörg. Een cross, waordeur Nörg in heul Nederland en in een deel van Europa bekend was. Jan Stevens oet Nörg hef daor op T.V.-Drenthe mooi over verteld.

Het was veur oons onmeugelk om de cross te vergeten. Aan de wèeg van Peeist naor Nörg, oonze schooulroute, hungen de borden van: "Volg Caltexpijlen Naar Circuit". Wij vonden dat mooi, maor waren ze natuurljik niet neudig. Wij wussen de baon zo wel.

Nao schooultied naor 't sportveld en de Langelier Dunen. Ze waren met de veurbereidings aan de gang. Wij verkenden de baon op oonze fietsies.

's Aovends nao 't eten waren wij op 't brinkie in Peeist te vinden. Daor meuiken wij oons crossbaontie. Bochten oetgraoven. Wij lagen ok plat in de bocht. Springbulten maaken. En dan maor racen. De omroouper zat in de boom. Oonze moters waren aole fietsen. Zaodel der aof, een aole zak met stro op de pakkiesdraoger en een nummer van bordkarton veur aan 't stuur. Internationaole nummers. Met een H., een B., of een D. der veur en zo. De rieders hadden de nationaole vlaggen op de rug en misschien ok wel veur de börst. Dat weei 'k niet gooud meer. Het springen gungen wij oefen. Een aanloop nemen en dan laag der een achter 't schaansie. As 't gooud gung twee en zo wieder. Tot 't mis gung. Tot der een raakt wör. Dan wör der even scholden. Soms kwam der ruzie van. De volgende dag waren wij alles weer vergeten. Der kwam niks op facebook!

Op de grote dag gungen wij met mekaor hèn. Een aole boouketas vol stoet en drinken enzo met. Een geweldige dag beleefden wij en met oons doezenden mènskén. De start op 't veld, de eerste bocht deur en dan de bos in. Wat bochten, recht stuk en dan de "bargen". Daornao weer richting 't sportveld. Elkeneen stun daor al vol verwachting te kieken, wie op kop zul liggen. Met 'n geweldige sprong kwamen ze 't veld weer op. As een met de Nederlaandse vlag as eerste over de bult kwam, was 't een lewaai van jewelste. Een geweldige stofwolk achterlaotend verdwenen ze weer in de bos.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, as de racedag veurbij was, was 't bij oons op 't brinkie nog niet daon. Een van oons was nao zien sprong nog in de lucht, toen har e zien stuur al lös in handen. Hij mus nog landen. 't Wör een pienlijke aangelegenheid. Ik denk, as e dit leest, dat e 't dan nog wel veuilt. De wedstried was daon. Wij hebben hum naor hoes braocht. De volgende dag was e weer present!

18. Oet de tied kommen

Oet de tied kommen. Der is gien ontkommen aan. Der bennen veul oetdrukkings over:

- Die heurt de koekoek niet meer rooupen.
- Hij geeit niet weer naor Zuudlaordermaark.
- Zie is verlud.
- Hij hef 't der tooou daon.
- Hij hef de klompen achteroet gooid.
- Ze hebben hum achter Bertus braocht (Roon).

Bij oons komp de lèeste tied alles bij mekaor. De een nao de aander oet oonze familie - / kennissenkring komp oet de tied. Een ieder, die geboren wordt, kreg tied van leven. Elkeneen niet even lang. De een hef, veur 't geveuil, al tied genug had, een aander har der nog wel wat tied bij hebben wild. Dat hebben wij zölf niet in de haand. Soms wordt een, die een leven lang ongezonnd leefd hef, aold en een, die gezond leefd hef, komp jong oet de tied. Veur sommigen is aold worden makkelk. Hennie van Andel, op een gegeven moment de oldste inwoner van Nederlaand en dus ok van Drenthe, wus wel, hoou 't mus: "Gewoon doorgaan met adem halen!"

Een aander heur ik zeggen: "Ik leef der gewoon op lös. Ik hol nargens rekening met. Dat hef mien opa ok niet daon en die is over de honderd worden!"

Maor dat weei 'j pas, aj zo aold bennen.

Een kleine 70 jaor leden, ik was nog kind, wör de dood vortstopt. Der wör niet over praot. Ik heb nooit meer dan maor een opa had. 'k Heb mij ok nooit aofvraagd, waarom dat zo was. Aandern hadden wel twee opa's en oma's. Pas jaoren laoter he 'k zölf oetvonden, hoou dat zat. Dood gaon was niet mooi. Dood is ok een maal woord. Daorum gebruikten Drenten ok: oet de tied kommen. Het woord dood wör omzeild. Oet de tied kommen klinkt wat milder. 't Kwam wel op hetzölfde neer.

Zölfmoord was nog minder. Daor zee de Drent dan ok van: hij of zij hef zichzölf te kört daon. Ok dan laoj dat male woord links liggen.

Nog op de legere schoou in Nörg was der wel is een begraofenis, as wij nog speulden op 't schoouplein. De liekkoets kwam oet Hovens

Hoes achter de kerk. Der kwam een zwaart peerd veur met een zwaart kleeid en zwaarte plumen derop. Oet eerbied mussen wij stil wezen en met de rug tegen de muur gaon staon.

Stilstaon bij een liekstoet is nog gebruikelijk. De lèeste keer, da'k in zun stoet metleuip, was der toch een Nörger, die in de auto deurree. Die har haost. Der wör laoter over praot!

As der een in zu'n dörpie as Peeist oet de tied kwam, leuip der een man deur 't dörp in een zwaart pak met van die tressen der aan en een zwaarte hooud op. Dat was de aanzegger. Hij gung haost hoes aan hoes aan. Der wör wel zèegd: "De zwaarte kraai löp deur 't dörp!"

Daorveur waren der nog gien begraofenisondernemings. Alles wör deur 't dörp zölf regeld. Veur de naobers was der, deur d'ongeschreven wetten van naoberrechten en - plichten, een belangrieke taok. Der wör niet over praot, 't gebeurde gewoon. De begraofenissen waren vanoet hoes.

Jaoren laoter wörden aal meer mèensken cremeerd. 't Was nei, maor eingelijk ok neeit. In de Tonckensbossen bennen een jaor of wat leden de braandbargies restaureerd. Ok eeuwen leden wörden in oonze omgeving de mèensken, die oet de tied kwamen, dus verbrand.

De dood was en is een moeilijk begrip. Een old-leerling har 't der tenminste moeilijk met. Zien achterbuurman was oet de tied kommen. 's Aovends gung e der met zien pap en mam hèn. Hij much ok met naor de cremaotie. Wij preuiten der in schooul over. 't Jonkie zee: "Meester, thoes lag buurman in de kist. Hij was der nog. Noou is e der niet meer! Waor is e noou dan?"

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, eerst gung alles volgens vaste regels. Wie oet de tied kwam, wör begraoven. Kinder wörden der niet bij betrokken. Laoter wörden der ok mèensken cremeerd. Kinder heurden der aal meer bij. Het leven van de overledene wör / wordt herdaacht.

De lèeste jaoren wordt aal vaoker het leven van de overledene vierd.

Wat een geluk, dat wij de vrijheid hebben, om het zo te regeln, as wij dat zölf willen!

19. Bijen

Ik hol van de natuur. Daor he'k bij mien geboorte al wat van metkregen. Mien omgeving, natuur en mèensken, hef dat laoter alleen maor stimuleerd.

Bijen of iemen, dat vin 'k eingelk een mooier woord, vörmen ok een onderdeeltie van die natuur. Daorom hol 'k ok van bijen. Maor bijen hebben een angel. Heur waopen. Daordeur bennen ze misschien wel het meeinste bekend. Toch kan een bij maor een keer steken, want as e joe stek, verlös e zien angel. Een wesp kan joe wel vaoker steken.

Met die angels he'k al vrooug ervaoring opdaon. As kind kwam 'k veul bij Bertus en Rooufie Smegen. Bertus en Rooufie waren oonze burenen. Der was altied een bij heur in hoes. Hinnerk Smegen. Die hölp heur bij 't wark. 'k Heb jaoren daocht, dat Hinnerk een zeun van heur was. Laoter ontdekte ik, dat e oom en taante tegen Bertus en Rooufie zeggen mus. Hinnerk was een van Aorend en Fennegie Smegen. Die woonden ok in Peeist. Aorend was een breur van Bertus. Aorend en Fennegie hadden twee jonges. Zeun Jan warkte bij heur thoes en zeun Hinnerk bij oom Bertus en taante Rooufie.

Bertus en Rooufie waren geweldige mèensken. Aj der kwamen, wörden twee dingen je dudelijk. Bertus was jaoger en Bertus heuil bijen. 't Geweer hung gewoon aan de kaant, de reem met petronen meuik veul indruk. Je waren der nog nog maor net, of je kregen van Rooufie een plak stoet met hunnig. De laog hunnig was vaak net zo dik as de plak stoet. Je kunden de hunnig deur 't heuile hoes hèn ruken. En de rook ok. Bertus rookte dikke segaoren, maor veuraal piep. Der hung een heuil rekkie vol. Bertus rookte aan een stuk deur en pakte aal weer een aandere piep.

"Je muggen nooit een waarme piep opsteken," zee e dan. Hij rookte lekkere tebak. Hij har argens een rookwinkelie. Daor kaocht e dan twee soorten tebak en dat wör mengd. 't Gevolg was wel, dat 't behang in 't kleine keukenie broen was. Van de rook!

Boeten har Bertus een lang en aan een kaant open schuurtie. Dat schuurtie stun vol met bijenkaasten en - körven. Daor he'k veul leerd over bijen. Ik stun der altied op de neus bij. A 'k een prik kreeg, zee Bertus: "Gef niks mien jong. 't Geeit zo wel over. En 't is gezond!"

Soms dee e zu'n pak aan. 't Was dan net een ruimtevaorder. Over

zien kop har e een kap met een grote kraog. Veur zien mond zat een gattie. Daor kun een piep deur. Een apaarte piep. Hij trok der niet aan, maor bleuis der in. Zo kreeg e veul rook. Bertus kun dan rustig de bijenvolkies controleren. Een enkele maol zaten wij, as 't wark daon was, bij Rooufie in hoes en reuip Bertus: "Potverdorie, der zit mij der nog een in de kraog!"

Dan bleek, dat ok Bertus niet veul last har van zu'n prik.

Maor dat kun ok aans. Langs zien bijenschuurtie leuip een boermarkeweggie. 't Was een mooie dag in 't veurjaor. De bijen vlogen veur 't eerst. De arbeiders van Klomp leuiten de pinken oet. Het jongveei. Lös. Ze dreven ze naor 't laand. Over 't boermarkeweggie. Langs de bijenschuur. Wilde, bokkesprongen maokende pinken, heuilemaol gek in de kop. De bijen woest. Wat mussen die wildebrassen daor? Wörden ze aanvallen? Dan moei 'j je verdedigen! Dat deden ze! Niet alleen bij 't jongveei, maor ok bij een arbeider, die der tussen leuip. In een mum van tied har e een dikke kop en d' ogen dicht. Hij hef een paor daogen niet aan 't wark wèest!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik wil je niet bang maoken, maor waarschoouwen. Je heuiven niet overdreven bang te wezen veur bijen. Toch moej der ok wel wat veurzichtig met wezen.

Een aantal jaoren leden is der, ik meein in Zuudlaoren, een oet de tied kommen deur een prik van een bij. Dat lag niet aan die bij, dat lag aan die man. Die was der slim allergisch veur.

Bij mij in de buurt woont der noou een, die is veer keer stoken deur een bij en is veer keer veer daogen zeeik wèest. Een grote zwöiling op de plek van de prik en dan twee nachten niet slaopen. Dizze persoon holdt nog wel van de natuur, maor niet meer van bijen!

20. Begraafplaats

‘t Is maondagaovend. Wij staon op tied. Roelie en ik moeten naor de begraafplaats in Nörg. Wij bennen lid van de warkgroep “Begraafplaats” van de historische vereeniging “Norch”.

“t Is ‘s aovends al lang licht. Wij hebben dan nog wel is de neiging, om wat deur te dooun. Wat aanknooien. Dat kan noou neeit. Gauw een paor plak stoet achteroetwarken en een beker melk. De spullen even bij mekaor zeuiken. Roelie heur gele begraafplaatstas en zo noou en dan kannen met kovvie, ik mien schoffellie. Ze neuimen ‘t een ambtenaorenschoffellie. ‘t Is een kleingie. Je kunnen der gien zwaor wark met dooun. Maor je kunnen der ok niet op leunen! Inpakken en wegwezen. In de auto, of op de “snelle” fietsen.

Wij begunnen om haalf zeuven. Vaok heuren wij de klok van de kerk van Nörg slaogen, as wij bij Bonhaogen rieden. Net te laot dus.

Een auto steet al netties parkeerd tussen de bomen van de Kerkhofsdrift. Een koppellie fietsen bij ‘t hoesie op de begraafplaats.

Wij hebben gien warkbespreking. Elk wet, wat e dooun moet. Der bennen haarde warkers en praoters. Sommigen kunnen dit tegelijk, andern holden dit leeiver wat scheiden.

‘t Seizoen begunt met de oorlogsgraoven. Bij de dodenherdenking moeten die er netties bij liggen. Der wordt een stellaozie bouwd veur de bloomstukken.

De straoten tussen de urnveldties worden onkruidvrij maakt. Dom waark, maor ‘t moet gebeuren. De heuile aovend op de kneien. En de oldste is haost tachtig. ‘t Bennen veuraal vrouwlie, die hiermet doounde bennen.

De “spuitgast,” een specialist, döt de straoten, de graoven en de zarken. Aj dit niet dooun, dan lig je de heuile zummer op de kneeien.

Hiernao gaon de vrouwlie heur artistieke kwaliteiten aanspreken. Het opknappen van de aole zarken. Letters en ciefers weer dudelijk, soms heuilemaol opnei maoken. Precies waark. Ze zitten of liggen der bij. Bij een neie heur je nog wel is ‘t grappie: “Gao, lig jij op Klaos!?”

As ‘t je waark is, moet dit kunnen.

De tuunplooug is aan ‘t kaanties steken, onkruid wieden en schoffeln. Soms aan ‘t dichten van gaoten. Knienegaoten. ‘t Wemelt der van de knienen. Het lieken wel makken. Nog net niet aaibaor. Soms kuj heuren: “Kreg Hinderkie knien vandaog?”

Dan wordt der even laachd. Maor 't Is wel een prebleem. Daor mus wat aan daon worden!

Mien grootste bewondering geeit oet naor oonze timmerman. Ik neuim 't een kunstenaor. Sommige graoven bennen scheef zakt, scheurd, of zarken en tegelies bennen stuk. 't Kan niet zo gek wezen, of 't wordt weer netties maakt.

En dan is der kovvie. Beurtelings wordt dat deur een van de leden metnomen. Altied wat lekkers der bij. Neigies worden oetwisseld, zaakelijke punten besproken. Der wordt laachd. Zo noou en dan is der een gast. Een old warkgroeplid, een bestuurslid van de historische vereeniging, een bezuiker met een gift veur oons wark of een vraog. Veur dit lèeste hebben wij ok een deskundige. Die wet echt alles van de begraofplaots.

Daornao weer aan 't waark. Tot klokslag negen. De torenklok lat oons weeten, dat wij der met stoppen moeten. Oprumen. De lèeste döt 't hek dicht. Hans en Roelie Karsten haolen heur peerden bij de schuur.

“Tot aander week,” klinkt 't over de Kerkhofsdriift.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, Hennie Bakker, oonze schriefster, die alles in de pen hef, Rikus Hartlief, oonze almenak, oonze allesweeter van de begraofplaots, Jan Stevens, oonze hoogst deskundige restaurateur en de verdere metwarkers dooun nuttig wark. Een begraofplaots is ja een geschiedenisboouk van een dörp. Niet onvermeld muggen blieven oonze toouzichtholders. Een familie oet Nörg. Heur daogelijkse wandelroutes gaon ok over de begraofplaots. Een beeties extrao toouzicht is nooit vort!

21. Optochten met verlichting

't Is zaoterdag zo tegen 6 uur. Tied om te vertrekken. Naor Roon. De optocht is 's middags al rond wèest. 't Is mooi weer. De geluden bennen: Mooie waogens, te veul reclaome. Wij gaon al jaoren 's aovends kieken. De lichies geven een verrassende kiek op de waogens, zörgen veur een apaarte sfeer.

Op wèeg naor Roon kommen wij veul Nörgers integen. In auto's en op de fiets. Zij hebben de optocht al zeein. Daornao hebben ze op een terrassie zeten, of wat kroegen van binnen bekeken. Ze bennen de kermis over wèest, of hebben over de beurs slenterd. Om een uur of zèes gaon ze met een puut euliebollen richting hoes. Dat beteeikent lege parkeerplekken aan de Nörgerweg. Daor maoken wij gebruik van.

Over 't fietspad langs 't beursterrein. Zo noou en dan rop een wat te luudruchtig. Die har al naor hoes moeten gaon, maor holdt daor nog wat toou, tussen de kraomen en de tenten achter de hekken.

Wij lopen deur. Der is al flink wat volk op de beein. Bij de kermis zitten bekenden. Even praoten. Ze hadden thoes nog niet eten. Ze waren maor gauw vertrokken. De kinder vonden hier de patat ok lekkerder dan een plak stoet thoes.

Wij praoten nog wat. Ik verdoou mien tied, deur een paor kerelies te observeren. Ze zitten bij de kermis. Praoten neeit, dooun niks, kieken veur zich oet. Zullen ze wel wat zeein? As 'k kun schildern, meuik ik der een schets van. Maor ik kan niet schildern. Wij eten ok wat. De optocht willen wij even wiederop bekieken. Ik kiek nog een keer achterom. Ze zitten der nog. Nog net zo. Of zul der ok een wedstried stief – kieken wezen? Ze kregen van mij de eerste pries!

De optocht komp der aan. Is 't een autoshow? Ik heb niks met auto's. Ik maak die van oons ok nooit schoon. 'k Vin maor twee zaaken belangriek aan auto's. Ze moeten rollen en dreug zitten.

Dan kommen der toch ok versierde waogens. Van schooulen, van buurten of bedrieven. A 'k mien pet op had har, har 'k hum zestien maol aofzet. 'k Har ok wel zestien maol een buging willen maoken. Ze waren mooi. Ze hadden van mij allemaol de eerste pries kregen. Wat een wark is der veur verzet. Wat een tied was der veur neudig. En ze moeten zo weer aan de slag. 't Is zo weer zo wied. Een jaor is net zo veul as niks!

Gelukkig waren der juryleden. Die letten op zaaken, waor ik gien verstand van heb. Ik stun toouvallig tussen wat deskundigen. Ze kwamen, dat wör mij dudelk, oet Altenao. Goeie waogenbouwers. Al jaoren d' eerste pries. Dit jaor neeit. Heur waogen was tweeid. 't Waren sportieve verleeizers. 't Was terecht, dat ze niet de eerste plaots hadden. Ze wussen ok precies, waor 't aan lag. Bij 't veurbijgaon van heur waogen wezen ze mekaor der op. Ze waren 't eens. Toch een geweldig applaus. Maor ok veur de winnaors. Zo heur 't.

't Wör kolder. 't Wör ok donkerder. De verlichte waogens wörden aal mooier. Ik heurde een zeggen: "Jammer, dat de priesen al bekend bennen. Deur de verlichting kun de oetslag wel is aans wèest hebben!"

Ik gaf heur geliek.

Wij hebben de kaole nog even verdreven in een paor kroegen. Om een uur of elf reden wij naor hoes in Peeist. Daor was 't rustig.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, wij kwamen, op wèeg naor hoes, een optocht van fietsers integen. In groepies bij mekaor, twee aan twee, soms een alleen. Ik kreeg even een beeld van vluchtelingen. Op wèeg van Nörg naor Roon. Op zeuk naor vertier. Daornao weer as haozen terug. Naor Nörg. Der geeit ja niks boven Nörg!

Wat oons trouwens opveuil, was, dat ze zo gooud as allemaol de verlichting in orde hadden. Da's wel is aans wèest!

22. Wij leren het nooit!

Waar vulkaanen bennen, daar hebben boerties heur bedriefies op de hellingen. Ze zeuken vruchtbaore grond. Jaoren geeit 't gooud. Tot de oetbarsting komp. Alles verneetigd. Ze muggen bliede wezen, as ze op tied vlucht bennen. Maar....., ze begonnen opnei!

Een paar jaar met gooud weer. Langs de Maas in Limburg liggen mooie stroken grond. Bij hoog waoter hef de rivier dizze grond neudig. Wij verkopen daar bouwterreinen. Dure bouwterreinen. 't Bennen mooie plekkies. Zwemmen, vissen, een bootie bij hoes. Tot 't waoter komp. Veul regen in de bovenloop. Veul waoter in Limburg. Te veul waoter. De Maas hef meer ruimte neudig. 't Waoter komp tot in die mooie hoezen. Misschien toch gooud, dat ze een bootie hebben!

Oons laand is vol bouwd met hoezen. Wij wonen in een van de dichtstbevolkte plekkies in de wereld. Onder oons vinden ze gas en eulie. De dollarteeikens schittern oons in de ogen. Pompen maar. Alles kan.

Mien dom verstand zèeg: "Waar je wat weghaolen, ontsteet een gat!"

In Schoonebeek verdween toch ok zo maar een boortoren. Zakte vort in de grond.

Maar ik heb der gien verstand van. Deskundigen wel. En die bennen der een heuleboel. Die verdeen gooud. Oons laand ok. Deurgaon dus! Gas verkopen is winst. Gas verkopen aan 't boetenlaand, waardeer de Belgische kassentelers oons gas goedkoper kunnen gebruiken, dan oonze eigen telers!

't Rommelt wat in de grond. Och, niks te beteeiken. Het begunt wat te trillen. Scheuren in hoezen. Wij moeten in sprookjes gaon geleuen.

Ik denk wel is: "Hoo lang moeten wij nog wachten!?"

Maar nou wa 'k 't toch weer vergeten. Ik ben ja dom! Ik heb der ja gien verstand van!

De deskundigen wel. Wees maar rustig. Gao maar slaopen. 't Komp allemaal wel gooud.

Tot 't mis geeit. En dan hef gien een van die deskundigen schuld!

Veur oons hoes stroomt een deeipie. Dat begunt argens in 't Maandeveld tussen Zuudvèle en Peeist. Bij Zeijerveld begunt de Brooukenloop. Wiederop stroomaofwaorts vörmen ze saomen 't Oostervoortse deeipie.

Langs zukke deeopies haj vroouer de greuingronden. Veenachtig, moerassig brunlaand. De boeren weidden daor gemeenschappelijk jongveei. Laoter wörden dizze gronden verdeeld. De stukken laand kregen naomen. De Broouken, de Maoties, de Gustbeeiststukken, de Osbroouken. Een ding was zeker: 't was aopelaand, niet geschikt veur akkerbouw.

Bij oons thoes hadden ze ok tweei stukken in de Broouken. Veur 't deeip en achter 't deeip. Een gammel bruggie lag over 't deeipie. Een stuk wör altied heuid, 't aandere stuk daor leuipen de melkkooouen wel in. As kwaojong mu'k de kooouen veur 't melken ophaolen. Meeinstied leuipen ze achterin. Dan dreef ik ze naor veuren. Over 't bruggie en deur een slenk. De kooouen zakten der wied in vort. Ze sleepten met de tetten deur 't veen. 't Gevolg was vaok rauwe tetten en problemen met 't melken. Toen nog met de haand.

Nao verkaovelingen en herinrichtings is alles aans.

Sloten worden dempt, 't laand wordt vlak schoven en der kommen buisies veur aofvoer van overtollig waoter in de grond. En 't wordt akkerlaand. De eerappels, de beeiten en mais greuien tot 't deeipie aan toou. Een paor jaor geeit 't gooud. Dan geeit 't mis. 't Blef aopelaand. De aole boeren wussen 't wel.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, dizze dingen gebeuren wereldwied en altied weer. Wij leren 't nooit.

Wij targen de natuur. 't Kan soms lang duren, maor wij kriegen een draai om de oren. Je kunnen der op wachten!

23. Wachtkaoerpolitiek

Een deel van ons leven brengen wij in wachtkaomers deur. 't Is altied een verrassing, hoou 't der toougeet.

Ik ben wèend, om bij binnenkomst te groeten. Goenend mompeln wat terug, aandern kieken even op en lezen weer wieder in heur tedschrift. Die willen in ieder geval leeiver niet praoten.

As 't kan, kies ik mij een plekkie, waor a'k veul overzicht heb. Ik pak mij ok altied een tedschriffie. Ik wil wel praoten, maor ik begun nooit. Van achter joen tedschrift kuj mooi luustern naor d' aandern. As der tenminste praot wordt.

In de wachtkaomer bi 'j allemaol geliek. Vaok heerst der ok wat spanning. Ieder is met zien eigen gedachten bezig. D 'ein zit bewegingloos veur zich oet te kieken, een aander zucht is wat, of kek zo noou en dan op 't horlozie. Soms moet ein nog even naor de w.c., of pakt een nei tedschrift. Een paor zitten te praoten. Niet te haard. Ik kan 't wel volgen. Over 't weer en over heur kwaolen. Daor hebben ze 't over. Vanachter mien kraant he 'k mien oren wied open en beloer ik mien lotgenoten en de neikommers. Zo schat ik ze ok wat in. Dat is een kakmadam, daor zitten een paor ollegies, gewone mèens kies oet een klein dörpie en daor zit een wat zielig aold vrouwgie. Ieder in gedachten bezig met wat ze straks te heuren kriegten. Tot der ein rooupen wordt. Nao een lichte schrikreactie sprint d 'ein zowat en strompelt een aander naor een deur om daorachter te verdwienen.

Ik ben nog niet aan de beurt. Dan komp der een wat luudruchtig mannegie binnen. Hij geeit zitten en prebeert links en rechts van hum aan de praot te kommen. Het lukt neeit. Dan hef e geluk. Hij heurt: "Moi allemaol!"

De man hef een kraaierig stemmegie en geeit wieder: "Bi 'j allemaol al aan de beurt wèest, of moe'k eerst maor gaon zitten?"

"Kom hier maor zitten jong. Dan kuw even praoten. Ik ben ok nog niet aan de beurt," rop 't eerste kerelie, bliede dat e wat praot kreg. En dan geeit 't lös. Over 't weer, over heur kwaolen, over waor ze vandaon kommen en over ongelukken, die der gebeurd bennen.

"En dan he 'k vandaog de kraant nog niet lezen en nog niet naor de tillevisie keken," kraait de neikommer.

"Wat een ellende! Stromen vluchtelingen! Waor moeten wij ze

bargen? En dan oonze regering. Niks dooun ze en as ze wat dooun, is 't verkeerd. Wij in 't noorden kriegten ze op oons dak. In de Raandstad bennen haost gienend. Ze moeten ze beter verdeelen over oons laand!"

Nao veur hum een kôrte aodempauze vaalt d 'aander in: "Beter verdeelen? Dat kunnen ze in oons laand neeit. En dat lukt ok in Europa neeit! Eein Europa! Man, praot mij der van. Eein Euro, de grèenzen open. Alles geliek! En oonze regelies dan? Je bennen de grèens nog niet over, of 't is allemaol al aans!"

Dan nemp d 'eerste 't woord weer over: "Jao, hest geliek. Eein Europa wordt 't nooit. As 't kon, dan hadden wij 't al lang had. De Romeinen hebben 't al prebeerd, Karel de Grote, Napoleon en Hitler al. 't Is nooit lukt. As 't doel nog niet bereikt is, begunt de verbrokkeling al weer!"

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, 't lèeste wa'k nog heurde was: "Ik minister - president en jij mien minister, dan kwam 't wel gooud in Nederlaand!"

Mien naam wör oprooupen. Jammer, da'k aan de beurt was!

24. Bomen

Ik heb wat met bomen. Ik gao ok doezend maol leeiver de bos in dan 't waoter op. Hoou zal dat kommen? Ik denk deur mien olders. Dat waren ok gien waotermèensken. As kleuter was 't veur mij verboden om bij veenties te kommen. Dat was te gevaorlijk. Al gauw kwam 'k der stiekem toch. 't Waren mooie plekkies. 't Is altied gooud gaon.

Het komp, denk ik, ok deur de omgeving, waarin ik opgrewid ben. Bij oons verdwenen de bedsteden. Op zolder kwamen een paar slaopkommeries met zu 'n oetkiekie in 't rietendak. Ik sleuip in een der van. Een eik stun dichtbij. Een dikke, horizontale ziedtak kwam haast tot mien raom. Dat raom stun altied open. In 't veurjaor bij volle maon heurde ik: "Ieuww! Ieuww!"

Ik gung stillegies mien bère oet en loerde naor boeten. Dan zag ik ze zitten. Op die dikke ziedtak. Steeinoelegies. A'k der aan denk, heur 'k ze nog. Vlak bij oons hoes wus ik twee nussies zitten. Een in de stronk van een boomstam en een tussen de wortels van een omgewaaide boom. In Peeist hangen noou verschillende nuskassies veur steeinoelties. 'k Heb al jaoren gienend zeein.

Lèest vreug een, hou aold die bomen bennen. Ik zul 't niet weeten. Volgens mij, hebben ze der altied al staon. Net zo, as ze der noou staon. Toch bennen ze nuver greuid. In mien kinderjaoren wör de richel van prikkeldraad met een slag om de boom daon en dan vaast spiekerd. In de loop van de jaoren greuide de bast over de draod hèn. Die draod is niet meer te zeein. Wel een ring om de stam. Maor dan wel twee meter hoger. As de boom omwaaide, moej op die plek oetkieken met de moterzaog!

Dat dikke bomen toch greuien, he 'k ok zeein op mien fietstochten tussen Westervèle en Peeist. In 't Maandeveld keek ik vaok de èes over richting Nörg. Je wussen, dat Nörg daor lag, heuilemaal verscholen tussen de hoge bomen. Alleen een meulenwiek, een hoge mast en 't kerktoerenie staken der boven oet. De lèeste jaoren kan 'k 't kerktoerenie niet meer vinden. De bomen bennen greuid.

Bij oons hoes stun ok een dikke wilde kastanjeboom. Die is noou weg. Hij hef der driei jaor over daon om dood te gaon. De dikke stam lig der nog. Mien lammegies kunnen der mooi op speuln. Toch jammer van die boom. 't Was mien boom. De stam was misschien twee meter hoog

en splitste zich daor in driei dikke takken. Dat waren ok al net bomen. Volop in blad was 't tussen de takken net een hut. A 'k ondeugend wèest was, "vluchtte" ik in die boom. Daor was ik veilig. As mien mam mij reuip, zee 'k niks. Ik was vort en toch dichtbij.

Bomen kunnen gevaorlijk wezen. Bij störm, of bij 't ommaoken. Ze geven ok bescharming. As der 's naachts een dunderbui naoderde, mus ik oet mien bère kommen. Daor zat je dan met mekaor. Tegen 't beschot aan. Slaoperig. Mien mam met een tas op schoot. Loter begreep ik pas, wat daor in zat. Het lichtte aan een stuk deur. Dan kwam de wind opzetten. Het begon te soezen. De regen kletterde tegen de roeten. Pap zee dan: "De bui is der!"

Der wör niet veul zèegd. Zo noou en dan een lichtflits met meteein der op een knetterslag. Mien mam zee: "Die was niet wied vort!"

De volgende mörgen gung 'k met mien pap bij de aole eiken kieken. Soms zat der een lange scheur in de bast van de stam.

"Kiek," zee mien pap, "daor is 't inslaogen. Beter hier dan in oons hoes. Hij hef oons weer bescharmd."

Maor...., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, as 'k noou langs de bomen bij oons hoes loop, bennen der al heuil wat met zu 'n scheur in de bast. Ik kan alleen maor hopen, dat ze oons ok in de tooukomst bescharming zullen geven.

25. Terugkieken

Wij hebben aoflopen week op een middag visite had. Ja, ja, op een middag. Dat kan noou. Daor hebben wij de tied veur. Mèensken oet Roon. Hij is net stopt as schooulmeester. De vrijheid moet nog wat wennen. 't Is hum al aordig lukt, moe 'k zeggen. Ik heb al een paor jaor ervaoring.

Aj tweei schooulmeesters bij mekaor zetten, die tot op de lêeste dag heur beroep met veul plezeer oetofend hebben, dan kuj wel raoden, waar 't de heuile middag over geeit. Juust ja, over onderwies. Je hebben beidend een hoofdstuk van joen leven aofsloten. Dan hej al gauw de neiging om terug te kieken.

Nao de legere schooul in Nörg gung ik naor oonze "buren," de u.l.o., laoter de m.a.v.o. Ik mus even wennen. Meester wör meneer. Ik kreeg daor al te maoken met Stellingwerf. Streng, maor rechtvaardig. Hij gaf ok gimmestiek. Soms een veldloop. Hij gung op de fiets met. Achter in de Langelerdunen zee e, dat 't tied was. Middagpauze. Hij fietste vort. Gien een van oons kuierde naor schooul terug. Allemaol in looppas. 't Was ja in oonze eigen tied!

Nao de m.a.v.o. wol ik graog naor de kweekschool in Grunning. Stellingwerf zee, dat 't wel kun. 'k Heb 't eerst tegen gien een zèegd. As 't niet lukte, dan zu 'k ja een snakkerd wezen. 't Kun wel.

Ik gung naor de kweekschool, laoter pedagogische academie. Dat klonk al heul wat. Ik kwam Stellingwerf weer tegen. Die wör daor leraor. Daordeur he 'k negen jaor les van die man had. Hij wör ok stagebegeleider. Tweei jaor was ik op een schooul in de Oosterparkbuurt in Grunning. As Stellingwerf binnen kwam, groette hij kört, gung achter in 't lokaol zitten en begon te schrijven. Hij zee nooit wat, hij schreef. Aan een stuk deur. Laoter wörden die aanteeikeningen besproken. Zo koj van mekaor leren, zee e dan. Hij har alleen maor aanmarkings op wat wij daon hadden. Een maol har een wichie de lef om te vraogen: "Maar meneer, doen wij dan nooit iets goed?"

"Wat goed is, daar hoef je niet over te praten!" zee e toen. Hij har geliek, maor toch.....

Mien eerste schooul was in Eenrum. Daor he 'k veul leerd van mien baos, toen nog "het hoofd van de school". En van oons buurman. Die har altied een zaak had in 't dörp. Hij kende elkeneen. Ik har een

tweeiling in de klas. Een jonkie en een wichie. 't Waren net een paor krielegies. Zo drok. 'k Mus ze aal maor waorschouwen. Ze zeden altied: "Ja meester! Gooud meester!"

't Waren leeive kinderies, maor dat drokke gedoou begon ok wel is wat te vervelen. Op een dag har ik 't der met buurman over. Hij daoht even nao en zee: "Waaist, was toe dooun moust? Doe moust op hoesbezeuik gaon. 's Aovends onder etenstied!"

Ik von 't wat raor, maor 'k heb 't toch daon. Een groot gezin. Een klein vaoderie, een klein moouderie en een koppel kleine kinderies. Ik much toouschouwer wezen van een kört, maor mooi teneelstukkie. Een grote pan kwam op taofel. Der wör opschept. De oldste kinder, die gien plek hadden aan taofel, kregen een schep vol in heur bord en aten dat netties argens op een stooul op. Der veuil gien verkeerd woord, 't was in een mum van tied daon en elkenein ruumde wat op. Klaor.

Ik har wieder niks te vraogen. 't Was mij dudelk. Dizze kinder konden niet aans. Ik begreep ze noou. Met dank aan buurman.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, oonze middag was veuls te kört. Een neie daotum is al aofsproken.

Mien maot dee bij 't vertrek nog wel een mooie oetspraak.

Hij zee: "As kinder al jaoren van schooul aofbennen, je kommen ze in 't dörp tegen en ze rooupen met lachend gezicht: "Moi, meester!" dan denk ik: "'t Is gooud wèest!"

En zo is 't!

26. Levensruimte

Ieder mèensk hef ruimte neudig. Die ruimte is ok van invloed op 't gedrag. Ok bij dieren.

Doou maor is te veul zwienen in een hok. Wat gaon ze dooun? Juust ja, mekaor aanvreten. De staarten worden aal körter.

Doou maor is te veul tuten in een hok. Wat dooun ze? Juust ja, mekaor pikken. Tot blooudens aan toou. Tot de dood er op volgt.

Te veul mèensken in een gebied. Wat dooun ze? Mekaor dood maaken. Kiek alle daogen maor in de kraant. Ze kommen op zu'n scooterie naost je rieden en 't is gebeur. Snelle jonges.

As kind keken wij naor cowboyfilms. Geweldig. Revolverhelden. Wie 't snelst was met zien waopen, was de held. Daor denk ik wel is aan, a 'k tillevisie kiek. Zo maor op straot. Ze hebben gien mooie hoouden op, maor bivakmutsen. Gien revolvers, maor kalasnikovs. Wat maakt 't oet. Dood is dood.

Wat muggen wij bliede wezen, daw met mekaor in 't noorden leven. Hier is nog schone lucht en de ruimte nog groot. Ik ben daor tenminste bliede om. A 'k met de trein naor Schiphol reis, zeei 'k de ellende van te veul in een ruimte. Eerst bij de Oostvaardersplassen. Een grote vlakte. Massa's dieren. As 't vreten op rak, kunnen ze gien kaant op. Mèensken plaotsten richels. Even wieder. Waor je ok kieken beton. 't Beklemt mij. Ik denk aan Peeist.

Ali Brals-Luinge, bij veulen van oons nog wel bekend, har dezölfde geveuilens. Zie schreef der een mooi gedichie over.

Dankbaorheid.

Mien lieve kleine kereltie, wat hest doe toch veul veur,
Dast op een dörp geboren bist, hest ai 't zo'n frisse kleur
Van die gezonde boetenlucht. Deink now us an de stad...
Deur 't wonen in dit dörpie hest hiel veul veur mien schat!

Doe trekt er elke dag op oet, naor 't veld of naor de wei
En vuult dij as een vogelie zo vrolijk en zo vrij.
Dan giest doe met dien vriendties tesaomen weer naor 't bos,
Waarst o zo mooi kanst speulen op 't zaachte grune mos.
Dan kan ik dij weer vinden, daor midden op de brink.
Altied bist in de boetenlocht en dat mak dij zo flink.

Ok heb ik wel us zörge, want... klimst doe in de top
Van d 'allerhoogste bomen, dan deink ik: "Kind, pas op".
Mor, deink ik dan weer an de stad, met aal die hoge flets
En daorin zoveul kinderties, dan benauwt het mij asmets.
Want, kiek ik naor dien leventie en 'k zie wat d 'aandern mist,
Dan daank ik veur de zegen, dast hier geboren bist.

Het geeit hier over 't dörpie Westervèle. Veur een groep mèensken las
ik dit gedichie veur. Herkenning. Eein vrouwgie stak heur vinger op.
"Meneer," zee ze, "ik ben in een stad geboren en heb een mooie jeugd
gehad!"

Ik zee: "Dat vin 'k mooi!"

Ik meeinde 't echt. Waor veul mèensken op een bult leven, bennen
regels neudig. Aal meer regels. Tot ze niet meer warken. De grèens van
de democratie. Oonze richels. Wij kunnen gien kaant meer op.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, misschien woj wat triestig
bij mien verhaoltie. Da's niet de bedoouling. Vergeet neit hoouveul
moois der ok is. Van die kleine dingen. Blief ze zeein!

As 'k mien verhaoltie schrief, zit ik veur 't raom. Ik kiek naor boeten.
Mist leeg boven 't laand. De zun döt zien bèest om der deur te kommen.
Bladties dwarreln naor beneden. Ze vörmen een bonte mat op 't gras.
Zo noou en dan: "Plof!"

Een dikke walneut vaalt. Een eekhoornie komp hum haolen en rent
der met weg. Veur zien winterveurraad. Druppen aan 't hek. Een
schilderij!

27. Zwendel en bedrog

'k Heb 't al eerder schreven. As ik bij mien mam kwam, las ze de kraant. 't Eerste, wat ze zee, was: "Och, och, wat is 't wat in de wereld! 't Is overaal ellende! Wat een tooustanden!"

Ze wör der wat bangig van.

Ik lees noou de kraant. Ik wor der niet bang van. Ik wor der kwaod om. 't Is allemaol zwendel en bedrog. Fraude neuimen ze dat. Een miljoen is niks. Doezenen ontslaogen ok neeit. Hoou komp dat toch?

Mien gedachten gaon terug in de tied. Der kwam een ontwikkeling van alles mus groter. Alles mus saneerd worden. De eeine fusie nao d'aandere. Maor 't overzicht verdween. De mentaliteit wör slechter.

Zukse gedachten kriej, aj wat older worden. Dan kuj vergelieken. Vroouger en noou. Veul is beter worden. Niet alles. Der is ok veul verloren gaon. De jeugd kan dit nog neeit. Heur leven is, zoas 't noou is. Die olden moeten niet zeuren. Ze hebben geliek. 't Is zo en 't zal ok altied zo blieven. De jeugd wordt, hoop ik, older en kreg dan weer met heur jeugd te maoken. Zo hef de geschiedenis zich altied herhaold en zal zich blieven herhaolen.

Ik zeei de sportvelden in Nörg. Veur bij de ingang een mooie kantine. Dan zeei ik Jannechie Haaismao met zien haandkarregie. 't Mannegie har een zwakke gezondheid. Last van toouvallen. Hij was bij motorcrossen en Nörgermarkten aanwezig en stun op de kerkbrink en op 't voetbalveld. Hij har snoepgooud, pinda's en zo te koop.

De "zaak" van Jannegie was overzichtelijk, zien kassa was zien buus en hij har gien personeel. Hij har belang bij zien "zaak". Jannegie kon ok foetern. Kwaojonges pleuigen hum wel is wat.

"Verrek jong, verrek jong! Aofblieven!" reuip e dan.

Ik zeei oonze supermarkten. Zölf de bosschuppen opzeuiken en zölf aofreken. Straks bestellen per lienpost en alles thoesbezörgd kriegen. Hé, dan biw weer terug bij zoas 't was. Mien mam gung ok nooit winkeln. Alles wör thoes bezörgd. Deur zukkend as Piet Darmeviel. Piet trok met zien dichte winkelwaogen deur de dörpen. Die zat propvol. Een kirre trok de kar. Piet har ok klompen te koop. Vandaor zien bijnaom:

Piet Klompie. Piet neuimde ale artikeln op. De bestelling wör opschreven met een potloodstompie in een kladblokkie. Het potloodtie har e tussen wies- en middelvinger. As e wieder gung naor oonze burens,

much ik vaak op zien kirre zitten. Dat was een feest. As mien mam sukker te kört kwam, mus ik, a'k naor schooul gung, even bij Dien aan, Piet zien vrouw. Die gung thoes over de "winkel". Een kaomerie, dat ok propvol stun. Op de teunbaank een weegschaol. Een broene puut aan d'eeine kaant, aan d' aandere kaant een pondsgewicht. Sukker wör schept oet een jute zak tot der evenwicht was. Mus ik ok betaolen? Welnee.

"Schrief maor op veur Soegies!"

Piet was baos bij 't pad, Dien in 't winkelië. Veul overleg was niet neudig. Ze begrepen mekaor.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik ben noou kwaod om wa'k in de kraant lees.

Der heerst verslaogenheid. Veur vraogen moej niet bij mij wezen, maor bij de fractievezitter. Het verdreeit is nog rauw. Ze bennen nog "in shock". De man, waor 't om geeit, is "geëmotioneerd".

Die man is jaoren politiek actief wèest. De rechter har 't over wanbeleid. De zaak gung kepot. De man vertrekt.

Een groot verleeis. Een geweldige veurzitter. Een slag, die verwarkt moet worden. Ok as mèensk een groot verleeis. Die man har een gooudbetaolde baon. En 25 "bijbaonties". Die man döt de oetspraak, dat veur sommigen een baon te veul is en aanderen wel acht baonen aankunnen. As dat zo is, dan har e dus nog 18 baonen te veul. Deur dizze man bennen der wel dozenden heur eeine baontie kwiet raakt.

Op schooul leerde ik "vroouger" over een regententied. Volgens mij hebben wij die noou weer!

28. Joen eigen geschiedenis

'k Heb A.O.W. 'k Trek van Drees. Ik ben lid van de Grote Club. 'k Heb 't nog wel is drok, maor aans. Meer van as 't vandaog niet wordt, dan mörgen wel.

'k Heb soms ok al tied over. Tied om is even terug te kieken. Naor hoou 't vroouger was. Neisgierig naor waor 'k vortkom.

Kinder kieken veuroet. Ze willen graog older worden, groot worden. Elke verjaordag koj dichterbij. Je muggen aal meer. Je kunnen aal meer. Geschiedenis is wat van vroouger. Daor prakkezeer je nog niet aan. Je hebben wel aans wat aan de kop.

Bij de historische vereëninging "Norch" kwam 't zo noou en dan aan de orde. Jeugdleden. Hoou kriegen wij ze zo wied, dat ze lid worden. Ok al hebben ze een jonge veurzitter, 't is eeingelk nooit lukt.

Soms moej gewoon aanvaorden. Denk is aan joen eigen jonge jaoren. Haj belang bij vroouger? Ik neeit! Vroouger was gezeur van olden.

Aj older worden, wordt joen eigen geschiedenis langer. Achterom kieken wordt de meuite weerd. Kiek maor naor 't tillevisieprogramma "Spoorloos". Aangenomen kinder willen weeten, wie heur olders waren. Veuraal, naodat ze zölf kinder kregen.

Ik ontdekte bij oons op zolder twee grote, ingelieste foto's. Der was al een ingeliest borduurwark. Daor steet op, dat Jan Soegies, geboren: 8 dec. 1840 en Roelofje Popken, geboren: 18 meert 1844 en trouwd op 5 jannewaorie 1865 in 1905 dus 40 jaor trouwd waren.

Bij dizze gelegenheid hebben ze 't borduurwark kregen. Wat bleek noou? Die twee mèensken op de ingelieste foto's waren Jan Soegies en Roelofje Popken.

Mien pap was ok een Jan Soegies en oonze zeun is een Jan Soegies. Bij 't snuustern in aole pepieren ontdekte ik, dat de overovergrootvaoder van oonze Jan en dus opa van mien pap in 't gezin van Jan en Roelofje 't daarde zeuntie was met de naom Jan. De eerste twee Jannen waren oet de tied kommen. Kinderstarfte kwam veul veur.

Deurda 'k wat tied over kreeg, gung 'k bij de warkgroep "Begraofplaats" van de historische vereëninging. Wij knappen de boel op 't aole gedeelte wat op. Ze hebben wel niet zo veul aan mij, maor wat schoffeln, onkruid wieden en kaanties steken dat geeit nog wel. Mien maot mag ok graog praoten. Daor he 'k geluk met.

Op een grasveldtie veur op de begraofplaots is een graffie. 't Lig der wat alleen. Op 't zarkie steet, dat Jan Soegies op 29 aug. 1908 overleden is. In de advertèensie stun zeer onverwacht en nao een zeeikte van roem een dag en op de leeftied van 6 jaor en haost 10 maonden. Mien pap, Jan Soegies, wör geboren op 21 meert 1909. Hij was dus in zien gezin de tweede Jan. Zo blikt dus, daj op een begraofplaots veur een deel joen eigen geschiedenis kunnen ontdekken. Een begraofplaots is dus eeingelk een geschiedenisboouk van een dörp en de omliggende plaotsen.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, binnenkört holdt de warkgroep "Begraofplaots" veur de tweede maal een lichiesavond. Dan kuj op een bezunder tiedstip en onder bezondere omstandigheden joen naosten, die daor begraoven liggen, of een urn hebben, herdenken. Ik zul zeggen: "Maok der gebruik van!"

29. Welke bril!?

Ik lees de kraant. 't Is zaoterdag 28 november 2015. 's Mörgens eet ik eerst een plak stoet en drink een koppie thee. Daornao haol ik de kraant oet de breeivenbus. Die hangt aan 't hek bij 't Brinkweggie. Dan weeit ik meteein, wat veur weer of 't is.

Waor geeit 't over?

- smartengeld veur familie dooddrukte vrouw.
- zeuven Vietnamese kinder spoorloos.
- hoesholdelijke poot "Thuiszorg" steeit op omvallen.
- premier luudt de noodklok.
- bombardementen, terreurverdachten en doodscultus.
- sporthal duurder.
- Inbrekers, aanranders en ramkraaken.

Wat veur bril heb ik op? Een ding is duidelijk: 't neeis is wereldwied en negatief. Ik blaoder de kraant nog een maol deur. Kan 'k ok positieve artikelines vinden? Met meuite!

Etstooulzitting in de kerk van Anloo in 1412. Het geeit over: doodslag, verwonding, hoeshvredebreuk, deeifstal, moord, brandstichting, verkrachting en belediging. Het neeis komp alleen oet Drenthe. 't Is heuil negatief. Gekleurde brillen hadden ze nog neeit. Maor....., vroouger was wel alles beter!?

Jaoren leden. Mien mam is aold. Ze zit achter aan taofel. As ik binnenkom, leest ze de kraant. Ze zèeg: "Och, och, wat is 't wat in de wereld!"

De volgende dag geeit 't net zo. De dag daornao weer. Heur bril is gries, maor geeit in de richting van zwaart. Zij leeft in een sombere wereld. Het mooie, wat der toch wel was, zag ze niet meer.

Vanaof 2000. Roelie en ik gaon ieder jaor naor Canada. Ik heb met mijzölf aofsproken, da'k daor gien kraanten lees. Daor hol ik mij aan. Roelie zeg wel is, da 'k hum wel met heur kan lezen. Op de computer. Ik doou 't neeit. 't Bevaalt mij prima.

As wij aofscheid nemen, verklaor ik, da'k ok in Nederland de kraant niet weer lees.

Ik hol 't tweei, driei daogen vol. Dan is 't weer een plak stoet, een

koppie thee, de kraant. Ik kiek ok naor 't Journaal, Nieuwsuur, Pauw en aandere neesoetzendingen. Mien bril geeit richting donkergries.

Een week of wat leden. Wij gaon naor een optreden van "De Straotklinkers". Mien muziek. Een van de groep imiteerde Johnny Cash, een man met een apaarte stem. As ze mij een blinddoek veur daon hadden, ha 'k daocht, dat e der zölf stun. Geweldig.

As wij naor hoes rieden, hef mien bril mooie, lichte kleuren. Mien stemming slöt zich daorbij aan.

Aoflopen vrijdagavond. Wij gaon naor de oetvoering van A.D.O., de teneilvereeniging oet Nörg. Een volle zaal. Een mooi stuk. Een kolderstuk. Lachen, gieren, brullen. Ik denk, dat niet iedereen de broek dreug holden hef. En wat mij veuraal opvallen is? Haost allemaol jonge acteurs en actrices. Der waren zölfs driei oldleerlingen bij. Op verzeuk van een der van waren wij aanwezig. Wij hebben der gien spiet van had. 'k Heb der zölfs over dreumd. Stephan en Tamara wörden boer en boerin op de rieke hoeve.

Wij reden naor hoes. 't Was donker. Mien wereld was licht. Dat kwam deur mien bril.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, kies in 't vervolg heuil bewust de goeie bril. Ik weet 't wel, der is veul ellende in oonze wereld. Veul verdreeit. En je kunnen der maor zo met te maoken kriegén. Maor wij kriegén tegenwoordig ok alles op oons bord.

Vergeet neeit, dat wij gelukkig ok nog heuil veul moois om oons hèn hebben. Kleine dingen. Dichtbij. Pak dan zo noou en dan ok is die goeie bril. Ik doou 't regelmaotig.

't Bevaalt mij gooud!

30. Parkeren

Oons eerste auto kregen wij in 1957. Mien breur was 18 jaor. Hij har zien riebewies haold. Dan mus der ok een auto kommen. Gien grote, maor een kleinere. Gien neie, maor een tweeidehandsie. Meer zat der niet aan.

Der wör beld. De veurwaarden wörden steld. Een vertegenwoordiger van een geragebedrief oet Assen kwam langs. Met een auto. 't Was niet zu'n grote, 't was een tweeidehandsie. Maor wel een opel. Dat wol mien breur graog. Daor har e ok ja riele in had.

Der wör wat hen en weer praot. Mien breur gung een proefrittie maoken. Ik much met. Achterin. A 'k der gooud aan denk, krieg 'k de reuk van die auto nog in de neus. Wij een auto, dat was ja geweldig!

De kleur stun heur wel aan. Nao wat gepingel over de pries, wör de koop sloten.

Maor toen waren ze der nog neeit. Zu'n "neie" auto kun toch niet boeten staon. Der mus een gerage kommen. Mien opa was gien timmerman, mien pap en mien breur ok neeit. Ik ben 't ok nooit worden. Der is wel een gerage kommen. In de kapschuur wör een hok aoftimmerd. Zo kon 't wel. Oons eerste auto stun onderdak.

In 1964 wör ik achttien. Ik kreeg riele. Bij Appie Buvegao. De meeinste jonges oet Peeist kregen daor riele van. Die woonde tussen Ubbenao en Rhee. Je wörden in die tied niet ophaold van hoes. Je mussen daor hèn. Een uur les kostte zo ongeveer f 7,50. 'k Weeit 't niet zeker meer.

Nao, volgens mij zu'n 16 lessen, much ik aofrieden.

Bij "De Moriaan" in Assen. Eerst theorie. Dat gebeurde mondeling. 't Lukte. Dan muj met een examiner in de auto deur Assen en omstreken. Een bochie achteroet, de hellingproef, inparkeren en zo. Mien examiner was tevreden. Ik kreeg mien riebewies. Maor gien auto. Dat zat der niet aan. En wij hadden der ja ok een.

Mien pap hef laoter ok nog zien riebewies haold. Mien mam hef nooit een riebewies had. Zo was 't toen.

In 1967 bennen Roelie en ik trouwd. Wij woonden in Een. Roelie har ok 't riebewies. Wij hadden gien auto. Gien geld veur.

Wij verhoesden naor Eenrum op 't Hoge Laand. Wij hadden gien auto. Wel een brommerie.

Laoter kregen wij daor oonze eerste auto. Buurman zee, dat 't wel

kun. Een kever. Zo trots as een pauw. Wij hadden gien gerage. Hij mus boeten staon. In de winter vonden wij dat zunde veur 't keverie. Wij vonden een plekkie in een boerderijgie wiederop. Wij reden der haost niet in.

Daornao bennen der alleen maor meer auto's kommen. De wegen reuken vol. Die mussen breider worden. De wegen reuken weer vol. Der ontstonden files.

Wij parkeren graog bij hoes. Dat kan niet altied meer. Wij parkeren graog daor, waar wij moeten wezen. Dat kan aal vaoker niet meer. In Nörg en oonze dörpen gelukkig nog wel. In Assen en Grunning gef 't al problemen. En dan kriej ok met de instelling van mènskén te maoken. Wij parkeren op plekken veur gehandicapten. Wij parkeren 2 auto's, waar der 3 kunnen staon. Wij zetten aandern klem. Wij maoken ruzie om parkeerplaotsen. Wij vinden goeie parkeerplaotsen te duur, of wij moeten dan te wied lopen. En 't openbaor vervoer is ok waardeloos!

Hoou is dit toch zo kommen? De omstandigheden bennen veraanderd. Aal meer auto's. Maor daor dooun wij haost allemaol aan met!

Of zul 't aan de mènskén zölf liggen? Bennen wij aal meer ik en aal minder wij worden? En dat wij met zo veul mènskén op zu 'n klein stukkie van de wereld wonen, is een gegeven!

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, zundagaovend is t weer lichiesaoovend op de begraofplaots in Nörg. Veurig jaor waren der over de tweehonderd bezeuikers. Dat was mooi.

Veul van de bezeuikers kommen in auto's. Dat is een gegeven. Maor parkeren op de Kerkhofsdriift kan neeit. De barms bennen te slecht. Parkeren op 't straotie kan ok neeit. Dan blokkeren wij de heuile boel en zul, as 't neudig is, een zeeikenauto der niet kunnen kommen. Gelukkig hef Nörg in de omgeving parkeerplaotsen zat. Dus, in- en oet stappen mag wel, parkeren kan neeit op de Kerkhofsdriift! Ik hoop, dat oons wij - geveuil 't wint!

31. Zo maor een vrijdagaovend

't Is vrijdagaovend. Ik kom thoes.

“Opschieten,” zeg Roelie, “jij moeten met Ronald naor Coevorden.”

Och jao, dat is ja ok zo. 'k Was 't haost vergeten. Gauw even lap om de kop en dan vort. Een leesboouk en een puzzelbooukie op d'achterbaank.

Op weg naor Zeijen zeei 'k een paor laampies branden, die dat aans niet dooun. Ik rie nog even deur. Ze kunnen ja ok zo weer oet gaon. Dat dooun ze neeit. Ik stop in de Zeijerstrubben. Daor bliekt, dat een deur niet gooud dicht zit. Zo wies as een tuut, da 'k 't zölf oplöst heb, gao 'k wieder.

In Assen richting 't station. Daor is 't altied oetkieken, waor je langs moeten. De heule boel steeit op de kop.

Vaok denk ik: “Wat kost dat wat!”

Een aander zeg dan weer: “Mooie warkgelegenheid. Daor wordt verdeeind!”

Wij hebben dan beidend geliek. Ik vin 't wel knap, dat we der toch aal nog weer langs kunnen. 't Is noou ok weer veraanderd. Ik rie veur 't eerst over de neie brug. De Drèentse brug met, volgens sommigen, de Grunninger naom. 't Meeinste lewaai is trouwens al over. Ede Staol zul zeggen: “Wat maakt 't noou oet, of 't noou onkruud is of roet!”

En zo is 't ok. 't Veurnaomste is, dat e straks gooud warkt. 't Leeifst beter dan de Witterbrug. Die steeit open en wil niet dicht, of 't omgekeerde.

Richting Zwiggelte krieg ik te maoken met langzaamriedend verkeer. Een grote beitenrooier veuraan. Inhaolen is link. Rechts een monster, links een rij bomen. Ik prebeer 't maor neeit. En ok aal tegenliggers. “'t Is ja rond zees uur. Bij 't Oranjekenaol löst 't probleem zich op. De beitenrooier slag linksaof.

Op de plaots van bestemming in Westerbörk toeter ik, Ronald, mien kleinzeun, komp der al aan. Wij gaon op weg naor Coevorden. Daor zeggen ze Coevern, maor wij zeggen Coevorden. Toch wel mooi, zo noou en dan zu 'n rittie. Mien veurdeeil is, da 'k dan meteen een routeplanner heb. En wat kuj dan mooi even bijkletsen. Man, man, hij kletst mij de oren van de kop. Over schooul, over stage lopen, over zien wark in zien vrije tied. Bij een tuteboer. En over de brandweer natuurlijk. Hij is al een aantal jaoren bij de jeugdbbrandweer. Hij is net 18 jaor worden. Dan holdt 't op. Noou draait e met met de leiding. 't Is zien lust en zien leven.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, Ronald verdween in de kazerne. Ik mus maor in de kantine gaon zitten. De kovvie stun klaor. 'k Was net met een puzzelie begonnen. Der kwam een binnen, groette en gung zitten. Wij kwamen aan de praot. Ik zee: "Koj oet Coevorden?"

As 't niet zo was, zul e toch wel zeggen, waor e weg kwam. Mien plannegie lukte. Hij kwam oet Emmen.

Ik vertöl hum, da 'k oet Peeist kwam. Bij Nörg.

"Oh," zee e, "daor he 'k jaoren op de weekmaark staon. Met lappiesgooud en zo. Naost de pindaboer. En 'k heb de visboer ok gooud kend. Pieter Woltjer. Die har een mooi vrouuwgie. Maor ik ben der met opholden. Lichaomelijke problemen."

Der kwam weer een binnen. Ik gung wieder met mien puzzel. Die aandere twee kenden mekaor blikbaor gooud. Hij reuip: "Ah Koos. Doe hier ok?"

Domme vraog. Dat zag e ja wel.

"Hooou geeit 't jong?"

Zunder op antwoord te wachten, daoverde hij deur.

"'t Geeit beter in de wereld, hè! Een deurstart van Philips in Emmen. Nederlaand in de top driei, wat betreft de welvaart. Oons gebied wordt aantrekkelijker veur hoesartsen. Minder belasting betaelen. En...., ze hebben de premier van Oekraïne in zien kruus grepen!"

Hij lag in een deuk van 't lachen en sleuig Koos op zien scholder. Die laachde neeit en zee eerst niks. 't Wör stil. Ik keek van mien puzzel op. Toen begon Koos. Met een eernsachtige stem.

"Welvaart? Laot mij niet lachen, man. In een laand waor welvaart is, moet zörg wezen veur kinder en bejaorden, veur gehandicapten en warklozen. Der mag gien armoe wezen. Gien honger! Dan mag 't laand het woord "welvaart" in 't vaondel draogen. Zo lang 't gat tussen riek en arm alleen maor groter wordt, is der gien spraoke van welvaart. Mien burenen moeten naor de voedselbaank. Mien oompie hef de eeine tegenslag nao d' aandere had. Hölp? Vergeet 't maor!" 't Wordt weer stil. Ik pak mien booukies op, gao staon en zeg: "'t Vaalt niet met, jonges!"

Ok die opmarking zul niks helpen. Ik breng Ronald naor hoes.

32. Hokus – Pokus

Hokus - Pokus. Der zit wat geheimzinnigs in dit woord. Ik wil hier over schrijven, omdat Roelie en ik op reis wêest bennen. Aoflopen vrijdag hebben wij oonze dochter, schoonzeun en heur kinder van 13 en 10 jaor van Schiphol haold. De kleinkinder bennen jonkies. 's Mörgens om haalf 5 leuip de wekker aof.

Om 20 over 5 in de auto naor station Beilen. Daor kuj graotis parkeren naast 't spoor.

Om 6 uur met de trein naor Schiphol. Deur de polder. Dan bi'j der om 8 uur. Een trap omhoog. Gauw even kieken op de borden van Aankomsten. Heur vleeigtug oet Calgary is nog niet land. In aankomsthal 2 zeein wij, dat ze land bennen. Dat gef mij een gooud geveuil. Even laoter zeein wij ze deur 't glas in de begagehal. Dan kommen ze de deuren oet. Der geeit toch niks boven mekaor aan - raoken. Hier muj tenminste nog knuffeln. Ik krieg meteen een tikkie te verwerken. Kleinzeun Lammert is groter dan mij!

Gauw de trap aof naor de trein. Die van 9 uur kunnen wij nog net haolen. In Zwolle even overstappen en dan bennen wij om dik 11 uur weer in Beilen. Roelie wordt ophaold deur kennissen en wordt naor hoes braocht. Ik gao met de Canadezen naor Winschoten.

Op 't gemeentehoes in Winschoten kunnen ze een neie Nederlandse pas haolen. Een Canadese pas hebben ze wel. Heur Nederlandse pas willen ze ok gaog holden. Dat kan dan in Noord - Nederland in Winschoten. Wij bennen der om kwart veur 12. Ze moeten eerst maor pasfoto's laoten maoken in 't dörp. Daornao gaon wij even wat eten. Om kwart over 1 bennen wij weer op 't gemeentehoes. Ze worden heuil plezierig hölpen. Toch duurt 't een kleine 2 uur. De Canadezen bennen noou ok weer Nederlanders.

Van Winschoten naor Roelie in Peeist. Op een gegeven moment slaopen ze in de auto alle veer. Even snuffeln, wat drinken en een kop soep. Even weer gooud wakker worden.

We stappen weer in de auto. Wij gaon naor "De Huttenheugte" in Daolen. De olders van oonze schoonzeun bennen 50 jaor trouwd en hebben daor een hoesie huurd. Op de terugweg moe 'k nog een poosie wachten. Allemaol flikkerlichten en hulpverleeinners. Der steeit een auto schuur op 't kruuspunt en der lig een op straot naast een fiets.

As ik thoes kom, gao 'k onderoetzakt in een stooul hangen. Wat een dag. Niks veur mij.

Maor nou ben 'k wel bij mien Hokus - Pokus. 'k Heb der die dag vaak aan daocht. Hokus - Pokus steeit veur een moeilijk woord. Dat zal ik jullie bespaoren. De cursus wör geven in Utrecht. Een "bont," klein vrouuwgie gaf oons les. In de cursus wör veul aandacht besteed aan spierwarking. De oermèensk beheerste aal zien spieren. Die har e neudig om te overleven.

In de loop van de tied gebrukten wij veul spieren niet meer. Wij waren ze niet meer neudig. Wij gungen ze blokkeren. Deur een spiertest kuj de blokkades ontdekken en daornao herstel opbouwen.

Bij de test gung 't vrouuwgie veur je staon met heur gezicht naor je toou. Je mussen joen beide aarms horizontaol holden. Ik was de eerste proefpersoon. Ze har een haand op mien scholder, de aandere op mien aarm. Ze vreug, waar ik slecht in was. Ik zee: "Zo'n dag als nu. Met de auto naar 't station, met de trein naar Utrecht, de cursus - plaats zoeken. Reizen vind ik dus niets!"

Nao elk woord, dat zij neuimde, drukte ze op mien aarm. Ze zee: "Reizen!"

En daor gung mien aarm.

De proefpersoon nao mij was een grote, sterke kerel.

Hij zee nao aofloop: "Ik dacht, ze mag aan mijn arm gaan hangen, dan houd ik haar nog wel!"

Ze neuimde een zwak punt van hum en daor gung ok zien aarm.

Zo kuj dus ok hiaoten in een leerproces ontdekken en daornao aan een opbouw - proces beginnen. Het kan je ok zölfvertrouwen geven. Het vrouuwgie vertöl, dat as heur dochter een moeilijk proefwark har en ze har wel heur best der op daon, altied even vreug, of ze heur even wol testen. As de test gooud was, gung ze vol zölfvertrouwen naor schooul.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, ik was laaiend enthousiast over dizze cursus. Ik vond 't gien Hokus - Pokus. Toch he 'k 't nooit tooupast.

Veur dizze spiertest is lichaomelijk contact neudig. En dat mag ja neeit. Je muggen zölfs gien ollegies een aai over de bol geven! 't Is wet! 'k Ben bliede, dat Roelie en ik zo noou en dan is met oons beidend in hoes bennen. Dan kan 'k heur tenminste een aai over heur bol geven!

33. Licht en duuster

Zo rond de Kerstdaogen treffen licht en duuster mekaor. 't Is de tied, dat het 't langst duuster is. Heuilemaol in 't noorden wordt 't niet eens licht.

Toch willen wij 't licht gaog zeein. Wij maoken dan dingen zichtbaor. In 't duuster wordt alles aans. In 't duuster is alles geheimzinniger. Wij heuren dan van alles, maor zeein 't neeit. Bij veul mènskén geeit ok heur fantasie warken. Dan gaon wij dingen zeein, die der niet eens bennen.

Het licht zeein beteeikent ok geboren worden. In dizze donkere tied wör ok een kindtie geboren. In een staal met dieren der omhèen. Op zich al een lichtpunt met oetstraoling. 't Gebeurde 's naachts. Deur 't licht, een ster, wör bekend maakt, waar dat gebeurde.

In dizze donkere tied zeuiken wij 't licht. Deur overaal lichies te laoten branden. In de hoezen, in steden, boeten. Wij hopen dan, dat zo ok de lichies in de harten van mènskén gaon branden. Onzichtbaor licht. Toch kuj dit licht wel zichtbaor maoken. Deur aandacht te hebben veur mekaor. Deur bij heur, waar 't donker is, te preberen ok de lichies te laoten branden. As wij zeggen, dat 't begunt te lichten, dan wordt 't weer dag. Dan wordt alles weer beter. En as wij noou begonnen in oonze eigen omgeving en dan allemaol, dan kriegén wij vanzölf een betere wereld. In dizze tied zeein veul mènskén alles somber in. Ze tasten in 't duuster. Ze weeten het niet meer. Ze zeein alles duuster in. As 't dan duuster blef, dooun ze zichzölf soms te kört. Ze zeein der gien gat meer in. Vaok hebben wij die duusternis bij een aander heuilemaol niet zeein. Wij hadden 't te drok met oons zölf. Wij zöchten alleen maor oons eigen licht. Wij zagen het seinlicht neeit, dat die aander oetstraolde. Het oetzicht wör oons benomen.

Toch wordt der van het duuster ok wel gebruik maakt. Inbrekers worden wel bunzings neuimt. Die zeuiken heur prooi ok 's naachts. Bij die bunzings heurt dat bij de spelregels. Bij een van de wetten in de natuur. Bij inbrekers kuj je dat aofvraogen. Die staon ja boven de dieren. Die hebben ja verstand. Oj noou een groot licht bennen, of gien groot licht, verstand hebben wij.

Vroouger wör bij de jeugd in Nörg en omgeving ok vaok 't duuster gebruikt. De jonges en wichter knepen ja vaok de kat in 't duuster. Een

wichie wör dan thoesbraocht en der wör nog even wat knuffeld in de baanderhoouk, in 't stookhok, of veur de koouen. Die hadden 't licht niet neudig. Vaok hadden ze al een mooi poosie verkering, eer dat aan 't licht kwam. Soms was der spraoke van concurrentie. Die aander gunde hum dan 't licht niet in de ogen.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik zölf heb 't licht al twee maol zeein. As kind. 't Was Kersttied. Der waren nog lang niet zo veul lichies as tegenwoordig. Vanoet Peeist gungen wij met oonze moouders naor 't Kerstfeest in de kerk van Nörg. De vaoders mussen melken. Met de haand. De koouen stunden op de groepstaal. Eenmaol gungen wij lopend. Zo veul snei lag der toen. Bij binnenkomst in de kerk stun daor een heuil grote boom met echte keersies derin. Die wörden aanstoken met een lange lat met aan 't oetèende een brandend keersie. Ik kan mij van dat Kerstfeest alleen maor die boom met keersies herinnern. Zo groot, zo mooi. Ik veulde mij heuil klein.

Aj dan nao de deeinst weer thoeskwamen, zaten wij met mekaor om oons Kerst -boompie. Mien pap har 't melken daon. Dat boompie, ok met echte keersies en hier en daor een hulstakkie met krallegies, waren de eenigste Kerstversieringen. Het boompie stun in de hoouk, een emmer waoter der naost. De keersies wörden aanstoken. Het licht wör oetdaon. Wij zaten der bij en keken der naor. Der lagen gien pakkies onder. Alleen maor lichies. Wat mooi!

Ik denk noou wel is, zo eenvoudig was misschien wel mooier, dan de overdaod van noou!

34. Leren deur ervaoring

Leren deur ervaoring. Leren deur vallen en opstaon. Met joen kop tegen de muur lopen. Dat komp al haard aan. Maor 't leert wel. Een ezel stöt zich ja gien twee keer aan dezölfde steen.

Leren deur ervaoring geldt veur elkeneen. Bij goenend is dit een oetgangspunt bij de opvoeding van heur kinder. Maor as een kind eerst een haand op een gloeiende plaot moet leggen om te leren, dat dat heeit is, dat geeit mij te wiedz.

Toch hebben sommigen altied wat. Van zukkend zeggen wij, dat 't brekebeeinen bennen.

Bij de jaorwisseling heurt vuurwark. 'k Heb der altied een hekel aan had.

't Begon bij oons met carbidbussies. Een strooupblikkie, wat carbid der in, even wat spei der op, 't dekselie der stief op en dan een lucifer veur 't gattie in de bodem. 't Blikkie haj op de grond. Onder joen klomp. As't lukte, dan kreej een knallegie. Mooi man! Toch gung 't ok wel is mis. Een van mien kammeraoden heuil een lucifer veur 't gattie. Der gebeurde niks. Hij pakte 't blikkie op, keek der naor en.....poff, 't dekselie vloog der aof. Precies bij hum in 't gezicht. Och, even reren en wij gungen weer wieder. Toch har e wat leerd. En wij ok.

De groten deden hetzölfde, maor dan met melkbussen. Veul groter dan een strooupblikkie en de knallen veul harder. Soms wör een heuil aole melkbus gebruukt. Die barstte deur de spanning wel is oet mekaor, eer 't lid, dat der stief op stampst was, der aof knalde. Dat leuip ok wel is verkeerd aof. En 't gebeurt nog. 'k Heb lezen, dat argens een raokt is deur zu'n wegvleeigend deksel.

Daornao kwamen de rötties. Van kinderscheeties tot harde knallen. Een lucifer aan 't lontie en weg der met. Goenend hadden een sigaret aan. Dan koj die gebruiken veur 't aansteken van de lonties. Ok hier koj "spellegies" speulen. Stoer dooun. Wie kan 't röttie nao 't aansteken 't langst in de haand holden. Vaok gung 't net gooud. Soms mis. Dan was de lol op.

As seldaot daocht ik vaok aan dizze tied. Bij 't oefen in haandgrenaot gooien. 't Veiligheidspallegie der oet en weg der met. Ok toen waren der soms "stoere" kerels bij.

Wij leren ok deur schao en deur schaande. Wij weeten 't wel. Toch

geeft 't mis. Met vuurwark, in 't verkeer, bij 't eerappelrooien, bij de jacht en neuim zo maor op. Elk jaor weer.

Ok dit jaor hebben wij 't aole jaor weer vortschoten en bennen wij aan een nei jaor begund: 2016. Wat dit jaor weer brengen mag? Wij moeten oons best maor dooun!

De knieperies van 't aole jaor bennen op, al lust ik ze nog wel en kunnen wij de rollegies in 't neie jaor oetrollen.

Het siervuurwark wordt elk jaor mooier, de knallen elk jaor harder. Soms bennen 't net bommen. Met gevaor veur jezölf en een aander.

'k Heb maor een wèensbelon zeein en 'k heb niet lezen, dat der deur vuurpielen of dizze belonnen argens braand ontstaon is. Gelukkig maor.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, vuurwark, 'k heb der een hekel aan. 'k Heb der wel begrip veur. 't Is een mooie traditie. Die moeten wij in ere holden. En aan aal dat geld moeten wij maor even niet denken. Aans steken wij nooit een vuurpiel weer aof. Maor wat geeft der wat de lucht in! Pffft....., weg is 't!

Ongelukken zullen der altied wel blijven. Ik denk nog vaak aan die film, die ik op schooul zeein leuit. Kinder dooun vuurwark in zu'n voelnisbak. Der gebeurt niks. Een lop der naor tooou. Hij kek der in. Dan..... Wij zeein hum terug, as e oet 't zeeikenhoes komp, zien heuile kop in 't verbaand.

Ik heb tiedens de jaorwisseling veul steun aan mien schaopen. Die staon midden in 't laand in een bultie bij mekaor. Reurloos. De volgende mörgen liggen ze rustig te neerkauwen. Wat kunnen ze der ok aan dooun!? Niks! Ik ok neeit!

Gelukkig neijaor.

35. Dreei keer winter

Ik was nog een legere schooukind. Zo omtrent 1955. As der 's mörgens een dik pak snei lag, wörden wij wat eerder rooupen. Wij müssen wat vroouger vort. Wij müssen lopend naor schooul. Dat vonden wij niet arg. Dat vonden wij mooi. Een ding was zeker, wij kwamen te laot op schooul. Wij wussen toch wel, dat de meesters en juffen dan niet kwaod waren. Die waren der wel. Ze woonden allemaol in Nörg, of waren der in de kost.

Schooukinder oet Ein zeden soms, dat ze niet naor schooul heuifden. Juffrouw Huzing mus ja oet Nörg kommen. Ze müssen wel naor schooul. Juffrouw was der al. Ok lopend.

Een paor keer bennen wij ok op scheuvels naor schooul gaon. Over de straat. Ok toen al.

Veur in Nörg lag een bult zaand. Daor wör deur de gemeente met strooid. Een schoef was der volgens mij nog neeit. Ze hadden wel zu'n V-vörmige, holten slee. As de bulten wat te hoog waren, konden ze der niks met.

Op bepaolde plaotsen lagen altied sneidunen: veur in Langel, in Zuudvèle, in 't Noordèende van Ein. Groepen mèensken spitten de weg der deur.

Ik har 't met een over die tied in Peeist. Haost ale hoezen waren boerenbedriefies. De jonge boer met zien gezin woonden der, de ollegies woonden der en soms nog wat vrijgezellen. Ze warkten allemaol thoes. Auto's waren der nog niet veul. En eten en drinken was der genog: eerappels, melk en veul was dreugd, inzet of weckt. Wij konden gienend bedenken, die met de auto naor 't wark mus.

Noou, zu'n 60 jaor laoter, is alles beter. Maor ok drokker. Betere materiaolen. Alles moet. Om zo laot daor, om zo laot daor. De wereld moet deurgaon. 't Kan niet aans. Wij hebben alles in de haand. Sneidunen? Oonze schoevers vegen de straoten schoon! Gladde wegen? Wij strooien, of sprenkeln! Natuurkrachten? Niks met te maoken! Wij beheersen ze!

Dan....., een beetie vörst. 't Zit nog niet eens in de grond. Een laagie snei. Niks te beteeiken.

Maor dan....., iezel! Lopen? Levensgevaorlijk! Fietsen? Kuj wel vergeten! Met de auto? Je kommen de aofrit niet aof! Openbaor vervoer? Lig heuilemaol plat!

Zörg veur bejaorden? Moeilijk! Etensveurraoden in hoes? Raoken op! De boel lig op zien kont! Dan bliest, hoou kwetsbaor wij bennen! De heule dag berichten op de radio en beelden op tillevisie. Code rood. Een noodsitiaotie. 't Was net, of alles veur 't eerst gebeurde.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, een paor jaor leden waren wij in Canada. In Alberta. 't Was december. Ze hebben een laandklimaot. Echte zummers, echte winters, een kört veur- en naojaor.

De grote wegen worden strooid met een soort fiene steenslag. Een haarde, kaole oostenwind jag de stoefsnei der over. Die stoefsnei komp vanoet enorme vlaktes en verdwient in enorme vlaktes. De prairies.

In de dörpen wordt niet strooid. Daor wordt alleen maor schoven. De auto's hobbeln over de vaastreden snei. As der te veul snei komp, voeren ze 't aof naor een leegte in de prairie.

Nao een sneibui is zu 'n dörp net een mieghummelbult. Overaal kommen mèensken de hoezen oet om heur straoties en opritten schoon te veges, of te scheppen. In die decembertied heul een jong stel een Kerstrit veur ruiters. 't Was dik winter. 's Naachts over de - 40 graoden.

Overdag een haarde oostenwind bij een temperatuur van zu'n - 30 graoden. Het stel woont argens in de vlakke. Ik zul ok helpen. Zul 't wel deurgaon? Het kon, daocht ik, neeit. Even bellen. 't Gung wel deur. De deelnemers, die overaal vandaon müssen kommen, waren al met heur peerdekarren onderweg.

De peerde en de pony 's wörden in Kerstsfeer optuugd. Daor gung 't hèn. Ik heb't, dunkt mij, nog nooit zo kaold had.

't Is in Canada niks beter dan bij oons. Wel aans. Zij bennen 't wèend. Heur leven is der op insteld. Gien paniek. Gien code rood.

In de iezeltied van oons daocht ik nog wel even terug aan oonze autoloze zundaogen. Gien verkeer op de weg. Wat een rust. En dan ok nog gien post en gien kraant.

Maor 'k ben toch bliede, dat noou alles weer normaol is!

36. Griep

Me dunkt, da 'k in aal die jaoren, da'k in Eenrum, Nörg en Westervèle veur de klas stun, nooit thoes bleven ben om de griep. Roelie zee wel is: "Hooou red jij dat toch? Soms is de helft van 't aantal kinder der neeit!" Ik was der wel en zee: "Ik denk, da'k aofweerstoffen opbouw!"

Een aantal jaoren leden kreeg 'k een breeifie in de bus. 't Zul veur mij beter wezen, da'k een griepsput kwam haolen. Roelie kreeg net zu 'n breeifie. Noou ja, as 't beter was, dan mus dat maor.

Op een zaoterdagmörge naor de praktiek. Wij heufden niet te zeuiken, waor die was. Langs de weg stunden ze al in de rij, langzaam deurschoefelnd tot de spuiten. Ik daoht even aan een driefjacht. 't Verschil was, dat wij oet vrije wil leuipen. 't "Schot" wör doeltreffend plaotst. Wij drentelnden deur.

Een paor minuten laoter veulde ik der niks meer van. Roelie kreeg een dikke aarm en har driei daogen last. En die winter ok nog flink de griep. Ik neeit. 'k Har ja ok een spuit had. Maor Roelie ok. Noou ja, je heuiven ok alles niet te snappen. 't Eeine lichaom is 't aandere ok neeit.

Noou, een aantal jaoren laoter, haol ik nog mien spuit. Roelie niet meer. Der stun ja in de kraant, dat de spuit van veurig jaor niks hölpden har. De spuit mankeerde niks aan. De griep har zich der niet bij aanpast. Roelie kreeg nog wel is de griep, ik kun der wel vaak om deurlopen.

Dit jaor kregen wij weer zu 'n berichie. 'k Heb de spuit nomen. Roelie neeit.

"Dan kan 'k mij in elk geval die driei daogen last bespaoren!" zee ze.

't Wör rond de Kerstdaogen en aold en nei. Wij kregen familie oet Canada. Mooi. Dan kuj ze tenminste weer is aanraoken. Roelie wör wat licht in de kop. Wat zweverig. Veuraal, as ze zich bukde. Ik zee: "Jij kriegden de griep!"

Nee, ze kreeg niet de griep en ik mus maor opholden te zeuren.

Ze begon te hooosten en ze mus zo noou en dan heuil rap naor de w.c. 'k Heb heur nog nooit zo zeein sprinten. 't Was overdag zo, maor 's naachts ok. Roelie gien slaop, ik gien slaop. Dan elk maor op een bère. Nee, dat mus toch maor neeit. Dat is ja nog nooit neudig wèest. En bovendien, as 'k Roelie 's naachts maor veuil, dan is 't al gooud.

Oonze w.c is gelukkig dichtbij. Roelie sleuig 't dekbère terug, ik dee 't licht aan. Maor dan....., man man! As wij nog kooouen op staal had

hadden, ha 'k daoacht, dat der een kaalven mus. Aoljaorsaovend. De kinder hadden wat siervuurwark. De jongste zee: "Oma, kuj nog even veur 't raom kieken?"

Dat hef ze met meuite daon. Elkeneen sprak heur mooud in. Zij was ja niet de eenigste. Roelie har daor niks aan.

En ik dan? Ik wör wel wat grieperig, maor niet zo arg.

"Zeei 'j wel! Dat döt toch wel die spuit!"

Oonze gasten vertrokken. Even snuien langs een wallegie. Takkies aofknippen, dat gung wel. Takkies oppakken was minder. Licht in de kop en zweverig. Abonnement op de w.c. Dag en naacht. En aj dan op joen kneien veur de pot liggen, je moeten overgeven., maor der is niks meer, dan denk je, dat 't èende naobij is. Naor bère met pillen en draankies. Hoousten en nog is hoousten. Soms denk je: "Noou holdt 't op!"

Dan begunt mien aodemhaoling te piepen. Eerst een hoge toon. Dan komp der een tweede toon bij. Het klinkt al wat beter. Oeteindelijk maakt een lege toon mien muziekstuk compleet. De volgende mörgen meui wakker.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, 'k heb dus toch een spuit had, die niet warkte tegen dizze griep. Wat moe 'k noou? Hooou groot is de kaans, daj de goeie spuit kriegen? Ik begun te twiefeln!

37. Slaogen

Ik lees in 't *Dagblad van 't Noorden*. Een lang verhaol over Jan Roelof Kruithof. Een Drent. Een scheuvelloper. Hij hef haost alles wonnen, wat der te winnen was. Haost alles. De Elfstedentocht neeit. Dat zal ok wel niet meer lukken. Hij is 79 jaor.

Ik heb hum altied wat een eigenwies mannegie vonden. Al jaoren leden was e op de jaorvergaodering van de iesvereëining "Eensgezindheid" oet Zuud- en Westervèle. Hij vertöl zien verhaol. Het verhaol van Jan Roelof Kruuthof. Over hoo e zich veurbereidde op wedstrieden en hoo e veuraal wedstrieden won. Hij wol winnen, hij mus winnen en hij won. Hij is as sportman slaogd. Met een minpuntie en dat is die Elfstedentocht.

Op de aovend van die jaorvergaodering daoht ik: "Het leven van Jan Roelof Kruuthof is scheuveln en aans niks. Der is maor een belangriek en dat is Jan Roelof Kruithof."

Noou wordt mij dudelik, dat der ok een aandere Kruithof is. Niet alleen de bikkel, die aan zich zölf denkt. Ik lees, dat e zien vrouw verzörgd hef. Tot 't èende aan too. Vief en haalf jaor lang.

"Alles, wa 'k bereikt heb, ha 'k nooit bereikt, a 'k mien vrouw niet had har," zeg e.

Veur mij is e ok slaogd as man. As echtgenoot. Hierveur har e ok een beker verdeeind. Die steit niet bij zien grote verzaameling.

Slaogen is wa 'j preberen, tot een gooud èende brengen. Maor dan bi'j der nog neeit. Dan begunt 't pas. Dan moej der nog wat met dooun. Het heuile leven zit der vol met. Wij moeten zindelijk worden. Wij moeten 't diploma veterstrikken haolen. 't Diploma zwemmen. Wij moeten leren lezen, schrijven, reken, fietsen. Wij moeten oons riebewies haolen. Wij moeten alles preberen. En as 't dan lukt, wordt 't vaak beloond.

Toch kriej der gien gerantiebewies bij. Jaoren leden wör ik oetneudigd veur een reünie van een zeesde klas van de legere school in Nörg. De meesters en juffen van toen mochten ok kommen. Wij troffen gien jonkies en wichteries aan, maor zölfbewuste mannen en vrouwen. Oonze conclusie was: "Laot die noorderling maor schoeven!"

De meesten waren slaogd in de maatschappij. Ze hadden heur plekkie vonden. Ok diegenen, waor wij op school nog oonze twiefels over hadden.

Slaogen is dus veuraal preberen. Preberen, om dat goeie èende te

haolen. Wij denken dan vaak aan een diploma of zo. Maor leren is meer dan een diploma haolen. Veur oons meeinste leren besteeit gien diploma. Da's maor gooud ok. Der worden nogal wat fouten maakt.

Kleinkinder kommen met heur schooulrapporties bij opa en oma. Die worden oetgebred bestudeerd. Oma zèeg: "Mooi hör. Gao zo deur. Je kriegen allemaol vief Euro."

Glundernde koppies. Dan zeg opa: "Aj noou weer met joen rapporties kommen, geef ik veur elke tien 10 Euro!"

"Dat zit, opa. Dan gao 'k nog meer mien best dooun. Dat geeit joe geld kosten!" zeg een met een glundernd koppie. Een aander gezichie betreft. Dat kleinkind denkt: " 'k Kan nog zo mien best dooun, ik krieg toch nooit een 10!"

Opa dee zien best, maor is niet slaogd!

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, 'k was aoflopen week op een begraofenis. Een kleinkind vertöl wat over opa. Hooou opa oppassen mus. Hij gung in een stooul zitten. Zij pakte een deus met verkleidspullen. Opa kreeg de gekste hooudties op en mus rokkies aantrekken. Opa vond alles gooud. Ik daoht: "Hij is slaogd as opa!"

Ik keek naor een klein vrouuwgie. Heur man was overleden. Ik zag de rouwkaort. Daor stunden nog al wat kruusies op. Heur man lag in 't zeeikenhoes. Zij konden hum niet meer helpen. Hij wol naor hoes! Kun dat wel?

"Jao, dat kan!" zee 't vrouuwgie. Der was wel hulp, maor zij har 24 uur per dag deeinst. Ok zij is slaogd!

38. Winst of verlees

Op de legere schooul in Nörg wör op bepaolde tieden knikkerd. In mien geval is dat zu'n 60 jaor leden. Wij deden veul aan hopenstrulen. Dreei knikkers in een dreeihooukie, een veerde der boven op. Van wie 't hopen was, zat der achter. De beenen oet mekaor. De aander mus mikken op een stuk of zèes tegels aofstand. Aj 't hopen om hadden, waren de veer knikkers joenend. Was je dit in een, twee of dreei keer lukt, dan haj winst. Lukte dat neeit, dan kwaj aan joen verlees toou.

Ik kreeg van mien mam nooit aal mien knikkers met naor schooul. Ik verloor vaak. Ik was niet zo gooud in knikkern. Dan wa 'k weer blut. Zo leerden wij, daj winst maaken konden of verleezen. En daj ok failliet konden gaon.

In die tied har Peeist gien winkels. Wel een kroeg. De winkels waren in Nörg. Ik heb nooit metmaakt, dat mien mam in Nörg gung winkeln. De winkeliers kwamen in Peeist en gungen de hoezen bijlangs. Met een bakfiets, of met peerd en waogen. Ieder har zien eigen nering. As neringdoounde muj der veur zörge, daj je spullegies kwiet wörden en daj joen klanten tevreden heulen. Bij oetvoerings van de teneilvereeniging in Peeist zat der ok altied een riegelie neringdoounden oet Nörg in de zaol.

Veur bezondere inkopen gungen wij naor stad of naor Assen. Ik kan mij maor ein keer herinnern, da'k met mien mam naor stad mus. Waorveur weei 'k niet eens meer. Met de bus. Over de Peizermoo. Bij 't station in stad stapten wij oet. Ik keek mij de ogen oet. Aal die gebouwen, dat waoter en die mooie hoezen. Ik zee tegen elkeneen, die wij tegen - kwamen: "Moj!"

Mien mam zee, dat dat niet heufde. Dat von ik raor.

In die tied was 't, aj een zaak of bedrijf hadden, net as met knikkern: je konden winst maaken, je konden met verlees draaien en as dat te lang duurde, gung de zaak kepot.

Noou is 't aansom. Wij gaon winkeln. In Nörg en wiede omgeving. Wij bennen uren per dag in de gelegenheid en zeven daogen per week. Der is van alles te koop. Veul deinsten worden oons aanboden.

Toch is der niet veul veraanderd. Der moet ok noou winst maakt worden. Lukt dat neeit, dan wordt 't moeilijk. Komp der gien verbetering, dan 't geeit mis. Het hef wel wat van knikkern.

Een jaor of wat leden mus 'k even met. Winkeln in Nörg. Ik ben niet zu'n winkelwaogenschoever. 'k Bleef in de auto zitten.'k Har 't zicht op een winkel. Dreei wichter stunnen boeten te roken. 't Was perseneeil. 't Winkeln duurde langer dan aofsproken was. Mien heuile wachttied hebben die wichter der staon. En maor kletsen, giecheln en roken. Ik daoht: "Dit is veur de baos een duur uurtie wèest!"

'k Har gien klant zeein. Dit is een probleem van dörpen as Nörg. Wij hebben te veul uren te min, of gien klanten in de winkel. Wat wij overhouden bennen, naost een paor grote zaaken, winkelies, waar de man of vrouw aordigheid aan hef en d 'aander een baon.

Een week of wat laoter leup ik in een winkelstraot in Assen. Ik daoht even, da 'k in 't boetenlaand was. Je konden der mooi Engels leren. En allemaol kleedingzaaken.

"Hooou worden ze 't kwiet," schoot mij deur de kop.

Noou is der in 't centrum leegstand. Ik gao der nooit meer hèn. Dat parkeergedooou en zo. En as 'k toch naor Assen moet, gao 'k naor de winkels boeten 't centrum. Parkeren veur de deur en vlug weer naor hoes.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ze willen bij de T.T. baon in Assen zu 'n winkelcentum bouwen. Der is een mooi woord veur, maor dat woord begriep ik neeit. 'k Heb altied zu 'n idee, dat 't winkelies bennen in tweidehaands spullen. Het winkelcentrum is der nog neeit. Toch is der al veul protest tegen. Vanoet 't centrum van Assen en vanoet de wiede omgeving. Veul mèensken argern zich noou ok al aan 't parkeerbeleid in Assen. Der wordt noou ok al veul winkeld in Assen bij winkels boeten 't centrum. En bovendien heuiven wij straks ja niet meer winkeln. De bestelling wordt deurgeven en alles wordt thoes bezörgd. Net as vroouger. Waor maaken wij oons zo drok om!?

39. Lösse flodders

Ik ben in deenst wèest. Soms gungen wij naor de scheetbaon. Wij mussen leren scheeten. Met twee soorten geweren. Met een Uzi en met een Fall. Een Uzi was een pistoolmitrailleur. Je schoten der met vanaof joen heup. Je leuipen der petrouille met. Met een Fall koj wat nauwkeuriger scheeten.

As wij een oefening hadden, kregen wij wat lösse flodders met. Neppatronen. Ik gaf ze graog vort. Aj der met schoten, kreej veul kruutdampen. En je mussen joen geweer wel weer schoon maaken!

Ik wil dizze keer zo maor wat schrieven. Wat lösse flodders.

1. Over otters

Otters in 't Zuudlaordermeer. Ze zwemmen daor rond met zenderies op. Puur natuur! Ik heurde een man op radio een verhaol vertellen over otters. Hij har een platte otter zeein liggen. Op de deurgaonde weg. De weg mus maor aofsloten worden. Of alleen open veur langzaam verkeer. Jao, jonge otters gaon strunen. Ze zeuiken een eigen leefgebied. Dan moej in oons laand wel is een weg oversteken. Dan lop ok een otter, net as wij, wel is risico.

Ik vreug mij aof, hoou meneer daor zölf was. Ik denk, in een auto.

2. Over dassen

a. Ik was op visite. In Westerbörk. Mien gastheer is ok brandweerman. Die hebben allemaol een tic had. Dizzend ok. Hij veerde opeeins omhoog en weg was e. Op sokken over de stoep.

Een heuile poos laoter kwam e weer thoes. Wij neisgierig. Ze waren in Maantinge wèest. In een netuurgebied. Een man har daor lopen. Met zien hondtie. Der was aans gieneein. 't Hondtie kun mooi lös lopen. Nao een poosie kreeg e wat in de neus. 't Hondtie vort. De man kun rooupen, wat e wol, hij kwam niet weerom.

De man leuip over 't laand en kwam in een bossie. Hij zag en heurde gien hondtie. Hij von wel een dassenburcht. In de modderige bodem zag e 't spoor van 't hondtie in zu'n hol verdwienen.

Hij belde de brandweer. De mannen en een vrouw kwamen, zagen en belden met netuurinstanties. Ze wollen wel graoven. 't Much neeit. 't Hondtie is der in bleven. Jao, de netuur geeit zien gang!

b. Dicht bij Westervèle lig een bossie. In de buurt van 't Nörgerholt. In dat bossie zit een dassenburcht. Dassen hebben ok wegen. Een zu'n weg kruust de straot tussen Nörg en Zuudvèle. Op jacht steken ze hier over. Aan de overkaant is een dam. Dan bennen ze in heur jachtgebied. Een stuk of dreei, veer dassen bennen hier al sneuveld. Is der een oplössing? Jao! Een zebrapad veur dassen. Het leefst met verkeerslichten!

3. De Oostvaordersplassen

Wij denken, dat 't een groot netuurgebied is. Veur netuurbegrippen is 't maor klein. En der lopen enorme aantallen dieren. As veur dieren in de netuur 't vreten op is en 't waoter bevroren, gaon ze trekken. In de Oostvaordersplassen kunnen ze maor tot de richel. Die hebben wij daor plaotst. 't Is een concentraotiekaamp.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, Nederland is klein en der bennen veul mèensken. Die moeten wonen, warken en ruimte hebben veur vermaak en ontspanning, die hebben wegen neudig. Wij willen aal meer netuur. Dat botst. Oons bestuur moet dit in goeie baonen leiden. Dat vaalt niet met. 'k Heb wel een advies. Vraag een aofschotvergunning aan en niet een veur 't scheeiten met lösse flodders. Een aofschotvergunning veur misschien wel de helft van de Nederlanders.

Wij kunnen wel mooie doelstellingen bedenken veur netuurbehold en daor denken wij haost allemaol wel geliek over, maor die zoveul miljoen Nederlanders bennen der ok. Ik ben bliede, da 'k gien minister ben. En ik ben ok bliede, da 'k, as ik 't raom oet kiek, of om hoes hèn loop nog mezen, kraaien, boomkrupers en - klevers, sprutters, musken, roodbörsies, vinkies, winterkeuninkies, oelen en nog veul meer zeei!

40. Kemedie

Wij bennen naor de kemedie wèest. Wat hebben wij weer laachd. 't Was ja ok allemaol kemedie. Ze meenden der niks van. 't Wör maor speuld. 't Was ja allemaol drokte om niks. Noou ja, om niks. De kemedianten hadden der zichtbaor plezeer aan. Ze bennen der al tieden met bezig wèest. Een stuk oetzeuiken. De rippetities. De klaraosie. Het oppoeiern. Wat zullen ze veul lol had hebben. En dan de lèeste rippetitie. De generaole. Met kinder der bij. Die zagen buurt - en dörpsgenoten in een heul aandere rol. Dan de grote spanning. De oetvoering. Ken 'k mien rol wel? Zullen der wel toouschouwers kommen? Wat zullen ze der van vinden? As dan bliekt, oet de reacties en oet 't applaus, dat een zaol vol mèensken een meer dan plezerige aovend had hef, dan gef dat voldoouning. Op 't teneeil, in de zaol en bij de kroegholder. Wij kunnen der weer een jaor tegen aan.

Joen gedachten gaon zu'n aovend regelmaotig terug naor joen eigen ervaorings met kemedie.

Veur mij begon dat in Peeist. Op legere schoouleeftied. Peeist har ok nog een teneilvereeninging. Wij gungen naor de generaole in 't kroegie in Peeist. Een paor dingen bennen mij dudelijk bijbleven. Het mannegie met die snor oet de èes. Klaos van der Spool. Ik begreep wel, dat die een beetie de baos was. En twee breurs. De vrijgezelle jonges van Zörg. Die waren meEinstied de heule aovend op 't teneeil. Ze speulden vaak dikke rollen. Die zörgden der ok veur, dat 't 's aovends wat laoter wör. Ze preuiten wat bedaord. Op de legere schooul in Nörg begon mien eigen leven as kemediant. Daor weei 'k niet zo veul meer van. 'k Weet nog wel, dat 't op 't teneeil was bij Elzegao. Appie Elzegao. Ik mus veur kebouter speulen. Ik vond 't verschrikkelijk. 'k Was 't leefst deur 't teneeil hèn zakt. Gelukkig har ik zu'n pakkie aan, een dikke baord en een puntmuts op. Toch har ik 't geveuil, asof ik naokend op 't teneeil stun.

'k Heb ok een poosie in Een woond. Daor he'k ok nog teneilspeuld. Volgens mien geheugen niet bij W.D.O.B. (Wij Doen Ons Best), maor met een cluppie van de Zang. De Gemengde Zangvereeninging Een. Ik was daor gien lid van, maor ik moch toch metdooun. Wij speulden een stuk van Bart Veenstrao. Een bliedspul. Wat wör der laachd tiedens oonze oetvoering.

Op verzeuik speulden wij dit stuk ok op een Koninginnedag. Argens in 't Grunningerlaand. Wij speulden en wij speulden, maor kregen een maal geveuil. Der wör niet laachd.

Nao aofloop stun ik in een w.c. 't Waren van die hokkies. Daor heurde ik een kerel zeggen: "Man, man, wat kunnen dai lu speulen, nait!"

Ik daocht: " 't Was toch gooud!"

In Eenrum he'k ok teneelspeuld. Bij de Komedianten. Wat heuil raor gung, of heuilemaol mis, dat bleef je vaok 't beste bij. Wij rippeteerden en hadden oonze oetvoerings in Zaol Bulthoes. 't Aole Gemeointehoes. Met een maot was ik aan 't inbreken. Op een gegeven moment mus hij 't licht oet dooun. 't Knoppie zat achter 't teneeil. 't Gung gooud.

Laoter mussen wij met dit stuk oet speulen. Naor een dörpie achter diek. Westernieland, of 't Westerneilaand, zoas ze dat daor zeggen. 't Was in een kroegie met een noodveurzeeining as teneeil.

Mien maot mus 't licht weer oet dooun, verdween achter 't teneeil, maor kwam niet weer terug. Tenminste niet vortdaolijk. Hij kon gien knoppie vinden. Die zat achter de tap veur in 't zaoltie. 'k Heb een mooi poosie alleen speuld.

Daornao he 'k aan kemedie daon op de schooulen van Nörg en Westervèle, bij Advendo en bij een teneeilcluppie van de belangen-vereeneiging Hoes ter Heide. 't Waren mooie jaoren.

Maor....., wa'k je noou nog zeggen wil, döt ingelijk niet elkeneein, overaal en altied aan kemedie? Ik heur vaok zeggen: "Het leven is èèn theater!"

Dat is ok zo. Jammer, dat 't zo vaok een drama is.

41. Vrij

Vrij is in mien ogen een plezierig woord. As kind daoct ik bij vrij veuraal aan vrij van schooul. Wij van Peeist gungen op oonze fietsies naor de legere schooul in Nörg. De meesters en juffen leuipen as seldaoten op 't schooulplein hen en weer. Ze hadden pleinwacht. Of ze ok opletten, weeit ik neeit. Meeinstaal kwamen ze pas in actie, as der al wat loos was. De spanning steeg, as joen meester of juf der niet bij leuip. Zul der zeeikte wezen?

As 't tied was, wör der op een fluitie blaozen. De klassen mussen zich boeten in rijen van twee opstellen. Klas veur klas gungen wij de schooul in. Dan muj joen handen laoten zeein. Waren die niet schoon, dan as de weerlicht naor de boetenkraon.

As de hoofdmeester tegen joen klas zee: "Jongens en meisjes, jullie moeten even blijven staan," dan steeg oonze hoop. Hoop op vrij.

De aandern waren binnen. Meester gung wieder: "Jongelui, ik heb een vervelende mededeling voor jullie. Jullie meester/jjuf is ziek!"

"Hoi, hoi, hoi!"

Opeens een lewaai van jewelste. De hoofdmeester dee net, of e kwaod was.

Het was niet mooi van oons, dat wij plezeer hadden, omdat oonze meester of juf zeeik was.

Binnen een paor minuten was elkeneen vort. Naor hoes. Wij waren vrij. De schooul heufde wieder niks te regeln. Toch he 'k op zukke daogen soms nog heuil wat leerd! Vaok mussen we thoes dan van alles dooun en waren wij ingelijk niet vrij. Maor 't was altied beter dan schooul. Veur mij veulde dat zo.

Een spreekwoord zeg: "Zo vrij as een vogelie in de lucht!"

Ik zit veur 't raom en kiek naor boeten. Een holtdoef scharrelt op 't gras. Meesies hangen aan de pinda's. Een boomkruperie kröp tegen een eikenstam omhoog. Gaanzen trekken in V- vörm over. Wat een vrijheid! Maor is die vrijheid warkelijk zo groot!?

Ik denk aan mien schuunachterbuurman oet Westervèle. Die heuil doeven. Postdoeven. Het waren zien oogappelines. Hij bouwde mooie hokken, hij meuk de hokken schoon, hij voorde ze, hij preuit der met. 's Middags zo rond etenstied dee e de loeken lös. Ze mochten vrij rondvleeigen. En inderdaod, je konden zeein, dat ze der plezeer

aan hadden. Totdat der een aandere vogel verscheen. Die vloog ok vrij rond. Een roofvogel.

De doeven spatten oet mekaor. Bang! Een wordt oet de lucht plukt. Die mus zien vrijheid met de dood bekopen.

Buurman kwaod. Ik zee: “Jao jong, die roofvogel daocht, dat “Tafeltje-Dekje” der was!”

In de vrije natuur is vrijheid ok maor betrekkelijk. ‘t Is in 24 uur der veur zörge, daj voldoounde te eten krieg en der veur zörge, daj niet pakt worden. Bikkelaar. Elke dag weer.

Ik woon in vrij Nederland. Ik mag zeggen, wat ‘k wil. Ik mag gaon en staon, waar ik wil. Ik mag doon, waar ‘k zin in heb. Ik heuf niet meer aan ‘t wark. Ik beur mien A.O.W. en krieg een pensioentie. Maor ben ‘k vrij?

Ik moet nog heul veel. Bedreigingen liggen op de loer. Lichaomelijk. Geestelijk. Onrust in de wereld. Wied vort, maor ok dichtbij. Raketten hebben lange aarms. Bommen een verschrikkelijke verneetigingskracht.

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, ik gao der van oet, dat alles betrekkelijk is. Veel zekerheden hebben wij neet. Pluk de dag. Geniet van ale kleine en mooie dingen. Die kosten niks en bennen der altied. De natuur. Het weer. En goeie mènesken om joe hèn!

42. Een störm in een glas waoter

Een störm in een glas waoter. Een ruzie, die haost niks te beteeiken hef. Kees overkwam het volgende: Kees woont in een klein boerendörpie in de aole gemeente Nörg. Zien olders hadden een klein boerenspullegie. Hier en daor wat akkeries op de èes, wat veldlaand en wat heui - en weilaand. Een stuk of wat kooogies, wat jongveei, twee peerde, een zwien op 't hok en wat tuten. Kees wol as jonkie graog boer worden. Hij zee tegen elkenein, die 't maor heuren wol: "Ik wor laoter boer!"

't Leuip aans. De een nao d' aander bij heur in 't dörp heul der met op. Ze mussen groter. Ze mussen der een boel geld insteken. Maor der was ok een regeling van de regering. De sanering neuimden ze dat. Je gungen joen laand kwiet. Ze mochten der wel blieden wonen. Ze mochten der ok nog een tuun bij holden.

Veul van die boerderijgies wörden verkaocht. Der kwam aander volk wonen.

" 't Was gien boervolk. Gien verkeerd volk, maor aans," zee Kees. Mettertied kreeg hij deur, dat daor veur hum gien tooukomst lag. Kees gung deurleren. Ze bleven der wel wonen.

Kees kreeg een beste baon en een vriendin. Nao een jaor of wat gungen ze trouwen. 't Boerderijgie wör verbouwd. Kees en zien vrouwgie gungen bij Kees zien olders inwonen. Ze hadden 't dik veur mekaor.

Een stuk of wat kleinkinder, die der inmiddels waren, waren slim wies met opa en oma. Die waren nog flink bij de pinken. Oma kookte wat en paste op de kinder, opa was altied reur om 't hoes hèn, of preuit wat in de buurt.

De olders kwamen oet de tied. De kinder van Kees en zien vrouwgie trokken de wereld in.

Zo is 't kommen, dat Kees en zien vrouw, inmiddels al mooi wat older worden, der noou al weer jaoren met heur beidend wonen. 't Vrouwgie scharrelt wat in 't boerderijgie, of lop naor de tuten. Die bennen van heur. Kees is altied rondom 't hoes te vinden. Hij maait 't gras, zörgt, dat de tuun der netties bij lig en is tevreden. Veur alles om hum hèn hef e oog.

"Ik heuf toch ok aal niet deurwarken," laacht Kees.

"Die tied he 'k had!"

Ein, die even veur een praotie bij hum komp, wordt al gauw met in

hoes neugd. Tied of gien tied, kovvie is der altied. En as 't net elf uur is, ok wel een borrelie.

Op een dag, nog niet zo lang leden, is Kees in de tuun aan 't wark. Der komp een jongkerel aanstappen met een kerdaote pas. Kees kent hum neeit. Hij kreg ok gien tied, om der over nao te denken. 't Kerelie zeg neeit, wie of e is en waar e veur komp. Hij stek, haost schreeuwend, van wal: " 'k Heb bezeuik had van de A.I.D. Mien bedrief steet op slöt. En 'k heb alles gooud veur mekaor. Ik vraog mij aof, wie een hekel aan mij hef, wie dit omhaands had hef. Op de vraog, wie der beld har, zeden ze, dat de klacht oet dit schietdörpie kwam. Ze wolden niet zeggen wie, maor daor kom ik wel achter!"

Zo raost e nog even deur. As e even bijkommen moet, kreg Kees de tied om te reageren. Hij zeg, dat e niet weeten heuif, wie of hij is, dat e nargens wat met te maoken hef en dat e noou graog wil, dat e vort geeit. Nog naomoppernd verdwient 't mannegie.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, laoter bleek, dat e ok bij een buurvrouw wèest is. Een alleestaonde vrouw. Daor was e net zo tekeer gaon. Zij har heur bedreigd veuild.

Zo blikt maor weer, dat der aal meer Nederlanders bennen met een kört lontie.

Achteraof wör dudelk, dat 't een störm in een glas waoter was. Ik zul zeggen: "Eerst naodenken en dan dooun! Maor dat moej dan wel kunnen!"

43. Aanraoken

Aj mekaor aanraoken, is der spraoke van lichaomelijk contact. Dat kan, deurdaj in een veul te volle trein moeten staon. Bij elke beweging veuil je mekaor. Maor je ruken mekaor ok. Dat kan wel plezierig wezen, maor soms ok neeit. Der wordt joe niet vraogd, oj 't wel gooud vinden. 't Is ja niet aans. Bovendien, oonze spoorwegen zeggen: "Je hebben gien kaortie veur een zitplaats, je hebben een vervoers-bewies!"

Je worden vervoerd van A. naor B. Het vervoer van dieren is beter regeld dan bij mèensken.

"En hoou zit dat dan met de veiligheid!?" denk ik wel is.

Lichaomelijk contact hej, aj mekaor een haand geven. Dat kan ok verschillend wezen. Je kunnen een stevige haanddruk kriegen, of een slap haandtie. Dat zeg joe al wat over die aander. 't Hef met zekerheid en onzekerheid te maoken.

In oonze Drèentse dörpies wör der niet vaak een haand geven. Dat was ok niet neudig. Wij konden mekaor allemaol. Aj argens in hoes kwamen, of je kwamen mekaor op straot integen, wör der groet met: "Moi allemaol. Hoou is 't? Alles nog gooud?"

Daor bleef de begroeting bij. Zo was 't genoeg. Zo was 't gooud.

Aj mekaor een kussie gaven, is der ok spraoke van lichaomelijk contact. Dan koj nog dichter bij mekaor. Vin je dat wel gooud? Vin je dat wel plezierig? Bi 'j dan niet vaak in een situaotie, daj niet aans kunnen? 'k Zag lèest nog op tillevisie, dat een heuil hoge mieter der misbruuk van meuk. Is 't dan een hoge mieter, of een vies kerelie?

Toch is 't ok bij oons in de mode raakt. 't Kwam oet 't westen. Wij hadden nog al wat familie in Holland. As die bij oons op bezeuk kwamen, stapten ze resoluut op joe aof. Je kregen gien haand, maor een knuffel. En der wör smokt. Der was een bij, die har een grote baord. Je verdwenen der haost in. Ik von 't niks. Ik zee der ok niks van. Was dat Drèentse bescheidenheid?

Noou doe 'k ok met. Waor 'k mij wel aan arger is, daj zölfs mèensken, waoraj regelmaotig met vergaodern, elke vergaodering bij binnenkomst de aandern weer een haand geven. Zo blief je vrunden veur mekaor. Je kunnen toch gewoon "moi" zeggen!

Een haand geven, of een aarm om joe hèn kan ok 't geveuil geven van steun, van vertrouwen.

Een poos leden waren Roelie en ik op bezeuk bij een aole man. In een

verpleeghoes. Hij zul 't niet zo lang meer maoken. Bij 't binnenkommen keek e op. Hij was zichtbaor bliede, daw der waren. Hij stak zien haand oet en heuil mien haand heuil lang vaast. Wij zeden niks. Dat heuifde ok neeit. Wij begrepen mekaor. Die haand meuk veur mij tot een moment, da'k nooit vergeten zal. Terug naor hoes wör deur Roelie en mij niet veul praot.

Zu'n moment herinner 'k mij ok van de tied, da 'k schooulmeester was. In Westervèle. Een kleuterie was veer jaor worden en kwam bij oons op schooul. Een nei hoofdstuk in zien leven. Een vrumd gebouw, een vrumde juf, vrumde kinder. Mam geeit vort. Der kommen haost traonen. Hij holdt zich groot.

't Wordt pauze. Hij moet ok naor boeten. Lewaai, geren en gedraof. Hij steeit wat te kieken. Waor moet e hèn? Hij wet 't neeit. Hé, daor lop ok een mannegie. Die lop ok alleen. Dat mannegie was ik. 't Kleuterie kwam naost mij lopen. Ik vernam hum neeit. Hij pakte mien haand. Ik keek naor beneden. Hij keek omhoog en zee: "Opa!"

Wij begrepen mekaor.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, hier is een aanraoking bedoeld as steun aan of genegenheid veur een aander. 't Kan ok aans. De aanraoking kan ok een klap wezen, of een verkeerde bedoeling hebben. Lees alle daogen de kraant maor. As hierdeur mèensken oet de verpleging, de verzörging, of oet 't onderwies gien aai over de bol meer muggen geven, of een aarm om scholders muggen leggen, is der wat mis. Dit is een heuil belangriek onderdeeil van heur wark. Dit moew niet kwiet, net zo min as "moi"-zeggen!

44. Een doodgewone dag

Ja, een doodgewone dag. Mien meenste daogen bennen doodgewoon. Volgens mij is der ok een leedtie over schreven. 't Zit mij boven in de kop. Ik kan 't niet gooud naor boven haolen. Daor he 'k wel vaoker last van.

Ik stel gien wekker meer. Toch wo 'k zo rond zeuven uur wakker. 'k Blijf nog even op mien rug liggen. Luustern. 't Is stil. Dan heur ik een zwaarte kraai krassen. Zul dat mien wekker wezen? Schreeuwt e: "Der aof! Der aof!?"

Ik gao naor de w.c. 't Waotercloset. 't Is gien hoesie meer. Dat was eerder in 't achterhoes. Een kassie van holt, een rond gat der in, een emmer der onder en met kraantepepierties om joen gat aof te vegem. A'j klaor waren deksel der op. Och, je wussen niet aans.

Ik loop de keuken in en kiek over 't laand van de burenen naor de viever. Is oons vijandelijke leger al wieder oprukt? Ze zetten de heuile boel op de kop! Maor toch ok geweldige beeisies, die mollen. Honderd procent aanpast aan heur ondergrondse leven. Van mij muggen ze graoven, zo veul as ze willen. Ja, bij de burenen dan. As ze bij de scheiding kommen, gao 'k in de tegenaanval. Dan kan 'k zo noou en dan is een van dichtbij bekijken. Vandaag heuf 't nog neeit.

Ik kiek 't veurraom oet. Mien schaopen liggen in 't laand te herkauwen. Zo noou en dan even sloeken, een proppie vreten naor boven haolen en dan gaon de bekkies weer. Zo ku 'j twee keer van hetzölfde genieten. Wat een rust. Nog even, dan bennen de eerste lammegies der weer.

Dan gao 'k in de kaomer naor boeten kien. Zitten de ooievaors ok op 't nust? De een hef overwinterd, de aander is noou weer terug. As der klepperd wordt, is der onraad. Twee of drie jonge ooievaors kommen as baldaodige kwaojonges even ondeugde oethaolen bij 't nust. Ze worden hardhandig verdreven. As der noou oetbundig klepperd wordt, maoken ze mekaor 't hof, zo noou en dan volgd deur een paoring. Dit neuim ik nog is echt een hoogstandje.

Ik zet thee, smeer een plak stoet op en haol de kraant op. Dan weei 'k meteen, wat veur weer of 't is.

Ik lees de kraant aan taofel. Smokkel van verdovende middeln. Bestuurlijke machtsstried. Plofkraoken. Dramaotisch treinongeluk. Politieagent chanteerde. Dictator wil meer kernbommen. Situaotie

Zuud - Soedan afgrieselijk. Zeuikactie naor autodief. Racistische fans. Sporters betrapt op doping. Vechtende vluchtelingen. Mien dag, die zo mooi begonnen is, wordt der niet mooier deur. Bij 't stukkie van Jan Wieringao klaort de lucht weer wat op. Nog even een puzzelie maoken en klaar is Kees.

De kraant oet. Ik kan der aal rapper met. Koppen snellen en zo noou en dan een artikelie lezen.

Dan naor boeten. De schaopen lopen bij hoes. Ik breng ze 't laand in. Wij moeten een zaandweggie oversteken. Ze wachten op mij veur 't hek. Saomen steken wij over. Ze gaon nooit naor links of rechts. Ik veuil mij net een scheper. 'k Heb zölfs gien hondtie neudig.

Dan gao 'k in de tuun aan 't wark. Ik neuim 't gien wark, maor arbeidstherapie. A 'k een bonte specht heur roffeln, moe 'k even kieken, waar of e zit. 't Meeinst in de aole eiken. Dan heur ik: kli- kli-kli. Mien ogen gaon over 't schaopelaand bij hoes. De greuine specht. Een holtdoef geeit vlak bij mij in een boom zitten. Hij zöt mij en tumelt haost van de tak aof, zo schrikt e. Je snappen 't al, ik kiek en luuster meer dan da 'k aan 't wark ben.

Even laoter heur ik een schreeuw: "Kovvie!!"

't Is Roelie. Ze hef de kovvie klaar.

Zo geeit mien gewone dag wieder. Fruitbomen sneuien. Warm eten. Een haalf uurtie makkelt in een stooul liggen. Bezig met de veurjaorsbeurt van de tuun. Thee drinken. Der komp een bij oons met een bosschuppie. Praoten. Een borrelie der bij. Schaopen bij hoes haolen. Mien torteldoefies hebben twee jongen. Brood eten. 's Aovends lezen, puzzeln en in ieder geval om 8 uur naor 't journaal kieken. Je moeten toch wat bijblieven met 't wereldneis. Vluchtelingen, vluchtelingen en nog is vluchtelingen.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, as ik vanaof noou niet meer de kraant lees en niet meer naor 't journaal kiek, wat leef ik dan in een mooie wereld.

Ik weet wel, je moeten niet veur de warkelijkheid vortlopen, maor 't neis is toch wel heuil negatief. En aj deur aal die male berichten het mooie niet meer zeein, zul dat toch slim jammer wezen. Of neeit dan!?

45. Tieden veraandern

Der was deestplicht. Ok ik ben in deest wèest. Lichting 68 - 1. In jannewaorie 1968 mus ik opkommen. In Breda. De rest van mien deesttied he 'k deurbraocht op de kazerne in Assen. 'k Kan der noou over metpraoten. 'k Heb der niks leerd.

Aj een jaor in deest wèest waren en je konden een baon in 't onderwies krieges, dan koj der oet. Ik solliciteerde naor de betrekking van meester aan de legere schooul in Eenrum. Ik mus eerst opzeuken, waar 't precies lag. Noou, in Grunningerlaand. Op 't Hoge Laand. Op de klei. Het laand van dikke boeren en ar - beiders. De boeren woonden op heur machtige boerderijen boeten 't dörp, de arbeiders, de middenstanders en de renteniers in 't dörp. De eerste neibouw was der al.

Ik schreef een breek en much kommen veur een gesprek en om een proefles te geven. 't Was een natte tied wèest. Ik ree veurbij stad 't wiede Grunningerlaand in. Aodörp, Sauwerd, Winsum. Bij Mèenskeweer (Mensingeweer) rechtsaof. Dan Eenrum. 'k Was natuurlijk veuls te vrooug. Veur 't dörp ben 'k even stopt. Een grauwe lucht boven een troosteloze wereld. Het miezerde wat. Naost mij stun 't koren nog op 't laand.

Ik ree 't dörp in. Aole Schooulgang, zag 'k op een bordtie staon. Gien schooul. 't Was noou een dörpshoes. Ik vreug een aold mannegie, waar de schooul was.

“Oh mien jong, wist meester worden op schooul van Hammegao? Noou, doe dien bèest maor. 't Is een beste kerel. Schooul lig aan aander kaant 't dörp. Bij de neibouw!”

Bij 't gesprek waren een wetholder, een ambtenaar van 't gemeentehoes, het hoofd van de schooul en twee oldercommissieleiden aanwezig. Allemaol aordige mènesken. Twee vraogen bennen mij altied bijbleven. Bi 'j bereid om in Eenrum te gaon wonen en bi 'j ok bereid om in 't dörp wat actief te wezen in 't vereenigingsleven.

Daornao de proefles. In een gecombineerde klas 3/4. Daor hadden ze ok een meester veur neudig. Dezölfde mènesken van 't gesprek zaten noou achter in de klas. Ik mus een zangles geven. Gien muzikles, maor een zangles. De kinder mussen een nei leedtie leren. Wij waren nao een poosie aan 't zingen. De wetholder, letterlijk en figuurlijk een dikke boer, begon met te brommen. Ik daoht: “Man, hol je toch stil!”

Ik zee 't neeit.

Een dag of wat laoter kreeg 'k bericht, da'k op 't dreeital stun. Wij mussen, veur de eerstvolgende raodsvergaodering, alle raodsleden persoonlijk bezeuken. Daor he 'k een dag veur oetrokken. Een stuk of wat woonden in Eenrum, een paor aandern in 't Neilaand (Westernieland) en in Paiderboeren (Pieterburen). Daor was 't toen al drok deur 't wadlopen, maor nog neeit deur de zeehonden. Lenie har heur eersten in de douche.

Ik ree met een gooud geveul naor hoes toou.

Zo ben 'k vervroogd oet deeinst kommen en schooulmeester worden in Eenrum. 't Was een dreeimansschooul met toch een juf in de eerste / tweede klas, 't hoofd meester Hammegao in de viefde / zèesde klas en ik har de daarde / veerde klas. Der waren gien combinaotiebaonen, 't hoofd van de schooul stun volledig veur de klas en der stunnen gien auto's bij de schooul. De kinder van boeten 't dörp kwamen op de fiets, de kinder oet 't dörp en wij lopend. En Hammegao was een beste kerel. Een week he 'k daocht, dat der wat was. Hij dee aans dan aans tegen mij. Nao 't weekèende kwam e der weer fluitend aan. Zien vrouw was overtied wèest en 't was beter veur heur, dat ze gien kinder meer kreeg. Ze hadden al twee jonges. 't Was toch weer gooud kommen.

“Vandaor,” zee e. 't Was mij dudelk!

Twee maol in de week kwamen der schooulschoonmaokers. Vos en vrouw Vos. As ze mien lekaol daon hadden, wus ik alle neigies oet 't dörp weer. Wij vergaoderden met de oldercommissieleden een aantal keren per jaor. Om de beurt bij mekaor thoes. Leerkrachten en kinder aten tussen de middag thoes. Sunterklaos en Zwaarte Piet kwamen op schooul, wij deden met aan schooulvoetbal, wij hadden een sportdag en een eindaogs “schooulreiske”. Dat was 't ok wel z'n beetie.

Roelie en ik hebben daor een plezerige tied had. Wij hebben der goeie kennissen aan overhouden.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, aj zölf al wat older bennen, hej de neiging om terug te kieken en kuj ok terug kieken. De lèeste tied kom 'k veul op basisschooulen in de aole gemeente Nörg. Wij lezen veur in de streektaol met een koppelie mèensken. Aj noou bij een schooul moeten wezen, kiek je gewoon, waor auto's staon. Daor is 't.

Vraag mij neeit, of 't noou beter is dan vroouger. Ik zeg maor zo: “Alles in zien tied!”

46. Braand!

“Der is braand!” “Waozso?” “Der is braand!” “Waozso?”

Daor is de brandweer weer, daor is de brandweer weer.....

En zo geeit ‘t leedtie dan wieder. Een leedtie over de dappere jonges en wichter van de vrijwillige brandweer.

De Rowolmer schriever Peter van der Velde hef der ok een mooi verhaol over schreven. Dat verhaol hef as artikel: “Braand!” Een mooi verhaol, waarin Mans Doedens zien buurman Aorend Bos midden in de nacht belt, dat Aorend zien hoes in braand steeit. Een verhaol, waaraj om kunnen lachen.

Meeinstaal vaalt der bij braand niet veul te lachen. ‘t Is vaak een boel ellende.

Zo zaten wij aoflopen week met een koppellie mèensken bij ons in hoes bij mekaor. Een vrouw, waarvan de man een poosie leden oet de tied kommen is, zit der ok bij. Ze is veur ‘t eerst weer bij oons. Alleen. In de auto. Ze kek naor boeten en zeg: “Jonges, moej is kieken. Wat veur weer wordt ‘t toch. ‘t Trekt heuilemaol dicht!”

En jao, ze hef geliek.

“‘k Mag vortdaodelijk wel naor hoes,” zeg ze der achteraan. Ik gao in de beeinen en kiek ‘t raom oet richting oons paosvuur.

“Kwaojonges zullen ‘t paosvuur toch niet aanstoken hebben!?” schöt mij deur de kop. Maor da’s niet zo. Dan kiek ik ‘t raom oet richting Zuudvèle. Een dikke rookpluum stijgt omhoog en verrad, dat daor braand is. Dit veroorzaakt dus de dichte “mist”! Maor waar is ‘t? Der wordt gist. Even laoter, tillefoon. ‘t Is bij de familie Bosmao. Een schuur steeit in braand. Verder weeten ze nog niks. Wij heuren sirenes, brandweerauto’s rieden bij oons langs, der is lewaai en ‘t wordt drok in Peeist. Kiekers.

Braand. Niks moois. Veul onzekerheid. Angst. Drokte. Je bennen even de controle kwiet.

De brandweer levert gooud wark. Ze weeten ‘t woonhoes en de aandere schuren te beholden. De onzekerheid blef. De angst, denk ik, veurlopig ok nog wel. Veuraal de kinder zullen dit geveuil niet gauw kwietraaken. ‘t Hef bij mij lang duurd, veurda ‘k ‘t kwiet was. ‘k Heb der vaak maal over dreumd.

Wij waren legere schooulkinder. ‘t Was woensdagmiddag. Wij waren

vrij van schooul. Een van de kammeraoden nam zien neef oet Holland met. Hij was nog al wat older dan oons. Wij kwamen strunend boeten 't dörp, in een bossie terecht.

Een bossie met veul open plekken, waor bentepollen stunden. De neef har een deuzie lucifers in de buus. Wij wollen even vuurtie stoken. Dit lukte neeit. De bentepollen waren nat. 't Was een natte tied wèest. De neef pakte de lêeste lucifers in een keer in de haand. Een wat dreuge pol vatte vlam, der kwam wat wind bij en daor gung 't hèn. Het vuur leuip sneller dan wij konden houwen. Wij houwden om 't leven en begonnen te schreeuwen. Wij hadden geluk. De redding was naobij. Een boer was in de buurt van 't bossie een eerappelbult aan 't onderspitten. Hij kwam op 't lewaai aof. Met zien schup gung hij niet achter 't vuur aan, maor der tegen in. Wij hebben hum flink hølpen. Met mekaor lukte 't oons om baos te worden. Der was al een mooi aantal veerkaante meters zwaart blaokerd. Achteraof was 't niet zo slim wèest. 't Bossie is noou vort. 't Is laand worden. Dezölfde oppervlakte is argens aans weer inplant. Met de schrik flink in de beenen gungen wij naor hoes.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, wij hebben de boer stief bedankt en met hum aofspoken, dat e der in 't dörp niet over praoten zul. Dat hef e oons beloofd en dat heuifde hij ok niet te dooun. Bij thoeskomst verraodde de braandlucht oons. De meeiusten hebben 't wel veuild, dat 't niet gooud was, wat wij daon hadden. Een poosie zee een van oons nog: "A 'k der aan denk, veuil 'k 't nog!" Daogen der nao waren wij nog bang veur de pelitie. Daor was ok met dreigd.

Wij hebben 't nooit weer daon!

47. Kleinkinder

'k Heb der niet veul wark van had. Van kleinkinder. Ze waren der maor zo. Ze kosten je wel tied. Tied, die je vaok veur je eigen kinder niet hadden. Wat ze graog willen, dat mag. Wat 't kost, dat gef niks! Wat ze ok dooun, 't mag.

Een poosie leden wa 'k jaorig. Dat was niet zo mooi. Der is noou een zeuven veur kommen. 'k Had 't wel over willen slaogen. Ze zeggen, dat dat ok niks helpt.

Veul mènskén willen 't wel met je vieren. Een paor ontbreken meestaal. Oons dochter, schoonzeun en heur twee kinder. Een van dartien en een van tien. Die wonen in Canada. Die moeten daor aan 't wark en naor schooul. Op een gegeven moment hej dat acceptéerd.

't Is een uur of twee. Een zwaoger en de vrouw hebben bij oons eten. Wij zitten nog aan taofel wat te kletsen. Ik zit zo, da 'k naor boeten kan kieken. Opeeins komp der een om de hoouk van de muur. 't Is een jonge vrouw. 't Is oons dochter! Dat kan neeit. Maor 't is wel zo. 'k ben bliede, dat ze der is. 't Is wel slecht veur mien haart. Ze zit gooud en wel bij oons aan taofel, as der nog twee de hoouk om kommen. Heur beide jonges. 't Was mien mooiste cadeau.

Op een middag geeit de jongste met zien mam argens op bezeuk. Kennissen van eerder in Nederland. Mien vrouw moet ok vort. De oldste van de jonges en ik blieven over. De buien bennen veurbij. Volgens de computer tenminste. En 't klopte ok nog. Wij gaon oet fietsen. Eerst over een schelpenpadtie richting de heide. Overaal plassen. 't Is een natte tied wèest. Bij 't Oostervoortse Deeipie heb ik 't over 't aole deeipie. Hou dat kronkelde en wat wij daor as schooulkinder oetspookten. Emmers vol vis vangen deur diekies te bouwen en dat stuk dan met emmers leeg te scheppen. Of zummers, as der weinig waoter in de deeipies stun, peerdecrossen deur 't deeipie te organiseren. Van bruggie tot bruggie. In de blooie kont. Stiekum natuurlijk. 's Aovends ontdekte je mam 't toch. Dan haj joen onderbroek omgekeerd aan. Ik vertel, dat de deeipies daorna recht maakt wörden. Dan kun 't waoter sneller vort. En noou kronkeln ze weer.

Wij fietsen wieder. Naor de heide. De Negen Bargies. Daor zöchten wij eier. Het leefst hadden wij eier van de wulp. Dat waren dikken. Vaok leup 't op ruzie oet, as wij de eier, die wij vonden hadden, mussen verdeilen.

Dan kommen wij bij Dunderboerkaamp. Bij de bunkers. Wij praoten over munitie en over oorlog. Met jonges van dartien kuj al heuil serieuze gesprekken voeren. Ze hebben ok al een eigen meening. Mien fietsgenoot is slim belangstellend. Dat hef e van zien pap. Die leest veul over oorlogen en zo.

Aan de aandere kaant van de vlintenstraot lopen schaopen in een natuurterrein. Schoonebeekers. Wij kieken, of der misschien ok nog goenend van oons bij bennen. Ik weet 't niet meer. Ze lopen daar wel mooi. Net haarten in de natuur.

Wij fietsen langs 't Theehoesie. Jammer. 't Is sloten. Wij kunnen niks kopen.

Wij fietsen deur richting Nörg. Dan rechtsaof over 't fietspad deur de Oosterdunen. Rechts van oons een dikke vlint in een onderbroken muurtie. Een paor dichtregels, naomen en leeftieden. Een oorlogsmonument. 't Jonkie kek veuraal naor de leeftieden. En naor de daotum. Hij hef maor een vraag: Waorum? Ik vertel hum, dat een kat in 't nauw soms vrunde sprongen maakt. Hij begrep mij wel. Laoter kommen wij bij Bonhagen nog weer langs zu 'n monument.

Wij fietsen bij 't Leugenbaankie op de viefsprong richting Nörg. As ik hum dudelk maak, waarom dat een leugenbaankie is, moet e lachen.

In Nörg fietsen wij over 't Gomosterrein- hier vertel ik hum over mien "heldendaoden"- naor de manege. Wij kieken even naor wichteries, die daar heur kunsten met een peerd vertonen. 't Liekt wel circus.

Dan wordt 't weer serieus. Wij gaon naor de begraafplaats. Wij zeuken graoven op van overleden familieleden en gaon naor 't graf van de veer oorlogsslachtoffers. Heur vleeigtuug stórtte neer bij Nörg. Dreei Engelsen en een Canadees. Jong nog. Hij vrag zich aof, waarom een Canadees bij driei Engelsen in een vleeigtuug zat. Dat weet ik ok neeit.

Maar, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, van de begraafplaats bennen wij naor een eethoesie gaon. Een Canadees kan hier niet zonder een frikandel.

Ik hoop, of ik ben der wel zeker van, dat 't jonkie een plezierige, maor veuraal leerzaome middag had hef. Ik in ieder geval wel. En 't hef niet veul kost.

48. Donar

'k Had 't nooit verwaacht. 't Is toch gebeurd. Ik ben naor Donar wèest. Tweei keer zölf. Donar, de basketbalplooug van Grunning. Van stad. Waorum har 'k dat niet verwaacht. Noou, ik har niks met basketbal. Dat kan 'k ok wel verklaoren.

Opgreuiend in Peeist, thoes en in 't dörp met de jonges, hadden wij gien basketbal. Gien basket en ok niet zu'n bal. Dat bestun gewoon neeit. Wij hadden alleein maor voetballen. Van die gummiballen. Een maol in 't prikkeldraad en ze waren lek. Het veurdeeil was, dat ze niet zo duur waren. De wichter waren vaak argens tegen een muur aan 't kotsen met kotseballen. Dat zeei 'k noou nooit meer.

Op de legere schooul in Nörg en op de u.l.o. hadden wij gymnastiekles op 't schooulplein, op 't veldtie, of in 't aole dörpshoes. Gewoon van de leerkracht. Op 't schooulplein deden wij vaak trefbal en op 't veldtie slagbal of kastiebal. Naost de tennis- (veur een enkeling) en de voetbalclub kwam der ok körfbal. Op schooul en in 't dörp gien aandacht veur basketbal.

Ik kreeg veur 't eerst met basketbal te maoken tiedens de gymlessen op de kweekeschooul in Grunning. Ik was der niet handig in en von der ok niks aan. Van het bestaon van een basketbalclub wus ik niks aof. Laoter is bij mij dit spellegie ok niet in beeld kommen.

Hooou kwam 't dan, da 'k noou toch naor tweei wedstrieden van Donar in Martini Plaza gung kieken? Dat kwam zo. Bij Donar speult Ross Bekkering, een Canadees. Die is as klein jonkie met zien olders naor Canada emigreerd. Hij wör een goeie basketballer en kwam zo bij Donar. Zien olders wonen in Canada in de buurt van oonze dochter en heur gezinnegie. Zien vaoder zee: "Gaon jullie naor Nederland? In de buurt van Grunning? Dan moej naor Ross gaon kieken. Ik zal wel wat regeln!"

De oldste kleinzeun zee: "Opa, oma, jullie moeten met oons naor Grunning. Naor Donar. Daor speult Ross Bekkering. Wij hebben kaorties. H.B. P.- kaorties veur heuil belangrieke personen!"

Ik mus dus met. In de auto naor stad. Daor har ik 't niet groot op. 'k Heb toch al zu'n hekel aan de stad. Maor ik har gien keus. En 'k heb ok niet zu'n Tom- Tommegie in oons aole autogie. Gelukkig zee een kennis, dat 't heuil makkelk te vinden is. En zo was 't ok. Over Peize,

de snelweg op en dan staon der al borden: Martini Plaza. ‘t Kun niet missen.

Even parkeren en dan naor binnen. De controleurs wussen, dat wij kwamen. Een aordig vrouuwgie begeleidde oons. De kleinkinder hadden een Canadese vlag met- nomen. Wij kregen een mooie plek. De tempel stroomde vol. Meer dan 4000 supporters.

De speulders worden veursteld. Applaus. Tromgeroffel. Haarde muziek. De driei scheidsrechters begunnen de wedstried. As ‘t spel even stil lig, meteein show van mooie wichteries. As Ross scoort, zwaaien de kleinkinder met de vlag. Dat dooun ze ok bij mooie acties van hum. Hij speult geweldig. Laoter zal e zeggen, dat e heur vlag wel zeein hef. ‘t Is spannend. Zo noou en dan “ontploft” de hal. Donar wint.

Wat een beleving! Achter oons vrag een, of Roelie Ross zien oma is.

As de wedstried daon is, muggen wij in de H.B.P.-ruimte. Daor moej netwerken. Der bennen veul van die belangriekdoounerige heerties met rondvleeigende vlinderies der omhèen. Mien wereld neeit!

Dan komp Ross Bekkering. De jonkies hebben een papier met zien foto der op. Hij schref der een verhaoltie bij. En zet zien haand der onder. Ze muggen met hum oetgebreid op de foto. Ze kriegen een Donarpettie met zien haand derop. Een geweldige kerel. En dan ok nog een Canadees bij heur oet de buurt. Ze zullen dit niet gauw vergeten!

Maor, wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, Ross is 29 jaor, hij speult geweldig, is de leider van zien plooug en kan zo contractverlenging kriegen. Dat döt e neeit. Hij geeit terug naor Canada.

Zien pap zeg: “Hij is 29 jaor. Tied van sport en studie is veurbij. Hij is trouwd, zien vrouw is aofstudeerd as hoesarts. Hij moet noou gaon denken aan huisje - boompje- beestje. Ross komp terug.”

En ik? Ik ben een ervaoring rieker! Ik vin basketbal geweldig!

49. Slietaozie aan 't benul

Jao, slietaozie aan 't benul. Oj 't noou willen of neeit, je kriegen der allemaol met te maoken. En iedereein wil graog gezond old worden, maor dan veuraal ok met nog wat gezond verstaand. Wij weeiten allemaol wel, hoou wij 't willen hebben. De warkelijkheid is niet altied zo.

Veur op 't aole gedeelte van de begraofplaots is een kindergraffie. Van Jan Soegies. Hij lig der haost alleen. Daornao wör der weer een jonkie geboren. 't Wör weer Jan neuimd. Dat was mien pap. Paartie vonden, daj een kind nooit naor een overleden kind müssen neuimen. Aandern deden 't juist wel.

Achter op 't oale gedeelte vin ik het graf van Jantje Knegt. 't Was mien oma. 'k Heb heur nooit kend. Ze kreeg vief kinder en was veur in de dartig, toen ze oet de tied kwam. Ok zij har, denk ik, nog wel wat langer leven wild. Zij kreeg gien kaans. Ik denk nog wel is, as 'k naor heur pertret kiek: "Wat veur een vrouw zul 't wèest hebben? Zul ze kaanker had hebben?" Ik weeit 't neeit. Der wör nooit over praot. De dood wör vortstopt. Veuraal veur kinder.

Mien opa Peeist is aold worden. 'k Heb van hum metmaakt, dat e eerst lichaomelijk minder wör en daornao geestelijk. Hij kreeg slietaozie aan 't benul. Zien lèeste jaoren waren niet mooi. As kind meuik ik dat met. Toch daoht ik der niet vaak bij nao. 't Was gewoon zo. Noou denk ik der nog wel is aan.

Je worden older. Ik heb der ok al een zeuven veur. Mien lichaom vergeliek ik met een tweeidehaands auto. Der komp een krassie op, of een deukie derin. Het rammelt soms, of der moet een onderdeeltie vervangen worden. Noou ja, zolang dat nog maor kan. Zolang 't maor rolt en dreug zit. Toch koj op een leeftied, dat niet alles meer kan, of niet meer mag. Mien opa voorde nog lang de kaalver, de zwienen en de tuten. Langzaomerhaand kun dat niet meer en moch dat niet meer. Ze kregen dubbel, of ze wörden vergeten.

Dan denk ik: "Is dat bij mij ok al zo?"

Ik heb 't over een. Ik ken hem gooud, maor kan niet op zien naam kommen.

"Och, wacht maor even. Straks weei 'k 't wel," zeg ik dan. Ik maak een aofspraak. Ik schrief 't op. Ik schrief aal zukse zaaken op. Dan vergeet

ik 't tenminste neeit! Mien vrouw zeg dan: "Dat moej niet dooun. Je moeten joen harsens trainen! En niet alles opschrijven."

"Och, ik puzzel wel," zeg ik dan.

Waor ik as kind nog niet bij stil stun (gelukkig maor), daor prakkezeer ik noou wel is over. 't Is net, of 'k 't aal drokker krieg! Of he 'k der aal langer waark met? Wij moeten vaok naor 'n begraofenis of 'n cremaotie. Soms hebben ze nog niet mien leeftied! Soms bezeuiken wij mèensken in een bejaordentehoes, of in een mooi appartement. Ze hebben alles, wat ze neudig hebben en bennen dik tevreden. Zul ik dat ok wel willen?

Een tied leden mus ik regelmaotig op bezeuk in een verpleeghoes. Eerst een cieferslöt intoetsen. Dan kuj der in. Ik loop deur een gang. Deuren staon lös. Onwillekeurig kiek je naor binnen. 'k Heb driei jaor lang een koppie net onder de dekens oet zeein kommen. Dat koppie bewoog nooit, der kwam nooit geluud oet. Aoflopen week heurde ik, dat 't koppie der nog lig. Dat wil ik dus neeit!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, hoou regel ik dat? As ik slietaozie aan 't benul of Alzheimer krieg, kan ik dan nog wat dooun? Of ben 'k dan te laot!?

Veurlopig geniet ik nog alle daogen. Dus eerst maor rustig deurgaon en nog niet prakkezeren! Maor ..., een sluupmoordenaor hef geduld!

50. Kuj 't nog bijbeeinen!?

't Is zaoterdag. 'k Moet even naor mien kammeraod. Ik bel aan. Vrundelijk en gooudgemutst wor 'k binnenneugd. Ik schoef aan bij keukentaofel. Kovvie met koouk steeit der aal, zoas altied. As 'k vraag, waar de baos is, krieg 'k as antwoord: "Da 's een domme vraag. Weest ja wel, daar, waar e altied is. Op kantoor ja. Da's zien lust en zien leven. Tot de dood der opvolgt. En dan hef e een mooie dood had!"

Ze is wat grof in de mond, maor verder een best mènnsk. Ze is 't al wèend om zuch alleen te vernuvern. As dat niet lukt was, was ze al lang vortlopen.

Ze waren veur in de twintig, toen ze trouwden. Hij nam de zaak over van zien pap, har tweei man in deEinst en was overdag op pad met zien jonges. Zij dee de winkel. 's Aovends en in 't weekèend zat e op zien kantoortie. Rekeningen schrieven en bestellingen deurgeven en zo.

Heur zaak har een goeie naam in 't dörp en wiede omgeving. 't Waren betrouwbaore mènskén. Je konden der van op aan. Tweei zeunties wörden geboren. De opvolging was ok regeld. 't Gung heur veur de wind.

In de loop der jaoren wörden der zaaken bij kaocht, der kwam meer perseneeil. Een mooi vekaansiehoes wör aanschafft, waar ze haost gien tied veur hadden. De jonges greuiden op. Ze hadden aan 't veurbeeld al genog om te besluten, de zaak niet over te nemen.

Nao de kovvie mag ik deurlopen van 't vrouwgie. Naor zien kantoor. Daar zit e. As een dikke spin in zien web. Allemaol apperaoten om hum hèn, aal zien schriefaofels vol met pepieren. Ik wör oetbundig begroet en zèeg dan: "Man, man, hol der toch is met op. Verkoop de boel, of laot een aander dit waark dooun. Hoo aold bi 'j? Al dik in de zeuventig! En waar doouj 't veur? Aj noou nog niet genog verdeeind hebben, dan wordt 't ok niet meer!"

Dan wordt oons gesprek serieus. Over aold worden. Over bezeuikies aan de masseur. Dat 't perseneeil ok niet meer is, wat 't vroouger was.

"Der heuif maor wat te wezen, of ze mailen, dat ze niet kommen. Ja, mailen ja. Kiek is om mij hèn! Allemaol apperaoten. Alles zul vlugger gaon. Jao, zo lang 't warkt wel, maor om de haoverklap is 't in de war en dan zit ik met de handen in 't haor! En de klanten hebben ok altied wat te mekkern! Ik begriep neeit, waarom dit allemaol zo moet. Vroouger was alles veul gemooudelijker!"

Ik zèeg, as e oetraosd is, da 'k hum wel begriep en dat e der daorum misschien wel beter met opholden kan. Nog een jaor of wat genieten met vrouw, kinder en kleinkinder.

“Maor man, 'k zul niet weeiten, wa 'k dooun mus, as 'k 's mörgens de ogen open dee!”

Ik heuf wieder niet preberen, hum op aandere gedachten te brengen. 't Is veur hum te laot!

Ik zèeg: “Nog een ding. Je hadden 't net over die mailties. Noou, bij oons in de buurt woont een mannegie, A. ten H. oet V., die hef zien “meel” in 't schuurtie staon. Dat voort e aan zien tuten. Misschien kun jij daor ok met begunnen. Met tuten!”

Hij laacht. Gelukkig. Ik vertrek. In gedachten!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ieder leeft in zien eigen tied. En tieden veraandern. Da's altied al zo wèest. 't Verschil is, dat 't zo haard geeit tegenwoordig. Der kommen aal meer mèensken, die 't niet meer bij kunnen beeinen. En da 's jammer!

51. Van nao de oorlog

‘t Is weer zo wied. Woensdag 4 mei: dodenherdenking. Dunderdag 5 mei: bevrijdingsdag. Oonze neie vlaggestok kent drokke daogen. Met koningsdag de vlag in top, bij de dodenherdenking de vlag haalfstok en op bevrijdingsdag de vlag weer in top.

Een verjaordag vieren, die oet de tied kommen bennen herdenken en de bevrijding vieren. Bevrijd van de Duutsers. Wij waren vrij. De Tweede Wereldoorlog was veurbij.

Ik ben van nao de oorlog. Geboren op 24 meert 1946 he ‘k niks oet eigen ervaoring. Wa ‘k der van weet, he ‘k van heuren zeggen, van wa ‘k der over lezen heb en wa ‘k der van zeein heb op tillevisie.

Vanoet mien kleutertied kan ‘k mij der haost niks van herinnern. Der wör niet over praot. Soms kregen wij vrunden op bezeuk. Lopend. Veur mij in ieder geval vrunden. Veur mien pap en mam waren ‘t bekenden. Ze preuiten aans dan wij. Ik heul mij gedeisd. Ik was wat verlegen. Het waren Kwart en de vrouw oet Venlo. Een familielid van heur ree op een vrachtauto. Regelmaotig mus e naor Hoogezand. Zo noou en dan nam e goenend met. Heur dochter was Mia. In ‘t veurjaor van ‘45 mussen ze vluchten veur oorlogsgeweld. De familie Kwart wör onderbraacht in Peeist. Mia kwam bij oons. Zij was toen 18 jaor. Mien mam zee altied, dat ‘t een aordig en flink wichie was. Mia leeft nog. Ze dementteert. Wij hebben nog contact met heur dochter Nellie en heur man Hub Geraats.

Ik wör wat older. Mien wereld wör groter. Ik mus naor de legere schooul in Nörg. Op mien rapporten van toen stun ok het vak geschiedenis. Ik kan mij der niks meer van herinnern. Ik kan mij de booukies, die wij veur geschiedenis gebrukten, niet meer veur de geest haolen. Wij deden, dunkt mij, niks aan herdenken of zo.

Thoes vong ik zo noou en dan verhaolen op. Over een paor mannen oet Nörg, die oppakt waren en waar ze nooit meer wat van heurd hadden. Over een hoes in de Langer Dunen. Daor waren verschrikkelijke dingen gebeurd. Over een vleeigtug, dat bij een luchtgevecht boven Peeist, neerstört was. Het vleeigtug zat daor nog in de grond. Ze hadden der nog een pet vonden.

Nao schooltied speulden wij. In en om Peeist. In de Wacht. Op paartie plekken lag veul puun. Daor hadden hoezen staon. Der greuiden

ok nog tuunstroeken. Wij ontdekten de bunker. Een soort hoesie onder de grond. Tweei ingangen, tweei ruimten en een kleiner vertrekke. En tweei luchtkokers. 't Was der donker in. Dat meuk 't spannend. Wij fantaseerden der op lös. Uren hebben wij daor speuld. Vlagveroverie. Zèes jonges, tweei partijen, de vlag boven op de bunker. Aanvallen en verdedigen. Een spellegie duurde soms een heuile middag. Wij kwamen bij de Hitlerring. Een steinslagweggie rondom een waoterpartij. De discussies leuipen soms hoog op. Had 't waoter noou de vörm van een vleeigtuug, of van een haokenkruus!? Wij ontdekten, dat veul in en om Peeist met de oorlog te maoken har. Akkers lagen op 't Vleeigvèeld. Aj daor eerappelskrabben mussen, haj nog last van sintels. Daor lag 't Benzinebossie. Een kammeraodtie woonde in 't Seinhoesie, even boeten Peeist richting Zeijen. Der waren hoesen met heuil dikke muren. Wel een haalve meter dik. En die staon der nog.

Even ten noorden van Peeist lig 't Fransozenbossie. Daor bennen Fraanse parachutisten land en hebben 't vleeigveld van daoroet beschoten. Akkers hadden de naomen van Brandweerkazerne en Gaorkeuken.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, 'k wör older. Der kwamen verhaolen. Aal meer verhaolen. Der wordt herdaacht. De bevrijding wordt vierd. Der kwamen monumenten. Kinder worden der bij betrokken. Ok dit jaor weer. Een goeie zaak. Wij muggen niet vergeten. Dit nooit weer!

Toch moeten wij der veuraal veur zörge, dat de Tweeide Wereldoorlog niet gewoon maor een verhaol wordt. Een verhaol oet een geschiedenisbooukie. Het gevaor lig altied op de loer, want...., de geschiedenis herhaolt zich altied weer. Dat leert de geschiedenis oons ok!

52. Riemen en dichten

Zo, 't is weer achter de rug. Herdenken en vieren.

Veer mei 's aovends. Ik ben alleen thoes. Dat he 'k ok 't leefste. Dan kan 'k zölf bepaolen, wa 'k zeein wil op tillevisie. Der waren weer indrukwekkende verhaolen bij. 'k Heb der vaak wat meuite met, om 't gooud te holden. Dan is 't makkelk, daj alleen bennen.

Een vrouwgie vertöl heur verhaol. Ik kreeg gien kaans, om met mien gedachten aof te dwaolen. Ze begon over een poesiealbum. Op de veer hooouken van een bladziede: Ver- geet-mij-niet. Ze stopte heur verhaol der ok met. Ze meuk der van: Ver-geet-ze-niet! Wij muggen ze niet vergeten.

Daorum herdenken wij.

De aovend der op zaten wij boeten. Wij konden de muziek van 't bevrijdingsfestival

in Assen heuren. In Nederland waren der doezenden bezeugers wèest. Wij vierden feest. Wij vierden de bevrijding!

Daornao kuw weer oons gang gaon. 'k Las 't de volgende dag alweer in de kraant. Steekpartijen en een scheeitpartij op straot. Der was raok schoten. Een dooie.

Lèest heurde ik een jaoger vertellen, wat e allemaol dooun mus, om een geweer in hoes te muggen hebben. Ik wol ze niet graag de kost geven, die wel een geweer hebben, maor gien vergunning! Amerikaonse tooustanden. Ik denk nog vaak aan mien kindertied. Cowboyfilms. Revolverhelden. Wat kerels waren dat! Wat spannend!

Die tooustanden hebben wij noou. Maor niks gien kerels. Niks gien helden. Lafbekken bennen 't! Gauw even scheeiten en dan der vandeur!

Gelukkig bennen der ok nog plezierige zaaken. Ik kreeg een gedicht onder d 'ogen. Van een moouder van driei oldleerlingen. Tweei stoere knaopen. Toendertied tenminste. Noou eerdaodige hoesvaoders. En een wichie. Een dunderstraaltie. As kind al en noou nog. Niks veraanderd. Heur warkplek is midden in Nörg. Hooou 't daor altied gooud geeit, is mij een raodsel. Je kunnen der niet langs rieden, of ze zöt je. Even zwaaien, even wat rooupen. Heur leven is een teneelstuk!

Maor gooud, het gedicht was van de moouder. Ik las 't. 't Dee mij wat! En een kunstwark is bij mij gooud, as 't mij wat döt. Dan he 'k der wat aan. Ik weeit wel, dat ze een boel kwaliteiten hef, maor dat ze ok dichten

kan, dat wus ik neeit. Ze hef al een map vol mooie gedichten. Heuil
geveuilig allemaol. Daor moet ze wat met dooun!

Paartie kunnen riemen en dichten, je zullen het gat der van oplichten.
Riemen en dichten is een kunst. Vroouger mus een gedicht riemen en
dat kun op verschillende menieren. Ok mus der een bepaold ritme in
zitten. Heden ten daoge schrieven ze een verhaoltie en schrieven dat
dan in kôrte zinnegies op. Dan is 't een gedicht. Noou trap ik goenend
op zere tonen. Dat weei 'k wel. 't Is ok wat zwaart-wit. En bovendien
moet elkenein ok zölf maor weiten, wat e der van vindt. As ik een,
volgens lu, die der verstaand van hebben, geweldig gedicht honderd
maol lees en 't dôt mij niks, dan he 'k daor niks aan. Maor ja, dat zal dan
wel aan mij liggen.

Ik hoop in ieder geval wel, dat 't moouderie deur geeit met schrieven.
En dan niet alleen veur in de map, maor zo dat aandern der ok van
kunnen genieten!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, der is zo veul moois op 't gebied
van riemen en dichten. Ok in 't Drèents.

Soms lang, soms kôrt. Soms eernsachtig, soms kuj der om lachen.
Soms hej der wat aan, soms niks.

Een paor wi 'k je niet onthouden:

lillijke stienebulten
zaand deraover

van Martin Koster oet Lievern en

't Echtpaor Slak gung vol moed an de reize,
Van Nörg, naor de kinder in Peize.
Vief jaor zat men daor
met de middagpot klaor.
Doe reupen de kinder: "Daor hej ze!"

van Hans Heyting.

53. Wat veur bril!?

Elke kraant en ieder kraantie hef zo zien eigen stukkiesschrievers.

In oons *Dagblad van het Noorden* slao ik het stukkie van Jan Wierengao nooit over. Die bekek de wereld deur een geinige bril. Hooou die over een kleinigheidtie een stukkie kan schrijven. En dan zien woordgebruuk. Elke dag maor weer. Ik vind dat in een woord geweldig.

Iedere zaoterdag mis ik ok het stukkie van Daniël Lohues neeit. Oonze Drent oet Erica. Een eerste klas muziekmaaker, leedtieszinger, schriever en verteller.

As eerder een Drèents muziekgroepie boeten de provinciegrèenzen optrad, wörden ze oetlaachd. Daniël Lohues wordt overaal vraogd. Waor e moet optreden, daor is de zaol oetverkaocht. Ok in Paradiso in Amsterdam.

Lohues is een denker. Een positieve denker. Hij bekek de wereld deur een zunnige bril. Hij holdt van rust en natuur en zöt in alles het goeie. Zo ok in zien stukkie van aoflopen zaoterdag. Hij zöt het fluitieskruid en de botterblooumen bleuien. De greuine weelde om hum hèn rak hum. Hij denkt terug aan vroouer. Het moet nog mooier wèest hebben. Hij vrag zich aof, of er toen ongerepte natuur was. Gien zörgen, waoter oet de sloten en genog te eten veur elkeneen. Gien ellende. Een paradies. Een hemel op eerde.

Toch hef ok hij zien twiefels. In zien lèeste zinnegie zet e even zien sombere bril op. Dan vrag e zich aof, of wij daor naor op zeuk bennen. Naor dat paradies. Naor die hemel. Nee, zeg e, wij maoken der een bende van!

As mien kammeraoden en ik bij mekaor bennen, hebben wij 't regelmaotig over oonze kinderjaoren. Hooou mooi die waren. Nargens weelde, maor wij kwamen nooit te kört. Dicht bij de natuur. Wij hebben oonze zunnige brillen op.

Hadden wij gien sombere brillen? Deden wij nooit wat verkeerd? Natuurlijk wel. As wij bij een een roetie kinkeld hadden, kwamen ze der thoes wel achter. Wij kregen de wind van veuren. Zo leerden wij, wat kun en niet kun. Mien straf was, da 'k dan een dag niet Peeist in much om te speulen.

Bij een schuurtie bij de Hitlerring hadden wij wat verkeerds daon. Ik zal niet zeggen wat. De dag dernao op de legere schooul in Nörg

leuipen der twee pelitiepetten deur de gang. Meer konden wij niet zeein. De jonges oet Peeist mussen metkommen! Wij wörden verheurd. Wij waren gien lastige “criminelen”. Van oonze heldhaftigheid was niet veul meer over. Wij wörden bestraffend toousproken. ‘t Mus niet weer gebeuren. Oonze olders wörden inlicht. Zo kregen wij twee keer straf.

Zo kan ‘k nog wel even deurgaon. Dudelijk is, dat wij ok wel twee brillen hadden. As wij ‘t noou over oonze jongesjaoren hebben, draogen wij alleen maor oonze zonnebrillen.

Lohues zeg, dat wij der met mekaor een bende van maoken. Hij hef geliek. Oneeinigheid, ruzie, vechten, met messen steken, scheeten en bommen en raketten. In hoes, op straot, in kroegen, op schooulen, bij sportvereenigingen, tussen landen. Overaal onrust. Het schient wel, of der in oonze wereld gien rust meer is. Wij maoken der met mekaor niks van. Daordeur kieken wij zo vaok deur een donkere bril!

Maor, wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, het is der vaok ok nao, om een sombere bril op te hebben. Toch moeten wij die zonnebrillen niet in een hooukie laoten liggen. Blief veuraal ok kieken, zoas Lohues dat döt. En aj gooud kieken, bennen ze der ok. Die mooie momenties!

54. Een pakkie in de bus

Wie döt der noou altied alles gooud? Ik duur rustig te stellen: Gieneein! En was dat wel 't geval? Zul 't dan een mooie wereld wezen? Of een saaie boel?

As der wat niet gooud geeit, kan der over praot worden, je kunnen straf kriegen, of kritiek.

Veul mèensken hebben een hekel aan kritiek. Ik neeit. As ik kritiek krieg, ben 'k der bliede met. As die kritiek terecht is, kan 'k mien veurdeeil der met dooun. As die kritiek onterecht is, kan 'k 't weerleggen.

Aoflopen week kreeg ik kritiek. Naor aaleiding van: "Met de klink in de haand".

As ik zölf vind, dat mien "bezigheidstherapie" op een dag laang genog duurd hef, barg ik mien reeuw op. Eer ik in hoes gao, loop ik even naor oonze breeivenbus. Die hangt aan 't Brinkweggie bij een kestanjeboom. Soms zit der wat in, soms niks. Dan he 'k vergeefs zu 'n 100m. lopen. Ik neem nooit de tied op. 't Heuif ja ok niet meer haard te gaon.

Dizze keer zit der wel wat in. Een apaart enveloppie. Een van bubbeliesepier. Der is op schreven, der is wat deurkrast en der zit een sticker op: Return to sender. Reden retour is niet aankruust. Oonze postcode is invuld. Plak dizze sticker rechts onderin over de indexcode. Dat hebben ze daon. De post komp van Het Drentse Landschap, Assen. Der zit nog een sticker op. Met daotum, tied, Nederland, € 2.92 en een nummer der op. Het gedrukte adres aan de Peizerweg in Bun is deurkrast. Mien adres is der achter schreven. Heuilemaol gooud. En dan steet der nog een adres op. Zwaarteweg in Lievern.

Ik snap 't nog neeit. 'k Wor wel neisgierig. In hoes maok ik 't enveloppie open. Der zit een booukie in. *Hotel an 't spoor* van Martin Koster, oetgeven bij het Drentse Boek. Ik weeit, dat 't een mooi booukie is met gedichten. Har 't altied is willen aanschaffen. Op de eerste bladziede steet wat schreven.

Moi Harm,
't gedicht stiet compleet op bladziede 36.
Hartelijke groet,

Martin Koster oet Lievern.

Ik snapt 't noou wel. 't Is kritiek. Terechte kritiek. Een gedicht kan wel klein wezen, maor is zunder titel niet volledig, want het gedichie hef een titel. Op blz. 36 steeit:

Requiem veur een hunebed of petrae in de vrömde
lillijke stienebulten
zaand deraover

In mien "Met de klink in de haand" in *De Norger Courant* van dinsdag 10 mei körtstleden he 'k schreven, dat der veul moois is op 't gebied van riemen en dichten. Ok in 't Drèents. En dan 't körte gedichie van Martin Koster. Zunder titel!

Bedankt Martin, veur dizze kritiek. En veuraal om de wieze waarop. Joen gedichtenbundel is veur mij kostbaorder worden deur 't zinnegie, waj der veurin schreven hebben. Zo muj nog wel is weer kritiek hebben. Maor aans ok wel. Dat sprek veur zich.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, in't begun van mien stukkje ha'k 't over de postbode. Ik denk aan de tied, dat de postbode nog een postbode was. 's Mörgens vrooug de post sorteren en dan op pad. Op de fiets. De tassen vol. Hoes aan hoes de post bezörren. Op joen eigen route.

Der stunden gien breeivenbussen bij de weg. De hoezen hadden gien breeivenbus in de deur. En die deur har gien bel. Die deur was niet aofsloten. Deurlopen, tottaj volk tröffen. 't Aofgeven van de post en 't oetwisseln van 't lèeste neeis. Waor is 't sociaole bleven!?

55. Muziek

Mien week is gooud begonnen. Zundagmörge 22 mei körtstleden naor “De Brinkhof” wèest in Nörg. In de binnenbrink was een optreden van “De Stroomdalkapel,” met muziek oet de landstreken Bohemen en Moravië in Tsjechië. Heuil bekend is de Egerländer muziek. Het döt mij wat. Ik denk, een boel aandern ok. De reacties waren positief.

In de kapel herkende ik ok nog een paor bekenden. Annie Stellingwerf op klarinet speulde een thoeswedstried. Ok veur heur mooi, dat der zo veul toouheurders waren.

De aander was Willem Naober oet Westerbörk op hoorn. Hij was mien veurganger op de schooul in Westervèle.

De kapel steeit onder leiding van Barteld Luning, een jentig kerelie oet Tynaarl. Hij wus zien bezieling gooud over te brengen op de kapel.

Tiedens het concert daoht ik vaak: “Ik wol, da ‘k in zu’n kapel met kon dooun!”

Maor vroouger har ‘k gien tied. En noou he ‘k weer gien tied.

Wat heb ik met muziek? Een ding is zeker, ik hol van heuil veul soorten muziek!

As kind was ik in Peeist op mooie zummeraovends te vinden op ‘t grasveldtie veur ‘t hoes van Aorend Smegen. Onder de appelboom. Aorend speulde daor dan op zien harmonikao. Ik vreug mij aof, oj dat ok konden leren. Ik wus wel, dat Aorend nooit les had har. Hij was een natuurtalent.

Ik much van mien olders op muziekles. Ik koos....., een accordeon. Mien buur – wichie gung ok met. Op de fiets met de koffer achterop naor Appie Elsingao. Les van meneer van Aalst oet Assen. Op ‘t teneil. Deur de achteringang kwamen wij der. Ik verwonderde mij der over, dat die meneer zukke lange vingers har en dat die zo gemakkelk over de toetsen gleden. Ik kreeg eerst een instrument op prebeer. Nao een poosie kwam e op een aovend bij oons thoes. Ik much een eigen accordeon oetkiezen. Ik koos een mooie donkerrooie. Een Marinucci. ‘k Geleuf tenminste, dat ‘t zo schreven word. ‘t Was een tachtigbasser. ‘t Was wel een zwaor apperaot!

“k Heb vief jaor les had. ‘k Doou der noou niks meer met. De koffer met inhold steeit op zolder. Zunde ingelk.

Mien buurwichie van toen speult nog as begeleiding bij, volgens mij, ‘t gevangen - koor in Veenhoezen. Daor ben ‘k wel is aofgunstig op.

Maor ja, eigen schuld.

Op de legere schooul in Nörg deden wij niks aan muziek. Wij kregen wel zangles. Wat mij veuraal bijbleven is, bennen de zanglessen van meester van Diek. Altied leedties in de dreeikwartsmaot en in een hoog tempo. Zo van: Drie ganzen in 't haverstro en die beesten snaterden zo! En dan sleuig meester de maot met een liniaoltie. Van die dreeihooukies.

Op de u.l.o. In Nörg was 't gien meester meer maor meneer. Wij kregen muziekles van meneer Stroetegao. Hij hanteerde de viool. Bij 't zingen deden sommige jonges, asof ze zongen, maor der kwam gien geluid. Dat har e vlot deur. Dan kwam e bij joe staon met de haand achter zien oor bij joen mond. Dan woj wel zingen. Ik herinner mij nog gooud het leedtie over Ober -Ammergau en Unter- Ammergau. Meneer Stroetegao was een geweldig muzikaol mannegie. Hij hef ok jaoren dirigent wèest van 't daomeskoor in Nörg.

Op de kweekeschooul in Grunning wör 't serieus. Je mussen een instrument kunnen bespeulen. Die waj laoter neudig bij de zanglessen. De viool heuifde niet meer. 't Wör een blokfluit. Een jammerholtie.

Wij mussen ok gooud leren zingen. Meneer De Leeuw zee, daj de woorden gooud mussen oetspreken deur joen mond wied open te dooun. Hij dirigeerde dan met een stokkie met zu 'n ballegie der veur op. Zo noou en dan leuip e deur de klas en paste hier en daor 't ballegie in een mond.

'k Heb laoter jaoren blokfluitles geven. Aj zo wied kwamen, daj tweeistemmig konden speulen met een groepie, klonk dat echt wel mooi. Veuraal de vaoders hadden 't vaak over 't kattegejammer, as de kinder thoes mussen repeteren.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, naost veul aandere muziek vind ik de blues ok geweldig mooi. Deur de muziek, maor misschien ok wel deur de geschiedenis van de blues. Het verhaol, dat der achter zit. Aoflopen zaoterdagaovend reden wij deur Grol. Een Drèents dörpie met tiedelijk de naom "Bluesvillage". Een dörpie, dat de Europese blueshoofdstad moet worden. Het dörpie, dat straks bij blueslegende Bonnie Raitt veurkomp op heur liesie met Londen, Bristol en Brussel. Het dörpie, waar een geweldig grote tent steeit, waar ale inwoners van Grol wel ik weeit neeit hoouveul keer in kunnen. Ik denk, dat Harry (Cuby) Muskee zich lig te verkneuter in zien graf.

En aj je aofvraogen, hoou dit kan in Grol. Noou, dan moej geldscheeters hebben, die niks geven om een stuver meer of minder. Dan hebben die "gekke" Johan Derksen en zien metwarkers het toch maor even flikt. In Grol. Ik hoop, dat ze op drie en veer juni succes hebben!

56. Verkering

Ik snuuster wat in mien kaast. Ik vin op 't speegelploatie "Over vrouwlu en zo..." het leedtie "Dag Drents" van Harm en Roelof. Harm Diekstrao en Roelof Klinkhaomer oet Sleen. Ze hebben jaoren leden, as kinder, met mekaor speuld en "speulen" noou nog met mekaor. En wat zo meraokels is, nog altied veur volle zaolen. Doou ze dat maor is nao!

Ik ben neisgierig naor de woorden van heur leedtie "Dag Drents". Het geeit over verkering, over trouwen, over een kind kriegien en hoou je daor as Drèentse olders dan tegen praoten. En dat 't Drèents dan verdwient. "Dag Drents".

Ik miemer wat over mien eigen jeugd. Hoou gung 't bij mij? Harm en Roelof zingen, dat zij heuil bezunder was, al wussen ze neeit wat 't was. 't Hef in elk geval met geveuilens te maoken. Op de legere schooul he 'k 't jaoren met maakt. As meester. Kleuters hebben dikke verkering, maor ze weeiten van mekaor neeit, dat 't zo is. In de middengroepen wordt 't al wat echter. Ze kommen der ok eerlijk veur oet. Aj in de hoogste groepen een jonkie vraogen: "Hej verkering met Annelies?" dan is zien antwoord: "Nee man. 'k Ben niet gek! Die trut!"

Daor meeint e dan niks van. Aj 't wichie het zölfde vraogen, laacht ze wat en begunt wat te draaien. Ze zeg niks. Toch is 't wel dudelk.

In 't vervolgonderwies wordt 't allemaol wat serieuzer. Harm en Roelof zingen:

"Hij hef heur 's aovends hen hoes bracht tot an de achterdeur."

Hij veuilt zich, zij prat ok Drèents, zo vrij, zo vertrouwd. Hij zeg niks en gef heur een kussie. Hij denkt: "Ik hol van dij!"

Dit herinner ik mij nog wel. Ik fietste naor Een. Daor fietsten wat wichter. Naost mekaor fietsen, haand in haand. Het veulde gooud. Je braachten heur naor hoes. Een vluchtig kussie en " 'k Kom volgende week weer!"

Harm en Roelof zingen: "En fluitend ree e op zien fietsie deur de stille nacht".

Ik ok. Over de Eeinerdiek. Over die aole klinkeries. Mien licht dee 't nooit. Ik kon heuren en ruken, waor 'k was. 't Eeinerdeeipie, de tuten van Duursmao en de kaalver van Brander. In Nörg was weer wat licht. De weg naor Peeist kon 'k wel dreumen.

Eein maol wör 'k aanholden deur de plietsie. Ik draaide met een

dubbelie mien lichies lös en de laampies wat aan en much deurrieden. Gien bekeuring.

Nao wat gescharrel wör 't verkering. Ik learde mien schoonolders kennen. Tegenwoordig kommen ze thoes en zeggen: “ ‘k Ben der weer hör. ‘k Heb Kees bij mij. Hij blef ok slaopen. Welterusten!”

De olders kieken mekaor aan en denken: “Wie is Kees noou weer!?”

Of overdrief ik noou wat?

Maor, wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, in ‘t leeid van Harm en Roelof is ‘t geveuil gooud, omdat ze beidend Drèents praoten.

“En dat dee daor op die schooul zowat gien mens!”

Ze bennen oeteindelijk trouwd en kregen heur eerste kind. Toen zaten ze met een probleem, ‘t Drèents.

“Zie preuten der tegen, asof ‘t een logé was oet Den Haag.”

In mien jeugdjaoren in Peeist begonnen de eerste jonge olders tegen heur kinder “Nederlands” te praoten. “t Was gien Drèents meer, maor ok gien Nederlands. ‘t Was haalf stront, haalf regenwaoter.

Bij mien olders thoes wör altied Drèents praot. Ik dus ok. Zölfs op de kweekeschooul in Grunning preuit ik in de pauzes Drèents. Eerst wöj oetlaachd. ‘k Heb der goeie kammeraoden aan overholden.

Jan Tissing oet Hees bij Runen zee altied: “Ik begun altied en overal in ‘t Drèents. Pas as dat niet kan, gao ‘k over op ‘t Nederlands.”

Jan was een meer dan 100% Drent. Hij is al weer een jaor of wat leden oet de tied kommen.

‘t Is waar, de kinder praoten haost gien Drèents meer, gien streektaol. Maor ze begriepen ‘t nog wel.

En....., zoas de blues in Grol moeten blieden, moet de streektaol, ‘t Drèents, in Drenthe blieden. As oons cultureel arfgooud. En omdat der zo veul moois in de streektaol is!

57. De haos en oons tuuntie

Oons tuuntie

Jao, oons tuuntie. Oons greuintetuuntie. Wij gungen in Peeist wonen. Wij spraken aof: “Gien greuintetuun!”

Wij wolden zo min meugelk wark. En wij waren ja ok maor met zien beidend.

‘t Eerste jaor gung ‘t gooud. Wij verbouwden gien greuinten. Der was aans nog genog te dooun. Maor toch....., een kroppie slao is toch wel lekker. Zo oet eigen tuun. Der was ja ok ruimte zat. En mien olders hadden ok altied een hoffie had. Een èendtie van hoes aof. ‘t Waren nooit echte kwekers wèest. Elk jaor hetzölfde. Wat kroppies slao, zummer- en winterwortels, rooie beeiten, soepgreunte, sjelotten, moous en nuver wat slaobonen. Daor waren wij allemaol gek op. As die klaor waren, kwamen ze in een grote Keulse pot. Zu ‘n broene met tweei oren. De bonen in de pot, een laogie zolt der over, dan een dooukie met een plaankie en daor een dikke steen op. Zo was ‘t dunkt mij, ongeveer. ‘k Weeit nog wel zeker, dat ze heuil lekker waren.

‘t Tweeide jaor mus ‘t der toch maor van kommen. Wij spraken aof: een klein hooukie. Wat mus der in? Een stam of wat vroouge eerpels, wat kroppies slao en andievie, soepgreunte en selderie, siepelies en vanzölfsprekend slaoboonties.

Wat waren ze lekker, die eerste eerpelies oet eigen tuun. En wat is der noou mooier dan oogsten.

De haos

Wij hebben bij hoes ok nog wat laand. Graslaand. Veur mien schaopen. Oons arf, de hof, oons bossie, ‘t graslaand langs ‘t deeipie en de wallegies. Mien stukkje natuur in Peeist. Ik schrief al jaoren op, wat ik daor aantref aan vogels en dieren.

Elk jaor is daor ok de haos bij. Ik neuim ‘t mien haos. Ik zeei hum tieden alle daogen. En dan weer tieden neeit. Hef e een nei leefgebied vonden? Is e pakt deur een rover? Of is e onder een auto kommen?

En dan is e der weer. Zo maor. Een poosie leden har e een leger tegen een eik aan, boven op een wallegie. Vlak bij een hek, waar ‘k alle daogen

deur moet. Soms kieken we mekaor aan. Hij blef rustig liggen. Maor ik moet niet staon blieven. Dan is e weg. 't Vertrouwen moet nog wat greuien.

De haos en oons tuuntie

Wat hef noou die haos met oons tuuntie te maaken? Oons hoffie? Noou, dat za 'k je vertellen!

Een poos he 'k mien haos niet zeein. 'k Was al bang, dat e vertrokken was zunder aofscheid te nemen.

Veurige week was e der opeeins weer. Hij kwam achter oons schuurtie vandaon en gung der vandeur. Langs oons hoffie, deur de sloot. Weg was e.

De volgende dag zag 'k hum weer. Ik was bliede.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, ik zag nog meer. Ik zag ok, dat oonze boonties, die der al mooi boven stonden, gien bladties meer hadden. Der stunden alleen nog wat steelties. Hoou kon dat noou!? Slakken? Die ha 'k niet zeein. Holtdoeven? Dat zul kunnen!

De volgende dag waren ok de stengelies weg. Toen wus ik 't.

Ik zag de sporen. Die smiecht! Ok hij holdt van oogsten!

58. Hoog waoter

Aj last hebben van hoog waoter, moej neudig pissen. Het waoter kan je ok tot aan de lippen staon. In beide gevallen bezörgt dat waoter joe lastige momenten.

Een poosie leden was ik in Passau. In 't zuudoostelijke deel van Beieren in Duutslaand. 't Vörm't een soort dreeilandenpunt met Oostenriek en Tsjechië. In 't waoter.

Passau lig aan de Donau. Die mooie, blauwe Donau. Ze neuimen hum ok wel de Zwaarte Donau. Hij stroomt ja van het Zwaarte Woud naor de Zwaarte Zee. Dizze naam is ok dichter bij de waarheid. Ik heb der tenminste niet veul blauw aan zeein.

Ik leup in Passau op het Raodhoesplein. Hoge waoterstanden waren op een lichte muur aangeven. De lêeste was van 2013. Ik har daor nog wel kunnen staon, maor dan ha'k mien kop wel onder waoter had.

Je kunnen 't je haost niet veurstellen, aj daor met mooi weer op een terrassie zitten. Toch stun de Donau ok noou tot aan de kop too vol. De lêeste tied was der in dat gebied heul veul waoter vallen. Waoter hef de neiging, om naor de leegste gebieden te stromen. En daor hebben rivieren heur loop vonden. De Donau ok.

Juust op die mooie plek hebben mèn'sken Passau bouw'd. En juust op die plek brengen de Inn oet Oostenriek en de Ilz oet Tsjechië heur oertollige waoter naor de Donau. Wat dom om juust daor Passau te bouwen!

Ik vreug mij aof, hoou dit dan in Peeist zit. Kunnen wij ok natte vouten kriegen? Het waoter, wat in Peeist te veul vaalt, stroomt naor dreei deeipies. Het eerste deeipie begint tussen Nörg en Peeist. Het tweede deeipie bij Henk en Regina Bosmao in 't Maandeveld. Het daarde deeipie begint argens bij 't Zeijerveld. Dit is de Broekenloop. Die stroomt deur de broouken, nat greuinlaand langs de deeipies. Hier moet gien misverstand over bestaon. Aj in de loop bennen en je holden de broek aan, dan geeit 't mis. Bij de deeipies gung 't ok wel is mis.

Dizze dreei deeipies kommen bij mekaor richting Dunderboerstraot. Saomen gaon ze wieder as Oostervorstedeeipie. Oeteindelijk brengen ze 't waoter, dat der in Peeist te veul is, naor de Waddenzee.

Soms was der opeeins te veul waoter. De deeipies konden 't niet aan. 't Waoter stroomde over 't laand. Ok in de zomer wel. De tied van

heuien. Wij hadden ok laand in de broouken. Een weidstuk en een heuistuk. Meeinstied waren wij daor aan 't heuien in 't lèest van juni. Dat was ok de tied van de T.T. In Assen. As kwaojong mus ik ok met naor 't heuilaand. Op de T.T.-dag dee ik dan niet te veul. Ik stun dan in de lucht te kieken. Aal maor deur vlogen der van die reklaomeveleeigtugies over naor Assen. En weer terug naor Eel. Bij gunstige wind koj de motors heuren.

In die tied was't gezegde: "As 't T.T. is, moej heuien, want dan is 't gooud weer." Dat kwam niet altied oet. Ik kan mij nog herinnern, dat wij 't heui, dat in 't waoter lag, naor 't hoge op dreuigen. En ok, dat opperies heui in de richels dreven.

Wereldwied komp 't veur. Te veul waoter en dus....., preblemen. Veuraal daor, waor 't leeg is. En wij wonen in Nederland. Wij kunnen van oonze dieken gien flatgebouwen maoken. Toch hebben wij in de wereld oons laand zo inricht, dat 't overtollige waoter aal sneller op die lege plekken komp.

'k Heb 't op de legere schooul al leerd. Drenthe, een omgekeerd etensbord. De hoge zaandgronden met zien kleinschaolige inrichting in 't midden, 't veen der omhèen. Het laandschap warkte as een spons. In ale tieden hebben wij streden. Tegen 't waoter. Langs de zeeën, langs de rivieren. Ok in Nederland. Ok in Drenthe. Denk maor aan de oetdrukking: Eten as een slootgraover. Wat wij vroouger met bloouddruk deden, dooun wij noou met euliedruk. 't Was, 't is en 't blef een stried!

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, wij strieden. Wij bleiven strieden. De Zeeuwen hebben 't in heur waopen staon. "Ik worstel en kom boven." Wij vechten en wij zullen winnen. Met alles, wat wij weeiten en kunnen, moet 't lukken.

Ik denk, dat wij 't nooit zullen winnen. Tegen de natuur ku'j niet winnen. Wij kunnen wel even op punten veurstaon, maor as de natuur te keer geeit, worden wij, met alles wat wij weeiten en kunnen, heuil klein. Kiek maor weer naor de wind met regen- en haogelbuien in 't zuden van 't laand. En ik denk, dat wij dit ok de kommende jaoren bleiven holden!

59. De groep

Ik ben op reis wèest. Zo maor. Even een dag of wat der tussen oet. Wij stunden onder aan de liest. Op 't allerlèeste moment boekt.

De dag van vertrek. 's Mörgens vrooug op. Slecht slaopen. Je moeten ja niet te laat wezen. Schrippen. De deur dicht. Vort.

Buurvrouw brengt oons naor 't station in Assen. De bus steit der aal. Ok al wat mèensken. Even vluchtig kieken. Bennen der nog bekenden bij? Daor hef een Drent ja altied belang bij. Dan is 't ja meteein al wat vertrouwd.

Instappen. Op weg naor Beek. Allemaol bussen. Allemaol volk. Ze hebben 't drok. Bennen ze bang, dat der straks gien kovvie meer is? Ik zeei mien schaopen veur mij. Die willen ok altied tegelijk deur de deur. Maor die weeten niet beter. Wij well?!

Een stem klinkt deur de zaolen. Der worden nummers opneumd. Dat eeine nummer moej onthouden. Dan zeei ik mien schaopen weer. De massa komp in beweging. Bang, dat de bus straks al weg is. Weetend, dat dat toch niet zo is.

Wij blieden rustig en vinden oonze bus. De bestemming steit der veur op. Dat klopt. Daor willen wij hèn. Oonze koffers moeten onder in de bus. Een jonge vrouw is der met aan de gang. Een mooi pakkie aan. Heur naam op een kaartje.

't Is een vrouw! Zul dat wel gooud kommen? Noou, 't kwam gooud. Ze ree as een kerel. Ze ree beter dan menige kerel! In een woord geweldig. Mien veuroordeel is weg. En ze kwam ok nog oet Assen. Het wör al wat vertrouwd.

Wij stappen in. Nog bekende gezichten? Nee, gien bekenden. De bus geeit op pad. De kudde is al heuil wat kleiner worden. Oonze herderin vertelt wat, lèegt spel - regels oet. Zij zal de kudde bij mekaor moeten holden. Zij zal heur bèest dooun. Ik denk bij mij zölf, dat dat een heuile klus zal worden. Een dikke virtig mèensken. Allemaol verschillend. Net as mien schaopen. Die bennen ok allemaol ongeliek. Het gezegde hierover klopt dan ok: Aj mèensken willen leren kennen, moej schaopen gaon holden!

D' eerste dag van oonze reis. Wij bennen onderwèg. 't Is rustig in de bus. Ik loer wat om mij hèn en 'k heb mien oren wiede open. Ik begun niet gauw te praoten. Eerst maor de kat oet de boom kieken. 'k Ben ja

een Drent. Toch vul ik mien plaoties al gauw een beetie in. Niks is nog dudelijk. 't Bennen allemaol nog vermoedens.

Die kommen oet Grunning. Dat kunnen wel Limburgers of Braobanders wezen. Zij kommen oet 't oosten, maor 't bennen gien Drenten. Je schatten de leeftieden in. Der bennen wat rollaters onder in de bus kommen.. Een stuk of wat lopen met een stok. Je bekieken de kleren. Da's degelijk volk. Die bennen wat moderner. Bij een vrouwgie denk ik aan een vlinder. Bonte kleren, opmaakt, verzörgde naogels, mooi lakte tonen, altied een zonnebril en haost altied een hooudtie op.

Langzaomerhand leer je je reisgenoten beter kennen. Die kommen oet Zwolle. 't Bennen Grunningers. Oet Veendam. Heur mannen kregen in Zwolle wark. Die bennen oet de tied kommen. De een al jong, de ander nog maor een jaor of wat leden. Ja, 't leven is altied niet makkelk. Maor je moeten wieder hèn. Je hebben gien keus. Ze lachen veul met mekaor.

't Vlinderie hef een gooud leven had. Heur man en zij hadden goeie baonen. Dik verdeend en der nao leefd. Veul op reis. Veul zeein van de wereld. Heur man is der niet meer. Noou reist ze alleen. Heur vriendinnen kunnen 't niet betaolen. Dan lop ze weer vort. Alleen.

Een vrouwgie van negentig reist met een begeleidster. Ze hef van alles. Ze zeurt neeit. Een arm kan ze niet gebruiken. Ze leest. Ze puzzelt. Ze is in alles geïnteresseerd. Hef ok belangstelling veur een ander. As op een aovend de muzikant begunt te speulen, komp ze tot leven. Heur oogies glimmen. Denkt ze aan vroouer? Op de lêeste dag van oonze reis zeg ze, dat maandag alles weer begunt. Op mien vraog, of ze dan weer aan 't wark moet, antwoordt ze: "Nee man, dan komt mijn hulp weer. En de huisarts en de tuinman en de thuiszorg en al die andere hotemetoten!"

Ze laacht. 'k Heb veul respekt veur heur.

De koningin is ok al old. Ze reist alleen. Is de heuile reis alleen. Wil niet hølpen worden. Mekkert veul. Hef aal maor deur wel wat te zeuren. Veuraal oonze chauffeuse kreg 't zwaor te verduren. As ze vertrekken wil, wil oonze koningin zwemmen. As wij naor hoes willen, is 't heur te vrooug. Bij oons afscheidsetentje in Beek lop ze nog alleen. Ik kiek heur nao. Alleen op reis, alleen in 't leven staon.

Ik krieg wat medelieden met heur. Toch kon 'k der niks aan dooun. En zo is 't zo vaak in 't leven!

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, wij bennen allemaol verschillend Wij bennen, zoas wij bennen en hebben ok 't recht om zo te wezen.

Toch bennen wij haost alltied onderdeel van een groep. In een
huwelijk, in een gezin, bij sport, op 't wark, op schooul, op reis.
Het mooiste is, aj binnen een groep jezölf muggen wezen.
Daor kuj ok zölf wat aan dooun!

60. Voetballen

Voetballen in Frankrijk. Europees kampioenschap. Zunder Nederland. Het wèent al.

Alle aovends veur de buis? Ik was't niet van plan. Maor toch.....

't Is bij mij wel veraanderd in de loop van de tied. Eerder was 't stief tillevisie-kieken, wat eterij en drinkerij onder haandberiek. Noou zit ik aan taofel, 'k ben argens met gangs. Tillevisie steeit wel aan. As 't spannend is, of der is een doelpunt, dan kiek ik even. Ik kiek dus niet zoveel meer tillevisie, aj begriepen wa'k bedooul.

Vanzölf gaon joen gedachten terug in de tied.

Mien eerste baal was een zwieneblaos. Bij 't hoesslachten wör de blaos vol lucht blaazen. Even dreugen en je hadden een baal. Veur in de keuken. Je hadden der vaak niet zo heuil lang plezeer van.

Mien eerste oefenmeester was oonze hoesknecht oet Hollerwiek. Hij leerde mij 't voetballen, maor ok, om hard te wezen. A'k mij zeer dee, zee e: "Kom mien jong. Niet reren. Deurgaon. Een goeie voetballer reert neeit!"

Oons eerste voetbalveldtie was 't kleine brinkie in Peeist. Partijkiezen duurde nooit lang. Der waren ja niet veul jonges. Even pootjen. Voout veur voout naor mekaor toou. Wie de lèeste heuile voout der tussen kon zetten, moch begunnen met kiezen. Wij hadden altied meer speulers, dan der jonges waren. De bomen stunden altied in 't pad. Bomen waren ok oonze doelpaolen. Der wör nog aal is tegen de paol schoten. Nooit tegen de lat. Die was der neeit. Dan kregen wij ruzie. Of 't schot op doel noou net over was, of dat 't een doelpunt was.

Ok bij schooul in Nörg wör voetbaald. Op een veldtie tussen de hegen. Der was gien grasspriet te bekennen. De schooul har gien ballen. Die muj van hoes metnemen. Veul ballen sneuvelnden. Lek, of in beslag nomen, of kepotstoken deur een kwaoje buurman. Veul kappen vlogen van de klompen. Een draodtie der om, of een klompbaandtie. Dan gung 't weer.

Serieuzer wör 't bij meester Kuper. Op de woensdagmiddag. Op 't aole veld bij de muziekkoepeel. Eerst de roen van Maarten ten Hoor van 't veld aofjaogen, dan de strontbulten rumen en dan voetballen. Altied partijgie. En aj dan 12 jaor wörden, dan wus meester precies, waor joen plek was. Dat har e al lang bekeken. Zo wör ik verdediger.

Bij wedstrieden van 't Nederlands elftal zaten wij bij een van de kammeraoden in hoes. Veur de radio. Geweldig waren de wedstrieden tegen de Belgen. De Rooie Duvels. Altied spannend. En as 't niet spannend was, dan was der wel een verslaggever, die 't spannend meuk. Wij zagen ja toch neeit, hoou 't warkelijk was.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, denk noou neeit, dat vroouger alles beter was. Da's niet zo. En ik krieg wat van 't geveuil van vroouger terug, as ik kiek naor de kleine landen op 't E.K. De Belgen, Wales en IJsland.

De Belgen vlogen der oet, toen ze vergaten, heur eigen spel te speulen: aanvallen. 't Wör 1-0. Ik zul zeggen:

"Gao zo deur. Maok der 2-0, 3-0, 4-0 van. Nee, ze gungen in de kont hangen. Mis! Wales won. Die mannegies leuipen twee keer driei kerteer haard. De geestdrift spoot der aof. Ok van heur publiek. Die blieven zingen. En nao aofloop speulen. Met bier. Toch denk ik, dat de IJslanders 't grootste, geheime waopen hebben. Heur oerkreet: "Oehh!"

Heur speulers kriegten de geest, heur tegenstanders de broek vol. Jammer genug denk ik, dat ze de finaole niet haolen. As ik schrief, is 't zundagmörge, kwart over 9.

Wij kunnen de tied niet tegenhouden. Alles veraandert. 't Voetballen ok. Maor aj veraandern willen, moej wel prefessor wezen. Een zu 'n geleerde hef wat ideeën hierover.

1. Schaf de keepervangbal aof, dan kriej meer doelpunten. Ik zul zeggen: Schaf de keeper aof, dan kriej der nog meer!

2. Niet terugspeulen in eigen strafschupgebied. Ik zul zeggen: Heuilemaol niet terugspeulen. Alleen veuroet! Op, naor 't vijandige doel!

3. Ingooi en vrije trap naor jezölf. Dit levert minder vaak balverlees op. Ik zul zeggen: De tegestander mag je de baal niet aofpakken!

4. Gien boetenspel in 't strafschupgebied. Ik zul zeggen: Boetenspel heuilemaol aofschaffen! Een schoefiesloerder kan ja nooit helpen in de eigen verdediging.

5. Invoeren videoscheidsrechter. Ik zul zeggen: Dooun! De tied kuj ja niet tegenhouden.

6. Supporters bepaolen de wissels. Ik zul zeggen: Niet dooun! Dan wordt de veldslag nog groter.

7. Tiedstraf bij gele kaart. Ik zul zeggen: Niet aan begonnen De gele kaart aanschaffen. Niet kinderachtig wezen en as 't echt moet: Der oet! Rood!

8. Hol statistieken bij tijdens de wedstrijd. Veur 't publiek. De toouschouwers kunnen dan op de tillefoon zeein, hoou der speuld wordt en ze kunnen op een "heatmap" (wat is dat?) zeein, hoou 't spellegie speuld wordt. Ik zul zeggen: Nooit dooun! Wij moeten naor 't voetballen kieken en niet op een tillefoontie of een "heatmap"!

61. Peerde

‘k Ben ok naor ‘t ringsteken wèest in Nörg. In ‘t centrum en met mooi weer. ‘k Was neisgierig naor de ruiters. Bij een aanspanning hej een menner en een steker. Een ruiter moet alles alleein dooun. Het bleek ok wel, dat dat niet met veuil. Veuraof ha’k even de gedachte, dat der tweei op een peerde zullen zitten.

Der waren mooie aanspannings bij. ‘k Von de Freeizen van Anne en Gerieke Been mooi, maor ok de deftige peerdties, de hackneys van Jan en Tina Muggen. Wiebe Turksemao leuit zeein, hoou ‘t vroouger was. Hij ree met een boerenwaogen. Maor Wiebe, volgend jaor verwacht ik joe met een dikke Belg der veur en een vracht heui der achter. Da’s een betere combinaotie dan die trippelkonties van noou. Toch waren ze ok mooi.

De toouschouwers kozen as mooiste de aanspanning van Janine Bosmao en Tom Dussel: “Circus Dubo”. Met alles der op en der aan. Die waren flink creatief wèest.

Ik daoht: “Die moouders zullen’t der wel drok met had hebben!”

Maor Tom zee: “Je kunnen dat spul huren. Argens in Roon!”

Het ringsteken wör wonnen deur Iris Kringhand en Fleur Holterman ten Hove. De jeugd leuit zich bij bij dizze activiteit van de goeie kaant zeein.

Ik daoht: “Waorum heb ik nooit wat in de peerdesport daon? ‘k Was wies met peerde en ‘k vin peerdesport nog mooi!”

Der is nooit van kommen. ‘k Zal aans wel te veul omhaands had hebben.

Wij hadden nog gien trekker, toen ik oet hoes gung, zu’n vieftig jaor leden. Het laandwark wör met tweei peerde daon. As ‘t kun, moch ik ok wel is mennen. Dan veulde ik mij groot.

Aj thoes kwamen, dan wörden ze oetspand. Tussen de middag leuipen de peerde in de hof. Van achter oons hoes tot bij ‘t hek mug ik op de aole, zwaarte zitten. Dat was een mak peerd.

Ein maol gungen ze op de loop. Oons volk was in ‘t heuilaand. ‘t Was der drok. Der schoerde een onweersbui. Pap smet de leide op de grond. De peerde waren ja mak. Tot de eerste knetterslag deur de lucht rolde. Ze gungen der vandeur. Op hoes aan. Vanaof Zeijen ‘t Brinkstraotie in, oonze dam in. Daor waren heur stallen.

De boer die aans “ho” reuip, was der neeit. Ze zetten heur rem derop

en stunden stil. De neuzen tegen de muur aan. De disselboom schoot deur. De sporen daarvan zitten nog in de muur. De peerde stunden der nog, toen oons volk, een mooi poosie laoter, thoes kwam.

Wij kregen ok elk jaor een vooltie. 't Was spannend, as 't zo wied was. Dan was de merrie onrustig en har tappen aan de tetten. 't Was aans, dan as een koou een kalfie kreeg. Dat was gewoner.

As't vooltie der was, hung mien pap de aom (naogeboorte) in een boom. As 't hoog in de boom hung, zul 't vooltie de kop ok hoog holden. 't Was een old ge - bruuk. Ik zeei 't noou nooit meer. As 't nog wel gebeurt, dan heur ik dat graog.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, Noordenveld is fietstgemeente van Drenthe. Of wil dat graog wezen. Nörg döt daar flink aan met.

Maor laoten wij de peerde niet vergeten. Der steeit niet veur niks een steigernd peerd in 't waopen van Nörg. Wij hebben oonze markten, ok al lopen die terug. Een gevolg van ontwikkelingen in dizze tied. Wij holden peerde oet hobby, wij fokken der met. Wij hebben ponyclubs en ruiters- en menvereenigingen. Wij voltigeren, hebben een geweldige cross, het ringsteken en oonze concoursen.

Deur 't fietsen zetten wij de aole gemeente Nörg op de kaart. Da 's waar. Maor ok deur oonze peerde. En dit zul niet meugelk wezen, as niet een leger van vrijwilligers zich altied maor weer zul inzetten veur de belangen van deelnemers, peerde en toouschoouwers!

62. Naokend

Een aold vrouwgie fietst langs de heide op de Negenbargies over 't schelpenpadtie richting Peeist. Alleen. Zij is bij de heide een fietser veurbij reden. Die stun daor. Hij har een sportief pakkie aan. Merendeeils greuin. Ze groet hum en fietst deur.

Even laoter markt ze, dat de "sportman" achter heur fietst. Ze is dan op 't padtie langs de Langelaon. Hij haolt heur in en fietst deur. Dan stopt e. As 't vrouwgie hum veurbij wil, lat e zien broek zakken. Hij steeit daor as een hengst met zien Janneman te zwaaien. 't Aole mènskie geeit der, zo haard as ze kan en doodsbenauwd, vandeur. Gelukkig lopen daor in de bocht twee jonge vrouwen.

Die vangen heur op. Ze bellen de pelitie. As de pelitiemannen der bennen, is de "greuine" vogel verdwenen. Hij zal ok haard fietst hebben. D' aander kaant op. Wat een kerel!

Wij hebben al zo veul angst in oonze maatschappij. Waorom moet zuks der dan nog bij?

In mien gedachten gao 'k zu'n zestig jaor terug. Wa 'k je noou gao vertellen, is waor gebeurd. In een van oonze aacht legere schooulties in de boetendörpen van de aole gemeente Nörg.

Twee onschuldige wichteries zitten naost mekaor in een baank. Achter heur zitten twee jonkies. 't Bennen de boefies van de klas. As meester op 't bord aan 't schrieven is, tikt een van de kerelies 't wichie veur hum op de rug. Hij fluustert: "Kiek is achterom. Onder oonze baank!"

As 't wichie dat döt, zit e met zien tulegie oet de broek. 't Meidtie schrikt en kreg een kleur. De mannegies zitten te kniezen.

't Wichie duurt 't neeit tegen meester te zeggen. Je zullen je ja doodschaomen!

Thoes vertelt ze 't ok neeit. Over zukswat wör ja niet praot. Een Drent heul ja zien geveuilens veur zich. De wichteries hebben der saomen nog vaak om laachd. As der vraogd wör: "Waor lachen jullie om?" zeden ze: "Och, om niks!"

't Was heur geheim!

In diezölfde tied gungen wij as kinder oet Peeist naor de schooul in Nörg. Op de fiets.

Op een middag reden wij met een koppelie naor hoes. Wij fietsten

bij 't Oortwienskaampie. Dat was laand van Oortwien. Die hadden heur boerderij aan de Asserstraot, tegenover 't aole gemeentehoes. Wij kletsten wat en meuken plannegies veur 's middags. 't Was op een woensdag. Wij waren dan vrij. In een dam van 't laand stun een kerel met een brommerie. Hij har een lange, leren jas aan. Zu'n donkerbroene. Ik weeit 't nog precies. Op 't moment, dat wij langs hum fietsten, sleuig e zien jas open. Hij was naokend. 't Zal wel mooi weer wèest hebben.

Wij keken, zeden niks en reden deur. Wij waren beduusd. Een èendtie wieder lagen wij in een deuk van 't lachen. Wij keken achterom. De kerel ree op zien ploffiets richting Nörg. Hij har zien "lol" had. Wij ok. Wij spreuken aof, dat wij der thoes niet over preuiten. 't Was ja ok zo raor. Wij hadden oons geheim! Dat mus bewaord blieven!

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, dieren hebben hier gien last van. Die hebben niks te verbargen. Wij wel. Wij hebben kleren aan. Dat maakt neisgierig.

Jaoren wör over die "verbörgeren" wereld niet praot. Stiekum gebeurde der van alles. Een Drent knep de kat ja in 't duuster. Da's noou niet meer zo. De Drent hef 't ok leerd, is op dit gebied ok vrijer worden. Wij kunnen naokend kamperen. Zwembaoden hebben uren, daj naokend kunnen zwemmen. Wij praoten der over, schrieven en dichten der over en zingen der over. Ok de Drent hef niks meer te verbargen. Da's mooi. Da's gooud. Maor wij moeten niet deurslaogen. Wij hebben ja ok oons verstaand kregen. En dat moew gebruiken! Wat mooi is veur jezölf, mag niet maal worden veur een aander. Wij leven ja in een saomenleving. Die hef spelregels. Daor moew oons aan holden.

Daorveur hebben wij verstaand kregen.

Toch he 'k mien twiefels. Een poosie leden gebeurde 't weer. Weer op 't padtie van de Negenbargies naor Peeist. Een vrouw fietst daor. Alleen. Ze wordt inhaold deur een kerel, naokend op een fiets. En zu 'k mooi weer hebben wij toch nog niet had! De vrouw schrikt. Ze prat der wel over. Ze geeit daor nooit weer alleen langs. Zo wordt de vrijheid van de een een beparking veur een aander. En dat kan nooit de bedoeling wezen.!

'k Heb nog wel een tip veur de naoktfietser. Fiets bij mooi weer naokend langs de terrassies in Nörg. Dan bej een kerel. Dan kriej misschien wel applaus. Doe dit niet weer op achterafpadties, want dan bej laf. Je lopen ja gien risico. En dan bej een stiekemer

63. Een bom!?

‘k Heb ‘t in de kraant lezen. ‘t Is al jaoren leden. ‘t Gebeurde in bossies op ‘t Drèentse plattelaand. Jonge kerels waren, verkleeid as seldaoten, aan ‘t oefen. Goenend vreugien zich aof, wat veur poppekast dit was. Aandern belden de pelitie. Der wör constateerd, dat ze niet in overtreding waren.

Ik lees de kraant. Over een drama in een woning. Dreei dooien. In de woning wör een handgranaot aantreffen. Hooou kommen ze der aan!? As ik een hebben wol, zu’k niet weeten, hooou ‘k hum kriegen mus.

Eerder heurde ik ‘s naachts wel is, dat der wör schoten. ‘k Wör niet bang. Ik wus, dat ‘t streupers waren. Ik wus ok wel, wie dat waren. Dat wus ‘t heuile dörp.

As ik ‘t raom oetkiek, zeei ik ‘t verkeer op de straot bij de viever. Richting Zeijen. Soms geeit een auto rechtdeur, de Langelaoon op. Eerst nog een stukkie straot, dan zaand. Ik denk dan: “Die komp wel terug!”

Veuraal met die natte van de lêeste tied.

Zo noou en dan kommen ze lopend terug. Dan preberen ze een trekker in Peeist te regeln.

De lêeste tied zitten wij veul boeten. Dan zeein wij ok auto’s de Langelaoon in rieden. Zölf, as ‘t al duuster is. Wij zeein ze dan niet weer terugkommen. Wat moeten ze daor? Je laoten joen gedachten gaon. Soms moe ‘k wat lachen. Dan ben ‘k jaloers. Die tied he ‘k had!

Aoflopen week zaten wij ok weer boeten. Een auto gung de Langelaoon op. Hij kwam niet weer terug. ‘t Was tien uur ‘s aovends. ‘t Begon al nuver te duustern.

Dan heuren wij, ‘t was roem half elf, een haarde knal. Vanoet de richting van de viever, maor dan wieder vort. ‘t Was niet zo maor een haarde knal, ‘t was een dreun. Dan wör ‘t stil. Wat was dat? Gien schot oet een geweer. Is der een baand knapt? Daor staon wel van die aole waogens in ‘t laand met een waotervat der op. Maor dan kan ‘t niet zu’n dreun wezen. Ik weeit ‘t neeit. ‘t Holdt mij wat bezig.

Om haalf een gao ‘k op bère. ‘k Lig nog even te luustern. ‘t Is stil. Zo stil as ‘t hier nog wezen kan. Dan heur ‘k weer zu’n dreun. Even laoter nog een. Noou oet de richting van ‘t Zeijerveld. ‘t Blef veur mij een raodsel.

Mèensken, die in de buurt wonen, hebben ‘t ok heurd. Ik heb dus niet dreumd. Een zeg: “ ‘k Heb ‘t ok heurd. Wij zaten ok nog boeten. Wij

zagen een auto achteroet gaon. Even laoter heurden wij een vrouw wat rooupen en kwam die dreun. Onze roeten trilden der van!”

Noou bennen bunzings graog ‘s naachts reur. Zullen der ok mèenselijke bunzings wezen? Goenend willen graog wat dooun, dat ‘t daglicht niet kan lieden! Slechte gedachten spoken deur joen kop. Waren ze aan ‘t oefen met haandgranaoten? Of misschien nog zwaorder spul? Maor wie döt dat dan? In deeinst mus ik dat ok dooun. ‘k Har der een gruwelijke hekel aan. De veiligheidspal der oet en dan: Weg der met! Sommige jonges wachtten tot ‘t oeterste. Dan waren ze stoer!

Maor....., wa’k je noou toch nog zeggen wil, een dag of wat laoter lees ik in de kraant oetspraoken van een minister: “Wij moeten ons hoofd koel houden. Wij moeten de slachtoffers beschermen. Wij moeten voorkomen, dat daders vrijuit gaan.”

Mooipraoterij! Daor bennen wij der niet met. Minister, doou der wat aan. Neem dudelijke standpunten en wees dudelijk, as ‘t neudig is, met de straffen. Niet nao maonden, maor zo snel meugelk. Misschien heuiven wij Veenhoezen dan ok niet te sluten!

64. Heuierstied

As 't heuierstied is, moet 't mooi weer wezen. De klok op mooi weer zetten, dat kunnen wij neeit. Vroouger neeit en noou ok nog neeit. Dat wordt regeld deur de natuur. Daor kuj gien aofspraoken met maoken.

Bij oons thoes müssen wij oons stil holden, as 't haalf een was. Dan kwamen de marktberichten en 't weerpraotie. Daor wör dan drok over praot. Zuw kunnen maaïen, of moew nog even wachten!?

As 't der op aan gung, wörden de peerde veur 't maaimesienegie spannen en gungen ze naor 't heuiland. Mien pap mende de peerde en de maaibalk snee 't gras der aof. Het waren gien grote stukken. Daornao kwamen de peerde veur 't heuimesien. Je konden der met schudden en zwelen.

As 't heui nog niet heuilemaol dreug was en der was, volgens 't weerpraotie, kaans op een beuigie, dan wör 't in kleine opperies zet. Die wörden, bij gooud weer, de volgende dag weer straaïd. Met een vörk. Haandwark. Waren de veuroetzichten wat minder, dan wörden der dikke oppers maakt. Teeimoppers.

As't lukte om 't heui dreug te kriegen, mus der inhaold worden. Het kret kwam op de waogen. Een mus laoden, een aander opsteken. Vanoet zweel, vanoet de opperies, of vanoet de teeimoppers. Ze waren zunig in die tied. Der mug gien sprietie heui liggen blieven. Ik mus vaak aanheuien. Met een rief. Een holten hark met holten tanden. Dizze rief wör op 't lêest ok nog even om 't voor hèn holden. Dan verloren ze, onderwegens naor hoes, ok niks. Dan kwam de weesboom der op. In de lengte over 't voor. Die wör veur en achter aansjord en vaastzet. Dit mus gooud gebeuren, want aj een klap met de weesboom kregen, dan waj niet gooud wies. Soms mug ik boven op 't voor naor hoes. Dat was een feest.

Bij hoes stunden de baanderdeuren al wied lös. De peerde trokken 't voor heui zo de deel op. Daor wörden ze oetspannen. Deur 't hofdeurtie gungen ze naor boeten, de hof in. As der niet genug ruimte was, gungen ze ok wel deur de woonkeuken naor boeten. De peerde kenden dat precies.

Dan mus 't voor heui nog aofstoken worden. Min waark. 't Heui mus omhoog. 't Was vaak waarm weer. Der veuil altied wel wat heui terug. Pap har dan zu'n strohooud op met een breeide raand. In de gooul, een

heuivak in de schuur tussen veer stielen, mus 't heui neervlijd worden. As kinder sprongen wij dan in 't vak om. Alles wör wat in mekaor drukt. Of wij sprongen van een hoge balk aof, zo in 't heuivak. Zo kregen wij twee gooulen vol. Meeinstaal zat der ok nog wat op de sleeiten, een zolderie van stammegies boven de deel.

Mien mam har der een hekel aan, as een voor heui op de deel staon bleef en de volgende mörgen aofstoken wör.

"Oh harregat," zee ze dan, op deel kronkeln allemaol van die slangedies. 't Kunnen wel adders wezen!"

Dat was niet zo. 't Waren haozelwörms. Pootloze hagedissen. Die waren der toen nog in overvlood.

't Grasmaaien was niet altied zonder gevaor. Een boer in Peeist veuil van 't mesien aof veur de messen. 't Leuip niet gooud aof. Hij mus stoppen as boer.

Bij oons thoes hadden ze een mooi, jong peerd. Een schimmel. Die wör aanspannen naost oons aole peerd. Pap vertrouwdde hum neeit en gung achter de zitting lopen. As e dat niet daon har, was e misschien wel doodhouwen. De schimmel is niet lang bij oons wèest. 't Was een smeerlap.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, hedendaogs geeit 't der aans heer. 's Mörgens worden der bunders maaid, aanderdaogs is 't laand schoon en alles is in de bult. Gien wark meer en gien zörge meer om t weer.

Ik heb ok heuid. Ik har wel zörge om 't weer, maor gien bunders om te maaien. 'k Heb niet eeins een trekker. En ok gien maaimesien en gien heuimesien. 'k Heb wel een stuk of wat schaopies en ik wil graog wat heuipakkies veur van 't winter.

Gelukkig kan 'k gooud opschieten met de jonges van Boerderij Prins oet Zuudvèle. Die hebben maaid, die hebben schud en die hebben zweeld. Jammer genog hadden ok zij 't weer niet in de haand. 't Bennen dikke pakken worden, inwikkeld in plastiek. Die hebben ze metnomen naor hoes.

Ik heb een gerantiebewies kregen. Veur vieftig pakkies heui. Die worden mij in de kapschuur leverd.

Maandewark is dus niet altied schaandewark.

65. Groot! Groter!! Grootst!!!???

‘t Was 1970. Wij woonden in Eenrum. Dat was nog een zölfstandige gemeente. In Pieterburen har Lenie ‘t Hart heur eerste zeehondties in de badkaomer. Ik gung wat lopen over ‘t wad. Maor ok voetballen. Ik verdedigde de kleuren van v.v. Eenrum. Rood hempie, zwaarte broek en rooie kousen. Wij waren vaok indeeld in een competitie met stads-ploougen. Die waren technisch meestaal beter. Wij mussen ‘t meer van inzet hebben.

Wij hadden ze ‘t leefst as tegenstander, as oons kleiveld der slecht bij lag. Dan meuiken wj meer kaans.

Ik meuik ok deel oet van de jeugdcommissie, trainde de pupillen en was leider van een pupillenfital.

In dizze periode wör der in de provincie een commissie in ‘t leven roopen veur jeugd – sport. De doelstelling was om de jeugdsport te stimuleren en bij problemen te adviseren of te bemiddelen.

Ze vreugen mij veur Noord- West Grunning. Ik nam ‘t aan. Een doktorandus wör oonze baos. Die waarkte een haalve week veur oons. Niet een haalve week, maor elke week veur de helft. Der was een aan ‘t waark veur de administraotie. Oons kantoor was in een pand aan ‘t Martini- Kerkhof. Een aold pand. Der wör een keer in de maond vergaoderd. De mènesken kwamen oet ale hooiken van de previncie. Elke vergaodering begon met ‘t invullen van een declaraotieformulier. Ik dee hier niet aan met.

“Meneer Soegies, hoe bent U hier?”

Ja, ‘k was met mien volkswaogenie. Mien keverie. Maor ik ree wel vaoker veur niks.

D’ aanderen vulden ‘t pepiertie wel in. Ik kreeg heuil regelmaotig post van oonze administraotie. Praotpepiere neuimden ze die.

Nao dik een jaor mus ik oet dizze commisie. Wij gungen verhoezen. Naor Nörg. Mien baos kwam even langs. Op mien vraag, wat wij in ‘t aoflopen jaor bereikt hadden, kun e mij niet daodelijk een antwoord geven. Ja, hier wat adviseerd en daor een maal bemiddeld. Daor bleef ‘t wel bij. En as ik ale praotpepiere bewaard har, har ‘k, dunkt mij, wel een staopel van een meter hoog had. Inmiddels hadden twee “hoge” baozen een volle baon, warkten der drie mènesken volledig op oonze administraotie en stun der een nei kantoor op staopel.

Ik was bliede, da 'k der aof was.

Waarom vertel ik je dit verhaoltie?

Noou, aoflopen week zat ik op een terrassie. Je zullen zeggen, dat 't daor gien weer veur was, maor de verwarming stun aan. Boetenverwarming! Naost mij kwamen veer vroomwgies zitten. Ik schatte ze zo van mien leeftied. Ik heuifde mij niet meer te vervelen. Ik heuifde ok niet mien bèest te dooun om heur gesprek te kunnen volgen. Ik was lucht veur heur.

De tooustand in de wereld wör besproken. Ze waren 't eens met mekaor. 't Was der allemaol niet beter op worden.

"Vroouger, bij oons thoes, hadden wij niks. Noou ja, gien luxe in elk geval. Dat zat der ok niet aan. Der wör oons wel leerd, wat de regels waren. En daor muj je aan holden. Aans muj 't maor veuilen. Da 's mij regelmaotig gebeurd. 'k Ben der niks minder van worden," zee d' een. D 'aandern waren 't met heur eens.

"En noou," gung ze wieder, "hebben wij alles, wat oons hartje begeert. Maor tevreden? Ho maor! 't Moet aal meer en 't moet aal groter. Maor wordt 't ok beter? Ik weeit 't wel zeker van neeit!"

De daomes vertrekken. 't Wordt weer rustig op 't terras. Ze lopen naor heur fietsen met ondersteuning, dooun 't slöt deraof en 't computerie der op. Daor gaon ze. Ze giecheln. Ze hebben nog wel plezeer in 't leven.

Ik daocht: "Noou daomes, zo maor op een deurdeweekse dag op mooie fietsen met ondersteuning oet rieden? Zo maor op een terrassie lekker dik dooun? 't Leven is zo gek nog neeit!"

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, wij hebben al veul, wij willen nog meer en leefst 't allermeeinste. Bennen wij ok tevreden? Misschien moeten wij wel toou naor wat aans. Wat aans denken, wat aans leven, wat aans dooun! Wij kunnen 't allicht preberen. Dat kost ja niks!

66. Inbreken

Ik zal zu'n 13/14/15 jaor wèest hebben, dat ik der veur de eerste maol met te maoken kreeg. Met inbreken. Wij mochten nog niet naor de kroeg. Wij hungen wat in Peeist rond. 't Mus een beetie donker worden. Een van oons har van een inwoner oet Peeist een tip kregen. Ze mussen op visite en wichter oet Peeist mussen oppassen. Der was een lös hoes.

Wij der hèn, slupend om 't hoes toou. Alle deuren op slöt. Gien wichter te zeein en te heuren. Ik denk, dat ze oons wel aal deur hadden. Nao verloop van tied nog is weer om 't hoes hèn. Hé, een deur lös. Net ok aal? Wij meeinden toch echt van neeit. Laoter begreep ik, dat de wichter die stiekum van 't slöt daon hadden. Wat gebeurde der dan? Noou, veul lol met mekaor en as wij met een kussie naor hoes gungen, was 't mooi wèest.

Dit har een beetie met inbreken te maoken. Dit was netties inbreken. Met elkeneins gooud vinden.

Laoter he 'k een paor maol wel echt inbroken. Deuren op slöt van joen eigen hoes. Je kunnen der niet in. Je prakkezeren je suf. Reservesleutel? Ok in hoes! Een raompie lös? Nee, alles gooud aofsloten! Kan 'k argens de hengen der oet haolen? Ja, de boel beschaodigen zeker! Een deskundige inschaokeln? Dat gao 'k dooun! Gelukkig, die is thoes. Gereedschap in de fietstas. Op karwei!

Nao riep beraod mussen wij der maor een roetie oethaolen. Wij deden 't veurzichtig, maor toch 't roetie stuk. Wij waren binnen. Dit was verplicht inbreken met schao. Deur eigen schuld.

Inbreken om te stelen he 'k een maol metmaakt. Wij waren een weekèende vort. Wij vonden, daw der aan toou waren. Wij waren zundags tegen de aovend weer thoes. Wij hadden 't mooi had. In hoes was 't rommelig. Deuren waren openbroken. De aanrechtbak vol met waoter met rommel der in van coniferen. Der was ok prebeerd een raom lös te maoken. In oonze slaopkaomer lagen allemaol spullen op bère. Die hadden ze al verzaomeld. Waorum hadden ze die niet metnomen?

Wij denken, 't te weeiten. Wij hadden boven ok een w.c. Zo noou en dan speuilde die vanzölf deur. De aofvoerbuis leup deur de kaast van oonze slaopkaomer. Normaol hadden wij die aofsloten. 't Weekèende der veur hadden wij slaopers had, dus de w.c. aansloten en vergeten om hum weer aof te sluten. Noou denk ik, dat, toen ze in oonze

slaopkaomer aan 't verzaameln waren, oonze w.c. boven deurspeuild is. De angsthaozen bennen der as de weerlicht vandeur gaon, want de tuundeur stun lös en ze hebben der een paor klinkers oetlopen. Wij waren alleen wat sieraoden kwiet.

Ik weet 't nog gooud. Ik was woest! Ik wol, da'k ze troffen har! Wat deden ze in oons hoes! Wat hadden ze der te maoken! Ze mussen met heur "poten" van oonze spullen aofblieven!

Ik weet ok nog, dat wij laoter, as wij 's aovends naor hoes reden, 't lêeste eendtie altied wat stil wörden. Bij oonze oprit gungen oonze ogen vlug even langs de deuren.

Kwaod wör ik weer deur een tillevisieprogramma. "Loze" mèensken hadden 't der over, waj dooun mochten as een inbreker bij joe in hoes kwam. Noou, zo gooud as niks. 'k Heb 't kiekdeuzie daodelijk oetzet. Wie geeit inbreken, hef gien rechten. Hij moet weeten, dat e risico lop. Die "lozen" moeten hum leren, dat e niet weer op inbrekerspad geeit!

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, der was een poosie leden ok weer zu 'n gevallegie in Nörg. Een echtpaor, beidend 80- plus, zit 's aovends om een uur of elf nog rustig in de kaomer. Kennissen hebben de auto bij heur op de oprit staon. Die bennen naor 't tugen. De deurbel geeit.

"Wacht maor," zeg de man, "daor zullen ze wezen. Ik zal ze der inlaoten".

Hij döt de deur open. Daor steet een kerel. Een kap over de kop. Een groot mèes in de haand. Daor wil e met steken. Het 80- plusserie, 't is maor een klein kerelie, grep zien pols en denkt: "Nooit lös laoten!"

Der ontsteet een worsteling. Zien vrouwgie komp op 't lewaai aof. Zij pakt een Keulse pot en gooit die de kerel naor zien kop. Die geeit der van deur.

Ik heb heuil veul eerbied veur dizze mèenskies. As der ooit goenend een taort verdeeinen, dan bennen zij dat wel.

Der wör veul over praot in Nörg. Ik heurde een zeggen:

"Ik heb vanaof noou een lange heuivörk naost de deur staon. Dan kan 'k ze op afstand holden en as 't moet, der aanprikken!"

Ok dizze man was 80- plus.

67. De Olympische gedachte

De Olympische speulen waren van 776 v. Chr.- ong. 400 n. Chr. volksspeulen in Old- Griekenland. Op de Olympia, een vlakte in Zuud - Griekenland, bij een rivier, wör de gemeenschappelijke viering van de Olympische Speulen holden ter ere van Zeus. Een overwinning mus vierd worden, deilnaome was 't allerbelangiekste.

Wij bennen van dizze gedachte wat aofdwaold. Winnen komp wat te veul op de veurgrond.

't Is allemaol verzaokelijkt. Een overwinning is zo belangriek worden, dat we der soms doping veur over hebben.

De 10 km. veur daomes. Een Aofrikaonse loopster zet een aantal aandern, ok de slechtsten neeit, op twee ronden. Ze toont zich dan nog niet meui. Resultaat: een neie snelste tied. Een geweldige prestatie in een recordtied, die de eerste 25 jaor wel staon blef. Hoou kan dit? Een zee: "Ik begriep 't wel. Die lui moeten daor altied vluchten veur wilde dieren of vijandige stammen. Dan moej, aj overleven willen, wel haard lopen!"

Of speult hier wat aans? Doping misschien met kruden oet de Aofrikaonse natuur? Hier muggen wij niet van oetgaon, zolang 't tegendeel niet bewezen is!

Bliedschap was der ok bij een Nederlandse man. Hij dee met aan een wedstried veur kerels op van die kleine fietsies. Ze moeten scharpe bochten maoken, over hobbels fietsen en vleeigen deur de lucht. Hij wör tweede. Hij won zulver. Gien gold. Die eeine was beter. Hij accepteerde dat. Hij was bliede! Een slecht jaor had en dan zulver winnen. Hij kon 't haost niet geleuven. Ik zag nog een Nederlander. Een groot kampioen. Die slingerde as een aop aan een stok. Hij greep. Hij greep mis. Hij veuil. Plat op zien snoet. Hij bleef liggen, stun op en turnde wieder, zoas alleen een groot kampioen dat kan. Groot as turner, maor ok groot as mènnsk. Hij won gien gold, zölfs gien brons. Hij was der wel bij. Bij de Olympische Speulen in Rio. Daor hef hij metdaon!

Sommigen daochten der aans over. Zij waren der ja toch. Zij wussen van de spelregels. Maor och....., zij waren toch ok al 21 wèest. De verleiding was groot. Rio, zu 'n stad. Ze kwamen der ja misschien wel nooit weer. De verleiding was te groot. Sporthelden veulen deur de mand. Veul atleties in de dop reuken grote veurbeelden kwiet!

Oons sprintsterie. 't Hef al veul metzeten. Komp net kieken. Al 'n groot kampioen. Zu'n blaank wichie tussen aal die zwaarte hinds. Raspeerdties. Echte draoveries. Oons wichie is der haost. 't Wör net neeit. Een teleurstelling. Maor zulver. Gien gold. Zij har niet waor maakt, wat elkenein verwaacht har of wèenst har. Hoouveul as heur hebben ok heur bèest daon en kriegien gien gold, gien zulver, ja zölfs gien brons. Soms op een honderste van een seconde nao, soms op een naogeldikte nao. Even een teleurstelling. Net niet lukt. Maor ik was der wel bij. 'k Heb wel metdaon daor in Rio. Op de Olympische Speulen. En dan veerde worden! Veerde van de heuile wereld!

Mevrouwgie Schippers reageert aans. Ze is kwaod. Heuil arg kwaod. Ze smet heur schoounen op de grond. Ze was kommen veur gold. Alleen maor veur gold. Ze is niet bliede. Het grote veurbeeld veur zo veul jonge sprintsteries in Nederland. Hoouveul der van zullen de kommende jaoren ok de schoounties oetsmieten, as ze tweede worden!?

Ik neem heur dizze reactie niet kwaolijk. Hier lig wel een taok veur de Olympische Commisie: Aandacht besteden, niet alleen aan techniek en tactiek, aan trainen en veurwaarden veur optimaol presteren, maor ok aan 't geestelijk veurbereiden op de Olympische Speulen, aan aandacht veur winnen en verleizen, maor veuraal aan de Olympische gedachte, dat deelnamen belangrijker is dan winnen. En dat der aandacht is veur de veurbeeldfunctie, die ze hebben. De heuile wereld kek naor heur prestaties, zöt heur gedrag en heurt wat ze zeggen.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, 'k heb driei jaor speuld in de jeugd van G.O.M.O.S. B2, B1 en A1. Wij bennen driei jaor kampioen worden. Wij hebben toen vaak dik wonnen. Bij een doelpunt gung de voest omhoog, een kreet en dan as een haos terug. Wij wolden weer een doelpunt maoken.

Wij vlogen niet de leiders in de aarms, wij lagen niet in een bult op 't veld, wij renden niet naor de supporters, wij deden niet aan börstklopperij.

Waarom noou wel? Deur 't veurbeeld van oonze topsporters! Ik wol, dat die poespas weer verdween. Daor is begeleiding bij neudig, te beginnen bij de jongsten!

68. Oet fietsen

Tom en Jannie wonen in Nörg. Ze hebben een mooi steegie. Aan 't wark heuiven ze niet meer. Toch hebben ze altied nog wel wat omhaands. In hoes, om hoes en in 't dörp.

Ok hebben ze een grote vriendenkring. Zo noou en dan geven ze zichzölf een daggie vrijao. Dan gaon ze oet fietsen. Dizze keer met Fré en Rie oet Balkbrug. Dan koj ok is argens aans. De omgeving van Nörg kennen ze wel zu'n beetie. Ze spreken aof: start en finish in Pesse. Om haalf elf zullen ze der wezen. Kovvie, fietsen, zo noou en dan even een terrassie en dan in Pesse bikkeln. Je schienen daor lekker te kunnen eten.

Tom en Jannie bennen al vro aan 't reddern. Jannie stopt nog van alles in de tas. Veur onderwegens. Wat fruit, wat snoep en kooukies en zo. Tom zet de fietsendraoger achter op de auto. En dan heur fietsen der op. 't Is altied passen en meten. Tom is de handigste neeit. Maor 't lukt. As e in hoes komp, vrag Jannie: "Hej de fietsen ok op slöt zet? Ze zeggen, daj dat moeten dooun!"

Tom weerom, fietsen op slöt, sleutelies even op 't aanrecht. Nog gauw even een kop kovvie. Ze vertrekken.

Onder 't rieden praoten ze wat. Over 't laand. Dat 't overaal zo nat is. Over 't weer. De verwachting veur dizze dag is gooud. Over de route. Die hebben Fré en Rie oetzet. Dan zeg Jannie, as ze al haost in Pesse bennen: "Maor Tom, jij hebben oonze fietssleutelies toch wel in joen buus daon?"

Nee dus. Die liggen nog op 't aanrecht. Thoes.

Ze besluten, weerom te gaon. De fietssleutelies haolen. Dat uur zullen ze in de loop van de dag ok wel weer inhaolen. Fré en Rie zitten even laoter al in Pesse.

"Ze kommen nog niet gauw. Ze zullen 't toch niet vergeten! Noou, 't duurt wel lang!"

Tom en Jannie hebben de sleutelies vonden. Inderdaod, ze lagen nog op 't aanrecht. Gauw weer starten. Opnei weer op weg naor Pesse. Der wordt niet veul praot. Even veur Pesse knapt 't humeur van Tom wat op. Hij kreeg de schuld.

Fré en Rie waren eerst wat nustig.

"Hooou bi 'j toch zo laot?"

As ze 't verhaol heuren, liggen ze in een deuk van 't lachen. Ze stappen gauw op. Het weer blef gooud die dag. Terug in Pesse gauw de fietsen weer achterop, alles in de auto en dan eten. Daor hadden ze 't ok wel aan toou.

Dan zeg Jannie: "Ho even. 'k Moet mien tas nog hebben. Daor he 'k de knip in!"

't Wordt heur dudelijk, dat de auto op slöt steeit. Heur tas met fietssleutelies, hoessleutel en portemenee lig op de achterbaank.

Noou kreg Jannie de schuld. Der hef nog nooit een zo lillijk keken as Tom. Goeie raad is duur. Ze bellen naor heur dochter. Die moet heur reservesleutel naor Nörg brengen. En da's niet naost de deur. Dan gaon ze in die tied eten. Ik vraag mij aof, of 't heur wel smaakt hef.

As dochter in Nörg is, leg ze de reservesleutel van 't hoes onder een tegel. Nao 't eten gaon Fré en Tom naor Nörg. Met de reservesleutel kunnen ze de reserveautosleutel pakken en dan weer terug naor Pesse. Dan nemen ze aofscheid. Fré en Rie gaon naor Balkbrug en Tom en Jannie naor Nörg.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, zo kwam der een èend aan een fietstocht met hobbels. Het verloren uur van die mörgen is die dag niet weer inhaold. In tegendeeil.

Ik vraag mij aof, gebeurde dit zo maor, hadden ze 't te drok had of ruzie, of hef 't toch met leeftied te maoken!?

69. Ideaolen

As kind greuide ik op in Peeist. Ik har veul levensruimte. In 't veurhoes, in 't achterhoes en om oons boerderijgie. Pap en mam hadden een gemengd bedriefie. Akkeries op de èes en op 't veld. Greuinlaand bij hoës, op 't veld en langs de Brooukenloop. En der waren dieren. Dat was veur mij 't mooiste. Peerde, kooouen, zwienen en tuten. In de haarfst een paor schaopies. En katten natuurlijk. Dat waren de moezenvangers. Die kwamen nooit in 't veurhoes. Pap en mam hadden gien hond. Daor heuilden ze niet van. Honden waren der ok genug in Peeist. Van die löslopende siepies.

Bij mien kammeraodties thoes was 't net zo. A'k mij gooud herinner, wollen wij allemaol boer worden. Warken en leven net as pap en mam. In en om de boerderij en op 't laand. In de natuur en met de dieren. Hooou koj 't mooier kriegen!

In Peeist was 't op een boerderij aans. Dat was 't bedrief van Klomp. Van Nanning en Tonsie. Die hadden een grote boerderij met grote schuren. Die hadden veul laand, kooouen en peerde. En die hadden arbeiders. Die woonden in Peeist en warkten bij Klomp. Sommige boerties hadden een knecht. Die waren inwonend. Zij heurden bij 't gezin. Wij wussen 't zeker. Een bedrief as dat van Klomp, was veur oons een onberiekbaor ideaol.

As der in die tied een zèegd har: "Jonges, heur is. Der komp nog is een tied, dat der in Peeist maor een boer overblef. Wie zul dat wezen?"

Wij hadden 't allemaol wel weeten. Dat kon niet aans, dat was Klomp. En as e dan zèegd har: "Nee jonges, da 's Dussel oet de Pompstraot in Nörg," dan hadden wij allemaol laachd. Dat bestun neeit! Dat kun nooit!

Zestigjaor laoter is 't de warkelijkheid. De boerties wörden wegsaneerd, hadden gien opvolger, of heuilden der met op. Wie boer bleef, wör aal groter. Der wör zèegd, dat dat niet aans kon, aj boer wolden blieven. As dat zo is, waor is dan 't èende?

Was dit mien ideaol wèest? Oonze situaotie was niet zo. Toch denk ik van neeit. Vanoet Peeist wör mien wereld groter. Ik kreeg te maaken met boeren op 't Grunninger Hogelaand. 't Was aans dan bij oons. Grootschaoliger. Ik leerde over de landbouw in Ruslaand. Grote staatsbedrieven. Elkeneen har waark. Elkeneen verdeende. Dit leek

mij mooi toou. Saomen warken. Saomen leven. Een ideaol. Maor 't warkte neeit. Zo hebben wij al heuil wat meugelijkheden had en wij hebben ze nog, om saomen te warken en te leven. Ok op boerengebied. Mooi in opzet. Oeteindelijk redden ze 't neeit!

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, een poosie leden ha 'k 't der met een buurman over. Wij denken vaak geliek. Dit maol ok. Groot, groter en nog groter. Zul der ok een bovengrèens wezen? Zul 't ok een keer opholden? Ik denk van wel. Wij hebben 't al zeein bij oonze banken. En toch geeit die ontwikkeling aal maor deur! Noou ja, een zwaor beloaden vrachtauto steet ok niet in een keer stil! De geschiedenis hef 't oons al leerd. Een Europa. Wij heuiven maor te denken aan de Romeinen, aan Napoleon, aan Hitler. Het doel was nog niet bereikt, of 't gung al weer mis.

Toch maoken wij altied weer dezölfde fout. Een meester van mij op de u.l.o. In Nörg en op de kweekschool in Grunning zee vaak: "De geschiedenis herhaolt zich altied weer!"

Wi vonden 't gezeur, maor hij har geliek.

Wij moeten is leren TEVREDEN te wezen!

70. Honden

‘k Heb zölf niks met honden. Ik ben gien hondeman. Da’s niet zu ‘n wonder. Pap en mam müssen niks van honden hebben. ‘k Heb wel is zeurd om een hondtie. Bij mien kammeraodties thoes hadden ze vaak wel een. ‘t Antwoord was altied: “Nee! Bij oons gien hond!”

In Peeist leuipen aans heuil wat hondties rond. Van die straotsiepies. Een haard ras. Ze struunden vrij rond. Elkenein kende ze ok. Ze wussen zich zölfs in ‘t verkeer te gedraogen. Ik kan mij niet herinnern, dat der een onder een auto kommen is. Soms was ‘t kermis in Peeist. Dan was der een loops teefie. Genog kaopers op de kust. En ‘t lukte altied. Regelmaotig kwaj argens binnen en was der een nussie jonge hondties. Wat een mooi gezicht. Die teefies wussen trouwens wel, wat opvoeden was. As ‘t neudig was, kreeg een een grauw of een snauw. Feest was ‘t, as der bij een boer een kalfie geboren was. ‘t Voel wör met de mes op de mesbult braocht. Zu ‘n siepie zat der aan te sjoeren, om der een stuk van te kriegen. Ik kon wel kokhaalen.

‘k Heb niks met honden. Toch he ‘k der twee had. De eerste was een krentestoet. Die hebben wij as jong hondtie oet Ternaard in Utrecht haold. Randy. Ik neuimde hum een stoksteerthond. Met die steert sleug e tegen randen van kaasten en zo. Soms tot blooudens aan toou. En dan haj de poppen aan ‘t daansen. Dan kreeg overaal blooud. Soms was e ondeugend. Der stun een schaol euliebollen op taofel. Hij was alleen in hoes. En neem ‘t hum is kwaolijk, de schaol gung leeg! De volgende dag hef e ‘t weeten. Hij zat te pennen, om ze weer kwiet te worden. Mien lêeste herinnering aan Randy was niet mooi. Hij was niet zindelijk meer. Het wör wat een vieze booul. Der wör besloten, dat de veeiarts hum een spuitie zul geven. De kinder hadden ‘t der moeilijk met. Roelie en ik ok. Toch moej je verstand gebruiken. ‘k Heb hum daornao ‘s naachts nog vaak heuren blaffen!

Oons aander hondtie was een siepie. Castor. As e wat in de neus har, was e niet te holden. ‘s Aovends, veurda ‘k naor bère gung, leuit ik hum nog even oet. Op de fiets. ‘t Hondtie aan de reim. En dan gung ‘t haard! Altied een rondtie dörp. Altied linksom. Eenmaal neeit. Ik mus rechtdeur. Castor gung linksaof. Veur mien rad langs. Hij kun ‘t niet helpen. Hij wus niet beter. ‘t Was mien eigen schuld. ‘k Heb thoes mien wonden likt!

'k Heb ok een maol of wat te maoken had met kwaoje honden. De eerste was veur mij gien kwaoje hond, veur aandern een groot probleem. 't Boerderijgie stun een beetie achteraoef. Der leuip een schelpenpadtie langs. Veul mèensken meuiken der gebruik van.

As ze 't boerderijgie naoderden, keken ze al veuroet. Lop e der ok? De herder! Leuip e der wel, dan kwam e der aanstoeven. Tot aan je broekspiepen! Wieder neeit. Waj bang, dan was 't net, of e daocht: "Dat he 'k toch maor mooi weer veur mekaor kregen!"

Aj mooi tegen hum preuiten, leuip e kwispelstaartend vort. Heuil wat fietsers kozen mettertied een andere route.

Twee maol he 'k te maoken had met een jonge Mechelse herder. Beide maolen was de jonge herder in een klein keukenie in kleine boerderijgies. Ik kwam zo maor binnen, zoas wij dat zo wèend waren. In heur territorium. Dan moej in de verdediging. Dat deden ze. Even de tanden der in. In mien bil. Even veulen laoten, daj daor de baos bennen!

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, wat hebben wij een soorten honden. Jachthonden, schaopehonden, waokhonden, sporthonden, gezelschapshonden, vechthonden, blindengeleidehonden, speurhonden en neuim maor op. Mien beschreven hondties hadden allemaol veul bewegingsruimte. Noou lees ik herhaoldelijk, dat kinderries beten worden deur honden. Lillijk beten worden. In heur gezichies. Een maol deur een vechthond. En....., nao 'k heurd heb, as die bieten, laoten ze nooit meer lös. Een aander maol deur een roedel grote honden. Gelukkig bennen deze kinderries niet doodbeten. Dit maol neeit. Maor een aander maol?

'k Heb niet veul verstand van honden. Toch vraog ik mij aof, of 't holden van een roedel honden in een rijgieswoning wel zo verstandig is. Hebben ze dan wel een mooi leven? Of hebben ze dan een hondeleven!?

71. Aofval

Eerst een container, nou veer. Wij moeten straks apaarte schuurties bouwen veur oonze containers. Wat een gedoo. Hou deden wij dat eerder toch? Zu'n zestig jaor leden!

Wij hadden nog gien waoterleiding. Waoter veur mènsk en dier kwam oet de pomp, of oet de regenbak. In de regenbak stroomde 't waoter van de kapschuur. Mien mam har een klein keukenie. Daorin zat een puttie veur aofvalwaoter. Dat puttie har een overloop. Via een moddergeut kwam alles in de sloot naost oons hoes.

Glas, blikkies, scharven en verder klein spul wörden zo in de sloot gooid. Ik ben die sloot nou aan 't "ontginnen". Ik stao der raor van te kien, wa'k allemaol tegenkom.

Een èndtie van hoes hadden wij een askebult. As oet de kachels, eierdoppen, schellen van eerappels, appels en peren, etensresten en aandere verteerbaore spullen wörden der opgooid. Ok de beer, de emmer oet 't hoesie, wör der op leegd. Een oet Zuudvèle mus is de beer legen. Hij mus met de emmer bij een steggelie over 't gaos. Een been bleef achter 't draod haaken. En op zu 'n moment steit der altied wel een te kien. As 't al een grote bult was, wör de askebult op de tuun of over 't laand braocht.

In een overhooukie achter in de hof har mien pap een gat veur geel zaand. Bij veul dörpen hadden ze daor de zandgaoten veur. Meeinstaal een hooukie roegte dicht bij 't dörp van de Boermarke. Dat gele zaand wör bruukt veur de zaandbak van de kinder en 't wör strooid over de vlintenstraot. Dat deden ze bij 't zaoterdaogen. Dan was 't hemmeltied. As 't gat al nuver deeip was, wör der naost een nei gat graoven. Het deeipe gat wör vol gooid met aole veurwarpen die kepot waren. In 't lèest kwam der zwaart zaand over. Vandaor 't gezegde: zaand der over! Der wordt zèegd, dat een boer oet de aole gemeente Nörg zo drie keer een aole wupkar hef begraoven.

In de staltied kwam de mes van de dieren op de mesbult. De ier kwam in de ierkelder. In 't veurjaor wör mes en ier op heur eigen laand braocht. Niks gien "stronthandel". Dooie dieren wörden begraoven. Laoter müssen die in kedaoverbakken. Nou worden ze ophaold van hoes. Aj inhaold worden deur zu'n auto en de wind is verkeerd, dan krieg der een neus vol van.

Het blad van de bomen wör gebruukt op de eerappel- of voorbeeitenbulten. Kraanten, kooukedeuzen en wat verder van pepier was, wör gebruukt op 't hoesie, opbraand, of wör ophaold veur 't paosvuur. Dat gebeurde op de zaoterdag veur Paosen. Alles, wat maor branden wol, kun de jeugd gebruiken. Ok aole banden. In die tied mus de jeugd zölf nog Paosvuurslepen. Trekken en drukken om 't leven, om een wupkarregie vol sneuiholt deur de modder te kriegen, as der in de buurt een waal kapt was.

De jeugd, as die dit al leest, zal wel denken: "Noou, noou, kon dit allemaol zo maor?"

Wij wussen niet beter. 't Was allemaol niet gooud! Maor wij gebrukten gien plastiek!

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, tegenwoordig hebben wij riolering, een grieze container veur restaofval, een greuine veur natuurlijk aofval, een grieze met blauw deksel veur pepier en greuine puten veur plastiek en zo. 'k Heb lang gien greuine puten bij de wèeg zet. Mien meening is, daj niet bij de burgers aofval moeten gaon scheiden, maor daor, waar dat spul maakt wordt. Dan bi 'j in een keer klaor.

Toch har oonze wetholder ok geliek. 'k Ben noou toch maor begonnen met greuine puten, die 'k netties in een aole container heb. 't Hef mij verbaosd, hoouveul plastiek wij verzaomeln. In de grieze zit haost niks meer!

72. Emigreren

Emigreren. Het steit der zo koel en zaokelijk. Je vaoderlaand verlaoten om veurgooud argens aans te gaon wonen. 't Is een wereld vol geveuilens. Mien dochter en schoonzeun emigreerden in jannewaorie 2000. Ze gungen wonen in Canada. In de provincie Alberta en bij 't plaatsie Vauxhall, stun der op 't kaortie. Ik daoht: "Die zeei 'k veurlopig niet weer!"

Ik har ja ok nog nooit vlogen en was veurlopig ok niet van plan, dat te gaon dooun.

Mei 2000. Een week vekaansie. Ik vloog toch. Om de aofstand zwemmend te overbruggen, was mij te wied. Om met de boot te gaon, daor ha'k de tied niet veur. Ik har gien keus!

Het meeinste veuil met. Het laand was mooi, de ruimte groot. Ze woonden der mooi. De mèensken waren vriendelijk en behulpzaam. De eerste keer troffen wij daor Gerald en Tina, een echtpaar, wat older dan oons. Wij kwamen aan de praot. Zij kwamen van oorsprong ok oet Nederland. Ze vreugen, of wij van plan waren, gauw nog is weer te kommen. Het vleeigen was niet echt metvallen. Toch zee ik, da 'k dat wel van plan was. En of wij dan misschien veur heur wat Nederlandse muziek oet de jaoren vieftig met konden nemen. Dat hebben wij heur beloofd.

Oktober 2000. Haarfstvekaansie. Ik vloog weer. Ik gung weer deur zu'n slurf een vleeigtug in. In oonze koffer een stuk of wat c.d.'s met muziek oet de jaoren vieftig. Wij hadden ze kaocht bij zu'n plaotenboer op de Ronermark. Gerald en Tina zulden der bliede met wezen.

En dat waren ze. Op heur vraag, wat 't mus kosten, was 't antwoord: "Niks".

Dan müssen wij maor met mekaar oet eten. Op heur kosten.

Dat etenie is traditie worden. 't Wordt noou om en om bekostigd. Een paar week leden veur de zestiende maal. En altied geeit 't dan over heur emigraotie.

Gerald en Tina, in Nederland Gerard en Tine, bennen in 1951 emigreerd. Gerald was 11 en Tina 7 jaor. Kinder nog. De domnie har preekt over 't laand van melk en hunnig. Heur olders besloten, daornaor op zeuk te gaon. "Wij hebben 't oeteindelijk wel vonden," zeg Gerald, "maor 't hef wel lang duurd!"

Gerald en Tina vertrokken met dezölfde boot. Daor bennen ze jaoren laoter pas achterkommen. Ze kenden mekaor neeit. Der wör zwaaid en weg waren ze. Op weg naor 't beloofde laand. Maor wat wussen ze? Ze wussen neeit, hoou 't laand was, hoou ze daor zolden wonen. Ze wussen neeit, hoou 't weer der was, hoou de mèensken der waren. Ze spraken ok de taol neeit. Ze wussen een ding zeker: Der mus waarkt worden!

“En dat hebben wij daon,” zeg Gerald vol overtuging. Zo noou en dan glinstern traonen in zien ogen.

De boot kwam aan op de oostkust. Ze daochten, dat ze der waren. Ja, ze waren wel in Canada, maor nog neeit in Alberta. Daogen mussen ze nog dwars deur dat grote laand hobbeln. Oeteindelijk kwamen ze aan in de geweldige ruimtes van de prairies in Alberta. Wat veuil toen alles tegen! De wonerij, de taol, de hitte, het wark. Ze mussen warken bij een boer. Elkenein die kun, mus aan 't wark. Gerald beslöt met: “'k Ben daor nooit weer naor schooul wèest. Beeiten schoffeln. Die rijen, man, der kwam gien èende aan. En die hitte!”

't Is even stil. Dan geeit e wieder: “'k Har wel krupend weerom wild. 't Kun neeit. Der was gien geld veur. Toch is 't gooud kommen. 'k Heb Tina troffen en wij bennen trouwd. Oonze kinder en kleinkinder wonen hier. 'k Ben een maol terugwèest. Dat was ok genog. Oonze plek is noou hier. Wij hebben 't gooud. 't Is gooud zo!”

Maor ..., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, Gerald en Tina wonen noou in in een bejaordenhoes in Vauxhall. Ze hebben daor een mooi en schoon steegie. Ja, ok een schoon steegie, want dat is Tina. En nog flink. Gerald ok nog. Alleen jammer, dat zien ogen slecht bennen. As ze, naodat wij oet eten wèest bennen in een eenvoudig restaurantie, bij heur woninkie oetstappen, zeg Gerald nog: “Jao, wij gungen emigreren. Tegenwoordig gaon ze verhoezen!”

Ik weeit, wat e bedoelt!

73. Straotnaomen

Straoten hebben niet altied een naam had. Eerder was een adres de plaatsnaam met een nummer. Vreug je, waar een woonde, dan wör zèegd: “Oh, die woont in ‘t noordèende, die woont bij de kerk, of die woont bij de meuln”.

Laoter kregen de straoten een naam. Het adres wör de plaatsnaam, de straotnaam en een nummer.

De straotnaomen waren vaak logisch. Ze meuiken je al wat duidelijk, waar je een zeuken müssen en hoo die woonde. Wij wonen noou aan de Brinkweg in Peeist. Da ‘s makkelijk te vinden. Peeist is een dreeihooukie met een paor steerten. In een punt van ‘t dreeihooukie lig ‘t brinkie. ‘t Is haost niks. Een paor bomen. Toch is ‘t veur de jeugd belangriek wèest. ‘t Was veur oons een plek, waar wij bij mekaor kwamen. As der in Nörg een motercross was, dan was ‘t oonze crossbaon. ‘t Was oons voetbalvèeld en wij bouwden der oonze bladhoesies.

In Westervèle woonden wij aan de Steeg en aan de Schooulstraot. In Westervèle steet maor een schooul. Da ‘s dus makkelijk. Ok hier hew te maoken met een dreeihoouk met een steert. Een steeg is een smal wegge, vaak wat achterao. Het veurnaomste volk woonde der neeit. Noou, dat wus je dan van te veuren al vast, aj der wezen müssen.

Oons adres in Nörg was aan de Tortelstraot in de Grootveenbuurt. Inderdaod, ‘t was der leeg en veenachtig. Aj over de Eeinerstraot fietsten, leup de grondslag daor naor beneden. Het vroougere hoes van de familie Kniep stun nog nog net op ‘t zaand. De plek, waar noou de Wiekslag steet, was veenachtig. In een natte tied koj der niet met dreuge vouten deur lopen.

Tiedens een optocht in Nörg har de Grootveenbuurt ok een waogen. Wij hadden een “grove torkwa” bouwd. Een grote vogel met onder heur vleugels heur kukenies. Dat waren de kinderies oet de buurt. Nao aofloop wör mij wat vraogd. Wat veur vogel een “grove torkwa” was. Hij har overaal al zöcht, maor kon ‘t niet vinden. ‘t Antwoord was niet moeilijk.

Dizze vogel kwam alleen veur langs een stukkje van de Grootveenweg, de Tortel- en de Kwartelstraot.

De helft van een dubbel hoes wör oons plekkie in Eenrum. Aan de Plantsoenstraot. ‘t Was een neibouwwooning in een veurnaome buurt. Der stunden mooie, grote, al wat oldere hoezen aan. Op een nog lege

plek har de gemeente wat neibouw pleegd. As wij aan de achterkaant van oons hoes 't raom oetkeken, zagen wij een plantsoen met daorin een viever. De eenden breuidden bij oons tot aan de gevel. En inderdaod, die oons daor mus zeuken, ree een dreeihooukie en kwam bij oons oet.

Wij hebben ok aan een Hoofdstraot woond. In Een. Daor kuj vaok de aole bebouwing vinden. Wij woonden naost een aole kroeg. Binus en Janna wonen der noou. Oons adres was weer niet moeilijk. Naost de kroeg!

Zo zeei 'j, dat straotnaomen vaok een logische naam hebben. Soms zit der een stukkie geschiedenis achter. Aj der wonen, is dat mooi om te weeten.

Jaoren leden fietste ik op de Postmaotseweg in Nörg. 't Is de weg vanaof de Langelöerstraot langs 't Meulenveentie. Een meneer heuil mij aan. Hij vreug, of ik ok wus, hoou ze aan de naam Postmaotseweg kwamen. Dat kon ik hum oetleggen. Der is een tied wèest, dat der een postkoets ree van Nörg naor Bakkeveen in Freeislaand. De Einerstraot was der nog neeit. Dizze koets ree over de zaandweg langs 't Meulenveentie en kwam dan oet bij de natte graslanden, de maoties, langs 't Einerdeeip, noou 't Groote Deeip. Daor was een deurwaodbaore plek, waor de koets ok deur kun. As ze dan deurreden, kwamen ze precies oet bij de Schaansweg in Een. Vroouger de Bakkeveense weg. Langs de Eainerschaans, noou de Zwartendieksterschaans, reden ze dan zo in Drenthe de "neus" oet en Freeislaand in. De postkoets, die vanoet Nörg deur de maoten richting Freeislaand ree. Over de aole weg.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, hoou kwam ik hierop!? Noou, 'k mus aoflopen week naor Midlaoren. Naor een kennis van mij. De weg van Zuudlaoren naor Glimmen is een mooie route. In Midlaoren moe 'k linksaof. Ik kan mij zo veurstellen, dat dat vroouger allemaal nog zaandwegen waren. Op een gegeven moment moe 'k rechtsaof. Der staon twee bordties. Een zeg mij, dat 't een doodlopende weg is. d' Aander is een plaatsnaombordtie: Heiveen. Waor de verharding zaand wordt, steet een boerderij. Heiveen steet der op.

Wat een goeie naam veur die plek! De boerderij is nog net op 't zaand bouwd. Veur 't hoes kiek je omhoog naor de esgronden van Noordlaoren op de oetlopers van de Hondsrug. Achter de boerderij gaoj 't veen in. Nat graslaand. Der omhèen, op aofstand, keuterijgies. Vroouger, armooude. Krabben veur een bestaon. Noou riekdom. Der woont haost gien boer meer!

74. Noodweer

Onweer in de nacht

Ik was as kind nog in hoes in Peeist. Ik sleuip in een bedstee. Een veilig hol.

Mam reuip: “Der aofkommen. ‘t Dundert. Kleren aandooun!”

Ik har der niks van vernomen.

Noou zag en heurde ik ‘t wel. Mien opa, pap en mam, mien breur en een knecht zaten der al. Tegen de muur aan. Niet bij ‘t raom. Bij mien mam stun een tas. Ik wus neeit, waarveur. ‘k Heb der ok nooit naor vraogd. Laoter wus ik ‘t wel.

Het weerlichten nam toou, ‘t dunderde aal meer. Het begon te soezen. “‘t Regent,” zee mien pap, “de bui is der”.

Soms knetterslaogen, soms dichtbij.

“Oh harregat,” zee mien mam, “die was niet wied vort. Die kan wel inslaogen wezen!”

De volgende mörgen keek ik, of der ok een boom was met een frisse spleet in de stam. ‘t Was niet inslaogen op oons hoes. Gelukkig maor.

Onweer overdag

In mien legere schoouljaoren was ik veul bij Klimp, tegenover oons. Daor was altied wel wat te dooun. ‘t Was een groot bedrief en der waren arbeiders.

Op een dag stun de zölfbinder klaor met tweei peerde der veur. Ze gungen zaod maaien. Ik much met. Het laand lag aan de weg tussen Peeist en Nörg.

‘t Was bruierig weer. De muggen waren kwaod. Der zat dreiging in de lucht. De bui kwam dichterbij. Het weerlichtte en de duunderslaogen rolden deur de lucht. De peerde wörden oetspand en in een stuk greuinlaand daon. Wij gungen naor Lammert Mulder en Eltje, die daor even boeten Nörg woonden.

“Kom der in! ‘t Is ja gien weer. En nog gevaorlijk ok!”

Bert Garthof schref laoter, dat gien weer ok weer is! Maor ik zat veilig.

Thoes waren ze ongerust. Ze wussen neeit, waor ik was. Tonsie Klimp wus ‘t ok neeit. Die har mij daor niet zeein.

“Die dekselse kwaojong,” zee mien mam.

Even laoter kwam ik thoes. Ze waren kwaod, maor ok bliede, da ‘k der weer was.

Störm

Jaoren laoter, Zuudlaordermaarkdag. Een kennis lag in ‘t zeeikenhoes in Assen. Ik zul ‘s middags op bezeuk kommen. Ik was bij mien olders in Peeist.

Der was veul wind. Het wör störm. Oet ‘t zuud-westen. ‘t Gung der flink te keer. Dat was niet mooi meer.

Ik stun in de schuur. Ik keek naor boven. ‘t Dak bewoog. Even laoter kwam der een gat in. Je weeten dan nog neeit, hoo lang de störm nog aanholdt en of ‘t misschien nog harder geeit waaien. Gelukkig gung de störm liggen. Veul hoezen hadden flink wat schao.

‘s Aovends was ik op bezeuk bij mien kennis.

“Koj vanmiddag neeit?” vreug e. In ‘t zeeikenhoes hadden ze niks van de störm vernomen.

Störm

Ik was meester in Nörg. Wij woonden aan de Tortelstraot in ‘t Grootveen. De Merelhof en de woninkies bij wat noou De Garve is, waren in aanbouw.

‘s Mörgens al vro wör ‘k wakker deur lewaai. Der stun een haarde wind. Het wör störm. Oonze dakgeut bewoog aan ‘t hoes. Oons keverie, dat parkeerd stun in de straot, rolde zo maor achteroet. Overaal om oons hèn glasgerinkel. De openstaonde dakraomen sleuigen kepot.

Ok toen onzekerheid. Hoo lop dit aof?!

De wind nam aof. Ik gung op fiets naor schooul. ‘k Heb niet een keer de trappers rond had. ‘k Heb alleen maor remd.

Even laoter kwam juffrouw Gorter bij schooul. Ze reerde. Ze woonde alleen. Ze had aan heur geragedeur moeten hangen om hum der veur te holden.

“Och Harm,” zee ze, “ik daocht, alles vlögt de locht in!”

Ze kwam oet de Stellingwerfen.

Maor....., wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, ‘t was heuil arg allemaol. Maor ‘t was niks, vergeleken bij wat der noou gebeurd is. Matthew, een mooie naam veur een verwoestende störm, hef verschrikkelijk

te keer gaon. Vanoet 't Caribisch gebied is e in Florida Amerikao binnentrokken. Tweei miljoen mèensken müssen 't gebied verlaoten. Ordetroepen waren neudig een plundering tegen te gaon. Windpieken van boven de 230 km. per uur. Overstromingen. Bomen knappen aof. Lichtmasten breken. De stroom vaalt oet. Hoezen worden verwoest. Dooien.

En dan is der een Nederlander op zien hotelkaomer in Florida bang, dat e 't vleeigtuug niet haold! Jao, 't hemd is nog altied naoder dan de rok. Mien opa zul zeggen: "Och mien jong, t is wied vort!"

75. Missers

Der is al jaoren een oetzing op tillevisie. Over missers. Der geeit wat lillijk mis. Omstanders kieken bangig. Hooou lop dit aof!? As 't gooud aoflop, wordt der laachd. Haard laachd. 't Was niet de bedoouling, dat 't mis gung. 't Gebeurde gewoon.

Een mooie oetzing. Totdat ik 't zu'n tien maol zeein har. Ik kreeg 't deur en was der zat van. Wie hef noou, bij alles wat der mis geeit, altied zien fototooustel in de aanslag? Het bennen teneelstukkes, die opvoerd worden! Het kan niet aans.

De oetzing hef een Engelse titel. Ik har der gien Drèents woord veur. Ik daocht even aan een poets bakken. Daor hej een aander bij neudig. Een misser begaoj zölf. 't Mus neeit, maor 't gebeurde toch.

Ik zöcht naor een veurbeeld en von der een. 't Speulde zuch aof op een van de velden van G.O.M.O.S. in Nörg. Der wör voetbaald en der waren ok kiekers. 't Was op een zundagmörge.

Het aole mannegie stun der ok weer. Op klompen, pet op, piep aan. Naost 't doel. Daor stun e altied. Vaok har e gezelschap. Een om met te praoten. Dat much e graog. Zo gung 't toen ok. Het kerelie kek, al praotend, naor zien buurman. Hij was tevreden. Rook kringelde oet zien piep. G.O.M.O.S. stun veur en dan was 't gooud. Der komp een schot op doel. Jammer. Naost. En toch was 't raok. Het aole mannegie kreeg de baal liek veur zien kop. En 't was een haard schot! Zien pet vloog deur de lucht, zien piep veul op de grond, hij wankelde. Hij vleuikte, pakte zien pet en piep van de grond en leup kwaod weg. d' Aandern lagen vief minuten laoter nog in een deuk van 't lachen. 't Was ja gooud aoflopen.

Van dit moment is gien foto of filmpie. Jammer.

De volgende zundag stun e der weer!

Zo maor een verhaoltie. Lang leden. Het gebeurt nog. Ale daogen.

Roel en Harmien wonen in een dörpie even boeten Nörg. In een klein boerderijgie. Een mooi arf om hoes hèn en daor naost de hof. Een blooumentuuntie veur wat kleur en fleur, een greuintetuuntie, een tutehok en overaal fruitbomen. Een paor appelbomen hangen vol. Al een dag of wat liggen der 's mörgens appels onder. Valappels. Roel zöcht ze op en schèelt ze, Harmien maakt der smots van. Man, da 's ja zo lekker!

Op een mörgen zeg Harmien: “Roel, wij moeten de appels noou plukken, dan kuw ze wat langer bewaoren. Laow ‘t vort maor even dooun!”

Zo gezegd, zo gedaon. Ze heuiven niet overleggen. Ze dooun ‘t, zoas ze ‘t altied al deden. Roel sjouwt een trap en een lange ledder, zunnend die je oetschoeven kunnen, naor de eerste boom. Harmien schof de koor met deuzen derin.

Ze begunnen. Roel plukt eerst de appels, waor e zo bij kan. Harmien sorteert ze. Dat komp precies. Een deus met mooien en een deus met heuile mooien.

Dan begunt Roel met de trap. Roel de trap op en plukken, Harmien holdt de trap vaast met een haand en sorteert met de aander. Dit gef nog wel is wat gefoeter, as Roel boven op de trap steit en Harmien even niet aan vasthouden denkt. Maor ‘t lukt altied.

Dan ‘t daarde bedrief. Plukken met de lange ledder. Da’s een zwaor kreng. Die moeten ze met zien beidend omhoog zetten. Roel tillen en Harmien oetschoeven. As e steit nog even een vörk in de grond, dan kan de ledder niet vortgleden. Roel de ledder op en plukken. Hij hef gien hoogtevrees. De appels gooit e een veur een naor beneden, Harmien moet ze vangen en dan weer sorteren. Hier is saomenwarking vereist. Maor dat kunnen ze wel. Ze bennen al haost vieftig jaor trouwd. ‘t Geeit volgens old gebruik: Roel rop: “Klaor?”

Harmien zeg: “Jao!”

Roel gooit en Harmien vangt. Dat lop as een trein. Zo noou en dan rop Roel: “Hé, opletten Harmien! Op straot liggen gien appels!”

Harmien is inderdaod de zwakke schaokel in dit span. Ze is nogal neisgierig. As der goenend op de fiets langsgaon, wil ze graog weeiten, wie of dat bennen.

Dan geeit ‘t mis. Roel rop: “Klaor?”

Harmien zeg: “Jao!” maor ze kek nog net even op straot. Dan hef ze hum al te pakken. De appel. Op de neus. De bril op de grond. Verbogen. Ruzie! Roel kreg de schuld. Hij hef geluk. Hij zit boven in de boom. Hij kan ‘t niet helpen. Hij laacht aal maor deur. Harmien bijnert naor hoes in.

‘k Weeit neeit, hoo lang Roel in de boom zeten hef. ‘s Aovends waren de appels der aof. Der is gien foto of filmpie van maakt. Jammer!

Maor....., wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, ‘t is gooud aoflopen. Ze bennen inmiddels vieftig jaor trouwd wèest en hebben een mooi feesie geven.

Ik weet neeit, hoou 't volgend jaor wordt. Misschien zit Harmien dan wel in de boom en moet Roel vangen!

76. De wereld op een schooulplein

Ik ben schooulmeester wèest. Dat zij nog wel weeiten. Een meester hef kinder in de klas. Dan hej ze mooi bij mekaor. Dan kuj ze gooud in de gaoten holden. Loeren, of ze ok verkeerde dingen dooun. As een roofvogel kieken, of ze zich wel aan de regels holden. En die bennen der, aans zul 't ja een puinhoop worden.

Meesters, maor juffrouwen ok, bennen heuil negatief. Altied zitten ze te loeren op fouten. Tien sommen. Der wordt naokeken. Tweei dikke, rooie strepen. Tweei fout! Waorum met rood? Waorum neeit: aacht gooud!?

Ok denken ze, dat der bij heur in de klas niet veul gebeurt. Ja, der wordt wel warkt. Maor gien verkeerde dingen. Daor kriegen ze ja gien kaans veur!

Aj oldern over de schoouljeugd van tegenwoordig heuren, is 't allemaol maor een lös boudelie. Ze hebben gien ontzag meer veur de meesters en juffen. Veuraal niet meer veur de juffen, moe 'k zeggen. Meesters bennen der haost niet meer. Aj "meester" in 't woordenboouk opzeuiken, steeit der achter Z.Z. Zeer Zeldzaam. Maor gooud, gien ontzag meer. Niet lustern. Deur de klas lopen. Een grote mond en gao zo maor deur. Dan was 't vroouger allemaol beter. Ze waren vaok bang veur meester of juf. De straffen waren niet mals.

Aj ze een poosie laoter vraogen, om is wat over heur schoouljaoren te vertellen, kuj je 't eerste uur wel stilhouden. En dan bennen ze nog niet oettpraot. Van alles hebben ze oetspookt. 't Was altied niet netties!! Ik vraog mij dan aof: Zullen die verhaolen in de loop der jaoren aal maor aandikt wezen? Of was vroouger toch alles niet beter!? As 'k aan mij zölf denk, dan weeit ik 't antwoord wel!

As meester haj zo noou en dan pleinwacht. In de pauzes veur pelitieagent speulen. Wat rondlopen. Even wat met een kleuter praoten. Die is nog maor net op schooul. Alles is nog zo vrumd. Even draaien bij 't touwgiespringen. Even praoten met een buurman. Maor ik kan alles niet toouglik in de gaoten holden. Soms hej niks te dooun, soms is 't drok. Dan wordt der rooupen: "Meester! Ruzie!!"

't Is op 't voetbalveldtie.

"Hé jonges. Opholden! Wat is der aan de haand?"

"Meester, hij begon zo maor te trappen. Ik pakte hum gewoon de baal aof!"

“Niks van waor, meester. Hij.....!”

Zo geeit dat nog even deur. Dan vraog ik, wat de scheidsrechter zee. Niks, want die hadden ze neeit.

“Jonges, dan ben ik noou de scheidsrechter. Beidend der oet en de klas in. Om haalf veer vanmiddag even bij mij kommen!”

Om half veer waren ‘t al lang weer dikke kammeraoden. Ze wussen vaak al niet meer, waor ‘t om gung.

Bij een vergaodering steeit op de agenda: pleinwacht. Een van de leerkrachten begunt een verhaol. Hij vertelt, dat e pleinwacht ‘t allermooiste vindt, wat der besteeit. Aj je ogen gooud de kost geven, hui ‘j ‘s aovends de kraant niet meer lezen. Elkenein, diej in de wereld kunnen tegenkommen, lop hier bij oons op ‘t schooulplein. Der bennen groten en kleingies, dikkeries en dunnen, broesders en rustigen. Der bennen leiders en volg - zaomen, lawaaischuppers en stillen, hardlopers en zitters. Goenend pesten graog, aandern worden pest. Der bennen dictators en goenend bennen altied de klos, ruziemaokers en vredestichters. Sommigen hebben vaak plezeer en der bennen zoerkiekers.

Ze bennen der allemaol. Ze heuiven niet meer maakt worden. Ze bennen der gewoon al. Hier bij oons op ‘t schooulplein. Straks gaon ze allemaol oonze maatschappij in en maaken oonze wereld. Zij vinden heur plekkie. Ze hebben de tooukomst!

En wij? Wij willen sturen, wij kunnen alleen maor wat bijsturen en moeten verder veuraal hopen. Hopen, dat ‘t gooud komp.

As e opholdt met zien verhaol, is ‘t even stil. Dan geven ze hum geliek. Jao, ‘t is zo!

De vergaodering is daon.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, a ‘k dan toch nog de kraant lees of tillevisie kiek, dan hoop ik, dat de mènskén in de Vereeinigde Staoten straks heur verstand gebruiken. Ze moeten kiezen! Hebben ze wel wat te kiezen? Moeten dat oonze wereldleiders worden? Ik hoop, dat ze allemaol heur stembiljet ongeldig maaken. Zo kunnen ze heur stem laoten heuren!!

Gelukkig zag ik aoflopen zaoterdag, dat leden van Dörpsbelangen Peeist collegies pootten op oons brinkie. Mien lucht klaorde weer op!

77. Tussen de oren

‘t Is zaoterdagaovend. Wij kriegen visite. Wij hebben ‘t der breed veurstaon. De tied wordt verzet. Wij hebben een uur langer. ‘t Is wintertied.

Wij kunnen dit onmeugelijk vergeten. De kraanten schrieven der over, op radio en tillevisie wordt der aandacht aan besteed. ‘t Is slecht veur oons. De tied verzetten. Een uur. Een uur maor! Ik verzet de klokken in hoes en mien horlozie en ik ben weer bij. Gien enkel probleem. Hoou kuj daor noou moeilijkheden met hebben!? Of zul ‘t tussen de oren zitten? Mien törteldoevies gungen vanaovend, tegen ‘t duustern, mooi naost mekaor op heur stokkie zitten. Veur de naacht. En ik weeit zeker, dat ze dat mörgenaovend gewoon weer dooun.’k Heb nog nooit zeein, dat ze van doezeligheid of zo, van heur stokkie veuilen. Noou hebben ze heur oorties ok niet zo wied van de kop aof staon. Dan kan ‘t misschien daor ok niet tussen zitten!

Vekaansie. Ok zukswat. Ik kan mij niet heugen, dat mien opa, of mien pap en mam op vekaansie gungen. Dat har wel kund. Ze hadden ‘t zich zölf kunnen geven. Ze deden ‘t neeit. Ze warkten gewoon deur. Ze konden zich dus ok neeit op de vekaansie verheugen. Tegenwoordig wel.

”Man man, ‘t wark wil niet meer. ‘k Kan mien verstand der heuilemaal niet bij holden. ‘k Ben echt aan vekaansie toou!”

Dat geveuil begon eerst een dag van te veuren. ‘k Heb heurd, dat der al goenend bennen, die der driei week last van hebben! En as ze weer terug bennen van vekaansie, hebben ze die tied weer neudig om weer bij te kommen. Van vekaansie.

Schooulmeesters en -juffen bakken ‘t heuilemaal broen. Ze hebben vekaansie, ze kriegen ‘t, of ze praoten der over. Een dag warken is net zoveul as niks. Om haalf negen begonnen en om haalf driei weer vrij. Zul ‘t zo wezen? Ik geleuf der niks van! En ik heb ervaoring! Toch he ‘k een collega had, die bij iedere zummervekaansie een dag eerder vrij mus en ‘t haost altied presteerde, om een dag te laot terug te kommen. Hij har altied wel een “geldige” reden.

Goenend willen graog op vekaansie. Ze kiekten der naor oet. Aandern heur je neeit. Ze gaon toch op vekaansie. Zunnend ben ik. Och, ‘k vin ‘t wel mooi, maor ‘k zul net zo leef thoes blieven. Iedere mörgen bij ‘t wakker worden, is mien eerste gedachte: “Hoouveul daogen nog?”

Oonze zeun har hetzölfde. Mij dunkt, dat e der overhèen greuid is. Wij zaten een week in een zummerhoesie. Op een mörgen, wij leuipen op een zaandweg en preuiten niet te veul, zee e: “Pap, hoou zul ‘t met mien knienen wezen?”

Tussen zien oren was e thoes.

Vleeigen. Wij hebben niet overaal op de wereld dezölfde tied. As wij naor oonze dochter gaon in Canada en wij vertrekken om tweei uur in de middag, kommen wij aan om driei uur. Ok in de middag. Een uur laoter. Wij maoken dan wel een lange dag, maor kriegien de naacht nog.

Terug is ‘t minder. Dan vleeig je deur de naacht hèen en mis je hum eingelijk. Veul mèensken kriegien hier last van. Sommigen een dag, aandern wel een week.

Ein maol kwam ik terug van Canada en mus de volgende dag op een meerdaogse schooultreis. Veul mèensken zeggen: “Oh, da’s mooi!”

Ik beweert: “Jao, wel mooi, maor 24 uur deeinst!”

‘k Har gien tied om te denken. ‘k Heb gien last had van ‘t vleeigen.

Maor, wa’k je noou toch nog zeggen wil, wat is ‘t weerdevol, aj nog gooud wat tussen de oren hebben, aj nog gooud bij je verstand bennen. Ik las in een overliedenisberichie: “Pap was al lang pap niet meer!”

Ik moet der niet aan denken, dat je zuks overkomp!

Wij willen alles kunnen regeln. Alles in eigen haand hebben.

Wij zullen veuraal moeten leren accepteren!

78. Een neie oetvinding

Ik slaop de lèeste tied slecht. Prakkezaosies aan de kop.'k Weeit ok wel, waor 't van komp. Wij geven noou al maonden meer oet, dan der binnenkomp. En 'k zeei gien oplössing. Dan geeit dat zo. 't Holdt mij de heuile tied bezig't Lat mij niet lös. 'k Heb wat een kört lontie en dan wordt 't der thoes niet gezelliger op.

Maor mèensken, de zun brek weer deur. Ik kreeg een tillefoontie, waardeer ik opeeins meugelijkheden zeei. Mien tooukomst is weer rooskleurig. Mien koppien is verdwenen.

Mien stemming is met stip stegen. 'k Zeg alleen nog neeit waardeer. Dat komp straks wel. Deur dat tillefoontie schoot mij opeeins een gevallegie deur de kop van jaoren leden. Dat za 'k je eerst vertellen.

In een gehuchie in de kop van Drenthe woonden twee boerties. Naobers. Heur bedriefies waren keuterijgies. Jaoren hadden ze daor boerd. Ze leefden der, zoas ze altied al deden.

Dat waren ze zo wèend, dat waren ze zo gewoon. Ze waren tevreden.

Maor de tieden wörden aaans. Zij wörden older en hadden beidend gien opvolger. Vaok hadden ze 't der over, wat of ze mussen. De een wol 't spullegie haost wel verkopen, de aander zee: "Noou, 't laand misschien wel, maor ik blief hier wonen!"

En zo gebeurde 't. De een zien keuterijgie wör verkaocht aan mèensken oet 't westen. Gien boervolk. Gien platpraoters. De aander dee zien laand vort en bleef der wonen, zoas e daor altied woond har. 't Waark was daon. Hij har een flottie beurd en zee vaok tegen zien vroogie: "Wicht, zo kunnen wij hier wel aold worden!"

Hij keek wel met verbaozing naor de westerlingen. Heur boerderijgie daor bleef niks van over. Alles wör sloopt. Ze woonden in een naokommerie (caravan) op 't arf. Hij schudde zien kop en zee, as e in hoes kwam: "Ze bennen niet wies! Ze hadden der zo toch ok wel kunnen wonen!"

Toch waren 't gien verkeerde mèensken. Ze leuipen mekaor de deuren niet plat, maor 't was aans.

"Ze kommen oet een aander nust dan wij," zee e dan, as e thoes kwam.

Een jaor of wat laoter wol e zölf wat vertimmern. De verstandholding met buurman wör minder. Der deugde niks van, zoas zij 't deden. Ze mussen rekening holden met hoou 't vroouer wèest was!

Hij heurde 't gezeur daogen aan, tot hum de kop roeg wör. Hij vertelde hum stief, hoou hij der over daocht en hoou e over buurman daocht. Die mus zich met zien eigen zaokies bemeuien. Hij daocht, dat e in een boerderijgie woonde. 't Was gien boerderijgie meer. Hij woonde in een gewoon hoes. Waor was de kooustaal? Waor de mesbult? Waor scharrelden de tuten op 't arf? Waor stun de pomp met lekker, kaold waoter? Daor mus e zich 's mörgens bij wassen, dan wör e tenminste is wakker! En "meneer" de buurman mus zich in 't vervolg zölf maor redden. Hij heuifde bij heur niet weer binnen de deur te kommen!

"Meneer" vertrok. Wat veraldereerd. Ze preuiten wel met mekaor, maor begrepen mekaor neeit. Jammer. Ze kwamen inderdaod oet een verschillend nust.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, wat hef dit der met te maoken, da'k gien prakkezaosies meer heb en wel een oplössing. Dat za 'k je vertellen. Bij oons in Peeist wonen ok mèensken in zu'n boerderijgie. Goeie lui hör. Ze kriegen nei riet op heur steegie. En aj tegenwoordig zukswat dooun, moej ok aan issolaotie denken. Dat hebben ze daon. Bij heur liggen noou mien schaopen op 't dak. Jao, de wol dervan. Van Schoonebekers.

Onder 't riet, want beter is der niet! Zo he 'k meteein een mooi zinnegie veur mien advertensie. Hier lig naomelijk de oplössing veur oons probleem. Niet elk jaor wat minder schaopen, maor meer. Vanaof volgend jaor alles aanhouden. Euien en rammen. De wol wordt duur!

79. Scheiding

Bij het woord scheiding denk ik aan mien jeugd. Ik zeei 't nog op foto's oet die tied. De scheiding in mien haor. Haor naor een kaant en haor naor d'aander kaant. En dan zu'n loezepadtie der tussen. Zo recht meugelk. Veurda 'k naor schooul gung, kamde mam mien haor oet. Man, man, wat ha 'k daor een hekel aan. Je mussen stil staon. Daor ha 'k meuite met. Ik wol naor schooul. Mam foeterde: "Stao toch is stil, aans duurt 't nog langer!"

Een scheiding gef soms de grèens aan tussen gooud en kwaod. Een jonge vrouw vertöl over heur kinderjaoren. Ze woonde tegenover een krudenierswinkel. Op een keer mus ze een bosschuppie dooun veur heur mam. In die winkel stunden van die mooie flessen op een rijgie. In elke fles weer aander snoepies. Allemaol lekker, dat wus ze wel. Der zaten gien deksels op. Je konden der zo bij. Het kwaod spookte deur heur koppie. Zal ik..... Heur haandtie gung in de richting van een fles. Ze leup gauw deur. Ze was niet over de grèens gaon. Het goeie had wonnen.

Een sloot, een waal of een richel kan ok een scheiding wezen. De scheiding tussen tweei stukken laand. Het geeit dan om de grèens tussen mienend en dienend. Wat is van mij en wat is van dij.

Wij kennen ok de grèens van oons fatsooun. Wat kan nog deur de beugel en wat neeit. Hier hej te maoken met een scheiding, die niet veur elkeneen geliek is. De een denkt der wat makkelijker over dan een aander.

Aoflopen week mus ik in groepies wat vraogen beantwoorden. In een groepie was oneenigheid over een antwoord. Tussen tweei vrouwgies. Nao een bepaalde tied wörden de antwoorden geven. 't Vrouwgie, dat 't mis har, reup haard deur de zaol: " ...!" Oet de zaol wör reageerd met: "Hé hé hé, de naam van een biljartclub oet Langel wör niet vraogd!"

De naam van die club is: Krijt Uw Topje!

Vaok levert een scheiding een grèensgeval op. Wij bennen 't niet eens over wat mienend of dienend is. Gevolg? Ruzies! Tussen bureen en in families. Wij kennen allemaol wel 't programma van "De Rijdende Rechter" op tillevisie. Wat geeit 't vaok over de scheiding.

In de dörpen was de scheiding tussen de boerderijgies niet altied even dudelk. Je leuipen zo van de een naor de aander. Je heurde dan ok wel,

dat ruzie tussen burenen kwam deur de tuten of de kinder. Die gungen makkelk over de grèens hèn. As de tuten de slaoplanties van de burenen lekker vonden, dan haj de gört gaor.

Ik lees op 't ogenblik een boouk: "Vijfduizend jaar overleven op de rand van de Hondsrug". De schriefster wör vraogd een stukkie te schrijven over 't buurtie, waor zij woont. Een klein buurtie, zu'n 10 bunder groot. 't Wör een boouk van een kleine viefhonderd bladzieden.

Op aole kaorten bleek, dat daor veur 1850 nog gien hoezen stunden. Daornao gungen wat kleine boerties der wonen. Ze heuilden ok schaopen. Die leuipen in 't veld rondom heur streekie. As 't vreten dichtbij op was, trokken ze wieder vort met heur schaopen. Zo kwamen ze in 't veld schaopen tegen van aandern, die wiederop woonden. 't Gevolg? Ruzie! Over de grèens. Maor waor was die scheiding? Grèensgevallen bennen van alle tieden. 't Geeit altied om mienend of dienend, om oonzend of heurend.

Maor, wa" k je noou toch nog zeggen wil, wij wonen noou in Peeist. Naost oons hoes lop een kronkelige sloot. 't Overtollige waoter van oons buurtie mus deur dizze sloot naor deeipie. 'k Heb 't scheuveln op dit slootie leerd. Mèensken kieken mij vrumd aan, as ik dit zèeg. Toch is 't zo.

Aan oonze kaant van de sloot is 't van oons, aan 'd aandere kaant van de sloot van de overburen. De sloot is dus de grèens. Op aole kaorten is de scheiding een recht lientie, maor de sloot kronkelt. Hoou zit dat dan?

'k Ben van nature neisgierig. Ik vreug 't mien opa. Die har een ondudelnk verhaol. De veurste helft zul van oons wezen, de achterse helft van de burenen. Of aansom. Hij wus 't niet zeker. Mien pap har net zu'n verhaol. Maor ik wol 't graog weeten. Meer ok neeit. Ik wol in elk geval gien ruzie.

Gelukkig hebben wij tegenwoordig 't kedaster. 't Was gien makkelke klus. Jaoren was 't niet neudig wèest, om dizze scheiding te bepaolen. Ze mussen gebruik maoken van aole meetpunten. Oeteindelijk lukte 't de mannen van 't kedaster. De grèens is wel een rechte lien. Aan 't straotie begunt e midden in de sloot en lop dan aal wieder 't laand van de burenen in. Wij hebben der wat laand bij kregen, maor ok een koppelie bomen. En oj daor zo bliede met moeten wezen!?

80. Bejaorden

In Peeist hebben ze ok Dörpsbelangen. De belangen van 't dörpie worden behartigd en der wordt zörgd veur vermaak. In "De Mug" kommen ze bij mekaor. Het bennen ja Peeister Muggen!

Een onderdeel van Dörpsbelangen is een bejaordencluppie. Heden ten daoge zeggen ze een seniorencluppie. Volgens mij komp 't op hetzölfde neer. 't Komp misschien wat minder haard aan.

Het cluppie hef een eigen bestuur. Het bennen ingelk regelaors. Dreei mannegies, die saomen opgreuiden in Peeist en noou weer op 't aole nust terugkommen bennen.

Ze kriegen hulp van tweei vrouuwgies, die zörge veur de inkopen en bij de bijeeinkomsten de bedeeining verzörge. Ze hebben de zaokies altied puik veur mekaor.

Der bennen 18 leden, die in de wintermaonden maondelijks bij mekaor kommen. Het bestuur komp een week veur zu 'n bijeeinkomst bij mekaor, beurtelings thoese. Der wordt niet lang vergaoderd. Dat is niet neudig. Der bennen haost gien preblemen en stemd is der nog nooit.

Inmiddels is dit veraanderd. De tweei daomes bennen der noou ok bij. Der wordt om 11.00u. begonnen met een paor elfuurties. Om 12.00u. nuttigen ze een waarme maoltied. Om 13.00u. vergaodern ze, om 14.00u. is der thee of kovvie met koouk en om 15.00u. of laoter is 't aoflopen. Der bennen gien kosten aan verbonden.

Aoflopen dunderdagmiddag was der weer een bijeeinkomst. Een echtpaor is aofwezig. De man moet naor een, die veul verstaand hef van voouten en dan geeit de vrouw met. Dat wet elkeneen. Ze hebben gien geheimen veur mekaor. 't Is der lekker waarm, de koppies en zo staon op de taofelies en de thee en kovvie is klaor.

De veurzitter wil beginnen. Hij moet schreeuwend om stilte vraogen, zo drok wordt der praot. Aj dat niet dooun, praoten ze de heuile middag deur en gaon ze nao aofloop plezierig weer naor hoese.

"'t Was weer een mooie middag," zeggen ze dan.

Inmiddels is der een klein vrouuwgie binnenkommen. Zij is ophaold oet Peize. Daor woont ze nog zölfstandig in een appartement. Ze hef een dudelke stem, maor zöt wat slecht. Veur de rest is ze veur een 93 jaorige nog een heuil kregel mènskie.

Het is Alke van der Velde. Zij was de vrouw van de in oonze streken

meer dan bekende schriever in de streektaol Peter van der Velde. Peter is al oet de tied kommen.

Ze kreg 't woord. Ze vertelt over heur leven. Ze is geboren in Een. Heur pap was meester van Calker van de o.l.s. Een. Ze gung naor de kweekschool en wör juf aan de school in Steenbaargen. Daor was Peter van der Velde meester. Ze kregen verkering en trouwden. Alke mus stoppen as juf. Zo was dat in die tied. Jaoren hebben ze in Rowol woond. Peter was daor hoofd van de school. Nao zien overliden is ze naor Peize verhoesd.

Nao de pauze leest ze verhaolen veur en drag ze gedichies veur van heur man. Ze döt alles oet de kop, want lezen kan ze niet meer. Onbegriepelijk! Wat een geheugen! Aan 't èend van de middag zingt ze nog wat leedties, waarvan de teksten ok schreven bennen deur heur man.

Peter van der Velde was ok de man van het "Bonte Bitse Cabaret," kortaof B.B.C., wat in oorlogstied een stil protest was. Veur cabaretgroep "De Bekketrekker" is e ok van veul beteeikenis wèest. Daornao hef e nog vaak optreden met teksten en leedties met Ali Brals - Luinge en Roel Reijntjes. Die besloten ieder veur zich op te gaon treden. Peter gung toen wieder met zien Alke. Saomen hebben ze een heuile mooie tied had.

Alke kreg een geweldig applaus en wordt bedankt deur de veurzitter. Ze kreg lekkere snoepies en een puut neuten met naor hoes. Ze bedankt de aanwezigen, dat ze much optreden. Dat döt ze ja nog zo graag. Ok zij hef genoten.

Maor....., wa'k je noou toch nog zeggen wil, wij hebben een fijne middag had met een klein koppelie mèensken en haost gien kosten. En dan wordt der zèegd, dat klein niet meer oet kan!

Dat wör ok schreven bij de herindeeling van de gemeenten. Groter zul goedkoper wezen. 'k Heb der nooit meer wat van heurd!

Boeren müssen aal meer kooen aanhouden en aal meer melk levern. Wie dee, wat zèegd wör, kreg noou 't deksel op de neus. Minder kooen, minder melk!

De zorgpremies gaon omhoog. Ik lees in de kraant over: wat de hoge baozen verdeenen, zorg slokt veul meer geld op dan aandere kostenposten, mèensken gaon minder snel dood deur betere behandeling van kaanker en minder roken, zorg, die niet neudig was, pepieren rompslomp, verspilling en gao zo maor deur. Wie controleert dit dan!? Of kuj dit niet meer controleren!? Of zul kleiner toch overzichtelijker en beter wezen!?

81. Naomgeving

Haost alles is aan veraandering onderhevig. Denk maor aan oonze naomen. Jaanie wör Jaantie, Jantien, Jantje, Janet,..... Der wör beneuimd volgens vaste regels. Het gaf dudelijkheid. Wij waren dat zo gewoon. Jaoren hadden wij dat zo daon. Noou kuj der gien touw meer aan vastknuppen.

Oons “Hoes van de Taol” besteeit volgend jaor tien jaor. Daorveur hadden wij “Drèentse Taol” in Assen, “Het Drèentse Boouk” in Zuudwolde en “Oeze Volk” in Gasselternijveen. Dizze driei gungen saomen. ‘t Wör ‘t “Hoes van de Taol” in Beilen.

Het “Hoes van de Taol” kreeg een bestuur. Veurzitter wör Anne Doornbos oet Een. Zien club mus opkommen veur de Drèentse taol. Anne har daor hulp bij neudig. Hulp oet de heuile previncie. Hij begon met in elke gemeente een.

Hij bedaocht ok een plannegie. Zien gedachten gungen terug in de tied. De baos in Drenthe was de Drost. Anne was de baos van het “Hoes van de Taol”. Hij wör de Taoldrost.

Zien hulpies in de previncie wörden Taolschultes. Die konden ‘t wark in heur gemeenten ok niet alleen aof. Zij kregen in heur dörpen hulp van Keurnoten. Zo wörden de belangen van de Drèentse taol in heuil Drenthe behartigd. Anne zee dat zo mooi: “De Drèentse taol as een waarme deken over Drenthe.”

Drost, Schultes, Keurnoten en de mèensken van oons “Hoes van de Taol” kommen elk jaor tweei keer bij mekaor. Aoflopen zaoterdag was ‘t weer zo wied. In het “Hoes van de Taol” in Beilen, dat inwoont bij ‘t gemeentehoes. Naor alle tevredenheid.

Der is noou haost 10 jaor warkt aan oons “Hoes van de Taol”. Der is wat geliek bleven, der is hier en daor wat bijschaofd en der bennen neie initiatieven kommen. Oons “Hoes van de Taol” leeft, oons “Hoes van de Taol” broest. En zo heurt ‘t ok.

De Taolschultes en Keurnoten gungen naor hoes. Ze kregen een opdracht met. Der gaon stemmen op, om de naomen Drost, Schulte en Keurnoot te vervangen. Denken jullie der is over nao.

Dat he ‘k daon. Ik wil mien prakkezaosies met jullie deelen. Aan de haand van de woorden Drost, Schulte en Keurnoot kuj een stukkie Drèentse geschiedenis verklaoren. Haost tien jaor hebben wij dat daon.

Deur heuil Drenthe hèn. Het “Hoes van de Taol,” de Drost, de Schultes en de Keurnoten hebben naomsbekendheid kregen, bennen een begrip worden in Drenthe. Moet dit dan noou al gaon veraandern? Ik denk van neeit. Wat vertrouwd is, moej zo holden. Da’s Drèents.

De naom “*Oeze Volk*” is verdwenen, nao jaoren. De neie naom “*Maandewark*” ok al weer. De “*Taolkraant*” is der niet meer. ‘t Is noou “*Zinnig*”. Een mooi blad, maor succes moet nog bewezen worden.

Naomsbekendheid is belangriek. Dat moej opbouwen. Daorum is “Hotel Karsten” “Hotel Karsten” bleven en de garage van de jonges van Enting “Garage Brummel”!

Maor wa’k je noou toch nog zeggen wil, mien meening hej al. Veurlopig even rusten laoten. ‘k Ben ja ok een Drent. Wat veurzichtig.

A ‘k der over naodenk, hoou ‘t aans zul moeten, komp ‘t volgende bij mij bovendrieven:

- de Rigisseur met zien Komedianen en Figuranten. ‘t Leven is ja een theaoter.

- De TaolTichelaor met zien TaolSmidjes en TaolKemkersen. Van de politiek moej ‘t ja hebben.

- Of Engels. Dan kuj jaoren veuroet. De Big Boss met zien Sheriffs en Cowboys in de Saloon of Drenthe. Dan kuw wereldwied veur oons grootste cultureel arfgooud op- kommen. ‘t Is allemaol niks natuurlijk, maor ‘k zul aans ok niks weiten. Ik ben niet zo creatief.

82. Oogsttied

Visite. Een groepie mènskên zit bij mekaor. 't Geeit over hoesdieren. De een hef een hond, de aander een kat, een kenarie, of een goldvis. Elk hef zo zien verhaol.

“En doe dan, Hinderkie, doe hest toch tuten?”

“Jao, ik heb tuten. Een stuk of wat, maor 'k heb der wel zo veul aordigheid aan! 'k Loop der wel een maol of wat daogs hèn. A 'k in 't hok kom, gaon ze haost niet opzied. Ze zingen aan een stuk deur. Taok, tok, tok, tok....., taok, tok, tok, tok. Dat vin 'k toch zo mooi! Dan kan 'k zölf ok wel zingen.”

“Maor Hinderkie, 't geeit dei toch niet om 't zingen.'t Geeit dei toch om de eier!”

“A'k eerlijk moet wezen, jao, dan hej geliek. Vanmörge kwam 'k met vief eier in hoes. Ik zee tegen mien Jan: Noou moej toch is kieken. Ze hebben alle vief lèegd. Wat een oogst neeit!”

Zo trots as een pauw braocht ze de eier in de kelder. Heur oogst was die dag binnen.

't Is op een aovend. 'k Ben alleen thoes. 'k Heb gien radio of tillevisie aan. 'k Heur alleen 't tikken van de klok en zo noou en dan 't kraoken van de aole balken. Ik lees een boouk. Het Herdersleven. Het verhaol speelt zich aof in Noord- Engelaand. De mènskên die der wonen, bennen herders. Zunder veul te zeggen, begriepen ze mekaor. De kuddes worden groter. Der kommen aanderen te wonen. Veur de herders vrunden. Ze praoten heur taol neeit. Der ontsteet spanning deur verschillende gewoontes, verschillende belangen. Ik daoht: “ 't Kan Drenthe wel wezen!”

Zo noou en dan heur ik gebolder. Even laoter aan de aandere kaant ok. “k Gao even boeten kieken. Dan begriep ik, waar 't gebolder van komp.

Al tieden zeei ik 's mörgens, dan is 't nog duuster, allemaol lichten op 't laand. Ze bennen al weer aan 't beeiten rooien. Sukkerbeeiten. Een grote mechiene rooit de beeiten, trekkers met kiepers brengen ze naor hoes.

's Aovends laot bennen ze nog reur. De bulten worden aal groter. 't Lieken wel hoge wallen in 't landschap.

Noou brengen vrachtwoagens die beeiten naor de febriek. As ze leeg

bennen, boldern ze over de kikkertunnel bij de viever. Ze boldern weer, as de eerste bek vol beeiten in de lege bak vaalt. 't Geeit de heuile naacht deur!

Arger ik mij daor aan? Welnee! 'k Weeit noou, waor 't geluud vandaon komp. 'k Draai mij om en ik gao slaopen!

De volgende dag zeg de boer: "Zo, mien oogst is veur dit jaor weer binnen!"

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, tweei maol de oogst, maor wat een verschil. De oogst van een paor eier, of de oogst van tunnen sukkereeiten.

En wat een verschil, a 'k terugdèenk aan mien kinderjaoren. Ok beeiten. Voorbeeiten. Op akkeries op de èes. Die mussen ok oogst worden. Haandwaark! De beeiten trekken en in riegelies leggen. Dan de koppen steken met een schaarpe schup. Sommigen trokken de beeiten en sleuigen de koppen der met een kapmèes aof. Het loof en de beeiten mus bij hoes haold worden. Met peerd en waogen. Over de zaandwegen boeten 't dörp.

En dan haj van die minne plekken in de wegen. De peerde mussen flink in de kont hangen om de vracht der deur te kriegen. Loof en beeiten kwamen in een bult bij hoes. Vreten veur de beeisten.

't Was de tied van: Joen lichaam waarm deur 't wark, maor kaole handen!

83. Een dreun veur de kop

Ik moet even terugkomen op mien stukkie van veurige week. Ik schreef over de tiedschriften, oetgeven bij het Hoes van de Taol in Beilen.

Oeze Volk. Jaoren het tiedschrift veur oonze streektaol. Het aantal lezers leuip terug. Kwam dat alleen deur de naom? Of waren der nog aandere oorzaaken? De naom wör veraanderd. Eerst *Oeze Volk- Maandewark*, dan *Maandewark-Oeze Volk* en op 't lèest *Maandewark*. Kwam der meer belangstelling veur het tiedschrift? Het zal wel neeit, want de naom mus al weer veraanderd worden.

Maandewark vort en de *Taolkraant* vort. *Zinnig* is der veur in de plek kommen. Het zöt der mooi oet. Noou nog meer lezers. Zul het lukken? De tied zal het leren!

Waarom mus ik hier even op terugkomen? Der wordt nog een tiedschrift bij het Hoes van de Taol oetgeven. ROET. Daor ha'k niet aan daocht. Eerlijk waor neeit. Maor dat was ja ok niet neudig. De naom ROET, daor is het met begonnen. En het is nog ROET. ROET bleef ROET. Roet kuj nooit de baos. Je kunnen schoffeln waj willen, je kunnen spuiten waj willen. Roet blef. Roet blef altied. ROET ok!

Dan he'k nog wat, waor ik aoflopen week met te maoken kreeg. Het is wat, waor ik zölf niks aan dooun kan. Ik krieg zo noou en dan een dreun veur mien kop. Ik heb der al is over schreven. Jaoren leden. Ik was nog schooulmeester. Het was mien beurt. Ik mus pleinwacht lopen. Het was mooi weer. De kinder speulden rustig. Der kwam een jonkie naost mij lopen. Ik har hum eerst niet vernomen. Het kerelie is veer jaor. Hij is net bij oons op schooul. Hij blef mooi naost mij lopen. As ik wat tegen hum zèeg, kek e mij met straolende oogies aan. Hij gef gien antwoord.

Ik snap hum wel. Het is ok zo drok op het plein. En dan aal die grote jongen.

Even wieder veuil ik zien haandtie. Dan zèeg e: "Mooi he opa!"

Wat leeif van het jonkie. Toch kwam de dreun haard aan.

Maor....., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, aoflopen week kreeg ik weer zu 'n dreun. De eerste keer, dat wij in Canada waren bij Jan Harm en Elsen, noou haost 17 jaor leden, meuiken wij kennis met Johnny en

Elzien. Die hadden hölpen met het verhoezen en het inrichten. Elsien har heur vraogd, omdat zij ok een Elzien was, maor dan met een z. Aordige mèensken. Wij heuilden contact.

Ze bennen verhoesd naor Vancouver Island aan de Grote Oceaan. Lekker weer, mooie omgeving. Genieten van de “aole dag”.

Elsien is bij Johnny en Elzien wèest. Even bijpraoten. Wij kregen een foto van Johnny en Elzien. Wij bekeken de foto. Ik zee: “Johnny is aold worden.”

Laoter tillefoneerde ik met Elsien en zee tegen heur hetzölfde. Ze zee: “Och, vaalt wel met. Hij is ok al 70!”

“Ik ok,” zee ik.

Het wör toen even stil!

84. Vertellen

Blad rumen. ‘t Is weer veurbij. Volgend jaor weer. De een döt ‘t in een keer, de aander verspreid over de heuile periode.

Roelie en ik dooun het, vanaof dat de bladties vallen, totdat de lêesten in de gemeentelijke bladbak bennen verdwenen. Roelie blas de blaodern de sloot in, ik voer ze aof in de koor.

Op een nommedag ben ‘k in de sloot aan de gang. Over het straotie fietsen een man en een vrouw. Ze hebben de sjars der gooud in. Ze zeein mij neeit. Ik ben ja ok maor een klein kerelie. Ik zeei heur wel. Ik rooup: “Hé, wat hej ja een haost!”

Ze remmen aof, keren en kommen naor mij toou. Wij praoten even weer bij.

Ze willen wieder. De bedoouling is, om nog langs de Negenbargies te gaon. Het begunt al te schemern. Dan kan ‘t daor gevaorlijk wezen. Opschieten dus.

Ze hebben de trappers net reur, as ‘t vrouuwgie weerom komp en rop: “Wa ‘k nog vraogen wol, jij schrieven wel is verhaolties in ‘t Drèents, wi ‘j veur ‘t Kerstgebeuren in de Brinkhof wel een Kerstverhaol in ‘t Drèents vertellen?”

Ik zèeg toou. Zij fietsen noou wel deur.

Mien aandacht geeit weer oet naor de bladties. Het wark lukt nog wel, maor de aandacht is der niet meer. Ik begun te prakkezeren. Over ‘t woord vertellen. Een Kerstverhaol vertellen. Dat is aans wat dan veurlezen. Maor ja, ‘k heb toouzèegd. Ik moet maor aan de slag. De twiefel blef nog wel. Ik ben een mannegie van 70 jaor! Wat moeten ze daor noou met? Of zul ‘t makkelijker wezen dan veurlezen. Vertellen dooun we toch alle daogen. As Roelie thoeskomp van het winkeln, vertelt ze mij toch, wat ze daon en heurd hef. Wij dooun toch niet aans, dan mekaor wat vertellen. En je kunnen der alle kaanten met op. As een fietser aanreden wordt deur een auto, kuj der van vertellen, aj der bij waren. De eerste zèeg, dat de fietser wat schrammegies har, de tweede dat ‘t allemaol blooud was en bij de daarde moet een bein der aof. As ik ‘t der in hoes met Roelie over heb, zèeg ik: “‘k Doe ‘t. In Amerikao maoken ze een kerel van 70 jaor president. Een aander begunt te dementeren en dan moeten ze nog president worden! Noou dan kan ik nog wel een verhaoltie vertellen!”

Eerst een koppel woorden opschrijven, dan een verhaol der van maoken. Oeteindelijk 't verhaol haardop vertellen aan de haand van trefwoorden en dan zunder trefwoorden. Roelie denkt wel is, wa 'k in de slaopkaomer aan 't dooun ben. Dan stao 'k daor veur de speegel te praoten. Soms geeit 't gooud, soms wil 't heuilemaol neeit.

De lèeste paor daogen moet Roelie mij niet te veul om de kop zeuren. Dan is 't zo wied. Die microfoon is 't prebleem neeit. 'k Moet der aan denken, da 'k gooud de zaol in kiek. Niet te vlug praoten. Preberen dudelijk te wezen. Gien handen in de buus. Gelukkig he'k in een al de microfoon.

Dan is 't veurbij. Opluchting. Wat vonden ze der van? 't Veul mij niet met. Aal maor veuroetdenken. Wat komp eerst en wat dan? 't Is toch aans dan een mop, diej heurd hebben, naovertellen.

'k Von 't mooi, dat Jobkie Kupers vortdaolijk naodat 't daon was, bij mij kwam. Ik har verteld, dat der in Bonhaogen driei boerderijgies stonden. De families Sikkens en van Tongeren woonden daor. De daarde har ik verzonnen.

Jobkie vertöl mij, dat der warkelijk een daarde boerderijgie staon har. Daor woonde de femilie Wilkens. Ik wus 't niet meer. Zul 't toch nog bij mij argens onder de schedelkap hoed hebben?

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, 'k heb van de muziek en de zang genoten. Van het saomenspel tussen de dirigentes en heur zangers en muzikanten. 'k Heb veuraal genoten van het jeugdorkest. De jeugd hef de tooukomst. En 'k was heul bliede met 't schooulkoortie. Waor een wil is, is een weg!

Zölf wa 'k bliede, dat 't veurbij was!

85. Moedertje Natuur

Haost is 't jaor al weer om. Eerste en Tweede Kerstdag. Aold en neijaor. Wij zingen van vrede op aorde. Wij kieken terug en veuroet. Hoou is 't jaor wèest? Hoou zal 2017 worden?

Wij denken aan diegenen, die oet de tied kommen bennen. In de familie, vrienden en bekenden. Jong en aold.

Wij herdenken, as wij vieftig jaor trouwd bennen. Wij vieren dat, met die oons nao staon. Wij veuilen, dat wij niet alleen staon in dizze wereld. Toch zullen wij ok denken, aan die paor lege stooulen.

Wij hopen, dat 't oons in 2017 gooud zal gaon. Wij hopen, dat wij gezond blieven. Wij hopen, dat 't in oonze wereld wat rustig blef. Wij hopen, dat wij niet op een bepaold moment op de verkeerde plek bennen.

Oonze grote wereld is onrustig. Wij zeein en heuren alles. En oj 't noou willen of neeit, het beïnvlooudt je wel.

Een veur mij oldere man vertöl mij tiedens een lange autorit zien levensverhaol. Ik luusterde. 't Was een man met veul levenservaring. 't Was een plezierige man. Hij geleufde in God. Hij har vaak twiefeld in zien leven. Ok over zien geleuf. Toch har e zien geleuf beholden. Zien lèeste zin was: "Ik denk, dat de wereld niet slecht is. Alleen wij mèensken maaken der niks van!"

't Was even stil, tot e mij vreug: "En wat geleuf jij dan?"

Ik mus even naodenken.

"Dat vin 'k moeilijk," zee ik.

"Ik geleuf eigenlijk niet in een God. Ik geleuf wel in een hogere macht. Da's bij mij Moedertje Natuur. Die regelt alles. Het greuien en bleuien, mooi en maal weer en leven en dood. En as die tekeer geeit, worden wij, met alles wat wij hebben, kunnen en weiten, heuil klein!"

Mien bijrieder zee: "Ik zeg God, jij Moedertje Natuur. Aandern zeggen Allah, of geleuen in de kracht van de Mens. Zul 't niet allemaal dezölfde wezen?"

Ik har een wieze les had. 'k Heb hier vaak over naodaocht. Ik blief die hogere macht Moedertje Natuur neuimen. Ede Staol zong al: "Wat maakt 't ok oet, of 't noou onkruud is, of roet!"

En inderdaod, wij mèensken maaken der een rötzoogie van!

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, in Zuudlaoren hef de bodem ok al trild. 't Komp aal dichter bij. Op de legere schooul he'k 't al leerd. A 'k mien ogen dichtkniep, zeei 'k nog de teeikening op 't bord. Van een vuurspeiende barg. Meester vergeleek 't met een sinaasappel. Wij leefden op dat dunne schellegie en daorbinnen was 't allemaol vuur. En of 't noou een aardbeving is, een oetbarsting van een vulkaon, een vlooudgolf, of een wervelstör, 't bennen de krachten van de Natuur. As wij die plaogen, dan kan 't lang duren, maor wij krieggen een draai om de oren.

Ik hoop, daj vredige Kerstdaogen had hebben en daj een gezond 2017 krieggen. Dat zal neeit veur elkenein opgaon, want ok leven en dood wordt bepaold deur Moedertje Natuur!

86. Veul heil en zegen in 't neijaor

'k Har der zo naor oetkeken. De maond december. Vol verwachting klopt oons haart. Vrede op aorde. Inde mèensken een welbehaogen. Eerst Sunterklaos. Wied van te veuren folders vol kedo's. Mooi, maor duur. Dat schient niet veul oet te maoken. Aan de aandere kaant acties, zodat der ok kedogies bennen veur kinder oet aarme gezinnen. Bennen die der dan? Jao, die bennen der. Nederland in de topdreei van welvaortslanden. Moet dit dan neudig wezen? Of is der wat mis in oons laand!?

Met Sunterklaos komp Zwaarte Piet. Dat was tenminste in mien kindertied zo. Wij waren dat zo gewoon. 'k Heb der nooit verkeerde gedachten bij had. En Zwaarte Piet har wel wat in de melk te brokkeln. Aj ondeugend wèest waren, kreej met de roe. Haj 't heuilemaol te bont maakt, dan wøj in de zak stopt. Ik kan mij niet veurstellen, dat een zwaarte slaof dat bij kinder van blanken dee. En dat ze zich tot op 't hoogste niveau in oons kikkerlaandtie daor drok om maoken. Net of der aans gien problemen bennen!

Dan kommen Sunterklaos en de Kerstman haost met mekaor in botsing. De een is nog niet weg, of de aander is der al. En weer die overvolle winkels. Een en aal glitter en glinstering. Elk jaor oetbundiger. Ok hier de Kerstpakketten, oetdeeld aan diegenen, die 't der aans zunder moeten dooun. Jao, de welvaort nemp toou! Dat lees je dan in de kraant, dat heur je op tillevisie. En je zeein 't ok. Beelden oet Syrië. Vrede? Beelden oet Aofrikao. Welbehaogen? Mèensken lappen regels aan heur leers. Ze willen macht, zichzölf verriecken. Zoas dat past bij de Kerstgedachte!?

De jaorwisseling. Old - en neijaorsdag. Veur mij dit jaor weer wat bezunder. Dochter Elsie en heur jongste zeuntie Harian kommen over vanoet Canada. Zij vertrekken vanoet Vauxhall, Alberta zo rond de middag in de auto van hoes. Zu 'n 2½,3 uur laoter bennen ze op 't vleeigveld van Calgary. Dan kriegen wij bericht, dat ze nog al wat laoter zullen vertrekken. Heur vleeigtug is deur mist te laot vanaof Schiphol vertrokken. Wij kunnen de volgende mörgen dus rustig aan dooun.

Laoter heur ik Roelie rooupen: "Nou moej is kieken. Beelden van Elsie vanoet 't vleeigtug. Ze vleeigen zu'n 11 km. hoog, aan aander kaant 't raompie vrös 't roem 50 graoden en met roem 900 km.p.uur

naor oons toou. Ze wil even laoten zeein, hoouveul beeinruumte ze wel niet hebben. Kiek is, Harian zwaait nog even!”

Ze bleken in een splinternei K.L.M.-vleeigtuug te zitten. De verwachting is, dat ze weer wat tied inhaolen.

En dat is ok zo. Deurdat ze gien koffers bij heur hebben, kunnen ze een trein eerder haolen. Tegen de middag haolen we ze van Assen. Wij bliede, zij bliede. ‘t Is toch mooi, daj mekaor aanraoken kunnen!

Ze hebben bij oons weinig last van ‘t tiedverschil. Wat is ‘t dan toch mooi, daj met zu’n kwaojong van 11 jaor wat optrekken kunnen. Hölp bij alles, wat ik doou. De schaopen keken eerst wat vrumd. Toch leuiten een paor zich al aaïen. Met ‘t veeikarregie een trekkar van de begraofplaots haolen. Dan ok over de begraofplaots scharreln. Wij staon bij de graoven van 4 vleeigers. Harian is stil. Dan vrag e: “Hooou kan dat noou? Dreei Engelsen en een Canadees!”

Ik vertel hum, wat der gebeurd is. As wij wieder lopen, zeg e: “Het waren ja nog maor jonges. Tweeientwintig jaor.”

Hij har geliek. Maor dat is oorlog.

Zo gaon wij ok naor de bunker bij Peeist. Daor vertel ik hum, dat der ok weer wat woont. Hij kek mij vraogend aan.

“Vleermoezen,” zeg ik dan. Dan moet e lachen.

Maor wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, old en nei waren Elsien en Harian ok bij oons. ‘t Jonkie hef wat sier- en knalvuurwark aofstoken en een groepie jongelui zeein slepen.

Ik daoacht dizze daogen aan aole Lies Martens oet de kroeg van Westervèle (noou Fokke en Tina Been). Die zee, as ze ‘s mörgens van bère kwam: “Goeienmörgen. Wat dizze dag weer brengen mag?”

Jao, wij weeten ‘t maor nooit!

Ik besluit dizze keer met: “Wat zal 2017 oons brengen?”

Ok dat weeten wij neeit. Wij moeten veuraal maor hopen. Hopen op:

“VEUL HEIL EN ZEGEN! “

87. Hej der ok last van!?

‘t Hef lang duurd. ‘t Is der toch van kommen. Mien eerste boouk is oetkommen. Zo lang ‘t “Hoes van de Taol” besteeit, schrief ik stukkies in de “*Nörger Kraant*”. Elke week. De kop der boven is “*Met de klink in de haand*,” een aold Drèents gebruik. Veur een klein bosschuppie een heuile aovend oetrekken en dan bij ‘t vortgaon (met de klink in de haand) nog even zeggen, waor je veur kwamen: Maor....., wa ‘k je nog zeggen wil.....

‘k Heb noou 9 jaor die stukkies schreven. Dat bennen der dus 468. Van de eerste zes jaor bennen ze bundeld. Gerard Stout, schriever en drukker oet Peize, wol der een verzaomelbundel van maoken. Dan was ‘t ja een biebel worden! Ik daoacht, dat 424 bladzieden eerst wel genug waren. Tiedens de prissentautie aoflopen week in de kroeg van Zwaoneveld in Nörg, he ‘k wat verteld over mien schrieverij.

Dat begon met een klein breefie. ‘t Was in de zèesde klas van de legere schooul in Nörg. Ik har verkering, wör mij verteld. ‘k Weeit der zölf niks meer van. Mien kammeraod Wim Gelling zat naost mij in de baank. Hij mus veur mij een breefie deurgeven aan mien wichie. Der stunden driei woorden op, zee e. Ik mus raoden, wat der op stun. Ik zee: “I love you!”

“Nee,” zee e, “ ‘t is oet!”

Ik vraog mij aof, hoou ‘t kan, dat hij dat nog wel wet en dat ik ‘t heuilemaol vergeten ben.

Ok weeit ik haost niks meer van mien eerste jaoren op de legere schooul. Mien eerste juf was juffrouw Eringao. Dat weei ‘k nog, maor hoou ‘t der toougung, daor weei ‘k niks meer van. Zul ‘t allemaol niet veul indruk maakt hebben? Van de tied veur de legere schooul kan ‘k mij wel veul herinnern. Onthol ik alleen maor, wat mij gooud oetkomp? Of wor ‘k al vergeetachtig?

Ze zeggen, dat dat aal vroouger begunt. Een jaor of wat leden leuip ik in Stad. Der rop een: “Ah, Harm Soegies. Da’s lang leden! Man, man, kuw mooi even bijpraoten!”

Ik weeit zien naam niet meer. Ik doou heuil enthousiast. Zien naam schöt mij niet te binnen. Ik pieker mij suf. Zien naam komp niet bovendrieven. As ‘k deurloop en zu’n 100 m. wieder ben, weei ‘k zien naam weer. Hoou kan dat toch!?

Wij wollen lêest even wat eten in Assen. Ik parkeer. Bij de ingang gao 'k terug.

“Wat woj?” vrag Roelie.

“Och even kieken, o 'k de deur wel op slöt daon heb!”

Dat gebeurt vaoker. Meeinstaal is de deur wel op slöt.

Roelie en ik gaon naor Westerbörk. Op Hoes ter Heide zeg Roelie: “‘k Weeit neeit, o 'k de kookplaot wel oet daon heb!”

Ik zèeg niks. Ik rie terug. De kookplaot is wel oet.

Ik denk aan mien opa. Hij warkte nog met op de boerderij. Wel aal wat minder. Wat over bleef, was zwienen en tuten voren. Tot ze dubbel kregen, of niks. Dat kon ok miet meer.

Maor...., wa 'k je noou toch nog zeggen wil, ik lees, dat dement worden en Alzheimer op aal jongere leeftied begunnen. Heb ik dat ok al? 'k Ben ok al 70 jaor!

Mien leeftiedgenoten hebben der ok last van. Dat stelt mij gerust! Zul 't der dan gewoon bij heuren? Bij 't older worden?

Wat bruukt wordt, is aan slietaoge onderhevig. Slietaoge aan je lichaam, maor ok aan 't benul. As ik kiezen mag, dan..... Maor wij hebben ja niks te kiezen!

88. Een boouk oetgeven

‘k Har nooit daoacht, da ‘k een boouk zul schrieven, laot staon oetgeven. Hoou is dat dan toch zo kommen?

Haost 10 jaor leden startte oons Hoes van de Taol. Anne Doornbos oet Ein, veurzitter van dizze club, achtte het neudig, dat der in alle Drèentse gemeenten een taolschulte kwam. Hij zölf was de taoldrost, de grote baos van het streeктаolgebeuren in Drenthe. In oons Hoes van de Taol wör Jan Germs de chef.

In een schultevergaodering gaf Jan oons de opdracht, dat der in de streekblaoden aandacht mus kommen veur de streeктаol. As ‘t kun, ok in schooul- en sportkraanties en in aal die aandere vereeinigingskraanties, die der bennen.

Ik gung schrieven in de *Nörger kraant* en kreeg te maoken met Nico Bossina. Die woonde toendertied in Langel. Ik zul een maol in de virtien daogen een stukkje schrieven. Een kaantie van mien schriefblok vol. Ja, ik schrief nog! Ik weeit niet meer waarom, maor al gauw wör dat elke week. Da ‘s daornao zo bleven.

Ik daoacht, ik prebeer ‘t. As ‘t niks wordt, daor gung ik vanoet, stop ik der met. De stukkies hadden ja niks om hakken. De vaste titel wör: Met de klink in de haand.

Eerst kreeg ik gien reacties. Mien vermoeden wör bevestigd. ‘t Was niks. Al gauw wör der wel reageerd. Jij gebuiken dat woord. Ik gebruek daor een aander woord veur. Hoou koj altied aan joen onderwarpen? Ik vind der herkenning in. Zo was ‘t eerder bij ons ok. Ik lees joen stukkje ‘t eerst, as de *Nörger kraant* komp. Soms heurde ik van een Nederlandstaolige, dat e mien stukkies ok leest. Ik vraag dan: “Kuj ‘t wel lezen!?”

‘t Antwoord is meestal: “Jaowel hör. Ik lees ze vaak haardop!”

Langzaomerhaand wörden de stukkies langer. Een zee, dat ze te lang wörden. Hij knipte ze oet en plakte ze in. Ze pasten niet meer op een bladziende. Een aander knipte ze oet en stuurde ze naor familieleden of bekenden. Weer een aander gaf ‘t heule kraantie deur. Mooie reacties. Ik gung wieder met ‘t schrieven.

Ik vraag mij wel is aof, hoou de jeugd over mien stukkies denkt. Olderwets geschrief? Gezeur over vroouger? As ze dat vinden, dan lezen ze ze ok! As dat kritiek is, dan hebben ze geliek! De jeugd hef ja nog gien vroouger! Veur die groep hoop ik, dat ze allemaol een vroouger kriegen!

Nao een jaor of wat kreeg ik te maoken met Willem Baokering. Een toffe kerel. ‘k Heb eerbied veur hum. De *Nörger kraant* is een echte kraant

worden. Hij kreg hum toch elke week maor weer klaor!

De lêeste jaoren kreeg ik aal vaoker de vraog: “Wanneer komp der is een boouk van joen stukkies oet?”

‘k Zag ‘t nut der niet van in. De stukkies hadden ja niks te beteeiken. Bovendien stunden ze elke week in de kraant. Daor koj ze ja wel lezen!

Noou is ‘t boouk der. Twiefels. Wie kaocht zu’n boouk noou? Bladzieden (424) vol stukkies, die niks om hakken hebben. Verhaolties, die al in de kraant staon hebben. Zèes jaor lang, elke week. Da ‘s $6 \times 52 = 312$ niksbyggende schriefselies. Wat zullen de mènskén wel niet zeggen!? Hij mus ok zo neudig een boouk oetgeven! Ik wol ‘t ja al niet dooun. Het heufde neeit veur mij. Oons volk mus der belang bij hebben.

Dan de prissentaoitie. Bij Zwaoneveld in Nörg. Een kleine honderd mènskén. ‘t Is gezellig.

Ik vertel wat en lees een stukkje veur. Wim Gelling oet Assen kreg ‘t eerste boouk. Hij is een van oons kammeradencluppie oet Peeist. E.Vr. Bl. Vr. Echte vrienden blijven vrienden. Wij hebben wat aan mekaor. Wij kriegen aal meer aan mekaor. Da ‘s zo weerdevol. Wim begunt met zien toouspraak. Hij hef ‘t over oonze jeugd. Ik krieg ‘t benauwd. Ik weeit ja neeit, wat e vertellen geeit. Gelukkig holdt hij ‘t netties.

Dan is ‘t daon. Elk geeit naor hoes. De meesten met een boouk onder d’ aarm. Een stuk of wat deuzen bennen leeg. ‘k Heb een gooud geveul. Ein echtpaar geeit zölf s naor hoes met zèes boouken. Een kriebel der veur in. Anne Doornbos neuimt dat arfstukken, die alleen maor dunder worden.

Mien eerste bestelling kwam trouwens van een van oonze schaopeclub. Die woont op ‘t mooiste adres, wat ik tot noou too ken. Goed Leven 7, Waterlandkerkje in Zeeuws-Vlaanderen.

Gerard Stout, de oetgever oet Peize, brengt regelmaotig boouken naor Daan Nijman van de booukwinkel in Roon. Ok bij COOP Jaap Spithost in Nörg lop ‘t gooud. Roelie en ik moeten vaak op pad om bestellingen rond te brengen, of ze kommen bij oons om een boouk op te haolen. En even bijpraoten. De tillefoon rinkelt ok wat vaoker dan normaol. Hej nog boouken, want die en die willen der ok een hebben.

Maor, wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, soms verbaos ik mij. Een aold vrouwgje oet Alberta in Canada wil ‘t boouk ok hebben. Ik ken heur neeit. Hou wet ze der van? Ik ben der al achter. Deur de “media,” waar ik zu ‘n hekel aan heb! Ik denk, dat zij op zeuk is naor hou ‘t was in Nederland, veurdat zij emigreerde, jaoren leden.

As mien boouk zo nog nut kan hebben, maakt mij dat bliede.

89. Naor schooul

‘k Ben niet naor de kleuterschooul wèest. Dat heuifde nog neeit. Daor was ‘k bliede om. ‘k Heb mij bij hoes en in’t dörp nooit verveeld. ‘k Ben laoter nooit slim handig worden. Misschien komp dat daor wel deur.

‘k Wör zèes jaor. ‘k Mus naor schooul. De legere schooul in Nörg. Op de fiets. Alle daogen. In weer en gien weer, want gien weer is ok weer. Dat mus wel, want wij hadden nog gien auto. Wij fietsten met mekaor. De oldsten waren een beetie de baos over de kleingies. Over de straot. Een fietspad was der nog neeit. Soms was der oneenigheid. Meeinstaal gung ‘t wel gooud. Veur in Nörg gungen wij De Steeg in. De mèensken neuimden dat de Kullesteeg. Daor woonden de kulleboerties. Zo kwamen wij bij schooul. Daor zetten wij oonze fietsen in ‘t fietsenhok. Rondom de schooul was een kring. Die daor binnen woonden, mussen lopend naor schooul. Was ‘t fietsenhok vol, dan wör de kring wat groter. As der wat met de fiets was, dan braocht ik die naor fietsenmaaker Eleveld. Schrief maor op veur Soegies. ‘t Kwam altied veur mekaor. ‘k Heb in dizze periode nooit een nei fietsie had. Mien breur was older. As die een neie kreeg, mus ik wieder met zienend. ‘k Heb dat nooit vervelend vonden. ‘t Was niet aans. As der ‘s winters een dik pak snei lag, mussen wij lopend naor schooul. ‘k Wör dan ‘s mörgens vroouger rooupen. Wij mussen ja op tied bij schooul wezen. Wij kwamen altied te laot. De meesters en juffen vonden ‘t al geweldig, dat wij der waren.

Nao de legere schooul naor de u.l.o./m.a.v.o.. in Nörg. Die stun naost de legere schooul. Ok weer op de fiets. Dezölfde route, dezölfde gang van zaaken. Wij fietsten vaak met jongelui oet Zeijen. Die gungen toen ok naor de u.l.o./ m.a.v.o. in Nörg. De eerste mörgen veuil oons wat op. Der stun een scooter in ‘t fietshok. Van wie zul die wel niet wezen!? Het bleek de scooter van een leraor. Van meneer Koopmans. Die was beneuimd in Nörg en woonde nog in Vreeis.

Nao de m.a.v.o. gung ik naor de kweekschool in Grunning. Laoter wör dat de Pedagogische Academie. Dat klonk wat beter. Het gebouw stun bij de ingang van ‘t Stadspaark. Ik gung ‘s zummers op de brommer, mien rooie Sparta. In Peeist achteroet en langs de heide naor Dundern. Mooi deur de natuur. ‘k Zag van alles. ‘k Kwam haost nooit een tegen. Van Dundern over de Bokkestreek naor Eel. De Bokkestreek was een streek met veul kleine boerderijgies, waar ze vroouger allemaal wel

een paor sikken hadden. Van Eel deur Potterwol en Eelderwol en dan zo stad in. Nao Eelderwol was 't toen links en rechts nog allemaol graslaand. 't Bennen daor noou hoezen en nog is hoezen. Een winter he 'k deurreden op mien brommerie. 't Zal wel een zaachte winter wèest hebben. Ik kon een lange leren jas leeinen. Dat wol ik eerst neeit. Ik schaomde mij der veur. De jongens op schooul vonden 't wel stoer. 't Was wel lekker waarm, maor as 'k der bij schooul aofstapte, was 'k toch stief van de kaol.

's Winters met de bus. Instappen bij de halte aan de Asserstraot. Om kwart over 7. Over Lievern en Peize naor stad. Wim oet Nörg zat ok in die bus. In Lievern wör e echt wakker. Hij har daor verkering met een mooi, maor veuraal leef wiche. Het much is zo wezen, dat e daor een glimp van heur kon opvangen! Soms hadden wij geluk, as der bij dekstation Ananias net een merrie dekt wör. De wichter zagen dat altied 't eerst en kregen dan vaak een blossie op de wangen en knezen wat. Nao Peize de Peizermoo over. Een hobbeldebobbel klinkerstraotie. Daor veul je niet in slaop's Winters haj soms gien oetzicht deur de sneibulten aan weerskaanten. Eenmaol zee de chauffeur: "Je muggen wel instappen, maor 'k weeit niet zeker, oj wel terug kunnen!"

In stad bleek, dat der maor een paor op schooul waren. Dat waren diegenen, die 't verste weg woonden. Wij mochten vortdaodelijk weer naor hoes. Terug kwam ik tot Roon met de bus. Van Roon naor Nörg kon 'k met een trekker met rieden. Van Nörg naor Peeist he 'k lopen.

In Grunning stapten wij oet bij de Potterwolseweg. Daor har ik nog wel is geluk. De bus van mien Roelie ree vaak achter oons aan en gung daor oonze bus veurbij. Wij konden nog net even zwaaien. Mien dag kon niet meer stuk! Wij leuipen over 't spoor en langs Niemeijer, dat koj wel ruken, naor schooul. Terug gungen wij ok wel deur Haoren naor Nörg.

Maor wa 'k je noou toch nog zeggen wil, ik ree een poosie leden langs een grote, neie schooul in een Drèents dörp. De schooul mus nog begunnen. 't Was kwart over aacht. 'k Ben stopt en heb dat spektaokel is even bekeken. Haost een verkeersplein, vol met auto's. Een kussie, even zwaaien en vort bennen ze weer. Drok, drok, drok, want ze bennen noou al laot veur 't wark.

Toen speulde mij deur de kop: "Dat gung bij oons wel aans!"

't Zal noou wel beter wezen. In elk geval aans!

90. De wereld is klein.

‘t Is al weer roem 16 jaor leden. Roelie en ik bennen met oonze dochter op Schiphol. Zij geeit weer naor hoes bij ‘t plaotsie Vauxhall in de provincie Alberta in Canada. Zij is heur koffer al kwiet. Wij gaon nog wat eten.

Even wiederop zit een luudruchtige groep ok wat te eten. Der is een jong stel bij. Dat stel geeit emigreren naor Canada. ‘t Is de familie Wesseling oet de polder.

Een aantal jaoren laoter. Roelie en ik bennen in Canada. Elsieen geeit naor heur kapster. Roelie geeit met. Ze rieden richting Vauxhall. Veur Vauxhall slaogen ze rechtsaof, richting Enchant. Ze kommen bij een groot hoes. Honden kommen heur tegemoet. Dan is daor een jonge vrouw. Carolien. Roelie denkt: “Ik ken heur. Ik heb heur vaoker zeein. Maor ik kan heur niet plaotsen!”

‘t Is Carolien Wesseling, de vrouw van Hans, die Roelie even laoter een haand gef. ‘t Is ‘t stel, wat destieds op Schiphol vertrok om te emigreren naor Canada.

Weer een aantal jaoren laoter. Wij bennen in Canada. ‘t Is dik winter. Der lig een laagie snei. Ik loop over ‘t arf naor de schuur. Ik loop vrijjoet. Opeesins glieden mien voouten vort. Onder de snei lag ies. Een kind lat zich dan vallen. Ik prebeerde ‘t in de beeinen te holden. Ik veuil toch en dee mij gloepends zeer. Ik krabbelde overèende. Met muite. Ik kon haost niet meer lopen. Schoefelnd ben ‘k in hoes kommen. ‘t Wör niks beter. En wij mussen al gauw weer vertrekken. Dreei uur in de auto, negen uur in ‘t vleeigtug en twee uur in de trein. Ik daocht: “Dat lukt mij nooit!”

Hans Wesseling komp toouvallig langs.

“Oh joh, dan ga je toch effe naor Carolien!”

“Ja maor, Carolien is toch een kapster!”

“Ja maar ze ken ok massere. En ze doet aan cupping!”

Cupping! Ik wus niet, wat ‘t was. ‘t Kon mij ok niks schelen. As ‘t maor hölp!

Elsien met mij naor Carolien. Sjonge jonge, die nam mij even onder handen. Dreei keteer masseren en dan zet ze mij van die “koppies”(cups) op de spierbaonen. Die zoegen zich luchtledig en rekken de spieren wat oet. Nao een uur naor hoes met een schilderij op mien rug. “Stempels”

van die “koppies”. Ik veulde mij wel een stuk beter en kon ok al weer knap lopen. Ik kwam probleemloos terug in Peeist.

Een week laoter. Ik mus naor de dokter. Ik dee mien hemd oet.

“Wat heb je daar!?” reup de dokter.

“Ja, da ‘s cupping!”

“Oh, cupping is ouderwets!”

Ik zee: “Noou, daor hol ik wel van, want ‘t hef wel holpen!”

Körtstleden he’k een boouk oetgeven. Ik kreeg ok allerlei tillefoonties. As de aofstand te groot is veur oons om te bezörge, worden de boouken met de post verstuurd.

Op een mörgen tillefoon.

“Met mevrouw Meijers uit Leusden in Utrecht! Ik wou graag een boek bestellen. Kan dat bij U?”

“Jawel, maar waarom heeft U belang bij mijn boek?”

“Ik hoorde vanuit Canada, dat ‘t een mooi boek voor mij zou zijn. Ik dacht: Dat boek wil ik kopen!”

Zo wör aofsporen.

‘s Aovends mus ik heur nog even bellen. Mij wör dudelijk, dat die Canadezen Hans en Carolien Wesseling bennen, dat zij heur taante is, dat ze oorspronkelijk oet Elp komp en dat ze nog veul familie in Westerbörk hef. Dan zeg ik tegen heur: “Maor dan kunnen wij noou toch ok wel Drèents praoten!”

Dan jodelt ze ‘t oet: “Geern zölfs. Laow daodelijk maor begunnen!”

Ze vrag mij: “Bej schooulmeester wèest in Westervèle?”

As ik dat beaom, geeit ze wieder: “Willem Naober oet Elp ok! Een aordige vent.”

Maor wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, zo blijkt maor weer, dat de grote wereld klein is.

En ik weeit noou, wat cupping is. ‘k Gao maondelijks naor Hollerwiek. Ok al zeggen ze doezend maol, dat ‘t olderwets is, ‘t bevaalt mij gooud!

91. Streeктаol

Veur de Tachtigjaorige Oorlog hadden de mèensken in de verschillende streken van oons laand allemaol heur eigen taol.

In de dörpen in oons taolgebied preuiten ze in ale dörpen een variant van 't Nedersaksisch. Dat was dus zo in Drenthe, Grunning, Overiessel, De Stellingwaarven en Gelderlaand. Van dörp tot dörp aans, maor wel allemaol familie van mekaor.

Met oons Drèents kuj een heuil èend Duutslaand in je nog redden. Jao, zowat aan Polen aan toou. Daor he'k een aordig veurbeeldtie van.

Een bus vol volk oet oonze streken kwam terug van een reis naor Noorwegen. Der wör overnacht in Noord - Duutslaand. De lèeste aovend met mekaor. 't Mus nog even gezellig worden. Ze vonden een gezellig kroegie. Een man speulde accordeon, een vrouw zong. De Drenten bezetten de stamtaofel. Duutsers zaten om de taofel der naost. Der wör daansd. Hannes zag een mooi Duuts vrouuwgie zitten. Hij har al zeein, dat ze gloepends bèest kon daansen. Hannes zee tegen zien buurman: "Man, as ik Duuts kon praoten, wo 'k nog even met dat vrouuwgie daansen. Maor jao, ik kan dat ja neeit!"

't Was gezellig, 't bleef gezellig. De borrelies smeuken aldernaorst lekker. 't Was veur Hannes doping. Hij sprong in de beeinen, vreug die Duitse Schöne en zwierde met heur over de daansvloer. En ze preuiten drok! As e weer aan de stamtaofel zit, rop der een:

"Hé Hannes, ik meeinde daj gien Duuts konden praoten!"

"Kan 'k ok neeit," zee Hannes.

"Ik preuit plat! En ze begreep mij drommels gooud!"

Zo zeei 'j maor weer, met Drèents kuj de wereld in!

In een levendige taol verdwienen woorden en der kommen neie woorden bij.

Wie wet nog, wat een bes is? 't Wordt haost niet meer bruukt. Een bes is een grootvaoder. Aol bes zat aan de taofel te roken. Een bep is een grootmoouder. Zeggen ze in Freeislaand niet beppe?

Een meui is een taante. Mien oma Peeist heb ik niet kèend. Ze was een dikke dartig jaor, toen ze oet de tied kwam. Ze leuit veer kinder achter. Aoltie, een inwonende zuster van mien opa, nam heur taok waor. Meui Aoltie. Taante Aoltie.

Een Drent har ok een hekel aan male woorden. Begraoven is zu'n

woord. Een gat graoven, je dooun der wat in en zaand der over. Dan kuj 't vergeten. Je praoten der niet meer over. En kinder hol je op aofstand. Een Drent zeeg: "Eein vortbrengen."

't Komp op 't zölfde neer, maor 't klinkt wat zaachter. Toch wordt 't niet veul meer bruukt.

Soms gebreken wij ok totaol verschillende woorden veur een woord met dezölfde beteeikenis. Luuks Nijsingh oet 't zuden van Drenthe zingt in een van zien leedties:

"Mar hej oen allerliefste lief
Wel ies lief had in een roggegaste?"

Aj hier een beeld bij willen, moej wel weeten, wat een roggegaste is. Het woord wör bij oons niet bruukt. De jeugd wet der niet meer van. Een roggegaste is een roggehok. Schoven, bossen koren met een baand derom, wörden tegen mekaor aan omhoog zet en vörmden een soort hoesie. Zo kun 't koren mooi dreugen. Ik kan mij, om je liefste lief te hebben, wel een beter stee veurstellen dan op stoppels in een roggehok!

Wij kunnen in 't Drèents oons ok heuil mooi oetdrukken. Dan vaalt 't niet met, om dat in 't Nederlands om te zetten.

Een zinnegie oet een gedicht van Gerard Nijenhuis oet zien bundel "Onlaand":

"En oeze taol- die zachte, die het nunern kende van een kind,
het longern van een vrumde,...."

Longern, dat geeit misschien nog. Verlangen. Maor geef is een woord veur nunern. Mooie geluudties, die een kindtie in 't wiegie kan maoken. Dat vaalt niet met!

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, zul 't niet doodzunde wezen om oonze streektaol, oons grootste culturele arfgooud, te laoten verdwienen?

Der is ja zo veul moois in de streektaol! En laoten wij dan ok 't Nederlands en 't Engels niet vergeten! Niet 't een of 't aander, maor naost mekaor!

92. Benauwd

Oh, wat was hij benauwd. Oh, wat was e bang. De angst sleuig hum om 't haart. Hij had 't niet meer. Van benauwdigheid dee e 't in de broek. Zij was zo bang as een wezelie. Noou, aj een wezelie wel is in 't echt zeein hebben, dan weei 'j ok, houu je je dan gedraogen.

Wie is nog nooit bang wèest, angstig wèest? Wie hef 't nog nooit is benauwd had?

Ik wel is. Ik herinner mij een dreum oet mien kinderjaoren. Een dikke bol achtervolgde mij. Ik leuip veur mien leven. Die angstaanjaogende, breeide kop met reusachtige hoorns kwam aal dichterbij. Stoom kwam hum de neusgaoten oet. Het beeist brulde. Ik stoof een schuur in. De bol kwam mij nao. Ik vloog een trap op. De bol ok. Hij kreeg mij te pakken. Ik wör wakker. Nat van zweeit. Oh, wat wat was ik benauwd. Ik har nuver wat tied neudig, om weer bij te kommen.

Een aander maol was ik met wat kammeraodties aan 't voetballen. Op een brinkie. Langs een klinkerstraot. Wij hadden zu'n gummibaal. Zu'n stuitding. Wij mussen der zunig op wezen. As e stuk gung, kregen wij maor zo gien neie. De baal gung oet, rolde richting de straot. Der kwam een auto aan. Drok was 't der neeit, maor toch..... Ik rende achter de baal aan. De auto kwam dichterbij. Ik gaf de baal een trap. Zo, die was red. Ik leuip tegen de ziekaant van de auto aan. 't Leuip net gooud aof. 'k Was bliede. De baal hadden we nog. Maor wat wör ik toen bang! De man in de auto stopte. 'k Ben der as een haos vandeur gaon!

Ik ben opgreuid in een veilige omgeving met weinig onzekerheden. 'k Ben daordeur misschien wel niet vaok echt bang wèest. Ok neeit, as 't 's naachts dunderde. Wij mussen van bère aof. Daor zat je dan. Met joen kleren aan. Der wör niet veul zèegd. Mien mam was zichtbaor en heurbaor zenuwachtig. Ze was bang! Ik neeit. Je konden der toch niks aan dooun.

Laoter heurde ik een verhaol, dat heuil wat inwoners van Peeist bang waren. De oorlog was haost veurbij. 's Naachts waren Franse parachutisten land in een bossie ten noorden van 't dörpie. De dag derop beschoten ze 't vleeigveld. Over Peeist hèn. Verscheidene Peeisters zaten in heur eerappelders in 't achterhoes.

Nao de oorlog, de tied waarin ik opgreuide, kwamen der rustige jaoren. Ok min of meer veilige jaoren. Oonze baanderdeuren, oons hoes

steet met 't gat naor de straot, stunden altied open. Wij fietsten vanoet schoouol zo de deel op. Wij hadden gien bel aan de deur. Je leuipen net zo lang deur, toj volk vonden. Hoogoet wör der "volluk" rooupen.

Da's noou wel aans. De baanderdeuren bennen op slöt. Bij de veurdeur hebben wij een bel. Wie der in wil, moet zich eerst melden. 't Kan niet aans meer. 't Is niet meer vertrouwd.

Te veul mènskén met kappen over de kop, een mées in de handen, of bewaopend met allerlei scheeittuug zunder vergunning willen spullen van joe leeinen, zunder de bedoouling 't weer terug te brengen. En hoou 't met je zölf aoflop, moej maor aofwachten. Zölfs aole mènskies en gehandicapten worden niet ontzeen. Angst komp om de hoouk kieken.

Die angst is niet hier of daor. Nee, 't is overaal. In de heuile wereld is veul onrust. Aj toouvallig op 't verkeerde moment op de verkeerde plek bennen, bi 'j 't haosie.

In mien jeugd waren der in Amerikao snelle revolverhelden, die 't kwaod bestreden. Mooie films waren dat. As wij daor over preuiten, zee mien opa: "Ach mien jong, Amerikao? Da's wied vort!"

Aans zèegd: "Daor kunnen ze je alles wies maaken!"

Ik las in de kraant, dat zölfs die dappere Amerikaonen noou bang bennen. En dan veuraal de rieken. Ze bedenken van alles om, as de bom barst, te kunnen overleven.

Een miljonair lat zien ogen lasern. In een chaotische wereld kuj slecht zicht ja niet overleven.

Een aander hamstert motoren, waopens, munitie, waoter en eten. Elk veur zich!

Veul Amerikaonen emigreren naor Nei- Zeelaand, zeuiken daor een veilige haoven.

Eein bouwt een ondergronds villa- complex veur superriecken. Die worden al veur driei miljoen dollar verkaocht. De lêeste wordt niet verkaocht. Die is veur hum zölf!

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, ik vergeliek de wereld wel is met een mieghummelnust, of een zwarm sprinkhaonen. Je kunnen der doezend, honderddoezend doodhoouwen, die 't overleven, gaon deur. As ik pech krieg, dan stopt 't, as 'k geluk heb, gao 'k deur!

Ik zul zeggen, geniet van aal 't mooie, dat der ok is en pluk de dag!

93. Richels

Een richel is der veur om aan te geven: “Tot hier en niet wieder!”

Wat har ik as schooukind een hekel aan richels! Wij struunden regelmaotig in en om oons dörpie. Zo noou en dan kwamen wij bij richels. Dan muj der overhèen, of der onder- of tussendeur. Soms lukte ‘t, soms neeit. As ‘t misgung, haj een kras op joen beein, of een scheur in joen broek. Dat lèeste was ‘t slimste, veuraal as ‘t op een zundag gebeurde. Dan haj nei gooud aan! Thoes barstte de bui lös.

Het was op zu ‘n zundagmiddag. Wij fietsten wat rond. Wij wussen niet gooud, wat wij wollen. Even boeten ‘t dörp leuipen wat pony’s in een kaampie.

“Zullen wij pony gaon rieden?” reuip Peter.

“Ik wil eerst, want ze bennen van oons!”

De pony’s waren mak. Peter stapte op een mooi vossie. Die bleef staon, waor e stun. Alles wör prebeerd. Niks lukte. Opeeins gung e der vandeur. Peter zat der mooi recht op en bleef zitten. Dat was maor gooud ok, want ‘t gung vlak langs de richel. Haalverwege was een sloot met een dam derin. Der over en met een boog achter deur ‘t laand weer naor veuren. Daor was de sloot, maor noou gien dam. De pony sprong. Peter zat nog, tot de pony aan de noodrem trok en Peter over zien kop hèn der aof tumelde. Met zien neie broek in ‘t prikkeldraad. Dat lag daor en daarom stopte de pony. Die leuip al weer te vreten, wij slap van ‘t lachen en Peter reren. Die mus naor hoes. Dat leuip niet bèest aof.

Der kwam stroomdraod. Wij kwamen een bossie oet. Der wör over praot. Stroomdraod! Hoou waarkte dat noou? Jan zee: “Aj dat draod beetpakken, kriej een schok. Maor aj der over pissen neeit!”

“Hoou kan dat noou!?” reuip Gerard.

“Dat komp,” meuk Jan hum dudelijk, “omdat dat deur de lucht geeit!”

Gerard, de jongste van oons groepie, mus ‘t maor even oetpreberen. Je snappen ‘t al, zien tulegie kwam onder stroom te staon. Gerard snukken, d’aandern in een deuk.

Ja, oonze leerschooul was soms hard!

Maor, wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, aj denken, dat dit alleen vroouger gebeurde, dan hej ‘t mis. ‘t Overkwam Roel. Ik ken hum al jaoren. Hij vangt mollen. Ok veur aandern. Hij hef ‘t ok veur mij daon.

Ik vreug hum, hoou ik kon weeten, hoouveul mollen hij bij mij vangen har. Roel zul ze op een waogen in de kapschuur leggen. De volgende dag lagen der tweei. Op mekaor! Ik vreug hum, waarom hij dat dee.

“Noou,” zee Roel, “ ‘k moet toch wark holden!”

Roel vangt nog mollen. Aal meer, zien gebied aal groter. Hij zet klemmen binnen de richel en der boeten. Dicht bij een boerderij. Een neie draod met stroom van ‘t net. Roel hef ‘t drok. Even naor d ‘aander kaant. Mis. Zien zakkie kreg de volle mep. ‘t Veuult, of zien spullegie der niet meer hangt!

De pien geeit niet over. Ongemakkelijk in zien auto zittend red e naor hoes.

Thoes döt e zien verhaol. Zien vrouw maakt zich ongerust. Ze hebben nog maor een kind. Roel moet naor de dokter. ‘t Is een vrouw. Ze laacht. ‘t Is nog wel wat blauw, maor ‘t komp wel weer gooud. Hij is veurlopig weer voldoonde opladen. De kaans op een tweeling is wel wat groter.

Ze beslöt met: “Maor niet te lang meer wachten, Roel!”

94. Een nei schilderij

Bij mij lop gien wekker meer aof. Toch wor ik vaak om dezölfde tied wakker. Even naodommeln. Luustern naor de geluden. Vogels, die op een mooie dag al wat kriebels kriegen. Een beulende koou bij Dussel. Frèenzende peerden bij de buren. Oh, Jaap is ok al op. Een vrachtwoagen dendert over de kikkertunnel bij de viever. Een ezel van Marja balkt, dat de dag begonnen is.

Ik gooi mien beenen overboord, even naor ‘t “hoesie” en dan schilderijen kieken. Bij de eerste kiek ik naor ‘t oosten. Tweei aole ekkelbomen. Meesies, liesters, vinkies, boomklevers en - kruperies, een roodbörsie en een winterkeuninkie bennen al reur. Een bonte specht roffelt op een dooie tak. In de graskaamp van Woon-/ Warkboerderij Peeist lopen koouen. Dreei. Lopen ze der nog? Waor bennen ze? Ik kiek over de kaamp hèn. Het plantsoen met de viever en ‘t bossie. Een ooievaor strek neer bij de waoterkaant. ‘t Is etenstied. Veurbij de viever de straot. De bussen van Assen naor Roon en van Roon naor Assen kommen mekaor in de bocht integen. Peeist is haalverwege heur route. Veul auto’s ‘t Is tussen zeuven en negen uur. Tussen de bomen en stroeken deur de boerderijen van Katrien en Gerard en Hennie. Een schilderij, dat in elk jaorgetiede aans is.

Ik loop naor ‘t volgende schilderij. Ik kiek naor ‘t zuden. Naor de vlaggestok. Steeit der wind of is ‘t windstil? De Drèentse wimpel gef dat aan. Bij westenwind kaans op regen, bij oostenwind op kaole. De wind hef de aoflopen tied flink te keer gaon. De aole, kromme neutenboom steeit der nog. Aans waait der nog wel is een boom om. De neutenboom, heuilemaol hol, blef staon. Dat moet ok wel, want bosoelen hoezen der in. Mien ogen gaon over ‘t gezon. Is de haos der ok? Een greuine specht is drok in de hof. Ok die moet wat maogvulling zeuiken. Over de wallegies hèn zeei ik de eerste boerderij op ‘t Zeijerveld. ‘t Laand die kaant op lop omhoog. Ik weeit, dat daor een deeipie lop. Dat zörgt der veur, dat ‘t overtollige waoter van ‘t Maandeveld oeteindelijk in de Waddenzee terecht komp. Een kat verdwient in oons bossie. Die helpt oons, de moezenstand wat kört te holden.

Ik schoef deur naor ‘t daarde schilderij. Ik kiek naor ‘t westen. Waor bennen de schaopen? Bennen ze der allemaol? Ik tel ze even. Een geeit staon. d ‘ Aandern volgen zien veurbeeld. Ze lopen naor ‘t hek

achter in de hof. Waor blef de baos? Wij willen 't laand in! Zitten der ok ooievaors bij Brons? Heur nust is verneid. Ze kunnen weer even veuroet. Ik kiek naor 't hoes van oonze buurman. Lop der al wat in 't laand? Tweei Haflingers en een ponnies, of een zwaart hingsie? Om de beurt muggen ze een dag naor boeten. Is Jaap al reur? Is e al met Druppo,, zien hond, aan de sjouw? Jaap maakt gewoon onderdeel oet van dit daarde schilderij. Hij lop daor. Hij is doounde veur zien peerdties. Bij hoes, of lopend met zien kaor over 't Laonie naor 't laand. Hij lat zien hond oet over 't Brinkweggie.

Altied in veur een praotie. Hij geeit vort in zien jeep. Altied een zwaaiende aarm. Altied tied veur een kop kovvie of een borrelie. Veur Jaap is dat dan een glas wien. Een gooud glas wien! Hij hef veul vertrouwen in de mènshen. Soms is e in gien velden of wegen te bekennen, maor wel alle deuren lös.

Een week of wat leden zaten buurman Jan en ik bij oons aan taofel. Jaap komp de hooek van de muur om. Hij schof aan. Dikke praot. Lachen. Jaap met zien buldernde lach. Ok serieuze praot. Dreei mannegies. Leeftied: 70, 71 en 77 jaor. Alle dreei genug te dooun. Veul wark, vinden aandern. Zij neuimen 't arbeidstherapie. De tuun, 't arf, 't hoes, de schuren, 't laand en de dieren. De vraog komp: "Hoo lang kunnen wij hier nog wonen!?"

Ze willen der blieven. Zo lang as 't kan. En as 't niet meer kan, zeein ze wel weer! Jaap beslöt met: "As ik hier weggao, is 't tussen zèes plaankies!"

Twaalf daogen laoter wordt Jaap wegbraocht. Tussen zèes plaankies.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, mien daarde schilderij zal nooit meer hetzölfde wezen. Jaap is der oet vortlopen. Zien plekkie blef leeg. Een markant persoon is ok oet 't dörpsbeeld van Peeist verdwenen.

95. In deeinst

Een Europees laand har deeinstplicht, hef dat aofschafft en overweegt noou, 't weer in te voeren. Dit stun in oons dagblad. Ik daocht meteen terug aan mien eigen deeinsttied. Ik was zu'n 21 jaor. Mien schooulopleiding much ik eerst aofmaaken.

Ik kreeg een oprooup. Mien lichting was 68.1. Dat was dus in jannewaorie 1968. Ik mus in Breda opkommen. De treinkaorties zaten der al bij in.

Vertrek vanaof station Assen. Zu 'n aole, gammele soldaotentrein. Mij dunkt eerst naor Amersfoort, dan naor Den Bosch en dan naor Breda. Lopend naor de kazerne. Je melden bij de poort. Figuren met allerlei strepen op de mouw loodsten je langs verschillende gebouwen. Eerst muj in 't pak. Je P.S.U. Persoonlijke oetrusting. Wij lagen in een deuk, toen wij van die greuine, lange onderboksen kregen. Tiedens een oefening in Duutslaand in de winter begrepen wij pas, wat die weerd waren. Wij kregen ok een kettie om de nak met een haard plaotie der aan. Daor stunden aal joen gegevens op. Heuil belangriek, zeden ze. Dat plaotie har al zo veul levens red. Kogels ketsten der soms op aof. Dus....., altied draogen!

Met aal joen P.S.U.-spullen muj naor joen kaomer. Daor kreej een bère aanwezen, boven of onder, met zu'n iezern kaast der bij. Aj bij een inspectie joen bère niet gooud opmaakt hadden, wör e aofrokken. Haj joen kaast niet in örder, wörden ale spullen op de grond gooid.

Ik ontdekte al gauw, dat der ok een oet Dokkum bij oons op de kaomer lag. Ok al was 't dan een Freeis, 't was toch een noorderling! Verder veul Hollanders.

Wat müssen wij daor leren in Breda? Wij wörden opleid veur stukscommandant. Zu'n kenon achter een dreeitunner. Bij elk kenon heurden een stuk of wat manschappen. Aj joen kenon installeerd hadden, volgden der een koppellie bevelen. De lèeste weei 'k nog: "Vuur!"

't Aofschotmechanisme muj blindelings oet mekaor kunnen haolen en weer in mekaor kunnen zetten. Een technisch gedooou. As der een is, die niet technisch is, ben ik dat wel. En ze hadden mij oetgebreid test. Dat hadden ze dus niet gooud daon. Nao een week ha 'k dat kenon al in mien maog zitten.

In die week ha 'k wel wat mèenskenkennis op daon.

Dick oet Dokkum was mien maot. Die Hollanders preuiten oons de oren van de kop. Tot wij op oefening mussen: “De Kleine Oorlog”. Lopend met volle bekapping naor Loon op Zand of zo. ‘t Wör aovend. ‘t Wör donker. Wij mussen patrouille lopen. In linie. Achter mekaor over een zaandweg. Aan de donkere kaant van de bos. Niet praoten. De Hollanders waren al stil. Die hadden ‘t niks te roem. Bij een kruuspunt: prrrrr..... Een hinderlaog. Een automaotisch geweer raotelde. De schutters kwamen bij Dick en mij. De Hollanders lagen in de bossies. Een veur een kwamen ze teveurschien. De kleur van heur gezichten lichtte op in ‘t donker.

Even laoter kwamen wij in oons kaamp. Wat eten oet blikkies en slaopen in zu ‘n eenpersoons tentie. Niks veur mij. Ik har thoes ‘t kamperen niet leerd, in de einst von ik het prutswark en ‘t is ok nooit wat worden.

Op de kazerne kregen wij theorielessen en dan toetsen maoken. Ik meuk der niks van. Bij ‘t kenon kon ‘k ok niks veur mekaor kriegen. En wij kregen op ‘t kazerneterrein les in marcheren. Dat von ‘k wel mooi. “Hoofd der colonnehhh...., links!”

Dan was der altied wel ein, die gung rechts, volgd deur een scheldpartij van de commandant. Nao een week of wat mus ‘k bij een aole majoor kommen. Ik mus de opleiding over dooun. Ok begreep e neeit, da ‘k die toetsen zo slecht meuk.

Ik zee, da ‘k niet begreep, da ‘k nao aal heur testen bij een technisch onderdeel plaotst was.

“Meneer, as mien achterlichie van de fiets kepot is, moe ‘k nog naor de fietsenmaaker!”

Hij laachde en vreug, wa’k dan wel wol.

“Noou meneer, as ‘t kan naor Assen en dan niet bij de kenonnen!”

En dat is gebeurd. Ik wör overplaatst naor Assen. Wel bij de artillerie, de kenonnen. Ik wör plaotst bij de aofdeeilingsfoerier. Ik wör winkelbedeeinde.

Maor....., wa ‘k je noou toch nog zeggen wil, de de einstplicht weer invoeren, vin ‘k zo slecht nog neeit. Gewoon oons beroepsleger holden. Veur de rest, veur jonges en wichter, een soort sociaole de einstplicht van een jaor. In dat jaor kan dan alles daon worden, waor noou gien geld veur is. Een jaor lang warken in de zörg, in de openbaore ruimtes bij de overheid, in ‘t onderwies, in de agrarische wereld en neuim maor op.

Nao de studie de de einstplicht, dan je wereldreis maoken en dan aan ‘t wark! Met mekaor de scholders der onder!

Maandewark en naoberhulp!!!

96. In de achtervolging

Een poosie leden. Een tillefoontie oet Roon. Van fiets- en scheuvelkenner Jan Sleenman. Of wij met willen naor de Ronde van Drenthe. Zien Jantien geeit ok met.

Een bus vol mènskenen oet Noordenveld mag der hèn. Allemaol A.B.M.-ers. Allernaorst “Belangrieke” Mènskenen. Noou veuil dat gelukkig wel wat met. Wij hebben met mekaor een geweldige dag had.

Om elf uur bennen wij bij de Tamboer in Hoogeveen. De daomes-ploougen stellen zich veur. Ze zetten heur haand, as bewies van deeilnaome. Ik verbaos mij. Wichteries nog. Gien grammegie vet op de botten. Sommigen mooi opmaakt. Ze muggen naor boeten. Het startschot klinkt. Een bonte stoet vertrekt. Een rit van 138 km. veur de wielen. Da ‘s gien katterpis. Wij zullen de haardfietseries dizze dag niet weer zeein.

De mannen vertrekken. Ze bennen gooud veurbereid. Mooi (en duur he’k heurd) materiaol. De gespierde beeinen glimmen in de zun. Heur tocht deur ‘t mooie Drenthe is 197km lang. Hoouveul zullen ze van dat mooie zeein?

De volgbussen, begeleid deur motormannen, vertrekken. De heuile dag is het motto: WEG = PECH! De chauffeurs wachten neeit. In oonze bus ontdek ik Egbert ten Dammen met zien Minet. Egbert fokt zeldzaome knienegies. Wij hebben in Nörg bij mekaor in de klas zaten. Herinneringen aan die tied worden ophaold. Egbert woont al jaoren in Roon.

In de bus worden wij verzörgd deur tweei vroougies van de organisaotie. ‘s Mörgens kriegen wij een tassie, dat in de loop van de dag aal voller wordt. Een van de vroougies rop bij ‘t oetstappen: “Hé, Harm Soegies!”

Ik herken heur neeit en vraag om een hint.

“Een buurwichie van vroouger!”

Ik schaom mij dood. ‘t Is Sienie Liebe. In heur kinderjaoren woonde zij dicht bij oons in Peeist. Heur breurtie Gerard was in die tied ons kammeraodtie. Hij is laoter vertrokken naor Frankriek. Ik heur van Sienie, dat e noou weer in Nederland woont.

Wij zeein de renners tweei keer deurkommen boven op de V.A.M.-barg. Dreei hebben een minuut of wat veursprong. Een mooi gezicht,

hou ze der aan kommen en hou ze slingernd weer in 't landschap verdwienen.

Dan naor Valthe. Wij ontdekken vanoet oonze bus, hou onverantwoord een moterrieder, die oons begeleidt, bezig is. De motermoezen bennen oonze baonveggers. Bennen wij ze veurbij, dan moeten ze oons weer inhaolen. Die eeine dèenkt, dat e op de T.T.-baon is. Ein maol gung 't net gooud!

In Valthe gaon de renners een vlintenweg op. De driei op kop hebben heur veursprong oetbreid. Zullen ze 't redden? Of worden ze vlak veur de meet, zoas zo vaak, inhaold?

Bij de rotonde in Börger. Een massa volk op de beein. Der is muziek. Een vrouw wordt niet gooud. Ein oet oonze bus. Ze geeit op 't gras liggen. Hartklachten! Der wordt bèeld. Een zeeikenauto is der al gauw. Steeit op de wèeg. De driei met veursprong bennen der al langs. Het peleton op drift komp der breeid over de straot aan. De moterrieders rieden deur. Hou lop dit aof? Dan zeei ik wat, waor 'k de traonen van in de ogen krieg. Het publiek geeit de straot op, vörmt een foek en schreeuwt naor de renners, dat ze naor een kaant moeten. Het lukt!

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, nao bij Wezup, waor een breeide asfaaltwèeg overgung in een vlintenstrook, zeein te hebben, hou de volgauto's zich schandaolig gedreuigen, net idioten, kwam in Hoogeveen de finish. Tweei van de driei koplopers bleven veur. Gelukkig!

Het èende van een mooie dag. Een spannende Ronde van Drenthe deur een deel van mooi Drenthe, de heule dag eten en drinken, met een bus vol A.G.M.-ers

(Allernaorst "Gewone" Mèensken) onder leiding van Jan Sleenman, de Nörger Roner.

97. Stemmen

Wat hadden ze 't drok. Op de radio, op tillevisie, op straot, in zaolties. Ze hadden allemaol geliek. Ze hadden allemaol 't beste met oons veur. As zij 't veur 't zeggen kregen, zullen der veur oons betere tieden aanbreken. Meer baonen, meer geld veur 't leger en veur onderwies, minder regelgeving, een betere zörg, meer natuur en minder boeren. As der dan nog wat te zeuren overbleef, was 't wel over vluchtelingen.

Wij kregen een groot stuk pepier in hoes. Net een taofelzwlk. Noou kan dat aan oonze taofel liggen, of aan 't stuk pepier. Ik weeit neeit, hoouveul partijen wel neeit. Bij elke partij rijen naomen. Veur mij gien bekenden. Jao wel goenend, die 'k ken van tillevisie. Allemaol gladpraoters. Der is gienend bij oet Peeist. Jammer. Dan har 'k tenminste weeiten, op wie ik stem. Eerder was dat wel waar. Noou ok al niet meer. De heuilewereld lop tegenwoordig ja deur mekaar. Maor hebben wij in oonze wereld al niet is eerder een grote volksverhoezing had? 't Is 's Gravenhage, 's Gravenhage en nog is 's Gravenhage. En dan nog een paor plaotsen in de rest van 't laand.

Ik striek mij is wat deur 't haor- jao, der zit nog wat - en zeg tegen mien vrouw: "Mien besluit steet vaast. Ik gao dizze keer niet stemmen!"

Daor is ze 't niet met eens.

"Eerst mochten wij niet stemmen. Wij kregen stemrecht en noou gebruiken wij 't ok. Wij gaon wel stemmen!"

Noou ja, daor har ze wel geliek aan. Maor op wie dan? Wij meuiken der een spellegie van. Eerst alleen naor de partijen kieken en dan wegstrepn, tot der een overblef. Dan bij die liest een stuk of wat naomen aankrusen en dan weer wegstrepn. Zo kwamen wij oet bij een naom van een partij. Ik zeg je neeit, welke persoon van welke partij dat is. Ik ben ja een Drent. Die prat daor niet over. Daor hef een aander ja niks met te maaken.

Een aovend laoter. Visite. Waor geeit 't over? Juust ja, over de stemmerij. Der is wat verschil van meening. Kees rop: "Ik stem neeit dit jaor en ik weeit 't zeker! 't Maakt toch niet oet, oj noou deur de hond of de kat beten worden. Ze zitten der alleen veur eigen belang. En zo denk ik der over!"

Ik besluit, om maor argens aans over te gaon praoten. Het moet maor gien oneenigheid worden.

Maor....., wa 'k je nouu toch nog zeggen wil, 'k heb wel stemd. 'k Heb een rondtie rood kleurd en mien "taofelzwilk" in de bus daon. De vrundelijke mènskén, die der zaten, he 'k groet en 'k ben vertrokken. 'k Heb mien plicht daon!

Ik blief in de auto zitten, as Roelie nog een bosschuppie döt. 't Raompie naor beneden, radio aan.

Der komp een old echtpaor aan. In elk geval older dan ik, denk ik. Ik heur ze praoten.

"Hej ok daon, waw aofsproken hebben?" vrag 't vrouuwgie.

"Jao," zeg 't mannegie,

"'k heb van elke partij de bovenste inkleurd. Ze zeden wel, da 'k lang waark had. En doe dan? "

"'k Heb van de eerste partij de bovenste vief inkleurd. Zo hebben wij aofsproken. Dan hebben wij toch stemd. Ongeldig!"

Gniffelnd schoefeln ze deur.

98. Jaorig

Her was weer zo wied. ‘k ben weer jaorig wèest. Dit maol veur de 71ste maol. ‘t Wèent al. Ik perbeer mij te herinnern, hoou ik tegen mien pap aankeek op zien 71 ste. Ik denk, as een aold mannegie. Dat ben ik nog neeit! Tenminste, dat denk ik. Toch heur ik zo noou en dan van die opmarkings, die me tot naodenken stemmen. Een grote, zwaore vogelkaast moet aan een boom ophangen worden.

“Pap, laot Piet dat maor dooun. Dat liekt mij beter!”

Dan moeten bomen sneuid worden. Ik heb ‘t klussie al klaord.

“ ‘k Heb heurd, daj de bomen sneuid hebben. Da ‘s de lèeste keer wèest. Dat gebeurt niet weer. Aj der oet vallen!”

Net, of dat bij een jongkerel niet kan gebeuren!

Ik moet richeln.

“Die paolen der inslaogen, dat doe jij neeit, hej ‘t begrepen!? Jij bennen de jongste niet meer!”

En dan komp der achteraan: “Al denk je dat nog wel!”

Male opmarkings. Ze bedooulen’t ok niet verkeerd, maor ze kommen wel aan. En oj ‘t noou willen of neeit, zo woj vanzölf aold!

Aj jaorig bennen, kriej ok bezeuik. Ik mus der tegen opstaon. Om haalf tien mus ik ze ophaolen. En gien minuut laoter, want om tien uur mussen ze der wezen. Beidend oet Nörg. Mien neef en een goeie kennis. Ik heuifde nooit wachten. Ze zaten al klaor. Met een bos blooumen, of een fles draank in de haand kwamen ze der aan.

“Mooi, waj der aal? Mooi op tied. ‘k Zat al even klaor!”

De deur op slöt en dan op Peeist aan. Onderwegens wör der drok praot. Over ‘t weer. Over wie woont hier en wie is daor aan ‘t timmern?

“Hé, bennen ze bij Emmes aan ‘t rietdekken?”

Dat heuiven ze niet te vraogen. Dat zeein ze ja aal! En ze willen weeten, wie der nog meer kommen.

Dan bennen wij der. Zij bennen de eersten. Dan kommen d’aandern. Kovvie met gebak. Een borrelie met wat happies. En ze raoken nooit oetpraot! Mien neef en goeie kennis blieven ok eten. ‘s Middags nog een koppie thee en dan weer op hoes aan. Ze hebben een mooie dag had. De tied is omvlogen!

Zo was ‘t altied. Dit jaor was ‘t aans. Tweei stooulen bleven leeg. Neef is oet de tied kommen en de goeie kennis kan niet meer kommen. Die

woont in een verpleeghoes. Hef 't aan 't benul. Wet nargens meer van. Mien mam zee 't altied al, as der een jaorig was: “ 't Koppellie wordt aal kleiner!”

“Maor mam,” zee ik dan, “ 't greuit aan de onderkaant weer aan!”

En zo is 't!

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, 't mooie van jaorig wezen is, daj verrast worden. Kedogies kriegen is nooit verkeerd. 'k Had der ok weer nuver wat op 't aanrecht staon: een booukenbon, een fles met gele inhold, sukkelao, een nuskassie, körte stavelies, pantoffels.....

Ok een waoterpompie veur bij de koep in 't laand.

“Oh,” daoht ik, “ze bennen der achter kommen!”

'k Har veurig jaor een neie haold. Van 't winter vergeten. Kepotvroren! 'k Har der niks van zèegd!

Een dag laoter kreeg 'k nog een kedo. Van de kleinkinder oet Westerbörk.

De tweeiling. Tweei tuten en een haon. Drèentse petriezen. Die hadden wij altied nog hebben wild!

99. Peerdevleis

In Peeist gung in mien kindertied de hoesslachter rond. Elk hoes har wel een zwientie op 't hok, dat slaacht wör. Der was weer vleis in de pan veur de rest van 't jaor. En ok spek. Vet spek op een plakkie roggebrood. Daor waren ze gek op.

Een jaor of wat laoter wör der ok wel een pinkbollegie slaacht. Veur mien geveuil was dat minder mooi. Ik har daor wat meuite met. Veur schooultied gung 'k naor 't hok. Ik aaide hum wat en preuit der tegen. As ik oet schooul kwam, was 't bollegie der niet meer. Zien hok was leeg.

Het mag mij niet heugen, dat der in Peeist een peerd slaacht wör. Dat bestun gewoon neeit.

Soms was der wel is een peerd over. Die wör verkaocht. Veur de handel, of veur de slaacht. Dat lèeste, daor ha'k gien beeld bij.

Het gebeurde ok wel, dat een peerd zeeik wör, een poot brak, of dood gung. As e dood gung, mus e naor de kedaoverbak. Een volwassen dood peerd wör van de boerderij ophaold. Een vies gezicht en een verschrikkelijke stank.

Zeeike of kreupele peerden waren veur slachter Vos oet Assen.

De boer kreeg zu 'n zeeik, kreupel, of dood peerd oetbetaold. Tenminste as e verzekerd was,. As e in 't peerdefonds zat.

Het peerdefonds was een onderlinge verzekering met een bestuur. In heur warkgebied wör een schatter aansteld. Dizze hoofdschatter gung 't heuile gebied deur. In elk dörp leuipen der twee met hum met. De medeschatters. Zij bepaolden de weerde van de peerden.

Hoofdschatter Jan Zingstrao oet Zuudvèle herinner ik mij gooud. Hij at, as e in Peeist was, bij oons. Mien pap was medeschatter.

Jan Zingstrao was een markante man. Ik zee nooit veul, as hij bij oons was. Hij preuit ok wat aans. Hij kwam van de Smilde. Bij 't eten mus e altied een ronde lepel hebben.

Op een keer vertöl e over zien zeun Harm. Die was in deeinst en kwam is met een stok iezer in hoes. Laoter legde mien pap mij oet, dat dat een medallie was.

Op de jaorvergaodering was slachter Vos ok aanwezig. Nao zu 'n vergaodering kwam pap met een worst thoes. Van slachter Vos.

Ik heb der lekker van eten. Tot mien pap zee, dat 't peerdeworst

was. Dat was de eerste en lêeste maol, dat ik peerdevlees eten heb. Tenminste, dat daoht ik.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, ik keek aoflopen week tillevisie. Naor Radar. Opeeins zag ik male beelden. Peerden in ale kleuren. Heuil veul. Kreupel. Verschrikkelijke wonden. Ze sleuigen mekaor. Ze beten mekaor. Maoger. Hier en daor lag een dooie. De aandern strompelnden der over. Der wör met zwepen op slaogen. Ze mussen wieder deur de tunnel. Een tunnel, die eindigde in een slachthoes. Ik heurde laoter een zeggen: "Ik heb de tillevisie oetzet. Ik kun der niet langer naor kieken. Ik wör der beroerd van!"

Kwamen dizze beelden oet Nederland? Nee, gelukkig neeit. Oet Argentinië. Ik heurde wieder, dat veul van dit vleis oetvoerd wordt naor onder meer Nerderlaand. En ok verwarkt wordt in oonze vleisprodukten. Weeiten wij nog wel, wat wij eten? Of worden wij altied bedonderd, as 't om geld geeit!?

100. Poepenpad

Ik blaoder wat in aole warkstukken. Een kaortie van Peeist heb ik naoteekend. Kopiëren deden wij nog neeit. 't Is een kaortie oet een gidsie, oetgeven deur de V.V.V. van Nörg en omstreken. In 1900. Daor staon mooie plaoties in, maor ok een wandelkaortie. Op dat kaortie staon wandelroutes. Bij Peeist steet een stippellientie, met daorbij: "Poepenpad". Waorum die naom? Poepen kan ja van alles beteeiken!

Poep is een ogenblikkie. Hij was in een poep en een scheet klaor.

't Is ok een Duutser. Hij draait met de kont, as een poep met de geldbuul. Of oet Duutslaand aofkomstig. Gooi die aole poep maor achteroet. Met dizze poep bedooulen ze een zwao (zeis). Soms is 't ok een peerd. Neem die poep maor met. Die is wat rustiger.

Starke draank wör ok wel poep neuimd. Hij hef een mooie poep in de steval.

De kinder kregen een poepdoouk veur en veur een grote bosschup muj naor de poepdeus. Poepen was eerder een netties woord. Kinder gaon poepen, groten gaon schieten. En van een met een bochel zeden ze, dat e onder 't kassie poept.

Aj in de poeperij bennen, is der haost bij.

Je kunnen der een poepenbende van maoken en je kunnen een poepenkarregie gebruiken. Das een waogenie op 4 wielen. Sommigen hadden een poepmes in de buus. Een poepmes was goedkoop en har een rond heft.

As ze 't over een poepenkop hadden, dan was 't een peerd met een kromme kop.. Een poepenpeerd was zwaart en fors. Een Oldenburger.

Een poepenvörk was een vörk met een lange steel, een poepenbus een kleine melkbus en een poepenemmerie een kleine emmer.

Een poepetoon is een tuunboon, een poephhoorn een grote bas en een poepin een Duutse vrouw. Aj een poepzak bennen, dan bi'j niet maoger. Aj poepzat bennen, bi 'j dronken, of je bennen der zat van. En dat ben ik noou ok. Ik zul der wel een poepie van kunnen laoten.

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, noou weeten wij nog neeit, waorum dat pad bij Peeist "Poepenpad" heeit. Noou, dat za 'k je vertellen.

Poepen bennen in dit geval Duutsers. Hannekemaaiers. In de heuierstied

trokken Duutsers (veuraal Noord-Duutsers) naor Freeislaand. Daor mus heuid worden. Daor was wat te verdeeinen. Lopend. Van oost naor west en nao de heutied weer terug.

Ze hadden belang bij de körtste route. Vaok leuipen ze in een poepenriegelie. Achter mekaor. Waor dat maor meugelijk was, gungen ze binnendeur.

Stel je noou is veur, ze bennen in Nörg en ze moeten naor Vreeis. Ze müssen dan over de Aole Nörgerweg naor Zeijen en zo wieder naor Vreeis.

Dat deden ze neeit. Ze leuipen naor Peeist en gungen daor rechtdeur, de Langelaon op. Bij de eerste bocht weer rechtdeur. Zo kwamen ze bij de Brooukenloop, wiederop 't Oostervoortse Deeip. Daor richtten zij zich op 't torenspitsie van Vreeis. Zo leuipen zij in een poepenriegelie deur 't veld naor Vreeis en zo wieder, terug naor hoes.

Je kunnen je veurstellen, dat dit ok wel is een trouwerij tot gevolg had. De leefde kent ja gien grèenzen! Wat dat betreft, is der niet veul veraanderd in de wereld.

101. Lösse baanderdeuren

Ik dreum wat. Ik ben nog een legere schooukind. Ale daogen op mien fietsie naor schooul in Nörg. Tussen de middag even naor hoes veur een waarme prak.

Ik stap op, waar mien fiets steeit. Veur op de deel. Ik kan zo deur de baanderdeur. Die is altied lös. Ik sjees over oonze oprit en over 't brinkie. Is kieken, of d' aander Peeister kinder al klaor bennen. Wij fietsen met mekaor. De oldsten hebben wat zörg veur de jongsten. Der is nog gien fietspad. Der bennen ok nog niet veul auto's.

Ik kan op de deel ruken, wat veur tied van 't jaor 't is. In de zomer ruuk ik 't heui. Nog niet in pakkies. Nee, lös heui, dat hoog in de geoulen opstaopeld wör.

In de haarfst ruuk ik de koouen, die op staal staon. De knollen, die in een bult op de deel liggen. Ik denk aan mien kaole handen, a'k met mus te plukken. En aan de haogels oet de geweren van de jaogers, die om oons hèn op 't loof tikkerden.

In de winter ruuk ik de voorbeeiten. Die wörden in een mechientie versnipperd. Ik mus soms aan 't wiel draaien. Ik ruuk 't parsvoor, dat stonk.. Dat ruuk ik nog, a'k in de schooulbaanken zit. 't Jonkie naast mij mus veur schooultied heur koouen dat parsvoor geven. Zien pap was al oet warken en 't jonkie har dan gien tied meer, om zich te wassen en aander gooud aan te trekken.

In 't veurjaor ruuk ik de lucht van waoter, vermengd met mes, stof en spinnewebben. 't Achterhoes wör schoond en de kooostaal boound.

Van schooul kun 'k zo de deel op fietsen. De baander stun ja lös. Dat mus ok wel. Veur de zwalvies. Die hadden heur nussies in een gleuf in een dikke balk veur op de deel.

Boerenzwalvies. Zo lang 't licht was, vlogen ze aof en aan deur de baander. Alleen 's naachts, as de zwalvies binnen waren, was de baanderdeur aofsloten. Met grundels.

Ik denk met veul plezeer aan dizze tied terug. Ok met een glimlach op mien gezicht. Om die twee maol, dat 't mis gung. De eerste maol glee'k op de deel van mien trapperies aof. Ik wör keerd deur de muur veur op de deel. Mien kepotte fietsie was slimmer dan de bult veur mien kop. De tweede maol ree 'k mien opa van de sokken. Die stak zo maor over. Hij veuil tegen 't kooostaalschut aan, ik kreeg de

volle laag. De woorden, die hij gebruikte, ben 'k vergeten. 't Leuip gooud aof.

Jaoren laoter tröf ik een, die net terug was oet Brazilië. Hij har daor een aantal jaoren warkt. Veur een groot bedrief mus e een febriek opstarten. Die dee de oetspraak:

“Aj daor wat hebben, woon je in een gevangenis. Wie niks hef, lop vrij rond!”

Ik begreep dat neeit. “Noou,” zee e, “wij woonden daor in een hoes met traolies veur de raomen en een hoog hek der omhèen!”

Maor, wa'k je noou toch nog zeggen wil, een poosie leden was ik op een akkerbouwbedrief in de veenkolonies. Een recht kenaol, een lange straot. Hoezen langs de straot. Ok hier maor weinig boerenbedrieven meer. Die der nog bennen, bennen groot. Heur boerderij was aofbroken. Der stunden noou twee neie hoezen, veur de olders en veur de jonge boer en grote neie schuren. Der omhèen een groot hekwark. Ik vreug:

“Is dat hier neudig?”

“'t Is neudig!” zee de aole boer.

Ok bij oons staon de baanderdeuren niet meer lös!

102. Oorlog in een klein dörp

Tweede Wereldoorlog. 'k Heb der niks van metkregen. Ik ben van 1946. Zullen mien pap en mam de bevrijding vierd hebben?

'k Heb dunderdag 4 mei körtstleden oonze vlag wel haalfstok oethangen. Vanaof zèes uur. 'k Heb daornao de heuile aovend veur de tillevisie zeten. Alleen. Dan ben 'k 't leefst alleen.

Mien gedachten gaon terug in de tied. Peeist en oorlog. Past dat wel bij mekaor? Hooou moe 'k dat zeein?

Veur de oorlog was Peeist een boerendörpie. Die der woonden, waren meest kleine boerties met gemengde bedriefies. 't Was een soort volk. Boervolk, zoas mien pap vaak zee. Allemaal groot worden in een nust. Zonder veel te praoten, begrepen ze mekaor. De boermark speulde een belangrieke rol. Naoverhulp was naoverplicht. Je hadden mekaor neudig. Bij de meesten was 't gien vetpot, maar och, ze kwamen ok niks te kört.

Natuurlijk was der wel is wat. Oneenigheid. Wat kribberij. Da's ja van alle tiden. Over kinder en over tuten. Over wat is mienend en wat is dienend. Vaak wör der binnen de gemeenschap een oplossing vonden. De tied brengt ja altijd een oplossing! Zo wör der in Peeist leefd. Met mekaor en veur mekaor.

Dan wordt 't oorlog. De Duutsers kwamen ongeneugd ok Peeist binnen. Sommigen waren bliede. Die waren al bij de N.S.B. Der wör ja beloofd, dat ze 't beter zulden kriegen. Aandern vonden 't maar niks. Wat müssen die Moffen hier? Der wör niet veel over praot. Der wör wel naar mekaor keken. 't Wark gung deur.

De Duutsers bedachten, dat der bij Peeist een vleeigveld mus kommen. Der wör bouwde. Der wör waarkt. Bussen vol volk müssen daogelijks naar Peeist. Duutsers wörden inkwartierd. Bij ons kregen ze drie in hoes.

Der mus ok munitie naar Peeist braocht worden. Boeren müssen dat met peerd en waogen oet Hogezaand haolen. De aovend der veur kregen ze laot nog bericht. Hier en daor lagen ze al op bère. Dan wör op de deur bonst. Veur de deur driei personen. Twee vrunden. Duutse seldaoten. Met 'n geweer. En een bekende. Een wicht. Bij heur oet 't dörp. Ok met een geweer. Een Duuts seldaotenpakkie aan. De volgende morgen mus der op tied vertrokken worden, want aans..... Een oet 't eigen dörp. Hooou kun dat nou?

Een groot gezin. Allemaol N.S.B. Op een nao. Hoou gung dat dan in zu 'n gezin? Har die nog een leven in hoes? Wör der over praot? Of gung ieder zien gang en wör 't doodzwegen?

Der waren N.S.B.-ers, die gien mug kwaod deden en der waren actievelingen. Aandern zaten in 't verzet. Wie koj nog vertrouwen? Aj zekerheid wollen, was maor een ding gooud: zwiegen!

Wichter oet Peeist warkten in de Duutse keuken. Konden ze ok nog wat verdeeinen. Daor leupen knappe jongkerels. Die wichter zagen alleen maor knappe koppen. Heur hormonen deden de rest. Kuj ze dat kwaolijk nemen? Op die jonges oet Peeist waren ze toch al lang oetkeken!

Toch gung ok dizze tied veurbij. Vief jaor oorlog. Alleen maor verleezers. Bliedschap, omdat 't veurbij was. Jaoren verdreeit om die 't niet overleefd hadden.

Ok in Peeist waren veul mēensken bliede. Sommigen wörden strafft. As ze heur straf oetzeten hadden, kwamen ze terug. Terug in Peeist. In heur dörpie, waor ze mekaor allemaol kenden. Waor alles ja zo vertrouwd was. Waor ze mekaor neudig hadden. 'k Heb mij vaak aofvraogd, hoou dat toen gung.

Maor, wa 'k je noou toch zeggen wil, ik weeit zeker, dat der bij oons in hoes niet over praot wör. Ik wus neeit, wie in Peeist N.S.B.-ers wèest waren. Der wör over zwegen.

Jaoren laoter kwamen de verhaolen boven waoter. Ik vreug mien pap: "Hoou koj wieder met mekaor in Peeist?"

Hij zee: "Wij müssen de draod weer oppakken. Zij" - duidelijk was, wie hij bedoelde- "hebben heur straf ja had!"

En nao even stilte: "Maor vergeven is aans wat dan vergeten!"

103. Alles is betrekkelijk

Bert Garthof schreef eens: “Gien weer is ok weer”.

Zo is ‘t ok. Hij har geliek. Gelukkig kunnen wij ‘t weer nog niet regeln. Aans was der ja nog meer oorlog.

Zo kunnen wij ok zeggen: “Gien leven is ok leven”.

Dat is ok waar. Ok dit hadden wij graog zölf in de haand. Wij weeten, dat oons ok dit niet lukt.

Zo is alles maor betrekkelijk. Wij kunnen oons der wel dik om maaken, ‘t helpt oons neeit.

Ik overnaachtte in een hotel in Oostenriek. De eigenaor was ok gids in ‘t hooggebargte. Hij kon der mooi over vertellen. Zien dia ‘s waren misschien nog wel indrukwekkender. Bepakt en bezakt bestegen ze de top. Wat een overweldigende wereld. Ik herinner mij een dia heuil gooud. Je keken zo de aofgrond in. De rillingen leuipen mij over de rug. Een zee: “Beangstigend mooi,” waarop de hoteleigenaor zee: “Weeit je, waar ik bang van wör? Toen ik laandde op Schiphol en ze mij vertelden, da’k onder de zeespiegel stun!”

Geschiedenis von ik in de hoogste klassen van de legere schooul in Nörg een mooi vak. Dat moet bij meester van Diek of meester Brals wèest hebben. Verhaolen over Hunebedboouwers, Romeinen, Noormannen en oorlogen. Der wör ok toen al een boel vochten. Hooou de seldaoten van Napoleon terugkwamen oet Ruslaand. Of niet terugkwamen. Verschrikkelijke verhaolen. Ik von ze verschrikkelijk mooi.

Wat mij altied bijbleven is, bennen de verhaolen over de iestieden.

Het wör kolder in oonze wereld. Snei en ies oet ‘t hoge noorden trokken as ‘n buldozer over ‘t laand naor ‘t zuden. Ze namen dikke vlinten met en meuiken koelen en bulten in ‘t laand. Tot oonze grote rivieren aan toou. Ik keek is naor boeten en daocht: “Dat moet dus ok hier zo wèest hebben!”

Ik kun mij dat haost niet veurstellen.

Het wör weer waarmer. Ok toen aal. Zullen ze al van een ozonlaog weeten hebben? Der waren nog gien febrieken en auto’s! De snei en ‘t ies smölt en wör waoter. Zo wör ‘t laand weer in een aandere vörm goten.

‘t Wordt kolder, ‘t wordt waarmer. Dat was toen zo, dat zal ok altied zo blieven.

De wereld wordt noou weer waarmer. De dieren- en plantenwereld schof op naor 't noorden. Snei en ies bij de polen smölt. De waoterstand wordt hoger. Het laand zakt. Wij gaon koppie onder. Noou hebben wij al eeuwen vochten tegen 't waoter. Wij bouwden hoogten, wij bouwden dieken. Die dieken meuiken wij aal hoger en starker. Maor van dieken kuj gien flatgebouwen maoken.

Ik stun is boven Pieterburen bij mooi weer op de Waddendiek. Schaopen en peerden achter diek in de kwelders, 't waoter wied vort. Een vredig laandschap.

Ik gung is met een diekwacht bij noordwesterstörm met naor dezölfde plek. Datzölfde waoter sleuig over de diek hëen. Met de dieken alleen redden wij 't neeit. Noou verzaomeln wij 't waoter, dat der te veul is, in oons laand in waoteropvanggebieden. Denk maor aan de Onlanden.

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, wij moeten onmiddellijk opholden met 't opvangen van vluchtelingen. Noou zij zeggen: "Wat hef dat der noou met te maoken!"

Dat za'k je vertellen. As 't waoter aal hoger komp en oonze bodem aal meer zakt, kriegen wij neie vluchtelingen: Oonze Hollanders!

104. Begraofplaots

Nörg hef gien kerkhof. Nörg hef een begraofplaots. Nörg hef wel een kerkhof had. Het kerkhofsmuurtie rondom de kerk is der nog van over. Is dat muurtie al een monument? As 't dat nog niet is, moet 't dat zo gauw meugelk worden! 't Verval is al daonig begonnen. De graoven op 't kerkhof bennen nooit ruumd. Destieds wör der op zu'n deepte begraoven, dat dat volgens de regels van Den Haag niet neudig was. De begraofplaots in Nörg hef een mooie ligging. Dichtbij de kerk, dichtbij De Brinkhof en dichtbij cafés, van waoroet begraofenissen vaak worden holden. Alhoouwel altied aofhankelk van 't weer, is dichtbij toch makkelk.

Da's niet overaal zo. Ik herinner mij een begraofenis argens in Freeislaand. Midden in de winter. Kaold dat 't was! Het vroor dat 't knapte en der stun een vernienige oostenwind. In de kerk was 't nog lekker waarm. Maor toen kwam 't. 't Dörp oet en dan een lange, kaole diek op. Der kwam gien èende aan. Gelukkig meuk domnie 't niet te laang. Ik denk, dat e 't ok kold har. Dan weer terug. De diek was net zo lang as hèn, maor wij hadden die oostenwind noou liek in de snoet. Dat veuil niet met. Ik har gelukkig nog een wintermuts op. Die kon over de oren. 'k Har medelieden met die manlu met hoge hoouden op. Heur oren waren net toverballen. Die verkleurden ok.

De begraofplaots in Nörg besteeit oet 't aole gedeelte en 't neie gedeelte. Het prebleem bij begraofen is soms, je kunnen beter zeggen vaak, 't onderhoud van de graoven. Keurig onderhouden graoven liggen naost graoven, waor gien mèensk meer naor om kek. In sommige gevallen bennen der ok gien naobestaanden meer. Dan kan der ok gien onderhoud meer pleegd worden. Toch is 't de meuite weerd, om ok dizze graoven in ere te holden. Aj zo alleen is over dit deel van de begraofplaots lopen, geeit een heeil stuk geschiedenis van Nörg aan je veurbij.

Gelukkig hef de historische vereeninging "Norch" de warkgroep begraofplaots. As 't weer dat tooulat, bennen zu'n 12 personen elke maondagaovend in de zummertied der aan 't wark. Ze steken kaanties, ze schoffeln, ze harken, ze knappen vervallen graoven weer op, ze maoken letters en ciefers weer dudellk, ze geven informaotie aan bezeuikers en zo meer. Dit dooun ze dus alleen op 't aole gedeelte.

Noou is 't zundagaovend 13 december aankommend veur de tweede keer van 18.00 – 20.00 uur lichiesavond. Op 't neie gedeelte. Met naome de vrouwlu van de warkgroep vonden, dat 't daor dan ok netties moet wezen. Is dat dan niet zo? Nee, jammer genug neeit. Noou wi 'k alles niet over een kam scheren. Bepaalde graoven liggen der altied netties bij. Maor der bennen ok graoven, waar 't heuien nog niet daon is. Twee avonds is de warkgroep der aan 't wark wèest. Dit mus niet neudig wezen! Dit is ok oonze taok neeit!

De warkgroep kreg vaak complimenties veur heur wark. Laoten wij der noou met mekaar veur zörge, dat de begraofplaats een paradiesie blef in Nörg. Het is 't lêeste, wat wij veur aal diegenen, die daor begraoven liggen, kunnen doon!

Maor, wa 'k je noou toch nog zeggen wil, ik wus nooit, dat de oldste inwoner van Nederland ooit, ok hier geboren is. Die is geboren in 1818 en oet de tied kommen in 1938.

Prebeer 't graf maor is te vinden!

De bijdragen verschenen in de *Norger Courant* mei 2015 t/m mei 2017.

In 2016 verscheen van dezelfde auteur *Met de Klink in de haand* met bijdragen uit de *Norger Courant* in de periode 2009-2014.

Meer dan 700 exemplaren zijn verkocht van *Met de Klink in de haand*. Een Nedersaksische bestseller. Nog steeds leverbaar.

Inhold

Veurwoord

1. Börgmeester naor Veenhoezen?
2. Giethoorn
3. Volksleedern
4. Apaarte mènskên
5. Dezölfde golflengte
6. Het weer
7. Een lam of een kaalf?
8. Emigreren
9. Heuien
10. Mien booukenkaast
11. Breda
12. Deeinstplicht
13. Vekaansie
14. Gemooudelijk
15. Seks op 't plattelaand
16. Vleeigen
17. Motercross
18. Oet de tied kommen
19. Bijen
20. Begraofplaots
21. Optochten met verlichting
22. Wij leren het nooit!
23. Wachtkaoerpolitiek
24. Bomen
25. Terugkieken
26. Levensruimte
27. Zwendel en bedrog
28. Joen eigen geschiedenis
29. Welke brill!?
30. Parkeren
31. Zo maor een vrijdagaovend
32. Hokus - Pokus
33. Licht en Duuster
34. Leren deur ervaoring

35. Dreei keer winter
36. Griep
37. Slaogen
38. Winst of verleeis
39. Lösse flodders
40. Kemedie
41. Vrij
42. Een störm in een glas waoter
43. Aanraoken
44. Een doodgewone dag
45. Tieden veraandern
46. Braand!
47. Kleinkinder
48. Donar
49. Slietaozie aan 't benul
50. Kuj 't nog bijbeeinen!?
51. Van nao de oorlog
52. Riemen en dichten
53. Wat veur brill!?
54. Een pakkie in de bus
55. Muziek
56. Verkering
57. De haos en oons tuuntie
58. Hoog waoter
59. De groep
60. Voetballen
61. Peerde
62. Naokend
63. Een bom!?
64. Heuierstied
65. Groot! Groter!! Grootst!!!!???
66. Inbreken
67. De Olympische gedachte
68. Oet fietsen
69. Ideaolen
70. Honden
71. Aofval
72. Emigreren
73. Straotnaomen
74. Noodweer

75. Missers
76. De wereld op een schooulplein
77. Tussen de oren
78. Een neie oetvinding
79. Scheiding
80. Bejaorden
81. Naomgeving
82. Oogsttied
83. Een dreun veur de kop
84. Vertellen
85. Moedertje Natuur
86. Veul heil en zegen in 't neijaor
87. Hej der ok last van?
88. Een boouk oetgeven
89. Naor schooul
90. De wereld is klein
91. Streeктаol
92. Benauwd
93. Richels
94. Een nei schilderij
95. In deeinst
96. In de achtervolging
97. Stemmen
98. Jaorig
99. Peerdevleis
100. Poepenpad
101. Lösse baanderdeuren
102. Oorlog in een klein dörp
103. Alles is betrekkelijk
104. Begraofplaots

Roelie en Harm Soegies